

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΟΖ' - ΤΕΥΧΟΣ 9 - ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2000
ΑΘΗΝΑΙ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδίδεται

Προνοία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν
καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. **ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**.

ὑπὸ τοῦ Κλάδου Ἐκδόσεων
τῆς Ἐπικοινωνιακῆς καὶ Μορφωτικῆς Ὑπηρεσίας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Διευθυντῆς τοῦ Κλάδου Ἐκδόσεων
Ἀρχιμ. Ἀγαθάγγελος Χαραμαντίδης

Διευθυντῆς Συντάξεως τοῦ Δελτίου
Εὐάγγελος Θεοδώρου
Ὁμότιμος Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν
Τακτικὸν μέλος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἀκαδημίας
τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῶν Τεχνῶν

Ἀρχισυντάκτης
Εὐάγγελος Π. Λέκκος, θεολόγος, νομικὸς

Συντακτικὴ Ἐπιτροπὴ
Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Σκλήφας
Ἀρχιμ. Νεκτάριος Παρασκευάκος
Πρωτοπρ. **Δημήτριος Τζέρπος**

Συλλογὴ ὕλης
Ἀριστομένης Μασάγγας, Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν
Χρῆστος Καραγιάννης, Μ. Th.

Ἰω. Γενναδίου 14 - 115 21 Ἀθῆναι
Τηλ.: 72.18.308. Fax: 72.18.336
<http://www.ecclesia.gr>
e-mail: iera-synodos@ath.forthnet.gr

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου
τῆς Ἐταιρείας Γραφικῶν Τεχνῶν **“ΑΒΕΛ”**
Μενελάου 2, Ἡλιούπολη, Τηλ. 97.11.877. Fax: 97.61.274

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΠΙΣΗΜΑ ΕΚΚΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ - ΣΥΝΟΔΙΚΑΙ ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ

Εγκύκλιοι	815
Εγκύκλια Σημειώματα	817

ΣΥΝΟΔΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ

<i>Αρχμ. Θεολόγου Αποστολίδη,</i> Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστοδούστο Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων	823
<i>Αρχιεπ. Ἀθηνῶν Χριστοδούλου,</i> Ἐθνική, Εὐρωπαϊκή καὶ Διεθνῆς προοπτικὴ τῆς Θράκης	854
<i>Αρχιεπ. Ἀθηνῶν Χριστοδούλου,</i> «Ἐπιστῆμες, Τεχνολογίες αἰχμῆς καὶ Ὁρθοδοξία»	861

<i>Πρωτοπρ. Κυριακοῦ Τσουροῦ,</i> Εὐρώπη καὶ "Αἰρέσεις"	864
<i>Παναγ. Ι. Μπούμη,</i> Τὸ Μάθημα τῶν Θερησκευτικῶν	868

ΤΟ ΑΡΘΡΟΝ ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ - ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ - ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ - ΔΙΑΦΟΡΑ

<i>Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου,</i> Συλλογὴ ὑπογραφῶν καὶ Δημοκρατία	875
<i>Ε.Δ.Θ.,</i> Παρατηρήσεις καὶ σχόλια	878
<i>Ε.Π.Α. (ἐπιμέλεια),</i> Ἐκκλησιαστικά Χρονικά	883

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ .....

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Προκηρύξεις πληρώσεως κενῶν θέσεων	901
--	-----

ΕΠΙΣΗΜΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΣΥΝΟΔΙΚΑΙ ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ

ΣΥΝΟΔΙΚΑΙ ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ ΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Άριθμ. Πρωτ. 3821
Διεκπ. 1777

Άθήνησι τῆ 4ῃ Σεπτεμβρίου 2000

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 2699

Πρὸς
τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Θέμα «Γνωστοποίησης τοῦ Τελικοῦ “Πίνακος τῶν Ὑποψηφίων” δι’ ἐγγραφῆν εἰς τὸν Κατάλογον τῶν πρὸς Ἀρχιερατείαν Ἐκλογίμων».

Ἐχοντες ὑπ’ ὄψει τὴν διάταξιν τῆς παραγράφου 1 τοῦ ἄρθρου 21 τοῦ Νόμου 590/1977 «Περὶ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ ἐν συνεχείᾳ τῶν ὑπ’ ἀριθμ. 420/196/2688/27.1.2000 καὶ 1259/610/2689/14.3.2000 σχετικῶν Ἐγκυκλίων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, Συνοδικῆ Ἀποφάσει, ληφθεῖση ἐν τῇ Συνεδρίᾳ τῆς 31ης παρελθόντος μηνὸς Αὐγούστου ἐ.ἔ. γνωστοποιούμεν ὑμῖν τὸν Τελικὸν «Πίνακα τῶν Ὑποψηφίων» πρὸς ἐγγραφῆν εἰς τὸν Κατάλογον τῶν πρὸς Ἀρχιερατείαν Ἐκλογίμων, ὡς οὗτος διεμορφώθη τελικῶς καὶ κατὰ τὴν ὑπὸ τῶν ἄρθρων 19 καὶ 21 τοῦ διαληφθέντος Νόμου προβλεπομένην διαδικασίαν, πρὸς ἐνημέρωσιν ὑμῶν.

Ὁ Πίναξ οὗτος δημοσιευθήσεται διὰ τοῦ περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», τῆς Ἐφημερίδος «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ», ὡς καὶ διὰ τῶν ἐν Ἀθή-

ναις ἐκδιδομένων ἡμερησίων Ἐφημερίδων «ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ» καὶ «ΒΗΜΑ».

Ὑπομνήσκομεν ὑμῖν, ὅτι ἡ γνωστοποίησις τοῦ Πίνακος τούτου ἔχει ἐνημερωτικὸν μόνον χαρακτῆρα καὶ ὅτι κατὰ τὴν προσεχῆ συνέλευσιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας (10 - 13 Ὀκτωβρίου 2000) διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας θὰ κληθῆτε, ἵνα ἀποφανθῆτε περὶ τῆς ἐγγραφῆς τῶν ὑποψηφίων ἢ μὴ εἰς τὸν Κατάλογον τῶν πρὸς Ἀρχιερατείαν Ἐκλογίμων.

† Ὁ Ἀθηνῶν ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ, Πρόεδρος
† Ὁ Θεσσαλονίκης Παντελεήμων
† Ὁ Δράμας Διονύσιος
† Ὁ Παροναξίας Ἀμβρόσιος
† Ὁ Νέας Σμύρνης Ἀγαθάγγελος
† Ὁ Πειραιῶς Καλλίνικος
† Ὁ Περιστερίου Χρυσόστομος
† Ὁ Κεφαλληνίας Σπυρίδων
† Ὁ Ζακύνθου Χρυσόστομος
† Ὁ Ἐλασσῶνος Βασίλειος
† Ὁ Σάμου καὶ Ἰκαρίας Εὐσέβιος
† Ὁ Καστορίας Σεραφεῖμ
† Ὁ Σεβίων καὶ Κοζάνης Ἀμβρόσιος

Ὁ Ἀρχιεραγματεὺς
Ἄρχιμ. Θεολόγος Ἀποστολίδης

ΤΕΛΙΚΟΣ «ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΔΙ’ ΕΓΓΡΑΦΗΝ ΕΙΣ
ΤΟΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟΝ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΑΡΧΙΕΡΑΤΕΙΑΝ ΕΚΛΟΓΙΜΩΝ»

- 1) Ἄρχιμ. Τιμόθεος Ἀνθης τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν
- 2) Ἄρχιμ. Νεκτάριος Δρόσος τῆς Ἱ. Μ. Δημητριάδος καὶ Ἄλμυροῦ
- 3) Ἄρχιμ. Ἱερόθεος Καλογερόπουλος τῆς Ἱ. Μ. Ἀττικῆς
- 4) Ἄρχιμ. Σεραφεῖμ Καλογερόπουλος τῆς Ἱ. Μ. Σταγῶν καὶ Μετεώρων

- 5) Ἀρχμ. Ἀθανάσιος Κολλᾶς τῆς Ἱ. Μ. Δημητριάδος καὶ Ἀλμυροῦ
- 6) Ἀρχμ. Πλάτων Κοιροῦ τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν
- 7) Ἀρχμ. Θεόφιλος Μανωλάτος τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν
- 8) Ἀρχμ. Μᾶρκος Μανώλης τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν
- 9) Ἀρχμ. Τιμόθεος Μπαϊμπάκης τῆς Ἱ. Μ. Χαλκίδος
- 10) Ἀρχμ. Θεόκλητος Ράπτης τῆς Ἱ. Μ. Αἰτωλοακαρνανίας
- 11) Ἀρχμ. Διονύσιος Ράπτου τῆς Ἱ. Μ. Δράμας
- 12) Ἀρχμ. Σεραφεῖμ Σπέης τῆς Ἱ. Μ. Χαλκίδος
- 13) Ἀρχμ. Νικόλαος Χατζηνικολάου προτεινόμενος ὑπὸ τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

Ἐντολῆ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

Ἀρχμ. Θεολόγος Ἀποστολίδης

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀριθμ. Πρωτ. 3970
Διεκπ. 1878

Ἀθήνησι τῆ 13ῃ Σεπτεμβρίου 2000

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 2700

Πρὸς
τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ΘΕΜΑ:

«Ἐναρξεις μαθημάτων Κατηχητικῶν Σχολείων».

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν Συνεδριᾶν Αὐτῆς τῆς 7ης ὁδεύοντος μηνὸς Σεπτεμβρίου ἐ.ἔ., εἰσηγήσει τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῆς Χριστιανικῆς Ἀγωγῆς τῆς Νεότητος, ὥρισεν ὡς ἡμέραν ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων κατὰ τὴν ἱεραποστολικὴν περίοδον 2000-2001, τὴν πρώτην Κυριακὴν τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου ἐ.ἔ. (ἦτοι τὴν 1ην Ὀκτωβρίου 2000).

Ἡ ἐν λόγῳ ἡμερομηνία ἐνάρξεως τῆς Κατηχητικῆς Διακονίας, ἐκρίθη κατάλληλος ἐν τῇ πεποιθήσει, ὅτι θὰ παράσχη τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον πρὸς κάλυψιν τῶν πνευματικῶν ἀναγκῶν, τῶν ὑπαγορευομένων ἐκ τοῦ κύκλου τῆς κατ' ἔτος διδακτέας ὕλης.

Ἡ σημασία καὶ ἡ σπουδαιότης τοῦ ἔργου τῆς Κατηχήσεως τῆς μαθητιώσης καὶ σπουδαζούσης νεολαίας, τῆς διαφωτίσεως δηλονότι καὶ τῆς εἰς Χριστὸν ποδηγητήσεως αὐτῆς, δι' ἧς ὀλοκληροῦται

τὸ τοῦ Ἱεροῦ Βαπτίσματος ἔργον, ὑπαγορεύουσι τὴν ἀνάγκην, ὅπως τὸ ἔργον τοῦτο ἀσκῆται μετὰ πολλῆς προσοχῆς, ζήλου καὶ εὐθύνης, πολλῶ δὲ μᾶλλον καθόσον πλεῖστα καὶ ποικίλαι παγίδες περικυκλοῦσι τὰ ἀρνία τῆς τοῦ Χριστοῦ ποιμνῆς.

Ὁ λόγος τοῦ Ἱεροῦ Χρυσοστόμου, «τί γὰρ ἴσον τοῦ ἐνθῆσαι ψυχὴν καὶ διαπλάσαι νέον διάνοιαν;» φανερώνει, ὅτι ἡ πνευματικὴ οἰκοδομὴ τῶν νέων καὶ ἡ διάπλασις τοῦ χαρακτήρος αὐτῶν τυγχάνει ἔργον σπουδαῖον καὶ σοβαρὸν διὰ τὴν Ἐκκλησίαν πάντοτε μὲν, ἀλλὰ καὶ ἰδιαίτερος ἐν τοῖς ἐσχάτοις χρόνοις.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος θεωρεῖ τὴν Κατηχητικὴν Διακονίαν ὡς θεμελιώδη ἀποστολὴν τῶν Ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὡς μεγίστης σημασίας ἔργον, καθόσον ἐπ' αὐτοῦ στηρίζεται ἐν συνεχείᾳ ἢ ἐν Χριστῶ προκοπὴ καὶ αὐξήσις καὶ τελείωσις νέων. Εἰς μίαν ἐποχὴν μάλιστα καθ' ἣν ἱκανὸν τμήμα τῆς νεολαίας στρέφεται πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἀναζητεῖ στήριξιν καὶ φωτισμόν, καθίσταται ἀναγκαῖον, ἵνα ἡ Ἐκκλησία προσφέρῃ ἄρτιον τὸν θεῖον λόγον καὶ μερμνήσῃ διὰ τὴν ἐν γένει ὀργάνωσιν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς τῶν νέων.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος φρονεῖ ὅθεν, ὅτι διὰ τὴν ἐπιτυχεῖ διεξαγωγὴν τῆς Διακονίας ταύτης, θὰ ἔδει,

πρό τῆς ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων, ὅπως κληθῶσι παρ' ἐκάστη Ἱερᾶ Μητροπόλει οἱ μέλλοντες, ἵνα διδάξωσι εἰς τὰ Κατηχητικά Σχολεῖα, Κληρικοί καὶ Λαϊκοὶ καὶ ἐν εἰδικῇ συσχέψει μελετηθῶσιν οἱ τρόποι ἀρτιατέρας διοργανώσεως τῆς ποικιλομορφικῆς ὑπὲρ τῶν νέων διακονίας καὶ δοθῶσιν αὐτοῖς αἱ δέουσαι κατευθύνσεις καὶ αἱ εὐλογίαι τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, διὰ τὴν πνευματικὴν ἐνίσχυσιν αὐτῶν.

Ἐπιθυμοῦσα, ὡσαύτως, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, ὅπως ἔλθῃ ἀρωγὸς εἰς ὑμᾶς, ἐφ' ὅσον ἐν τῇ ποικιλομορφικῇ μερίμνῃ ὑμῶν προγραμματίζετε τὴν λειτουργίαν Φροντιστηρίου πρὸς ἐκπαίδευσιν ἢ ἐπιμόρφωσιν Κατηχητῶν, Συνοδικῇ Ἀποφάσει, ἔδωκεν ἐντολὴν εἰς τε τὴν Συνοδικὴν Ἐπιτροπὴν Νεότητος καὶ εἰς τὴν Ἀποστολικὴν Διακονίαν, ὅπως τεθῶσιν εἰς τὴν διάθεσιν ὑμῶν πρόσωπα καὶ προγράμματα, ἐκ τοῦ παρὰ τῇ Ἀποστολικῇ Διακονίᾳ λειτουργοῦντος ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν Φροντιστηρίου Κατηχητῶν.

Διὰ τὴν κάλυψιν τῆς διδακτέας ὕλης τῆς ἐπιούσης Κατηχητικῆς Περιόδου (2000-2001), ἡ Ἱερὰ Σύνοδος γνωρίζει ὑμῖν ὅτι τίθενται εἰς τὴν διάθεσιν ὑμῶν τὰ Κατηχητικά Βοηθήματα τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας:

α. Κατωτέρου: «Ὁ ὁμορφος κόσμος τοῦ Θεοῦ».

β. Μέσου: «Πηγὴ ζωῆς».

γ. Ἀνωτέρου: «Πὰ νὰ γίνῃ ὁ ἄνθρωπος Θεός».

Ὅθεν παρακαλοῦμεν ὅπως, κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα, προβῆτε ἐγκαίρως εἰς τὴν παραγγελίαν

τῶν ἀναγκαίων ὑμῖν ἀντιτύπων τῶν ἀνωτέρω Κατηχητικῶν Βοηθημάτων καὶ τοῦ σχετικοῦ ὕλικου (σημειωματαρίων, εἰκόνων κ.λπ.) διὰ τὴν ἀπρόσκοπτον ἐναρξιν τῆς λειτουργίας τῶν Νεανικῶν Ἐνοριακῶν Συνάξεων.

† Ὁ Ἀθηνῶν ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ, Πρόεδρος

† Ὁ Λαγκαδᾶ Σπυρίδων.

† Ὁ Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου Ἀπόστολος.

† Ὁ Σισανίου καὶ Σιατίστης Ἀντώνιος.

† Ὁ Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου Προκόπιος.

† Ὁ Νέας Κρήνης καὶ Καλαμαριᾶς Προκόπιος.

† Ὁ Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως Διονύσιος.

† Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας Ἀμβρόσιος.

† Ὁ Τρίκκης καὶ Σταγῶν Ἀλέξιος.

† Ὁ Ἀττικῆς Παντελεήμων.

† Ὁ Καρπενησίου Νικόλαος.

† Ὁ Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης Εὐστάθιος.

† Ὁ Ἡλείας Γερμανός.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

Ἀρχιμ. Θεολόγος Ἀποστολίδης

Κοινοποιήσεις:

1. Ἱερὰν Ἀρχιεπισκοπὴν Κρήτης.

2. Ἱερὰς Μητροπόλεις Κρήτης.

3. Ἱερὰς Μητροπόλεις Δωδεκανήσου.

4. Ἀποστολικὴν Διακονίαν.

5. Συνοδικὴν Ἐπιτροπὴν Χριστιανικῆς Ἀγωγῆς τῆς Νεότητος.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πρωτ. 4060
Ἀριθμ. Διεκπ. 1937

Ἀθήνησι τῇ 19ῃ Σεπτεμβρίου 2000

ΕΓΚΥΚΛΙΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Πρὸς
τὴν Ἱερὰν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν
καὶ τὰς Ἱερὰς Μητροπόλεις
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ἐπανερχόμενοι εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμ. 6264/2667/3.12.1999

Ἐγκύκλιον Σημείωμα, δι' οὗ ἐζητεῖτο ἢ συμπλήρωσις τοῦ σχετικοῦ ἐντύπου πρὸς καταρτισμὸν παρὰ τῆς Διευθύνσεως Ἀρχείου Μνημείων καὶ Δημοσιευμάτων τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ σχετικοῦ προγράμματος διὰ τὴν ἀξιοποίησιν τῶν Ἀρχαιολογικῶν καὶ Χριστιανικῶν Μνημείων, διαπέμπεται

ὑμῖν, συνημμένως ᾧδε, τὸ προμνησθὲν Ἐγκύκλιον Σημείωμα καὶ τὰ σχετικά πρὸς αὐτὸ ἔγγραφα παρακαλοῦντες καὶ αὐθις διὰ τὴν συμπλήρωσιν καὶ ἀποστολὴν τοῦ ἐπισυναπτομένου ἐρωτη-

ματολογίου.

Ἐντολῇ καὶ Ἐξουσιοδοτήσῃ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου
Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος
Ἀρχμ. Θεολόγος Ἀποστολίδης

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀριθμ. Πρωτ. 4079
Διεκπ. 1950

Ἀθήνησι τῇ 21ῃ Σεπτεμβρίου 2000

ΕΓΚΥΚΛΙΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Πρὸς
τὴν Ἱερὰν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν
καὶ τὰς Ἱερὰς Μητροπόλεις
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Διὰ τοῦ παρόντος παρακαλοῦμεν ὑμᾶς, ὅπως γνωρίσητε τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ διὰ τηλεομοιοτυπίας ἕως τῆς 29ης ὑπερμεσοῦντος μηνὸς Σεπτεμβρίου ἐ.ξ. τὸν ἀκριβῆ ἀριθμὸν τῶν ἐν τῇ καθ' ὑμᾶς Θεο-

σώσῳ Ἐπαρχία ὑπογεγραμμένων ἤδη ἐντύπων περὶ τοῦ αἰτήματος τῶν Ἑλλήνων Πολιτῶν διὰ τὴν διενέργειαν Δημοψηφίσματος διαπυθνανομένου τὴν βούλησιν αὐτῶν περὶ τῆς προαιρετικῆς ἢ μὴ ἀναγραφῆς τοῦ Θερσκειύματος εἰς τὰ Δελτία τῶν Ἀστυνομικῶν Ταυτοτήτων.

Ἐντολῇ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου
Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος
Ἀρχμ. Θεολόγος Ἀποστολίδης

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀριθμ. Πρωτ. 4116
Διεκπ. 1953

Ἀθήνησι τῇ 22ῃ Σεπτεμβρίου 2000

ΕΓΚΥΚΛΙΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Πρὸς
τὴν Ἱερὰν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν
καὶ τὰς Ἱερὰς Μητροπόλεις
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Διὰ τοῦ παρόντος γνωρίζομεν ὑμῖν, ὅτι κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς διαδικασίας συμπληρώσεως ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων Πολιτῶν τῶν ἐντύπων διὰ τὸ αἶτημα τῆς διενεργείας Δημοψηφίσματος διαπυθνανομένου περὶ τῆς προαιρετικῆς ἢ μὴ ἀναγραφῆς τοῦ

Θερσκειύματος εἰς τὰ Δελτία τῶν Ταυτοτήτων καὶ ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἐξηντλήθησαν τὰ ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἀποσταλέντα ὑμῖν ἐντυπα, δύνασθε ὅπως ἀπευθυνθῆτε Αὐτῇ αἰτούμενοι τὴν ἀποστολὴν καὶ ἄλλων ἐντύπων.

Σημειωθῆτω, ὅτι ἡ ὑφ' ὑμῶν τυχὸν διὰ φωτοτυπίας ἀναπαραγωγή αὐτῶν καθιστᾷ ταῦτα ἄκυρα.

Ἐντολῇ καὶ Ἐξουσιοδοτήσῃ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου
Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος
Ἀρχμ. Θεολόγος Ἀποστολίδης

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
 Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
 ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πρωτ. 4207
 Άριθμ. Διεκπ. 1976

Άθήνησι τῆ 27ῆ Σεπτεμβρίου 2000

ΕΓΚΥΚΛΙΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Πρὸς
 τὴν Ἱερὰν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν
 καὶ τὰς Ἱερὰς Μητροπόλεις
 τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ἡ ἀξιοποίηση τῆς ἐπιστήμης τῆς πληροφορικῆς καὶ ἡ παρουσία τῆς Ἐκκλησίας στὸ ἠλεκτρονικὸ διαδίκτυο (INTEPNET) εἶναι οὐσιαστικὰ διακονία τοῦ ἀνθρώπου, ἀφοῦ ἡ Ἐκκλησία, ἀξιο-ποιοῦσα τὴν σύγχρονη τεχνολογία, εὐαγγελίζεται τὴν μεγάλη χαρὰ τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου, μαρτυρεῖ γιὰ τὴν ἐλπίδα τῆς πίστεως καὶ πληροφορεῖ γιὰ τὴν διακονία μας.

Ἡ παρουσία τῆς Ἐκκλησίας στὸ INTEPNET.

Ἡ παρουσία τῆς Ἐκκλησίας στὸ INTEPNET προβάλλει:

- α) τὴν ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στὴν Χώρα μας καὶ στὸν κόσμο ὁλόκληρο,
- β) τὶς δραστηριότητες τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ὁργανισμῶν καὶ Ἰδρυμάτων,
- γ) τὸν Ὁρθόδοξο Μοναχισμό,
- δ) τὴν Θεολογικὴ Βιβλιογραφία (ἐλληνικὴ καὶ ξένη),
- ε) τὴν Ὁρθόδοξη Τέχνη καὶ Ψαλτικὴ.

Στὰ πλαίσια αὐτὰ προετοιμάζεται ἡ ἴδρυση καὶ λειτουργία Σχολῆς Κατηχητικῆς - Θεολογικῆς Παιδείας.

Συντονισμὸς τοῦ ἔργου.

Ἡ εὐθύνη τοῦ ἔργου τῆς συλλογῆς πληροφοριῶν καὶ εἰδήσεων γιὰ τὸ ἔργο καὶ τὴν δράση τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, καὶ τῆς προωθήσεως, πρὸς δημοσίευσίν του στὶς ἰστοσελίδες τοῦ ἠλεκτρονικοῦ διαδικτύου ἔχει ἀνατεθεῖ στὸν Κλάδο Ἐκδόσεων τῆς Ἐπικοινωνιακῆς καὶ Μορφωτικῆς Ὑπηρεσίας τῆς

Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Γιὰ περισσότερες πληροφορίες μπορεῖτε νὰ ἐπικοινωνεῖτε μὲ τὴν Γραμματεία τοῦ Κλάδου Ἐκδόσεων, τηλ. 72.18.308.

Ἀποστολὴ τῆς ὑλης.

Κατόπιν τούτου, δύνασθε νὰ ἀποστέλλετε εἰδήσεις, προγράμματα ἐκδηλώσεων - δραστηριοτήτων καὶ δελτία τύπου.

Μπορεῖτε νὰ ἀποστέλλετε τὴν πρὸς δημοσίευση ὑλὴ μὲ τὸ ἠλεκτρονικὸ ταχυδρομεῖο στὴν διεύθυνση:

iera-synodos@ecclesia.gr

ἢ νὰ παραδίδετε ἢ νὰ ταχυδρομεῖτε (πάντοτε σὲ δισκέτα) τὴν ὑλὴ στὸν Κλάδο Ἐκδόσεων τῆς Ε.Μ.Υ.Ε.Ε., (ὁδ. Ἰωάννου Γενναδίου 14, Τ.Κ. 115 21, Ἀθήναι).

Τεχνικὲς προϋποθέσεις γιὰ τὴν δημοσίευση ἐλληνικῶν κειμένων στὶς ἰστοσελίδες τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

1. Ἡ ἠλεκτρονικὴ μορφή τοῦ κειμένου πρέπει νὰ εἶναι ἀναγνώσιμη ἀπὸ προγράμματα συμβατὰ μὲ τὰ λειτουργικὰ συστήματα Windows 9X ἢ NT ἢ 2000.

2. Εἶναι δεκτὰ ἀρχεῖα ὁποιασδήποτε ἐκδόσεως τοῦ Microsoft Word, ἀρχεῖα txt, rtf καὶ html.

3. Τὰ κείμενα πρέπει νὰ ἔχουν τὴν ἀπλούστερη δυνατὴ μορφοποίηση. Κυρίως, πρέπει νὰ ἀποφεύγονται πίνακες, πίνακες μὲ αὐτόματη ἀρίθμηση ἢ κουκίδες, στήλες καὶ ἀραιὰ στοιχεῖα.

4. Ἡ στοίχιση λέξεων ἢ παραγράφων στὴν σελίδα δὲν πρέπει νὰ γίνεται μὲ τὴν προσθήκη κενοῦ, ἀλλὰ μὲ τὰ αὐτόματα ἐργαλεῖα στοιχίσεως (left, right, center).

5. Στὸ κείμενο δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχουν ὑπογραμμίσεις, οὔτε χρώματα. Ἡ ἔμφαση πρέπει νὰ ἀποδίδεται μόνο μὲ πλάγια ἢ μαῦρα στοιχεῖα.

6. Μὴν κόβετε μιὰ λέξη ἐπειδὴ εὐρίσκεται στὸ τέλος τῆς ἀράδας. Ἄν τὸ κείμενό σας ἔχει συλλα-

βισμό, αυτός πρέπει όπωσδήποτε να είναι αυτόματος. Άν χρησιμοποιείτε πολυτονιστή τής Magenta, κάνετε δεξι κλικ στο εικονίδιο του πολυτονιστού στο system tray, πλάι στο ρολόι του υπολογιστού, και από εκεί επιλέξατε την επιλογή «συλλαβισμός». Άν θέλετε μόνοι σας να χωρίσετε μιá λέξη στο τέλος τής άράδας πατήστε Ctrl+ παύλα. Αυτό εισάγει, στο Word, αυτόματη παύλα συλλαβισμού (optional hyphen).

7. Πολυτονικά κείμενα πρέπει όπωσδήποτε να γράφονται με το σύστημα Unicode. Το σύστημα αυτό υποστηρίζεται από κειμενογράφους όπως το MS Word 97 και 2000.

8. Μπορείτε να χρησιμοποιείτε οποιαδήποτε γραμματοσειρά Unicode, όπως την γραμματοσειρά ATHENA, την όποία μπορείτε να πάρετε δωρεάν από την σελίδα τής Έκκλησίας μας στο Ίντερνετ, στην διεύθυνση

<http://www.myriobiblos.gr/support/athena.zip>,

την γραμματοσειρά Palatino Linotype, ως και τις γραμματοσειρές τής Magenta, οι όποιες περιέχουν στην όνομασία τους τις συλλαβές «PolUc».

9. Πά περισσότερες διευκρινίσεις και βοήθεια μπορείτε να επικοινωνήσετε μαζί μας στην διεύθυνση: support@myriobiblos.gr.

Δείτε ακόμη στις σχετικές σελίδες βοήθειας:

www.myriobiblos.gr/submit.htm

www.myriobiblos.gr/support/sup_polwrite.html

www.myriobiblos.gr/support/sup_polytonic.html

Έντολη και Έξουσιοδοτήσει τής Ίερᾶς Συνόδου

Ό Αρχιγραμματεὺς

Άρχιμ. Θεολόγος Άποστολίδης

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ:

Κλάδος Έκδόσεων Ε.Μ.Υ.Ε.Ε.

Παρ' ήμιν.

ΣΥΝΟΔΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Η ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ κ.κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΣΤΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ (24 - 30.8.2000)

Ἀπὸ 24ης ἕως 30ῆς Αὐγούστου 2000 ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστόδουλος, κατ' ἀρχαῖον ἔθος τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἐπραγματοποίησε ἐπὶ τῇ ἀναρρῆσει Αὐτοῦ εἰς τὸν Ἀποστολικὸν καὶ Πρωθιεραρχικὸν θρόνον τῶν Ἀθηνῶν, εἰρηνικὴν ἐπίσκεψιν εἰς τὸ Ἑλληνορθόδοξον Πατριαρχεῖον τῶν Ἱεροσολύμων. Ἦτο ἡ ἐπίσκεψίς του ὡς ὁ ἴδιος, βαθύτατα συγκινημένος πλειστά-

Στὸν Ἀνατολικὸν Ἀερολιμένα τὸν Μακαριώτατον κατευδῶσαν ὁ Ἐξοχώτατος Πρόεδρος τῆς Παλαιστινιακῆς Αὐτοδιοικήσεως στὴν Ἀθήνα, κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ συνεργάτες.

Στὸν Ἀερολιμένα Ben Gurion τοῦ Τέλ Ἀβίβ, τὸν Μακαριώτατον ὑπεδέχθησαν μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων, ὁ Ἐξοχώτατος Πρόεδρος τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ Ἰσραὴλ κ. Ἀναστάσιος Μητσιάλης, ἐκπρόσωποι τῶν πολιτικῶν, στρατιωτικῶν καὶ ἄλλων Ἀρχῶν, πολλοὶ κληρικοὶ καὶ λαϊκοί.

Ἐν συνεχείᾳ ὁ Μακαριώτατος καὶ ἡ Τιμία Σύνοδος Αὐτοῦ κατηρθύνθη ὀδικῶς πρὸς τὴν Ἱερουσαλήμ, ὅπου ἐντὸς τῶν τειχῶν τῆς Ἁγίας Πόλεως στὴν Πύλην Δαυὶδ ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν ἐκπροσώπων τῶν Χριστιανικῶν Κοινοτήτων, τοῦ Προξενικοῦ σταῖ Ἱεροσόλυμα Σώματος, τοῦ Δημάρχου Ἱεροσολύμων κ. Olmak, τῶν Τοπικῶν Ἀρχῶν τῆς Πόλεως καὶ τῶν πιστῶν ἔγινε ἡ ἐπίσημος ὑποδοχὴ Αὐτοῦ, ὑπὸ τοῦ ἐκπροσώπου τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων, πανιερωτάτου Μητροπολίτου Γέροντος Καισαρείας κ. Βασιλείου, καὶ ἀκολούθως προπορευομένων προσκόπων καὶ τοῦ Ἱερατείου, ἡ ἐπίσημος πομπὴ μὲ τὸν Μακαριώτατον, γενόμενον ἐνθουσιωδῶς δεκτὸν ὑπὸ τοῦ ζητωκραυγάζοντος πλήθους, ὠδεύσε πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον, ἔμπροσθεν τῆς κεντρικῆς θύρας τοῦ ὁποῖου τὸν ἀνέμενεν ἡ Ἱεραρχία τοῦ Ἑλληνορθόδοξου Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐν πομπῇ, κρουομένων τῶν κωδῶνων, κατῆλθον στὸ Πανίερον Ναὸν τῆς Ἀναστάσεως. Εἰσερχόμενος δὲ ὁ Μακαριώτατος, πρὸ τῆς Ἁγίας Ἀποκαθλώσεως μὲ ἐκδηλον συγκίνησιν, ἔνδακρος γονυπέτησε καὶ ἠσπάσθη τὸν λίθον ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἀπετέθη τὸ Πάνσεπτον Νεκρὸν Σῶμα τοῦ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν τυθέντος Σωτῆρος καὶ ἀκολούθως εἰσώδευσε πρὸς τὸν Πανάγιον Τάφον, καὶ πρὸ τοῦ Ἱεροῦ Κουβουκλίου ἀνέγνωσε τὴν Εὐαγγελικὴν περικοπὴν τῆς Ἀναστάσεως, ἀναπεμφθείσης σχετικῆς δεήσεως.

Μετὰ ταῦτα, ὁ Μακαριώτατος εἰσῆλθε εἰς τὸ Καθολικὸν τοῦ Πανιέρου Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως

Τοῦ Πανοσ. Ἀρχιμ.

κ. ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΜΕΤΖΕΛΟΠΟΥΛΟΥ

Γραμματέως Ἐκκλησι. Συνοδ. Δικαστηρίων

κας ἐδήλωσε, μία προσκνηματικὴ καὶ λατρευτικὴ προσέγγισις εἰς τοὺς Πανσέπτους καὶ δεδοξαμένους Τόπους ὅπου «ἡ Θεότης ἀπεκαλύφθη τῇ ἀνθρωπότητι, ὁ οὐρανὸς ἠνοιχθῆ τῇ γῆ καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη».

Πέμπτη 24 Αὐγούστου 2000

Ὁ Μακαριώτατος ἀνεχώρησε γιὰ τὸ Τέλ Ἀβίβ, τὴν Πέμπτη 24 Αὐγούστου 2000, ὥρα 11.30' συνοδευόμενος ἀπὸ τοὺς Σεβ. Μητροπολίτας Λαγκαδᾶ κ. Σπυριδῶνα καὶ Κεφαλληνίας κ. Σπυριδῶνα, τὸν Πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Θεολόγον Ἀποστολίδην, Ἀρχιγραμματέα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τὸν Αἰδεσιμ. Πρωτοπρεσβύτερον κ. Θωμᾶν Συνοδινόν, Πρωτοσύγκελλον τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, τοὺς Πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Νεκτᾶριον Ντόβαν, Ἡγούμενον τῆς Ἱερᾶς Ἀνδρώας Μονῆς Παναγίας Ἄνω Ξενιάς Ἀλμυροῦ Βόλου, κ. Παῦλον Ἀποστολίδην, Ἡγούμενον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς «Παναγίας Σουμελᾶ» Βεροίας, κ. Σεραφεῖμ Μεντζελόπουλον, Γραμματέα τῶν Συνοδικῶν Δικαστηρίων, τὸν Ἱερολ. Ἀρχιδιάκονον κ. Διονύσιον Κατερίνα καὶ τὸν Ἐντιμότητα κ. Κωνσταντῖνον Πυλαρινόν, Διευθυντὴν τῆς Ε.Κ.Υ.Ο.

ἔπου ἐψάλη Δοξολογία, μετὰ τὸ πέρασ τῆς ὁποίας ὁ Μακαριώτατος ἀνήλθε διὰ τῆς κλίμακος ἐκ τοῦ Ἱεροῦ τοῦ Καθολικοῦ εἰς τὸν Φρικτὸν Βράχον τοῦ Γολγοθᾶ, ἔνθα ἀνέγνωσε τὴν Εὐαγγελικὴν περικοπὴν τῆς Σταυρώσεως, καὶ ἀνέπεμψε δέησιν καὶ προσεκύνησε τὸ σημεῖον τῆς Σταυρώσεως τοῦ Κυρίου.

Ἀκολούθως, ὁ Μακαριώτατος ἐπανήλθε ἐν πομπῇ εἰς τὸ Πατριαρχεῖον, ἔπου εἰς τὴν Αἴθουσαν τοῦ θρόνου, ἐπὶ παρουσία καὶ ἐκπροσώπων τῶν Χριστιανικῶν Κοινοτήτων, τοῦ Δημάρχου τῶν Ἱεροσολύμων κ. Olmak, τῆς προξένου κ. Νίκης Καμπᾶ, ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ. Διόδωρος προσεφώνησε τὸν Μακαριώτατον λέγων:

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος καὶ λίαν Ἡμῖν πεφιλημένε καὶ περισπούδαστε ἀδελφὲ κ.κ. Χριστόδουλε,

Εὐφραίνεται ἡ Ἱερουσαλήμ καὶ πανηγυρίζουσι πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ σήμερον πανδήμως, ὑποδεχόμενοι ἐν χαρᾷ καὶ ἀγαλλιάσει τὴν Ὑμετέραν Θεοπρόβλητον Μακαριότητα μετὰ τὴν ἐπαξίαν ἐκλογὴν καὶ ἀνάρρησιν Αὐτῆς εἰς τὸν Ἱστορικόν, Ἀποστολικόν καὶ Ἀγιώτατον Θρόνον τῶν Ἀθηνῶν, ἐρχομένην μετὰ τῆς τιμίας αὐτῆς Συνοδοσίας εἰς πραγματοποίησιν τῆς ἐπισήμου καὶ ἔθει κρατήσαντι ἐκκλησιαστικῶ, Εἰρηρικῆς Αὐτῆς ἐπισκέψεως πρὸς τὴν Ἀγιωτάτην ἡμῶν Μητέρα τῶν Ἐκκλησιῶν, τὴν Ἐκκλησίαν δηλονότι Ἱεροσολύμων. Ἐν ἀγάπῃ ἀνυποκρίτῳ καὶ τιμῇ περισσῇ χαίρετιζομεν τὴν ἔλευσιν Αὐτῆς εἰς τὴν Ἁγίαν Γῆν καὶ δὴ εἰς τὴν Ἁγίαν καὶ Ἱερὰν ταύτην Πόλιν τοῦ Παθους καὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Θείου Ἰδρυτοῦ τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας, καὶ ἀναφωνοῦμεν μετὰ τοῦ Ψαλμωδοῦ «Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου» (Ψαλμ. 117, 26). Διὰ τῆς ζώσης ταύτης ἐπικοινωνίας καὶ ἀναστροφῆς ἡμῶν ἐκφράζεται ὁ ἐν ἡμῖν ὑπάρχων καὶ διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀνανεούμενος καὶ ἐνδυναμούμενος σύνδεσμος ἀγάπης καὶ εἰρήνης, ἐδραζόμενος ἐν τῇ πίστει τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ, τῶν Ἁγίων Αὐτοῦ Ἀποστόλων καὶ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ἐκπληροῦντες οὕτω τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου εἰπόντος ὅτι «ἐν τούτῳ γνώσσονται πάντες ὅτι ἀληθῶς ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις» (Ἰωάν. 13, 35).

Ἡ ἔλευσις Αὐτῆς πρὸς Ἡμᾶς κατὰ τὴν περίοδον

ταύτην, καθ' ἣν ἡ Ἀγιωτάτη ἡμῶν Ἐκκλησία ἀντιμετωπίζει ποικίλα προβλήματα, προσομοιάζεται «ὡς δρόσος Ἀερμῶν ἢ καταβαίνουσα ἐπὶ τὰ ὄρη Σιών», ἀναπτεροῖ τὰς ἐλπίδας τῶν χριστιανῶν κατοίκων τῆς Ἁγίας Γῆς πασῶν τῶν Κοινοτήτων, οἱ θρησκευτικοὶ Ἀρχηγοὶ τῶν ὁποίων παρίστανται, τιμώντες οὕτω τὴν ἐπίσημον ἐπίσκεψιν Αὐτῆς εἰς τὴν Ἁγίαν Πόλιν καὶ τοὺς ὁποίους εὐχαριστοῦμεν ἀπὸ καρδίας. Ἐνισχύει συνάμα τὰς προσδοκίας Ἰσραηλινῶν τε καὶ Παλαιστινίων εἰς τὸν διεξαγόμενον ἐπιβεβλημένον καὶ κρίσιμον διάλογον αὐτῶν, πρὸς ἐξευρεσιν παγίας, εἰρηρικῆς καὶ δικαίας λύσεως τῶν διεκδικήσεων ἀμφοτέρων ἐπὶ τῶν ἐδαφῶν τῆς Ἁγίας Γῆς, ἀλλὰ τὸ καὶ σπουδαιότερον ἐπὶ τοῦ μέλλοντος τῆς Ἁγίας ταύτης Πόλεως Ἱερουσαλήμ, τοῦ θρησκευτικοῦ τούτου Κέντρου τῶν Τριῶν Μονοθεϊστικῶν Θρησκειῶν, ἐν τῇ Ὅποιᾳ κείνται τὰ σημαντικότερα καὶ ἱερώτατα Σεβάσματα καὶ Προσκυνήματα τῆς Χριστιανωσύνης.

Τὰ ἐν αὐτῇ τῇ Ἁγίᾳ Πόλει ἠγαπημένα Σκηνώματα, τὰ ὁποία ἐπιποθεῖ πᾶσα χριστιανικὴ ψυχὴ, δέον ὅπως παραμείνωσιν ἐλεύθεροι χώροι προσκυνήσεως καὶ λατρείας, διεπόμενα ὑπὸ εἰδικοῦ καθεστῶτος ἐπικεκυρωμένου Διεθνῶς, ἵνα οὕτως εἰς τὸ διηνηκὲς διασφαλίζηται τὸ ἐπικρατοῦν προσκυνηματικὸν καθεστῶς τῶν Ἁγίων Τόπων καὶ παρέχηται ἡ ἐγγύησις διὰ τὴν εἰρηρικὴν συνύπαρξιν τῶν κατοίκων αὐτῆς.

Ἡ Ὑμετέρα πεφιλημένη Ἡμῖν Μακαριότης διαθέτουσα εὐρεῖαν ἀντίληψιν τῶν συγχρόνων κοινωνικῶν καὶ πολιτικῶν προβλημάτων, γνωρίζη καλῶς τὰ σοβαρὰ θέματα, τὰ ὁποία ἀπασχολοῦν τὴν περιοχὴν ταύτην, ἐκ τῶν πολλῶν καὶ εὐεργετικῶν διὰ τὴν καθ' ἡμᾶς Ἀγιωτάτην Ἐκκλησίαν, προσκυνηματικῶν θεωριῶν, τὰς ὁποίας, εὐλαβείας ἔνεκεν καὶ ἀγάπης πρὸς τὰ Θεοβάδιστα ταῦτα μέρη, πνευματικῶς καὶ ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν ποδηγετοῦσε καὶ καθ' ὅς τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα ἡμῶν ἀποκόμιζε συγκινητικὰς ἐμπειρίας ἐκ τῶν ἐμπνευσμένων Αὐτῆς λόγων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἐμπράκτου συμπαραστάσεως Αὐτῆς εἰς τὴν ἐπίπονον ἀποστολὴν τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων. Δραττόμενοι τῆς εὐκαιρίας ἀπευθύνομεν Αὐτῇ ὀλοκαρδίους εὐχαριστίας διὰ τὴν ὀλόθυμον συναντίληψιν Αὐτῆς, φιλοξενησάσης ἱερατικῶς εὐσεβεῖς νέους, οἱ ὁποιοὶ σήμερον διακονοῦν τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ παρὰ τῇ

Ἀγιωτάτη ἡμῶν Ἐκκλησία.

Δι' ὃ καὶ πεπεισόμεθα ὅτι ἡ ἐπίσκεψις Αὐτῆς αὐτή, οὐ μόνον καταγραφῆσεται ὡς ἐν σπουδαῖον Ἐκκλησιαστικὸν γεγονός εἰς τὰς ἀγαθὰς σχέσεις, αἵτινες διέπουν τὴν Ἀγιωτάτην Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος μετὰ τοῦ Προσβυγενοῦς καὶ Παλαιφάτου ἡμῶν Πατριαρχείου, ἀλλὰ θὰ ἀποτελέσωσι καὶ τὴν ἀφειρητὴν περαιτέρω στενωτέρας συνεργασίας ἡμῶν, ἐπὶ προαγωγῇ τῶν ἀγαθῶν βιωμάτων τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν συμφερόντων ἐνταῦθα καὶ ἐν τῇ φιλάτῃ Ἑλλάδι, ἅτινα ἀποσκοποῦσιν εἰς τὴν ὀρθὴν πνευματικὴν διαπαιδαγώγησιν τοῦ πληρώματος τῶν Ἀγιωτάτων ἡμῶν Ἐκκλησιῶν.

Ἦδη ἡ Ὑμετέρα πεπνυμένη Μακαριότης προσεκύνησε τὸν Ζωήρρτον καὶ Θεοδόχον Τάφον τοῦ Σωτήρος ἡμῶν Χριστοῦ καὶ τὸν Φρικτὸν Γολγοθᾶν, ἀφ' ὧν ἀναμφιβόλως ἤντησε χάριν, εὐλογία καὶ δύναμιν εἰς τὸν προκειμένον ἐπίπνον καὶ ἐπιβεβλημένον ἀγῶνα Αὐτῆς πρὸς πνευματικὴν χειραγώγησιν τοῦ Ὁρθοδόξου Λαοῦ τῆς φιλάτης ἡμῶν Πατρίδος, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς σοφῆς καὶ συντετῆς ποδηγητέσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐν καιροῖς δυσχεμερίαις, ἐν οἷς αἱ προκλήσεις καθίστανται ἐντονώτεροι καὶ ἐν πολλοῖς ἐπικίνδυνοι διὰ τὴν περαιτέρω διασφάλισιν τῶν ἐλευθεριῶν τῆς θρησκευτικῆς ὑποστάσεως καὶ ἐκφράσεως τῶν Ὁρθοδόξων πιστῶν.

Ἡ καθ' ἡμᾶς Ἀγιωτάτη Ἐκκλησία κατὰ πόδας παρακολουθεῖ τὰς κοινωνικὰς ἐξελίξεις ἐν τῇ φιλάτῃ ἡμῶν Πατρίδι καὶ τῇ Ἀγιωτάτῃ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος καὶ ὀλοθύμως συμπαρίσταται ὅλη ψυχῇ τε καὶ σθένει εἰς τὰς δικαίας αὐτῆς ἐκδηλώσεις καὶ ἐνεργείας καὶ εὐχεται ὑπὲρ εὐοδώσεως τῶν εὐσεβῶν Αὐτῆς ὀραματισμῶν ταῖς ἀενάοις προσβείαις τῆς Ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας, ἔμπροσθεν τοῦ Σεπτοῦ Μνήματος τῆς Ὁποίας, Αὐτὴ θέλει λαμπρύνει μεγαλοπρεπῶς τὴν ἑορτὴν καὶ πανήγυριν τῆς Κοιμήσεως καὶ τῆς εἰς οὐρανὸς Μεταστάσεως Αὐτῆς.

Ἡ Χάρις Αὐτῆς εἶθε νὰ ἐπισκιαζῇ τὴν Ὑμετέραν Θεοφρούρητον Μακαριότητα πάντοτε καὶ ἰδιαίτερος κατὰ τὴν παραμονὴν Αὐτῆς ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γῆ, «ἐν γὰρ εὐφροσύνῃ ἐξελεύσεσθε καὶ ἐν χαρᾷ διδαχθήσεσθε. τὰ γὰρ ὄρη καὶ οἱ βουνοὶ ἐξαλοῦνται προσδεχόμενοι ὑμᾶς ἐν χαρᾷ καὶ πάντα τὰ ξύλα τοῦ

ἀγροῦ ἐπικροτήσῃ τοῖς κλάδοις» (Ἠσ. 55, 12). Εἶθε Αὐτὴ νὰ ἀξιωθῇ, ὅπως ὀλοκληρώσῃ ἐπιτυχῶς καὶ ψυχωφελῶς τὴν ἐπίσημον Αὐτῆς ἐπίσκεψιν πρὸς δόξαν Θεοῦ καὶ προβολὴν τῆς ἐνότητος τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας.

Ἐν κατακλειδί, εὐχαριστοῦμεν τοὺς ἐν Ἱεροσολύμοις Ἐκλαμπροτάτους Προξένους, τοὺς Ἰσραηλινούς καὶ Παλαιστινίους ἀξιωματούχους καὶ τὸ εὐσεβὲς ἡμῶν πλήρωμα ἐπὶ τῇ συμμετοχῇ αὐτῶν εἰς τὸ σπουδαῖον τοῦτο γεγονός καὶ ὑψοῦμεν τὸ ποτήριον τοῦτο ὑπὲρ τῆς Ὑμετέρας πεφιλημένης Μακαριότητος, εὐχόμενοι τὸ

Ὡς εὖ παρέστητε!

Ἀμέσως μετὰ, εἰς τὴν ἀντιφώνησί του ὁ Μακαριώτατος ὠμίλησε γιὰ τὸν προσκνηματικὸν χαρακτήρα τῆς εἰρηνικῆς του ἐπισκέψεως καὶ διὰ τὰς σχέσεις τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, εἰπὼν τὰ ἑξῆς:

Μακαριώτατε Πατριάρχα Ἱεροσολύμων καὶ πάσης Παλαιστίνης, Συρίας, Ἀραβίας, Πέραν τοῦ Ἰορδάνου, Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας καὶ Ἁγίας Σιών Κύριε Κύριε Διόδωρε,

Σεβασμωτάτη τῶν Ἱεραρχῶν Χορεία,

Τίμιον Προσβυτέριον

Ἐν Χριστῷ Διακονία,

Ἄπαντες οἱ συγκροτοῦντες τὴν ἀγιόλεκτον Ἀγιοταφικὴν Ἀδελφότητα,

Ὅσιώτατοι λοιποὶ Μοναχοί,

Ὅσιώταται Μοναχαί,

Εὐλογημένε τοῦ Κυρίου Λαέ,

Ἐν συγκινήσει βαθειᾷ καὶ εὐγνωμοσύνῃ ἀπροσμετρήτῳ πρὸς τὸν ἐν Τριάδι Θεόν, πραγματοποιοῦμεν ἐν συνοδείᾳ τῶν προσφιλεστάτων ἡμῖν Ἀδελφῶν καὶ λοιπῶν συνεργατῶν τὴν Εἰρηνικὴν ταύτην ἐπίσκεψιν εἰς τὸ παλαιάρατον ὄσον καὶ μαρτυρικὸν Πατριαρχεῖον τῆς Ἁγίας Πόλεως τῶν Ἱεροσολύμων.

Μετ' εὐλαβείας πολλῆς, ὁ ἐλάχιστος ἐγώ, βηματίζω ἐπὶ τῶν Ἱερῶν Τόπων, ἐνθα ἔζησαν καί, ἐν μέσῳ ἐνὸς πολυθειστικῶ κόσμου, ἐκήρυξαν τὸν Ἐνα καὶ Μόνον Ἀληθινὸν Θεὸν οἱ Μεγάλοι Πατριάρχαι καὶ οἱ Θεηγόροι Προφῆται τοῦ τότε «περιοισίου λαοῦ ἀπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν», ἐνθα ἐπὶ αἰῶνας πολλοὺς ἐφυλάσσοντο καὶ ἠγίαζον τὴν γῆν αἱ ἱεραὶ πλάκες καὶ ἡ Ἁγία Κιβωτὸς τῆς Διαθήκης, τὰ ἱστορικὰ αὐτὰ τεκμήρια τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν «ἅγιον Ἰσραήλ».

Ἐν συγκλονισμῷ βαθυτάτῳ προσκυνῶ “τὸν τόπον, οὗ ἔσθησαν οἱ πόδες” τοῦ “Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος τῆς ἐλπίδος ἡμῶν”.

Ἐν κατανύξει βαθεῖα γονυκλινῆς προσπίπτω πρὸ τοῦ Θεοδέγμονος Σπηλαίου τῆς Ἁγίας Βηθλεέμ, ἐν ᾧ “ὠράθη σαρκὶ ὁ φύσει ἀόρατος”, γεννηθεὶς ἐκ τῆς Ἁγίας Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, «ἵνα τὸν φθαρέντα Ἀδάμ ἀναπλάσῃ» καὶ ὅθεν ἐξεπορεύθη ὁ ἀγγελικὸς ὕμνος “Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνῃ, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία”.

Μετ’ εὐλαβείας πολλῆς ἀτενίζω τὰ Ἰορδάνεια νάματα, ἐν οἷς βαπτισθεὶς ὁ Χριστὸς ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου “ἐν ὕδατι”, προετύπωσε τὸ σωτηριῶδες “ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος” Ἅγιον Βάπτισμα, καὶ προσκυνῶ “τὸν μαρτυρήσαντα Πατέρα, τὸν μαρτυρηθέντα Υἱὸν καὶ τὸ μαρτυρήσαν Πνεῦμα Ἅγιον”.

Ἀναβαίνω νοερῶς τὸ Θαβώριον Ὄρος, ἔνθα ὁ Ἰησοῦς, ὀλίγον πρὸ τοῦ Πάθους, ἔδειξε διὰ τῆς Θείας Μεταμορφώσεως Αὐτοῦ τὴν “μέλλονσαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς δόξαν”.

Εὐρίσκομαι ἐν χαρᾷ ἀνεκλαλήτῳ καὶ ἐν ταπεινώσει βαθεῖα εἰς τὰ λαμπρὰ Ἱεροσόλυμα, ἔνθα τὸ ὑπερῶν ἐν τῷ ὁποίῳ τὸ ἑσπέρας τῆς Μεγάλης Πέμπτης ὁ Διδάσκαλος συνέφαγε μετὰ τῶν Μαθητῶν Αὐτοῦ τὸ τελευταῖον ἐπὶ τῆς γῆς Πάσχα καὶ παρέδωκεν ἡμῖν τὸ Μέγα Μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας, τὸ “φάρμακον τῆς ἀθανασίας”, κατὰ Ἰγνάτιον τὸν Θεοφόρον καὶ Μάρτυρα. Γονυπετῶ πρὸ τοῦ φρικτοῦ Γολγοθᾶ, ἐφ’ οὗ «τὸ Πανάγιον Αἶμα ἐξεχύθη», πρὸ τοῦ Ζωοδόχου Παναγίου Τάφου, ἐξ οὗ, διὰ τῆς Θείας Ἀναστάσεως, ἀνέτειλεν ἡ ζωὴ καὶ ἡ χαρὰ. Εὐρίσκομαι εἰς τὴν Ἁγίαν Πόλιν, ἔνθα ὁ οἶκος, ὅπου τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον “ἐν πυρίναις γλώσσαις» «ἐκάθισε ἐφ’ ἓνα ἕκαστον” τῶν Ἀποστόλων καὶ δι’ αὐτῶν εἰς τοὺς Διαδόχους τῶν καὶ ἔκτοτε “ὄλον συγκροτεῖ τὸν θεσμόν τῆς Ἐκκλησίας”.

Ὅντως “φοβερός ὁ τόπος”. “Δόξα τῷ Θεῷ” ἔνεκεν πάντων τούτων.

Ἀλλὰ τὴν συγκίνησιν ἡμῶν ταύτην ἐπαυξάνει καὶ ἡ γνώσις τῆς μαρτυρικῆς πορείας τῆς Μητρὸς τῶν Ἐκκλησιῶν, ἥδη ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς ἐπὶ γῆς Ἰδρύσεως τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, διὰ τῶν συνεχῶν καὶ σχεδὸν ἀδιαλείπτων διωγμῶν,

οἵτινες ἄρχονται ἤδη ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τῶν Ἀποστόλων –μὲ πρῶτον σφάγιον Στέφανον τὸν Διάκονον καὶ Μάρτυρα– διὰ τὰ νὰ συνεχισθοῦν ἀπὸ Ρωμαίους, Πέρσας, Ἀραβας, Φράγκους, Τούρκους καὶ εἴτινας ἄλλους ἕως τῶν ἐσχάτων καιρῶν, μὲ μάρτυρας μυριάδας μυριάδων, μὲ τελευταῖον Φιλούμενον τὸν ἱερομόναχον τῆς Ἱερικουῦς.

Ἐναυλοὶ ἤχουσι εἰς τὰ ὅτα ἡμῶν, ὡς ἔκφρασις τῶν διαχρονικῶν δεινῶν τῆς Σιωνίτιδος Ἐκκλησίας, οἱ λόγοι τοῦ μαρτυρικοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Ζαχαρίου ἐκ τοῦ τόπου τῆς ἐξορίας αὐτοῦ, ὅτε, τὸ 614 μ.Χ., ἐπαναληφθείσης τῆς Βαβυλωνείου αἰχμαλωσίας, ὁ Πρωθιεράρχης τῶν Ἱεροσολύμων καὶ πολλοὶ χριστιανοὶ ὠδηγήθησαν ἐν τῇ ξένη αἰχμάλωτοι, μεθ’ ὅλων τῶν συνακολουθούντων δεινῶν, ἀπὸ τῆς ταλαιπωρίας δηλονότι τῶν ψυχῶν ἕως καὶ τοῦ σωματικοῦ θανάτου. Ἐγραφε σὺν τοῖς ἄλλοις ὁ μαρτυρικὸς ἐκεῖνος Πατριάρχης πρὸς τὸ ἀπομεινᾶν ἐν Παλαιστίνῃ ποιμνιὸν του:

«Τῇ χηρευσάσῃ νύμφῃ τῇ ἀτεκνωθείσῃ πόλει τοῦ βασιλέως τοῦ μεγάλου· τῇ ἀπομεινῶν ποιμνῇ Ἱερουσαλήμ· καὶ πάσαις δὲ λοιπαῖς ἐν Χριστῷ Ἐκκλησίαις, καὶ τοῖς ἐν αὐτοῖς καταληφθεῖσι τέκνοις ὀρφανοῖς, ποιμῆν ταπεινός, ἔρημος, αἰχμάλωτος, Ζαχαρίας ἐλάχιστος (...). Γνωστὸν ἔστω ὑμῖν, ἀδελφοί, ὅτι καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τῶν ποταμῶν Βαβυλῶνος, ἐκεῖ ἐκαθίσταμεν καὶ ἐκλαύσαμεν ἐν τῷ μνησθῆναι ἡμᾶς τῆς Σιών, τοῦ Γολγοθᾶ, τοῦ ζωοποιῦ Μνήματος, τῆς ἀεμνήστου Βηθλεέμ. Ἰδοὺ, ἀδελφοί, ἤραμεν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν εἰς τὰ ὄρη Σιών, ὅθεν ἤξει ἡ βοήθεια ἡμῶν. Ἀκούσατε οἱ λελυτρωμένοι ὑπὸ Κυρίου, οὓς ἔλυτρώσατο ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν καὶ ἐκ τῶν θλίψεων ἔσωσεν αὐτούς. Ἀκούσατε τῆς ἐμῆς φωνῆς τοῦ δεσμίου Ζαχαρίου (...). Ἀκούσατε καὶ φοβήθητε καὶ μὴ ἡμῶν τῶν δεσμίων ἐπιλάθησθε (...). Ἀσπάζονται σε, Σιών, πάντα τὰ τέκνα σου λέγοντα: Ἀσπάσασθε ἐξ ἡμῶν τοὺς Ἁγίους Τόπους, ἀδελφοί. Ἀσπάζονται ὑμᾶς ἅπαντες οἱ σύνδουλοι καὶ συναιχμάλωτοι. Ἡ χάρις καὶ ἡ ἀνάκλησις καὶ ἡ ἀνάστασις διὰ τῆς ἁγίας ἀναστάσεως μεθ’ ἡμῶν καὶ μεθ’ ὑμῶν».

Παρὰ πάντα ταῦτα ὁμως, ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων δὲν ἐπελάθετο οὐδὲ ὀλιγόρησε τῆς θείας αὐτῆς ἀποστολῆς, τὸ μὲν εὐαγγελιζομένη εἰς πᾶσαν εὐκαιρίαν τὴν ἐν Χριστῷ σωτηρίαν, τὸ δὲ γιγνομένη μετὰ στοργῆς μητρικῆς χειραγωγὸς ἐν τῇ

πίστει τοῦ τε Ἑλληνικοῦ καὶ τοῦ Ἀραβικοῦ ποιμνίου αὐτῆς, ἀκόμη καὶ ἐνίων ἐκτὸς Παλαιστίνης χεϊμαζομένων κατὰ καιροὺς Ὁρθοδόξων ἀπὸ παντοίων ἐνεργειῶν ἀλλοθρήσκων καὶ ἑτεροδόξων. Οὕτω, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ πολυπαθὲς ἡμῶν Γένος, δι' ἀποστολῆς εὐλαβῶν λειτουργῶν αὐτῆς, συνέβαλεν ἐν καιροῖς δυσχεμέροις εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν ἀντιχριστιανικῶν ἐνεργειῶν τοῦ ἀλλοθρήσκου Ὁσμανλίδου κατακτητοῦ, καὶ ἐβοήθησε καὶ αὕτη εἰς τὴν διαφύλαξιν τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως, ἐνῶ μεγίστη ὑπῆρξε ἡ προσφορὰ καὶ εἰς τὰς ὑπολοίπους ὁμοδόξους Ἐκκλησίας καὶ ἰδιαιτάτα εἰς τὰς χεϊμαζομένας κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα ὑπὸ τῆς Οὐνίας καὶ τοῦ Προτεσταντισμοῦ περιοχὰς τῆς λεγομένης Μικρᾶς Ρωσίας. Ἡ συμβολὴ αὕτη ὑπῆρξε τόσον μεγάλη, ὥστε ὑπὸ τοῦ μεγάλου ἐκκλησιαστικοῦ ἱστορικοῦ καὶ αἰοιδίμου προκατόχου ἡμῶν Χρυσοστόμου τοῦ Α', τοῦ Παπαδοπούλου, «Οἱ Πατριάρχαι Ἱεροσολύμων» νὰ θεωρῶνται «πνευματικοὶ χειραγωγοὶ τῆς Ρωσίας».

Ἄλλὰ προσέτι, τὸ Ὁρθόδοξον Πατριαρχεῖον τῶν Ἱεροσολύμων, μολονότι διαβιοῖ ἐν μέσῳ ἀλλοθρήσκων, συννπάρχει ἁρμονικῶς μετὰ τῶν ἄλλων θρησκευμάτων σεβόμενον τὰς ἰδιαιτερότητας ἐκάστου, μὴ πολιτευόμενον, ἀλλὰ ἀείποτε ἐπιδεικνύον τὴν ἐπιβαλλομένην ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου κατανόησιν, ἀνοχὴν καὶ ἀγάπην, θεωροῦν πάντας ἀνθρώπους τέκνα τοῦ Ἐνὸς καὶ Μόνου Θεοῦ.

Σήμερον, εἰς ἐποχὴν ἐπικινδύνου παγκοσμιοποιήσεως, ἀκράτου ἐωσφορικοῦ ἐγωϊσμοῦ, κρίσεως τῶν ἠθικῶν ἀξιών, εἰδωλολατρικοῦ σχεδὸν συγκρητισμοῦ καὶ σατανικῶν «μεθοδεϊῶν», ἀγνώστων ἐν τῷ παρελθόντι, τὸ ἀνέσπερον Φῶς, τὸ ἐκπεμπόμενον ἐκ τοῦ Παναγίου καὶ Ζωοδόχου Τάφου, εἶναι περισσότερον ἀπὸ πᾶσαν ἄλλην ἐποχὴν ἀναγκαῖον νὰ λάμψη καὶ νὰ φωτίσῃ πρὸς σωτηρίαν σύμπασαν τὴν ἀνθρωπότητα. Ἐκτιμῶμεν δὲ ὄλως ἰδιαιτέρως τὴν καὶ ἐπ' ἐσχάτων ἀναληφθεῖσαν παρ' ἡμῶν, ἐν συνεργασίᾳ μεθ' ἐτέρων θρησκευτικῶν ἡγετῶν τῆς Ἁγίας ταύτης Πόλεως, πρωτοβουλίαν διὰ τῆς ἐν πνεύματι δικαιοσύνης καὶ ἐν ἀπαραιμιώτῳ συννεπείᾳ πρὸς τὰς ἱστορικὰς παρακαταθήκας τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν Γένους, ρύθμισιν τῶν ἀφορώντων εἰς τὸ καθεστῶς τῆς Ἁγίας Πόλεως Ἱερουσαλὴμ ζητημάτων. Ἄς ἐλπίσωμεν δὲ ὅτι αἱ ἐπὶ τῷ δισχιλιοστῷ ἀγίῳ Ἰωβηλαίῳ ἀπὸ τῆς Γεννή-

σεως τοῦ Θεανθρώπου ἐκδηλώσεις δὲν θὰ παραμείνουν ἀπλοὶ ἐορτασμοί, ἀλλὰ θὰ ἀποτελέσουν σοβαρὰν, συνειδητὴν καὶ ἀποδοτικὴν προσπάθειαν οἰκιοποιήσεως τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας καὶ ἐπικρατήσεως δικαίας εἰρήνης εἰς τὴν βαρυστένακτον γῆν.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, μνήμων τῆς διηγεκοῦς πρὸς σύνολον τὸν Χριστιανισμὸν προσφορᾶς τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις Ἐκκλησίας, τῶν πολλῶν καὶ ἀενάων θλίψεων αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐλπιδοφόρου ρόλου, ὃν καλεῖται νὰ διαδραματίσῃ σήμερον ἐν τῷ κόσμῳ, σὺν τῷ ἀδελφικῷ ἀσπασμῷ, «Χαῖρε Σιών Ἁγία, Μήτηρ τῶν Ἐκκλησιῶν, Θεοῦ κατοικητήριον», ἐκτιμᾷ εὐγνωμόνως καὶ τὰ ὅσα τὸ Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων καὶ ἡ περίπυστος Ἁγιοταφικὴ Ἀδελφότης ἰδιαιτάτα προσέφερε καὶ ἐν τῷ παρελθόντι εἰς τὸ εὐλογημένον ἡμῶν Ἔθνος, ἀλλὰ καὶ σήμερον πρὸς ἅπαντα τὸν Ὁρθόδοξον κόσμον, τόσον διὰ τῆς μετὰ παραδειγματικῆς αὐταπαρνήσεως, μέχρι καὶ αἵματος, διαφυλάξεως, ἐν μέσῳ μυριάων σκοπέλων καὶ κινδύνων, τῶν Παναγιῶν Προσκυνημάτων, ὥστε ταῦτα νὰ παραμένουν, κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἔθος καὶ τὰ χορηγηθέντα προνόμια, εἰς χεῖρας τῶν Ὁρθοδόξων, καὶ δὴ τῆς φιλοθέου Ἁγιοταφικῆς Ἀδελφότητος, ὅσον καὶ διὰ τοῦ εὐαγγελισμοῦ τῶν ψυχῶν πολλῶν εὐσεβῶν Ὁρθοδόξων, οἱ ὁποῖοι προσκυνηματικῶς συρρέουν εἰς τὴν Ἁγίαν Γῆν τῆς Παλαιστίνης. Ἐκτιμᾷ εἰσέτι τὴν σημασίαν τῆς ἀποστολῆς, ἣν ἐπιτελεῖ καὶ δύναται ἔτι μᾶλλον νὰ ἐπιτελέσῃ τὸ Πατριαρχεῖον εἰς τὸν ἐπανευαγγελισμὸν τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν ἐπικράτησιν τοῦ δικαίου καὶ τῆς εἰρήνης.

Τελευταῖντες ἐκφράζομεν «ἐκ μυχοῦ τῆς καρδίας» τὴν ἰδιαιτέραν τιμὴν καὶ τὸν πολὺν σεβασμὸν τῆς νεωτέρας Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὴν Μητέρα τῶν Ἐκκλησιῶν, εὐχόμενοι ἐν ταυτῷ εἰς μὲν τὴν Αὐτοῦ Θειοτάτην Μακαριότητα τὸν Πατριάρχην κ.κ. Διόδωρον τὸν Α', τὴν περιβάλλουσαν Αὐτὸν Σεπτὴν Ἱεραρχίαν καὶ σύμπασαν τὴν Ἱερὰν Ἁγιοταφικὴν Ἀδελφότητα ὑγιεῖαν καὶ ἀπρόσκοπτον ἐπιτέλειαν τοῦ ἔργου των, ἐν δὲ τῷ εὐσεβεῖ ποιμνίῳ ὁμόνοιαν καὶ προκοπὴν ἐν Κυρίῳ.

[Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ὁ Μακαριώτατος ηὐχήθη τὰ δέοντα πρὸς τὰς ἐντίμους Ἀρχὰς τῆς χώρας, τὸν ἀδελφὸν Παλαιστινιακὸν λαὸν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς

έκπροσώπους τών Χριστιανικῶν Δογμάτων.]

Καί συμπιπτούσης, μετά τινας ἡμέρας, τῆς 1664ης ἐπετειῶν ἀπὸ τῶν Ἐγκαινίων τοῦ Πανσέπτου Ναοῦ τῆς Θείας Ἀναστάσεως, ὡς ἀδελφοί ἐν Χριστῷ παρακελευόμεθα τοῖς πιστοῖς, Ἑλλησι καὶ Ἄρασι, ὡς ἐν σχετικῶν στιχηρῶν τροπαρίῳ ἄδεται: «Ἐγκαινίσεσθε, ἀδελφοί, καὶ τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον ἀποθέμενοι ἐν καινότητι ζωῆς πολιτεύεσθε (...) Οὕτω ἐγκαινίζεται ἄνθρωπος», ἔτι δὲ «εἰρηνεύετε ἐν αὐτοῖς καὶ πᾶσι», πρὸς δὲ τὸν «Κύριον τῆς δόξης», τὸν δι' ἡμᾶς Γεννηθέντα, Παθόντα, Ταφέντα καὶ Ἀναστάντα, ἱκέτιδας χεῖρας ὑψοῦντες, δεόμεθα ἐκτενωῶς: «Κύριε, κραταίωσον εἰς αἰῶνα αἰῶνος» τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Ἱεροσολύμων, ἵνα «ἀσάλευτος διαμένη εἰς τὸν αἰῶνα». Σὺ «γὰρ ἐθεμελίωσας αὐτὴν ἐπὶ πέτρῳ τῆς πίστεως». Ἀμήν.

Ἐν συνεχείᾳ ὁ Μακαριώτατος ἐδέχθη τὰς εὐχὰς τῶν ἐκπροσώπων τῶν Χριστιανικῶν κοινοτήτων καὶ ἀργότερον παρεκάθησεν εἰς δεῖπνον, τὸ ὁποῖον παρέθεσε πρὸς τιμὴν Αὐτοῦ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Πρεσβείαν, ὁ Πρέσβης τῆς Ἑλλάδος κ. Ἀναστάσιος Μητσιάλης.

Παρασκευὴ 25 Αὐγούστου 2000

Τὸ πρωτὶ τῆς Παρασκευῆς 25ης Αὐγούστου 2000 ὁ Μακαριώτατος ἀνεχώρησε ὀδικῶς διὰ τὴν ἔρημον τῆς Ἰουδαίας, ὅπου ἐπεσκέφθη τὴν Ἱερὰν Μονὴν Ἁγίων Ἰωάννου καὶ Γεωργίου τῶν Χοζεβιτῶν. Ἀνεπέμφθη δέησις ἐν τῷ Καθολικῷ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς καὶ ἀκολούθως ὁ Μακαριώτατος καὶ ἡ Τιμία Συνοδεία Αὐτοῦ ἀνεχώρησαν διὰ τὴν Ἱερὴν πόλιν, εἰς τὴν εἴσοδο τῆς ὁποίας ἔγινε ἡ ἐπίσημος ὑποδοχὴ τοῦ Μακαριωτάτου ὑπὸ τοῦ Δημάρχου τῆς πόλεως κ. Ἀμπτέλ Καρίμ Σίτερ, τοῦ Ἀντιδημάρχου κ. Βίκτορος Χαλτί καὶ Διευθυντοῦ τοῦ Ἰδιαίτερου Γραφείου τοῦ Προέδρου τῶν Παλαιστινίων κ. Πασέρ Ἀραφάτ, Δρ. Σάμ. Μουσάλεμ καθὼς καὶ ὑπὸ τῶν στρατιωτικῶν καὶ πολιτικῶν Ἀρχῶν τῆς Παλαιστινιακῆς Αυτόδιοικήσεως τῆς Ἱερουσῆς. Ὑποδεχόμενος τὸν Μακαριώτατον ἐκ μέρους τῶν ἀνωτέρω ὁ Διευθυντὴς τοῦ Ἰδιαίτερου Γραφείου τοῦ Προέδρου κ. Πασέρ Ἀραφάτ, Δρ. Σάμ. Μουσάλεμ εἶπε: «Σὰς ὑποδεχόμεθα εἰς τὸν μοναδικὸν αὐτὸν χώρον, ὅπου τὸ Ὄρος τῶν Πειρασμῶν, καὶ ὁ τόπος τῆς Βαπτίσεως τοῦ Ἰησοῦ, σὰν ἄνθρωπον τοῦ

Θεοῦ, φορέα τῆς εἰρήνης καὶ τῆς συμπονοίας. Γνωρίζομεν τὴν ὑπέροχην θρησκευτικὴν δρασίαν Σας καὶ τὴν δυναμικὴν Σας προσωπικότητα καὶ χαιρόμεθα διατὶ εἴμεθα σίγουροι ὅτι θὰ συμβάλλετε θετικῶς εἰς τὴν σύσφιξι τῶν δεσμῶν τῶν δύο λαῶν μας».

Ἄπαντῶν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ.κ. Χριστόδουλος εἶπε:

Ἐντιμότητε Κύριε Διευθυντά,

Ἐντιμότητε Κύριε Δήμαρχε,

Ἐντιμότητα Μέλη τῆς Παλαιστινιακῆς Κοινότητος. Ἐξ ὀνόματος τῆς Ἀντιπροσωπείας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐμοῦ, Σὰς ἀπευθύνω ἐγκάρδιον χαιρετισμὸν καὶ θερμὰς εὐχαριστίας. Οἱ καρδιές μας εἶναι γεμάτες ἀπὸ συγκίνησι καὶ θρησκευτικὴν κατάνυξι διατὶ εὐρισκόμεθα σὲ μία βιβλικὴ καὶ ἱστορικὴ πόλι πού συνδράζει τὴν Παλαιὰ καὶ τὴν Καινὴ Διαθήκη καὶ ἀποτελεῖ πόλον θρησκευτικοῦ ἐνδιαφέροντος Χριστιανῶν καὶ Μουσουλμάνων. Ἐρχόμεθα ἀπὸ τὴν φίλην Ἑλλάδα καὶ ἔχομεν ἀκαταλύτους καὶ ἀρρήκτους δεσμοὺς ἀγάπης.

Ἐπιθυμοῦμε τὴν ἐπίλυσι τῶν τοπικῶν προβλημάτων μὲ γνώμονα τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀλήθειαν. Ἡ δικαιοσύνη χωρὶς ἀλήθεια εἶναι αὐταρχισμὸς καὶ ἡ ἀλήθεια χωρὶς δικαιοσύνη εἶναι ἀμοραλισμὸς. Ὡς ἄνθρωπος τῆς Ἐκκλησίας θεωρῶ ὡς πρωτεύουσα ἀξία τὴν δικαιοσύνην πού πρέπει νὰ διέπη τίς ἀνθρώπινες καὶ διακρατικὲς σχέσεις καὶ ὡς δευτερεύουσα τὰ πολιτικὰ συμφέροντα.

Αἰσθανόμεθα τὸ Ἑλληνορθόδοξον Πατριαρχεῖον τῶν Ἱεροσολύμων ὡς Ἀδελφὴ Ἐκκλησία καὶ εἴμεθα ἰδιαίτερος ἐγγνώμονες γιὰ τὴν στήριξι πού τοῦ προσφέρετε καὶ γιὰ τὴν τιμὴν πού τοῦ ἀπονέμετε. Ἐπικαλούμεθα τὴν χάρι καὶ εὐλογίαν τοῦ Ἁγίου Θεοῦ προκεμένου ὅπως ὅλα τὰ προβλήματα ὁδηγηθοῦν εἰς τὴν λύσι τους, διατὶ εἴμαθε σταθερὰ καὶ ἀσυμβίβαστα ὑπὲρ τῆς εἰρηνικῆς συμβιώσεως τῶν Λαῶν τοῦ κόσμου καὶ τῶν Λαῶν τῆς πολυπάθου αὐτῆς περιοχῆς.

Σὰς εὐχαριστῶ γιὰ τὴν θερμότητα τῆς ὑποδοχῆς καὶ εὐχομαι ὁ Θεὸς νὰ ἐνδυμανῶνῃ τὸν Λαόν Σας.

Ἀκολούθως ὁ Μακαριώτατος ἐπεσκέφθη τὰς Ἱερὰς Μονὰς Σαρανταρίου Ὁρους καὶ Προφήτου Ἐλισσαίου καὶ κατόπιν μετέβη εἰς τὸν κατὰ τὴν παράδοσιν τόπον τῆς Βαπτίσεως τοῦ Κυρίου παρὰ

τὴν ὄχθην τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ εἰς τὰ σύνορα Ἰορδανίας καὶ Ἰσραήλ, ὅπου ἐτέλεσε τὸν Ἅγιασμόν, ἐνώπιον μεγάλου πλήθους προσκυνητῶν ἐξ Ἑλλάδος καὶ ἐπεσκέφθη τὴν Ἱερὸν Μοῦνην τοῦ Ὁσίου Γερασίμου εἰς τὴν ἔρημον τοῦ Ἰορδάνου.

Τὴν μεσημβρίαν τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐπεσκέφθη τὸν Ἐξοχώτατον Πρόεδρον τῆς Παλαιστινιακῆς Αυτόδιοικήσεως κ. Πασέρ Ἀραφάτ εἰς τὸ ἐν Βηθλεὲμ Προεδρικὸν Μέγαρον, ὅπου πρὸς τιμὴν Αὐτοῦ παρετέθη ἐπίσημον γεῦμα κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποίου ἀντηλλάγησαν προπόσεις καὶ ἐκ μέρους τοῦ Προέδρου τῶν Παλαιστίνων κ. Πασέρ Ἀραφάτ ὠμίλησε ὁ Ἀντιπρόεδρος Γάϊεπαντ Ραχίμ, ὅστις προσφωνῶν θερμῶς τὸν Μακαριώτατον εἶπεν:

Γνωρίζομεν ὅτι εἶσθε φωτεινὸς ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, ἀγωνιστῆς τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀληθείας, πὺν προσφέρετε στὴ φίλη χώρα, τὴν Ἑλλάδα, τὴν πνευματικὴν δύναμι γιὰ τὴν ἐπιτέλεσι ὑψηλῶν ἔργων. Σᾶς ὑποδεχόμεθα ὡς ἐξέχοντα φίλον καὶ ἀδελφὸν τοῦ Παλαιστινιακοῦ Λαοῦ καὶ εἰλικρινῶς ἐκτιμῶμεν τὴν δυναμικὴ συμβολὴν Σας, διὰ τὴν ἐπικράτησι τῆς εἰρήνης καὶ τῆς συναδελφώσεως τῶν Λαῶν. Ζητοῦμε τὴν ἐπικράτησι τῆς δικαιοσύνης στὴν περιοχὴ αὐτῆ, καὶ τὴν δικαίωσι τοῦ Παλαιστινιακοῦ Λαοῦ, μὲ τὴν δημιουργία ἀνεξαρτήτου κυριάρχου Κράτους. Ἡ ἐπίσκεψίς Σας, μᾶς δίδει τὴν δυνατὸτητα νὰ ἐκφράσωμε τὸν σεβασμὸν μας στὰ προνόμια τοῦ Ἑλληνορθοδόξου Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων καθὼς καὶ εἰς τὴν διατήρησι τοῦ καθεστώτος αὐτοῦ, διότι εἴμεθα σταθερὰ προσηλωμένοι στὴν ἐλευθερία ἐκφράσεως τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως καθὼς καὶ στὴν ἐλευθερία τῶν Ἱερῶν τόπων Χριστιανῶν καὶ Μουσουλμάνων. Κατὰ τὰς διαπραγματεύσεις εἰς Κάμπ-Ντέβ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, ὁ Πρόεδρος Ἀραφάτ ὠμίλησε εἰς τὸν Πρόεδρον Κλίντον καὶ εἰς τὸν Πρωθυπουργὸν τοῦ Ἰσραήλ Μπάρακ διὰ τὰ προνόμια τῶν χριστιανικῶν καὶ μουσουλμανικῶν Ἱερῶν Τόπων, καὶ διὰ τὴν ἀναγκαιότητα ἐκπροσωπήσεως στίς συζητήσεις διὰ τὸ μέλλον τῶν προσκυνημάτων τοῦ Ἑλληνορθοδόξου Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων. Σᾶς εὐχαριστοῦμε ἐκ μέρους τοῦ Προέδρου κ. Ἀραφάτ, τῆς Παλαιστινιακῆς Αυτόδιοικήσεως, τοῦ Μουφτῆ κ. Σάμπρι καὶ ὄλων τῶν παρισταμένων καὶ ἐγείρομεν τὸ ποτήριον ὑπὲρ ὑγείας καὶ μα-

κροημερεύσεως τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος καὶ τοῦ φίλου Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Κατὰ τὴν ἀντιφώνησιν τοῦ ὁ Μακ. κ. Χριστόδουλος εἶπεν:

Ἐξοχώτατε Κύριε Πρόεδρε,

Μὲ πολλὴ χαρὰ τόσο ἐγώ, ὅσο καὶ οἱ συνεργάτες μου ἐπισκεπτόμεθα ὑμᾶς, τὸν ἡγέτη τοῦ φιλοπάτριδος καὶ ἡρωικοῦ παλαιστινιακοῦ λαοῦ, μὲ τὸν ὁποῖο ἀπὸ αἰῶνων συνδέεται ὁ ἑλληνικὸς λαός. Ἐπειτα πολλοὶ Παλαιστίνιοι εἶναι ἐγκατεστημένοι καὶ διαβιοῦν σήμερα εἰρηνικὰ στὴν Ἑλλάδα. Ἀλλὰ τί μεγαλύτερη μαρτυρία μπορεῖ νὰ ὑπάρξει ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ ρίζα τῆς λέξεως Παλαιστίνη ἔχει ἑλληνικὴ καὶ μάλιστα κυκλαδοκρητικὴ τὴν προέλευσι;

Ἀκόμα, πολλοὶ Παλαιστίνιοι ἀποτελοῦν ἐκλεκτὸ κομμάτι τοῦ ποιμνίου τοῦ Ἑλληνορθοδόξου Πατριαρχείου τῶν Ἱεροσολύμων, πὺν τόσο ἐπιτυχῶς οἰακοστροφεῖται ἀπὸ τὸν Μακαριώτατο Πατριάρχη Κύριο Διόδωρο καὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς συνεργάτες του, καὶ οἱ ὁποῖοι συμβάλλουν στὴν καλύτερη ἀνάπτυξι τοῦ εὐαγοῦς ἔργου του.

Ἀλλὰ καὶ τὴ δική σας προσωπικὴ εἰλικρινῆ καὶ ἄδολη ἀγάπη καὶ ἐκτίμησι πρὸς τὸ Πατριαρχεῖο, γνωρίζομε, Κύριε Πρόεδρε. Πολλὰ ἀπὸ τὰ Ἱερὰ Προσκυνήματα τῆς Χριστιανικῆς πίστεως βρίσκονται στὰ ἐδάφη τῆς Παλαιστινιακῆς Ἀρχῆς καὶ ἀπολαμβάνουν ὁμολογουμένως τῆς εἰλικρινοῦς προστάσεως σας καὶ γι' αὐτὸ δὲν μποροῦμε, παρὰ νὰ σᾶς ἐκφράσωμε θερμὰς τίς εὐχαριστίας μας. Ἐλπίζομε πὺς τὸ ἴδιο ἀποφασιστικὰ θὰ συνεχίσετε νὰ στηρίζετε τὸ Πατριαρχεῖο καὶ τὴν Ἀγιοταφικὴ Ἀδελφότητα στὴ διασφάλισι καὶ διατήρησι τῶν προνομίων, πὺν ἤδη ἀπὸ τὸ 636 ὁ χαλίφης Omar-El-Khattab παρεχώρησε στὸν Ὁρθόδοξο Πατριάρχη τῶν Ἱεροσολύμων.

Ἄς ἐλπίζομε, πὺς καὶ μὲ τὴ δική σας παγκόσμια ἀκτινοβολία, τὴ σύνεσίν σας καὶ τὴ μετριοπάθειά σας, θὰ ἐπιλυθεῖ ταχέως καὶ τὸ περίφημο Παλαιστινιακὸ Πρόβλημα, πὺν τίς τελευταῖες δεκαετίες ταλαιπωρεῖ Παλαιστίνιους καὶ Ἰσραηλινούς καὶ ὄχι μόνο, καὶ ἔτσι ἡ βαρυστένακτη αὐτὴ περιοχὴ, ἡ τόσο ἱερὴ καὶ γιὰ τίς τρεῖς μονοθεϊστικὰς θρησκείας τοῦ κόσμου, ἀπὸ τόπος «αἵματος» θὰ γίνεαι τόπος δίκαιης εἰρήνης καὶ προόδου καὶ παράδειγμα εἰρηλικῆς ἐπίλυσι διαφορῶν καὶ γιὰ ἄλλους λαούς.

Ἀφοῦ σᾶς εὐχαριστήσω θερμὰ τόσοσιν προσωπικὰ ἐκ μέρους μου, ὅσο καὶ ἐκ μέρους τῶν συνοδῶν μου, γιὰ τὴν πλοῦσια ὄχι μόνο σὲ ὑλικά ἐδέσματα, ἀλλὰ καὶ σὲ ἀγάπη καὶ τιμὴ φιλοξενία σας, ἐγείρω τὸ ποτήριον ὑπὲρ ὑγείας τοῦ Ἐξοχωτάτου Προέδρου Γιάσερ Ἀραφάτ, τοῦ ἐκλεκτοῦ Παλαιστινιακοῦ λαοῦ καὶ ὄλων τῶν συνδαιτυμόνων.

Τέλος, θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε, Ἐξοχώτατε, σὲ ἀνάμνηση τῆς ἐδῶ ἐπισκέψεώς μου, νὰ σᾶς προσφέρω τὸ συμβολικὸ αὐτὸ δῶρο, μὲ τὴν ἐνχὴ πάλι γιὰ σταθερὴ ὑγεία καὶ ἐπικράτηση δίκαιης εἰρήνης στὴν περιοχὴ.

Τὰς ἀπογευματινὰς ὥρας τῆς ἰδίας ἡμέρας οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίται Λαγκαδᾶ κ. Σπυρίδων καὶ Κεφαλληνίας κ. Σπυρίδων, Συνοδοὶ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστοδούλου, ἐπεσκέφθησαν τοὺς Ἀρχηγούς τῶν ἐτέρων χριστιανικῶν Κοινοτήτων, εἰς τοὺς ἰδίους αὐτῶν χώρους, οἱ ὅποιοι παρευρέθησαν εἰς τὴν ὑποδοχὴν τοῦ Μακαριωτάτου καὶ συγκεκριμένως τὸ Λατινικὸν Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων, τὸ Μοναστήριον τῶν Φραγκισκανῶν, τὴν Κοπτικὴν καὶ τὴν Αἰθιοπικὴν Ἀρχιεπισκοπὴν, ἐνῶ ἀργότερον συνώδυσαν τὸν Μακαριώτατον κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν Αὐτοῦ εἰς τὸν Πατριάρχην τῶν Ἀρμενίων κ. Turkom Μανουγιαν ὅστις καὶ ὑπεδέχθη μὲ ἐγκαρδιότητα τὸν Μακαριώτατον εἰπών:

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστόδουλε,

Σᾶς ὑποδεχόμεθα ὡς τὸν ἐξαιρετικὸν πεφωτισμένον Πρωθιεράρχην τῆς Ἀγιωτάτης Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πὸν ἀγωνίζεται διὰ τὴν πιστότητα καὶ τὴν εὐσέβεια τοῦ Λαοῦ του. Ὁ Ἀρμενικὸς καὶ ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς συνδέονται μὲ βαθεῖς δεσμοὺς φιλίας καὶ στὴν μακροαίωνα ἀνθρώπινη ἱστορία ἐβάδισαν μαζί.

Προσευχόμεθα διὰ τὴν εὐλογημένην ὥραν τῆς ἐνώσεώς μας καὶ θέλω νὰ Σᾶς διαβεβαιώσω ὅτι ζοῦμε μὲ τοὺς Ἑλληνας ἀδελφοὺς Ὁρθοδόξους ἐδῶ εἰς τὴν Αἰωνία Πόλιν τῶν Ἱεροσολύμων μὲ χριστιανικὴ ἀγάπη καὶ ἀγαστὴ συνεργασία.

Ἀκολούθως ὠμίλησε ὁ Μακαριώτατος, ὅστις εἰς τὴν ἀντιφώνησί του εἶπε:

Ἔρχομαι ὡς προσκνητῆς εἰς τὴν Ἁγία Γῆ. Οἱ δύο Λαοὶ μας ἔχουν ὑποφέρει τὰ πάνδεινα ἐκ τῆς

τουρκικῆς θηριωδίας. Ὅμως ἐπειδὴ ἀκριβῶς πιστεύομεν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν θριαμβευτὴν τῆς Ἱστορίας, Ἐκείνον ὅστις “ἐξῆλθεν νικῶν καὶ ἵνα νικήσῃ” ἐλπίζομεν. Ἔχομεν καθῆκον νὰ φυλάσσωμεν τὰς ψυχὰς τῶν ἀδελφῶν μας, καὶ νὰ ἀγωνιζόμεθα ἐπὶ τῶν ἐπάλλξεων. Κατὰ τὴν ἐπίσκεψίν μου εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Σας, ἐχάρην ἰδιαίτερος διὰ τὴν εὐσέβειαν τῶν νέων φοιτητῶν τοῦ σεμιναρίου πὸν μὲ ὑπεδέχθησαν.

Οἱ Ἐκκλησίαι μας δὲν εἶναι ἐνωμένες εἰς τὴν πίστι καὶ δὲν ἔχομε κοινωσίαν, ἀλλὰ πρέπει νὰ προσερχώμεθα διὰ τὴν πολυπλοκότητα ἐνωσί μας σύμφωνα μὲ τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὸν Λόγον τοῦ Κυρίου εἰς τὴν Ἀρχιερατικὴν του προσευχὴν. Παρατηροῦμεν τὴν ὑπαρξὶ προβλημάτων σὲ ὄλον τὸν κόσμον καὶ στὴν περιοχὴν αὐτὴν. Ἦδη συναντῶνται Ἰσραηλινοὶ καὶ Παλαιστίνιοι γιὰ τὴν ἐξεύρεσι εἰρηνικῆς λύσεως εἰς τὸ πρόβλημα τῶν Ἱεροσολύμων καὶ προσερχόμεθα διὰ τὴν ἐπικράτησι τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀληθείας. Εὐχόμαι ὁ μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν μας διάλογος νὰ προωθηθῆ καὶ νὰ ἀποβῆ καρποφόρος ὥστε νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν θεοφιλεῖ ἐν ἀληθείᾳ ἐνωσί μας”.

Σάββατον 26 Αὐγούστου 2000

Τὸ πρωὶ τοῦ Σαββάτου 26ῆς Αὐγούστου 2000, ὁ Μακαριώτατος μετὰ τῆς Συνοδείας Αὐτοῦ ἐπεσκέφθη τὴν περιοχὴν τῆς Ἄνω Γαλιλαίας καὶ ἐγένετο ἐνθουσιωδῶς δεκτὸς ἀπὸ πλήθη Ὁρθοδόξων Ἀράβων καὶ ἀπὸ τὸν Ἱερὸν Κλῆρον τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ναζαρέτ καὶ τῆς περιοχῆς Γαλιλαίας.

Κατὰ τὴν ἐπίσημον ὑποδοχὴν Αὐτοῦ, πὸν ἔλαβε χώραν εἰς τὴν κεντρικὴν πλατεῖαν τῆς πόλεως Ναζαρέτ, τὸν ὑπεδέχθησαν ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης Ναζαρέτ κ. Κυριακὸς, ὁ Δήμαρχος τῆς πόλεως κ. Ράμεζ Τζαράϊσε, ὁ πρέσβης τῆς Ἑλλάδος κ. Ἀναστάσιος Μητσιάλης, καὶ οἱ προεστώτες τῆς ἀραβοφώνου Ὁρθοδόξου Κοινοτήτος.

Ἐσχηματίσθη πομπὴ προηγούμενης τῆς Φιλαρμονικῆς τῶν Ὁρθοδόξων νέων τῆς πόλεως ἡ ὁποία κατηυθύνθη εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν ὅπου τὸ Πάνσεπτον Προσκύνημα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου, ἐνθα ὁ Μακαριώτατος προεξήρχε τῆς Θείας Λειτουργίας, κατὰ τὴν ὁποίαν συλλειτουργήσαν μετ’ Αὐτοῦ οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίται Λαγκαδᾶ κ. Σπυρίδων, Κεφαλληνίας κ. Σπυρίδων, οἱ

Πανιερώτατοι Μητροπολίται Ναζαρέτ κ. Κυριακός, Ἱεραπόλεως κ. Εἰρηναῖος καὶ ὁ Θεοφίλ. Ἐπίσκοπος Ἰόππης κ. Δαμασκηνός, μετὰ τὸ πέρας τῆς ὁποίας ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης Ναζαρέτ κ. Κυριακός προσεφώνησε τὸν Μακαριώτατον διὰ θερμῶν λόγων, εἰπὼν τὰ ἀκόλουθα:

Μακαριώτατε καὶ Ἀγιώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστόδουλε.

Μὲ πολλὴν συγκίνησιν, ἐνδόχυμον χαρὰν καὶ ἀνεκλάλητον θρησκευτικὸν ἐνθουσιασμόν ἡ Ἁγία πόλις Ναζαρέτ περιβεβλημένη ἐόρτιον στολὴν ὑποδέχεται τὴν ὑμετέραν Γερασμιωτάτην καὶ Σεβασμωτάτην Μακαριότητα, μετὰ τῆς Σεπτῆς Ὑμῶν Συνοδείας καὶ ἀπευθύνει Ἀυτῇ τὸ ἀγγελόφθεγκτον “χαῖρε”, ἐμπερικλείουσα ἐν αὐτῷ ὅλην τὴν ἀγάπην καὶ τὸν σεβασμὸν πρὸς τὸ σεπτὸν Σας πρόσωπον.

Ὡς εὖ παρέστητε, Μακαριώτατε, εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν Ναζαρέτ εἰς τὴν ὁποίαν ἔλαβεν ἀρχὴν τῆς Σωτηρίας ἡμῶν τὸ κεφάλαιον διὰ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς ἀειπαρθένου Μαρίας.

Ἐκτοτε εἰς τὴν πόλιν αὐτὴν ἔνθα προσήλθατε ὡς Προσκνητῆς μεγαλύνεται καὶ γεραίρεται τὸ ὄνομα Ἀυτῆς τῆς Κυρίας τῶν Ἀγγέλων καὶ Μητέρας τοῦ Θεοῦ ὑπὸ πασῶν τῶν γενεῶν.

Ἡ ἄλλοτε ἀσημάντος πολίχνη Ναζαρέτ ἔχει καταστῆ ἱερὸν κέντρον εἰς τὴν ζωὴν τῆς καθόλου Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, ἔχει ὑμνηθεῖ ὑπὸ τῶν ὑμνογράφων, ἔχει καταστήσει τὰς καρδίας τῶν πιστῶν, καθότι ἐνταῦθα «ἡ ἐνσάρκωσις τοῦ Θεοῦ Λόγου», ἐνταῦθα ἡ πηγὴ, ἡ δεξαμένη τὴν Θεοτόκον Μαρίαν καὶ ἐνταῦθα ἡ εἶδησις ὅτι τέξεται υἱὸν “τὸν Σωτῆρα τοῦ Κόσμου”.

Εἰς τὸν πάνσεπτον αὐτὸν Ναὸν τὸν ὁποῖον ἠγειρεν, εἰς τιμὴν τῆς Παναγίας καὶ Μητρὸς ἡμῶν Θεοτόκου Μαρίας, ἡ εὐσέβεια τῶν εὐσεβῶν Βυζαντινῶν Ἀυτοκρατόρων καὶ τοῦ γένους ἡμῶν, ἱερουργήσατε, Μακαριώτατε, ὑπὲρ τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου. Ἐν τῷ Μυστηρίῳ τῆς Θείας Εὐχαριστίας ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ὁ μελιζόμενος καὶ μὴ διαιρούμενος. Κύριος ἐπεκτείνεται εἰς τοὺς αἰῶνας κατεδείχθη ἡ ἐνότης ἡμῶν ἐν τῷ κοινῷ ποτηρίῳ καὶ ἡ συνοχὴ ἐν τῇ πίστει.

Ἐν τῷ Παναγίῳ τούτῳ προσκνημάτι τοῦ Θείου Εὐαγγελισμοῦ προσευχόμεθα πάντοτε διὰ τὴν

Ἁγίαν Ἑμῶν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Μητέρα Πατρίδα τῆς ὁποίας ὁ Μακαριώτατος καὶ θεοπρόβλητος Προκαθήμενος Ἀρχιεπίσκοπος προΐσταται οὐ μόνον τῶν καλῶν ἔργων ἀλλὰ καὶ τῶν ἀγώνων ὑπὲρ τῶν ἱερῶν καὶ ὁσίων τῆς φυλῆς ἡμῶν καὶ τῆς συνυπάρξεως γένους καὶ Ἐκκλησίας εἰς τρίτην χιλιετίαν. Εἴμεθα βέβαιοι ὅτι αἱ ἀντιτιθέμεναι δυνάμεις τοῦ σκότους πρὸ τοῦ ἀνεσπέρου φωτὸς τοῦ Ἀναστάτος Κυρίου ἡμῶν θὰ διαλυθοῦν ὡς ἡ δροσὸς πρὸ τῶν ἀκτίνων τοῦ ζωογόνου ἡλίου καὶ πιστεύομεν ἀκραδάντως ὅτι τῇ δυνάμει τῆς δεξιᾶς τοῦ Ὑψίστου ὅλοι οἱ συνεπαρμένοι ἀπὸ τὴν γοητείας τῆς ὕλης θὰ διαπιστώσουν ὅτι ὄντως φοβερόν καὶ ἄσκοπὸν ἔστιν πρὸς κέντρα λακτίζειν”.

Μακαριώτατε, μὲ πολὺ ἐνδιαφέρον καὶ συγκίνησιν παρακολουθοῦμεν τὴν πορείαν τῶν ἀγώνων Σας καὶ τὸ ὅτι ὁ Ἱερὸς Κληρὸς τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας ὑπακούει τοῖς προστάγμασιν ὑμῶν διὰ τῶν ὁποίων ὑπερμαχεῖτε ὑπὲρ τῆς φίλης Ὁρθοδοξίας καὶ τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν Γένους. Καὶ πάντοτε, Μακαριώτατε, νὰ εἴσθε βέβαιος ὅτι ἐυχόμεθα εἰς τὸ πλεονόν σας.

Οὕτω καὶ ἡμεῖς πορευόμεθα μετὰ τοῦ πεπιστευμένου ἡμῖν ποιμνίου. Ἐν μέσῳ τῶν δυσκολιῶν θαρροῦντες ἐπὶ τὸ ἄπειρον τοῦ Κυρίου ἔλεος ταῖς πρεσβείαις τῆς Ὑπεραγίας καὶ πολιούχου ἡμῶν Μητρὸς Ἀυτοῦ καὶ Θεοτόκου, ταῖς εὐλογίαις καὶ νοθεσίαις τοῦ Μακαριωτάτου ἡμῶν Πατρὸς καὶ Πατριάρχου κ.κ. Διοδώρου.

Ἡ παρουσία τῆς Ὑμετέρας Σεπτῆς Μακαριότητος ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν κοιμίζει ἡμῖν εὐλογίαν, ἐνισχύει καὶ παρηγορεῖ, ἐμψυχώνει καὶ ἐμπνέει.

Τοῦ λόγου τὸ ἀληθὲς ἀποδεικνύει ἡ παρουσία τῶν ἀρχηγῶν τῶν θρησκευτικῶν Χριστιανικῶν καὶ μὴ Κοινοτήτων τῆς Ἁγίας Πόλεως ταύτης, τῶν ἐκπροσώπων τῆς Μητρὸς πατρίδος, τοῦ κ. Δημάρχου τῆς πόλεως ἡμῶν μετὰ τῶν μελῶν τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, τοῦ προέδρου καὶ τῶν μελῶν τῆς ἡμετέρας ὀρθοδόξου Κοινότητος, τῶν προσκόπων καὶ τῆς ἀστυνομίας καὶ πολλῶν ἄλλων σεβαστῶν προσώπων.

Δεήθητε, Μακαριώτατε, ἵνα ἐπὶ τὰ πρόσω πορευόμεθα ἐν εἰρήνῃ μετὰ πάντων τῶν κατοίκων τῆς Ἁγίας Πόλεως Ναζαρέτ, ἵνα δίδωμεν τὴν ὀρθὴν μαρτυρίαν τῆς Ὁρθοδοξίας ἐν τῇ περιοχῇ ταύτῃ, ἐνθα ζῶμεν Μουσουλμάνοι, Ἰουδαῖοι καὶ

Χριστιανοί.

Κύριος ὁ Θεὸς ἄς εὐλογεῖ τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα ἐν παντί καὶ πάντοτε, διὰ πρεσβειῶν τῆς Κεχαριτωμένης καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας τῆς γλυκυτάτης ἐλπίδος ἡμῶν.

Καλῶς ὠρίσατε, εἰς πολλὰ ἔτη Δέσποτα.

Προσέφερε δὲ εἰς τὸν Μακαριώτατον φιλοτεχνηθὲν ὑπὸ Ὁρθοδόξου Ἀραβος πορτραῖτον Αὐτοῦ.

Λαβὼν τὸν λόγον ὁ Μακαριώτατος κ.κ. Χριστόδουλος εἶπε:

Πανιερώτατε Μητροπολίτα Ναζαρέτ κ. Κυριακέ, μὲ ἀνείπωτον συγκίνησιν καὶ ἱερὸν δέος ἤλθομεν προσκυνηταὶ εἰς τὸν Πάνσεπτον Ναὸν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου, ὅπου κατὰ τὴν πολὺν παράδοσιν ἢ πηγὴ παρὰ τὴν ὁποῖαν ἢ Παναγία μας, Μητέρα τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων, ἐδέχθη τὸν Ἀρχαγγελικὸν ἀσπασμὸν καὶ ἔλαβε τὸ θεϊκὸν ἄγγελμα τῆς σαρκώσεως τοῦ Σωτῆρος καὶ Λυτρωτοῦ. Εἰς τὸν θεϊότατον αὐτὸν χώρον ἢ ἰδική της ὑπακοὴ ἐπέτρεψεν εἰς τὸν Θεὸν νὰ σώσῃ τὸ ἀνθρώπινον γένος. Προσκυνοῦμεν βαθυκλινῶς τὸν τόπον τῆς ἀπαρχῆς τῆς σωτηρίας μας καὶ αἰσθανόμεθα συγκίνησιν ἰδιαίτεραν διατὶ εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν κατοικεῖ ἀραβικὸν Ὁρθόδοξον πλήρωμα τοῦ Πατριαρχείου ποῦ σήμερον μὲ τὸ δυναμικὸν του παρόν, σφυρηλατεῖ τοὺς ἀκατάλυτους δεσμοὺς φιλίας καὶ ἀγάπης μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν μας καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ Ἀραβικοῦ Ἔθνους.

Ἀκολούθως ὁ Μακαριώτατος προσέφερε ἀργυροῦν Σταυρὸν εὐλογίας εἰς τὸν Πανιερώτατον Μητροπολίτην Ναζαρέτ κ. Κυριακόν, εἰς ἀνάμνησιν τῆς εὐχαριστιακῆς συνάξεως.

Ἐν συνεχείᾳ ὁ Μακαριώτατος ἐνεκαινίασε τὸ πνευματικὸν κέντρον τοῦ ἱεροῦ προσκυνήματος τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου καὶ τὸ ἀνακαινισθὲν Ἐκκλησιαστικὸν Μουσεῖον αὐτοῦ. Κατὰ τὰ ἐγκαίνια ὠμίλησε ὁ Δήμαρχος τῆς Ναζαρέτ κ. Ράμεζ Τζαράϊσε, ὁ ὁποῖος καὶ εἶπε ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν Μακαριώτατον:

Σᾶς ὑποδεχόμεθα ὄχι ὡς ξένον, ἀλλὰ ὡς ἕνα ἀπὸ μᾶς. Σᾶς ὑποδεχόμεθα εἰς τὴν πόλιν ὅπου ἐξεῖσε ἢ Παναγία καὶ ὁ Ἰησοῦς καὶ θέλομε νὰ σᾶς διαβεβαιώσωμεν ὅτι ἐδῶ Χριστιανοὶ καὶ Μουσουλμάνοι ζοῦν μαζὶ μὲ μεγάλη ὁμόνοια. Ἀγωνιζόμεθα γιὰ νὰ μεταβάλωμε τὴν ἀτμόσφαιρα καὶ νὰ ἐπι-

κρατήσῃ ἢ εἰρήνη εἰς τὸν τόπον αὐτὸν τῆς θεϊκῆς εἰρήνης. Ἡ βούλησις τῆς πλειονότητος Μουσουλμάνων καὶ Χριστιανῶν εἶναι τὸ Ἑλληνορθόδοξον Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων νὰ διατηρήσῃ τὴν παρουσίαν του καὶ τὰ προσκυνήματα αὐτά, ὥστε νὰ διασωθῇ ἢ ἱστορικὴ συνέχεια τῆς χριστιανικῆς παραδόσεως, ποῦ ἀποτελεῖ πνευματικὸν πλοῦτον διὰ τὸν Παλαιστινιακὸν Λαόν. Ὡς πολῖται τοῦ Ἰσραὴλ ὑποστηρίζομε ὅλες τὶς διαδικασίες διὰ τὴν ἐπικράτησιν μόνιμης καὶ σταθερᾶς εἰρήνης εἰς τὴν περιοχὴν καὶ εἴμεθα βέβαιοι γιὰ τὴν ἰδικὴν Σας συμπαράστασιν εἰς τὸν δίκαιον ἀγῶνα μας διὰ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα καὶ τὶς σχέσεις ἀλληλοκατανοήσεως μεταξὺ τῶν λαῶν τῆς περιοχῆς. Εὐχόμαι νὰ διέλθετε εὐχάριστα τὶς ἡμέρες τοῦ προσκυνήματός Σας καὶ παρακαλῶ νὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ Σᾶς προσφέρω συμβολικὸν δῶρον γιὰ τὰ 2000 τῆς Ναζαρέτ.

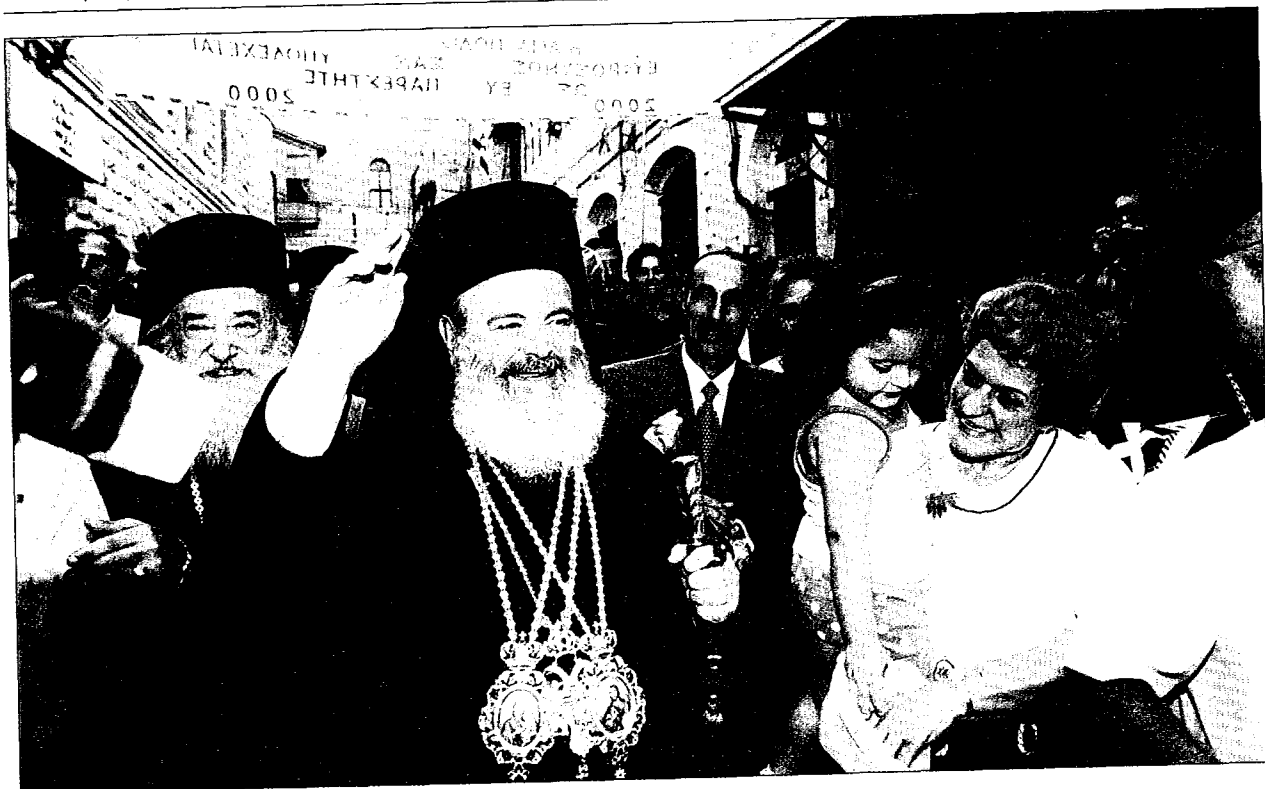
Ὁ Μακαριώτατος ἀκολούθως παρεκάθησε εἰς γεῦμα, τὸ ὁποῖον παρέθεσε πρὸς τιμὴν Αὐτοῦ εἰς τὴν Μητρόπολιν Ναζαρέτ ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης κ. Κυριακός.

Στις 14.30 ὁ Μακαριώτατος, συνοδευόμενος καὶ ὑπὸ τῶν Πανιερωτάτων Μητροπολιτῶν Ναζαρέτ κ. Κυριακοῦ καὶ Ἱεραπόλεως κ. Εἰρηναίου ἐπεσκέφθη τὴν Ἱερὰν Μονὴν Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας, ὅπου ὁ Κύριος ἤρχισε τὴν θαυματουργὸν καὶ σωτηριώδη δρᾶσιν Του καὶ ἐγένετο ἐνθουσιωδῶς δεκτὸς ὑπὸ τῶν αὐτόθι ὀρθοδόξων Ἀράβων, οἱ ὁποῖοι διωργάνωσαν εἰδικὴν ἑορτὴν κατὰ τὴν ὁποῖαν ὠμίλησε ὁ Δήμαρχος τῆς πόλεως Κανᾶ καὶ ἐκπρόσωπος τῆς Ὁρθοδόξου Νεολαίας, ὁ κ. Χιζάρ Χσίμπον, ὁ ὁποῖος καὶ ἐξέφρασε τὴν μεγάλην χαρὰν του διὰ τὴν καθοριστικὴν σημασίας ἐπίσκεψιν τοῦ Μακαριωτάτου εἰς τὴν πόλιν των, λέγων:

Μακαριώτατε,

Μὲ μεγάλη χαρὰ καὶ συγκίνησιν, τὸ μικρὸν ποιμνιον τῆς Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας, ὑποδέχεται τὸν Ἀρχιεπίσκοπον τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας Ἀθηνῶν, καὶ Προκαθήμενον τῆς μαρτυρικῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, εἰς τὸν τόπο ἐκεῖνον ὅπου ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, εὐλόγησε μὲ τὴν παρουσίαν του καὶ ἀγίασε μὲ τὴν πρώτη θαυματουργία του ἀλλὰ καὶ ἐφάνερωσε διὰ τῶν μαθητῶν του, τὴν δόξαν τοῦ σωτηριώδους Θαβωρείου Φωτός.

Μακαριώτατε, ἢ ἐδῶ παρουσία Σας ἀποτελεῖ

Άπό την ύποδοχή εις την Πύλην Δαυίδ τής Άγίας Πόλεως Ίερουσαλήμ.

Πρό τής Άγίας Άποκαθηλώσεως.

Άπό τήν δέησιν πρό τοῦ Ἱεροῦ Κουβουκλίου τοῦ Παναγίου Τάφου.

Ὁ Μακαριώτατος προσκυνῶν τὸν φρικτὸν βράχον τοῦ Γολγοθᾶ.

Οί δύο Προκαθήμενοι εις τήν Αΐθουσαν του Θρόνου του Πατριαρχείου Ιεροσολύμων.

Έκπρόσωποι ξένων δογματών υποβάλλουν τας εϋχάς των εις τόν Μακαριώτατον.

Άπο την Δέησιν εις την Ίερών Λαύραν του Άγιου Σάββα.

Άπο την ύποδοχήν του Μαχαριωτάτου ύπο του Προέδρου κ. Γιασερ Άραράτ.

Έγκάρδιος χαιρετισμός υπό του Προέδρου τής Παλαιστινιακής Αυτόδιοικήσεως κ. Πασέρ Άραφάτ.

Άπό τήν ύποδοχήν εις τήν Ναζαρέτ.

Μεταμεσονύκτιος Θεία Λειτουργία ἐν τῷ Ἱερῷ Κουβουκλίῳ τοῦ Παναγίου Τάφου.

Ἡ ἀκολουθία τῶν Ἐγκωμίων ἐπὶ τῇ Κοιμήσει τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου εἰς τὸ Θεομητορικὸν Μνήμα ἐν Γεθσημανῇ.

Άπο την επίσημον επίσκεψιν εις τον Πρόεδρον του Κράτους του Ίσραήλ κ. Moshe Kautsav.

Άπο την επίσημον επίσκεψιν εις τον Αρχιεραββίνον του Κράτους του Ίσραήλ κ. Bakshi Doron.

Άπό την επίσημον επίσκεψιν εις τόν Μουφτην των Ίεροσολύμων κ. Isrma Sampri.

Ένώπιον του τάφου του Άγιου ένδόξου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου του Τροπαιοφόρου εις Λύδδαν.

γεγονός ἀποστολικῆς ἀνανεώσεως καὶ πνευματικῆς ἀναγεννήσεως ἀλλὰ καὶ ἠθικῆς ἐνισχύσεως γιὰ μᾶς τοὺς Ἀραβόφωνους Ρωμηούς. Καὶ τοῦτο διότι ἔτσι καταφαίνεται καὶ ἐπικυρώνεται ἡ ἱστορικὴ καὶ διαχρονικὴ ἐθνικοθηρησκευτικὴ ἀξία καὶ δύναμη τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν πρὸς διαβιώσιν ἐν παντὶ τόπῳ καὶ χρόνῳ.

Μακαριώτατε, τὰ μέλη τῆς Κοινότητος τῆς Κανᾶ τῆς Γαλλίας, οἱ ἐπίτροποι καὶ ὁ ἡγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ ἰδιαίτερα ὁ Σύλλογος τῶν Γυναικῶν, τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων καὶ ὁ Σύνδεσμος τῆς Νεολαίας μας, ἐκφράζουν ἀπὸ τὰ βάθη τῆς καρδιάς τους τὴν χαρὰ καὶ τὴν ἀπειρες εὐχαριστίες τους γιὰ τὸ πατρικὸν ἐνδιαφέρον καὶ τὴν ἀμέριστον συμπαράστασιν πρὸς ἐπιδεικνύετε διὰ τοὺς Παλαιστινίους Ρωμηούς φοιτητὲς πρὸς σπουδάζουσαν μὲ ὑποτροφία εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἑλλάδα, τῆς ὁποίας εἶσθε ὁ ἄξιος πνευματικὸς ποιμένας.

Παρακαλῶ δεχθῆτε ἓνα μικρὸ δῶρον, σύμβολον σεβασμοῦ, ἀγάπης καὶ πνευματικῆς ἐνότητος.

Μετὰ ταῦτα ὁ Μακαριώτατος ἐπεσκέφθη τὰς Ἱερᾶς Μονᾶς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος εἰς τὸ Θαβῶρειον Ὅρος καὶ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων εἰς τὴν Καπερναοὺμ καὶ εἰς τὴν Τιβεριάδα, καὶ ἀκολούθως ἐπέστρεψε εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ὅπου τὸ μεσονύκτιον προεξήρχε Θείας Λειτουργίας εἰς τὸ Ἱερὸν Κουβούκλιον τοῦ Παναγίου Τάφου, εἰς τὸν Πανίερρον Ναὸν τῆς Ἀναστάσεως, μὲ συλλειτουργοὺς Αὐτοῦ τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Λαγκαδᾶ κ. Σπυρίδωνα καὶ Κεφαλληνίας κ. Σπυρίδωνα καὶ τὸν Πανιερώτατον Μητροπολίτην Πτολεμαΐδος κ. Παλλάδιον καὶ ἱκανὸν ἀριθμὸν πρεσβυτέρων. Ὁ Μακαριώτατος μὲ μεγίστην συγκίνησιν καὶ πολλὰς φορὰς ἔνδακρυς ἐτέλεσε τὴν θείαν Λειτουργίαν ἐντὸς τοῦ ἱερωτάτου αὐτοῦ χώρου καὶ ἐκήρυξε τὸν θεῖον λόγον τονίσας τὴν μεγαλειώδη σημασίαν τοῦ γεγονότος τῆς Ἀναστάσεως διὰ τὴν ἀνθρωπίνην Ἱστορίαν καὶ τὴν ἀνθρωπίνην προσωπικότητα. Δυνάμει, εἶπε, ἡ τεθεωθεῖσα ἀνθρωπίνη φύσις παρεδρεύει διὰ τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου, τοῦ τελείου Θεοῦ καὶ τελείου Ἀνθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ «ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς» μετέχουσα τῆς ἀθανάτου ζωῆς τοῦ Τριουποστάτου Θεοῦ καὶ ἔτσι ὁ κάθε ἄνθρωπος ὄλων τῶν ἐποχῶν, ἀκόμα καὶ ὁ

τελευταῖος κάτοικος τῆς γῆς, μπορεῖ ἐνούμενος διὰ τῶν μυστηρίων τῆς Ἀγιωτάτης Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας μετὰ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, νὰ μετέχη ἀπὸ τὸν παρόντα κόσμον εἰς τὴν ζωὴν τοῦ Αἰωνίου Θεοῦ, θεούμενος κατὰ χάριν καὶ σωζόμενος «διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς Κυρίου».

Κυριακὴ 27 Αὐγούστου 2000

Τὸ πρωὶ τῆς Κυριακῆς 27ης Αὐγούστου 2000, ὁ Μακαριώτατος ἐκκινῶν ἐκ τοῦ Πατριαρχείου ἐν πομπῇ μετέβη πεζῇ, συνοδευόμενος ὑπὸ Ἀρχιερέων τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων καὶ λοιπῶν κληρικῶν, εἰς τὸ Θεομητορικὸν Μνήμα τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, εἰς τὴν Γεθσημανῆ. Καθὼς διήρχετο τοὺς λιθοστρώτους δρόμους τῆς παλαιᾶς Πόλεως τῶν Ἱεροσολύμων πλήθη πιστῶν τὸν ἔρραινον μὲ ἄνθη, τὸν ἐπευφημοῦσαν καὶ ζητοῦσαν τὴν εὐλογίαν Του. Ὁ Μακαριώτατος βαθύτατα συγκεκριμένος κατῆλθε εἰς τὸ Πάνσεπτον Θεομητορικὸν μνήμα καὶ προεξήρχε, συμπαραστατούμενος ὑπὸ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Λαγκαδᾶ κ. Σπυρίδωνος καὶ Κεφαλληνίας κ. Σπυρίδωνος, ὡς καὶ ὑπὸ τῶν Πανιερωτάτων Μητροπολιτῶν τῆς Ἀγιωτάτης Σιωνίτιδος Ἐκκλησίας Πέτρας κ. Κορνηλίου, Πτολεμαΐδος κ. Παλλάδιου, Ναζαρέτ κ. Κυριακοῦ, Ἱεραπόλεως κ. Εἰρηναίου, Γέροντος Βόστρων κ. Τιμοθέου, Νεαπόλεως κ. Ἀμβροσίου καὶ Καπιτωλιάδος κ. Ἡσυχίου, ὡς καὶ ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Γάζης κ. Βενεδίκτου, τῆς Ἀκολουθίας τῶν Ἐγκωμίων ἐπὶ τῇ Κοιμήσει τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, τὴν ὁποίαν ἐφορτᾶζει ἡ Σιωνίτις Ἐκκλησία δι' ἱστορικοὺς λόγους μὲ τὸ μὴ διωρθωθῆν Ἰουλιανὸν Ἐορτολόγιον, χωρὶς βεβαίως τὸ γεγονὸς αὐτὸ νὰ διασπᾶ κατ' οὐδένα τρόπον τὴν κανονικὴν ἐνότητα Αὐτῆς μετὰ τῶν λοιπῶν Ἀγιωτάτων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Κατὰ τὴν Ἱερὰν Ἀκολουθίαν τῶν Ἐγκωμίων ὁ Μακαριώτατος ὠμίλησε ἐπικαίρως διὰ τὴν Κοίμησιν τῆς Κεχαριτωμένης Ἀειπαρθένου Μητρὸς τοῦ κόσμου, τῆς Ἀνάσσης τῶν Οὐρανῶν, τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, καλῶν τὰ πλήθη τῶν πιστῶν νὰ ἐκφράζουν βιωματικῶς τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς καρδιάς τους σ' Ἐκείνην πρὸς ἣν ἐγένετο διὰ τὴν ἀνθρωπότητα ἡ πρόξενος τῆς σωτηρίας τῆς.

Στις 4 τὸ ἀπόγευμα ὁ Μακαριώτατος ἀνεχώρησε διὰ τὴν Ἁγίαν Πόλιν Βηθλεέμ, σταθμεύων καὶ

έπισκεπτόμενος και την Ίεραν Μονήν του Προφήτου Ἡλίου.

Εἰς τὴν εἴσοδον τῆς Βηθλεέμ, τὸν Μακαριώτατον ὑπεδέχθησαν ἐκπρόσωποι τῆς Παλαιστινιακῆς Αὐτοδιοικήσεως καὶ ἐν πομπῇ, προηγούμενων φιλαρμονικῶν, τὸν συνώδευσαν πρὸ τῆς Βασιλικῆς τῆς Γεννήσεως τοῦ Κυρίου εἰς τὴν Βηθλεέμ, ὅπου ἔγινε ἡ ἐπίσημος ὑποδοχὴ τοῦ Μακαριωτάτου ἀπὸ τὶς Ἀρχές τῆς πόλεως καὶ τὸν Θεοφιλ. Ἐπίσκοπον Ἀβήλων κ. Δωρόθεον, Πατριαρχικὸν Ἐπίτροπον Βηθλεέμ τοῦ Μακ. Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κ. Διοδώρου, καθὼς καὶ ἀπὸ πλήθους ἀράβων ὀρθοδόξων πού εἶχαν κατακλύσει τὴν πλατεία, ζητοῦντα τὴν εὐλογίαν καὶ τὰς εὐχὰς τοῦ Μακαριωτάτου.

Ὁ Μακαριώτατος εἰσώδευσε εἰς τὴν Βασιλικὴν τῆς Γεννήσεως καὶ προσεκύνησε μὲ καταφανῆ καὶ ἐκδηλον συγκίνησι τὸ Θεοδέγμον Σπηλαῖον ὅπου ἐγεννήθη ὁ Λυτρωτὴς τοῦ κόσμου, καὶ ἀκολούθως ἀνέγνωσε τὴν Εὐαγγελικὴν περικοπὴν τῆς Γεννήσεως, γενομένης δεήσεως.

Ἀνήλθε κατόπιν εἰς τὸν κυρίως Ναὸν ὅπου ἐτελέσθη Δοξολογία διὰ τὴν ἐπίσκεψίν Του. Μετὰ ταῦτα ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Ἀβήλων κ. Δωρόθεος, ἐκπροσωπῶν τὸν Πατριάρχην Ἱεροσολύμων κ. Διόδωρον, προσεφώνησε τὸν Μακαριώτατον λέγων:

Μακαριώτατε,

«Ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν».

Τὸν λόγον, τὸν ὁποῖον ἀκαταπαύστως ἐξήτουν οἱ Ἕλληνες ὡς σοφοὶ καὶ φιλόσοφοι, εὔρον τέλος εἰς τὴν θεανθρωπίνην διάστασιν αὐτοῦ ἐνταῦθα εἰς τὴν Ἁγίαν Πόλιν Βηθλεέμ καὶ κατέστησαν αὐτὸν θεμέλιον τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἀνωρθώθη τὸ μεγαλειῶδες οἰκοδόμημα τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν γένους.

Ἀπόδειξις τούτων εἶναι καὶ ἡ ἐπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ θεοδέγμονος Σπηλαίου ἀνέγερσις τῆς Βασιλικῆς τῆς Γεννήσεως ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν προγόνων ἡμῶν ὡς καὶ ἡ εὐλογημένη ἐπίσκεψις τῆς Ἑμετέρας σεπτῆς Μακαριότητος εἰς τὰ σκηνώματα τοῦ Θεοῦ Λόγου, ὁ Ὅποῖος ἐπύρσευσε τὰς Ἀθήνας καὶ ὅλον τὸν Ἑλληνισμόν.

Πέριξ τοῦ ἱερωτάτου χώρου τούτου καὶ εἰς πᾶσαν τὴν Ἁγίαν Γῆν ὑπάρχει ἐν τοῖς κόλποις τῆς Ἀγιοτάτης ἡμῶν Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων εὐλογη-

μένος λαὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος ἀκούει εἰς τὴν εὐγε-νεστάτην κλήσιν Ἑλληνορθόδοξος - Ροῦμ Ὁρθοδόξ καὶ ἀποβλέπει μετ' ἐμπιστοσύνης καὶ ἐπαναπαύσεως εἰς τὸν κορμὸν τοῦ γένους τῶν Ἑλληνορθοδόξων, τὸν ὁποῖον συγκροτεῖ ἡ ὑφ' Ἑμῶν ποιμαινομένη καθ' Ἑλλάδα ἀγιοτάτη Ἐκκλησία.

Καλῶς ἤλθατε, ὅθεν, Μακαριώτατε, εἰς τὰ ἴδια καὶ εἰς τοὺς οἰκείους Ἑμῶν καὶ πάντες ὑποδεχόμεθα Ἑμᾶς ὡς ἀγωνιστὴν τῆς ἑλληνορθόδοξου παραδόσεως, ὡς ὑπέρμαχον παντὸς ἀληθινοῦ καὶ δικαίου καὶ ὡς δυναμικὴν μαρτυρίαν ὅτι δὲν εἴμεθα μόνοι ἐνταῦθα.

Αἰσθανόμεθα ὑπερτάτην ἀγαλλίασιν ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς παρουσίας Ἑμῶν ἐνταῦθα καὶ λαμβάνομεν ἐξ αὐτῆς μεγάλην ἐνίσχυσιν εἰς τὸν προκείμενον ἡμῶν ἀγῶνα. Διὸ καὶ ἐκφράζομεν Ἑμῖν τὰς ἐκ βαθέων θερμὰς ἡμῶν εὐχαριστίας καὶ δόξαν ἀναπέμποντες τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι ἀναφωνοῦμεν τὸν ἀγγελικὸν ὕμνον «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία».

Τὰ αἰσθήματα τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸ πρόσωπον Ἑμῶν δεχθῆτε νὰ ἐκφράσω καὶ διὰ τοῦ συμβολικοῦ τούτου δώρον τοῦ ἐγκολπίου καὶ τοῦ σταυροῦ, φιλοτεχνηθέντων ἐκ μαργαροστράκου εἰς τὴν Ἁγίαν Πόλιν τῆς Βηθλεέμ.

Ὁ δὲ Μακαριώτατος εἰς τὴν ἀντιφώνησί Του εἶπε:

Θεοφιλέστατε Καθηγούμενε τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς, Ἐπίσκοπε Ἀβήλων κ. Δωρόθεε,

Σεβασμώτατοι καὶ ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί,

Πανοσιολογιώτατοι καὶ Αἰδεσιμολογιώτατοι ὑπηρετοῦντες εἰς τὸ Πάνσεπτον προσκύνημα τῆς Βηθλεέμ,

Ἐντιμώτατοι ἐκπρόσωποι τῆς Παλαιστινιακῆς Αὐτοδιοικήσεως.

Ἐντιμώτατε Κύριε Δήμαρχε,

Εὐσεβεῖς Χριστιανοί,

Θέλω νὰ ἐκφράσω τὶς βαθειές μου εὐχαριστίες διὰ τὴν θερμὴν ὑποδοχὴν πού μόλις πρὸ ὀλίγου ἐπεφυλάξατε τόσο σ' ἐμένα ὅσον καὶ στὴν τιμία Συνοδεία μου.

Εὐχαριστῶ θερμῶς τὸν Ἐξοχώτατον Πρόεδρον κ. Γασέρ Ἀραφὰτ καὶ τὴν Παλαιστινιακὴ Αὐτοδιοίκησι διὰ τὶς τιμὲς πού μοῦ ἐπεδαψίλευσαν, θερ-

μὲς ἐπίσης εὐχαριστίες ἐκφράζω εἰς τὸν Ἐντιμότατον Δῆμαρχον τῆς Βηθλεὲμ καὶ εἰς τοὺς Ἀραβοφώνους Ὁρθοδόξους Παλαιστινίους πού μὲ ἐπικεφαλῆς τοὺς Ἱερεῖς των τιμοῦν τὴν ἐπίσκεψί μου. Τέλος εὐχαριστῶ τὶς 7 διμοιρίες προσκόπων καὶ τὶς φιλαρμονικὲς πού ἐπλασιώσαν τὴν ὑποδοχὴν μας.

Ἐκ μέσης δὲ καρδίας εὐχαριστῶ τοὺς Σεβασμιωτάτους ἀδελφούς πού συμπροσεύχονται εἰς τὸν Πάνσεπτον Αὐτὸν Ναόν, ὅπου ἡ ἐλευθερία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους «κηπεύεται» καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου γέγονε, ἵνα θεώσῃ τὸν ἄνθρωπον.

Ἀπὸ τὰ παιδικὰ μας χρόνια ἔχομεν γαλουχηθεῖ μὲ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως ταύτης, μέσα στὴν συνειδησί μας ὑφούται ἡ Βηθλεὲμ ὡς φωτεινὸν ὀρόσημον κοινωνίας τοῦ Οὐρανοῦ μὲ τὴ γῆ, καὶ τοῦ ἀκτίστου μὲ τὸ κτιστόν. Προσκυνοῦμεν τὴν Βηθλεὲμ καὶ τὸ θεοδέγμον Σπήλαιον, ὅπου ἐγεννήθη ὁ Σωτὴρ ὅλου τοῦ κόσμου, μὲ αἰσθήματα μεγάλης χαρᾶς καὶ βαθείας κατανύξεως.

Ὡς Ἕλληνες καὶ Χριστιανοὶ καυχόμεθα καὶ ὑπερηφανευόμεθα διὰ τὴν ὑπέροχον αὐτὴν Βασιλικὴν πού ἐπύργωσε ἀρχικὰ ἡ εὐσεβὴς Ἁγία Ἐλένη καὶ μετὰ ταῦτα ὠλοκλήρωσε ὁ Αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανός, ἀλλὰ καὶ πού ἔκτοτε καὶ μέχρι τῶν ἡμερῶν μας συντηρεῖ μὲ συγκινητικὴν αὐτοθυσίαν καὶ διασώζει ἡ Ἁγιοταφτικὴ Ἀδελφότης, πού κατὰ βάσιν ἀπαρτίζεται ἀπὸ Ἑλλήνας μοναχοὺς, οἱ ὁποῖοι ὑπηρετοῦν τὰ Πανάγια Προσκυνήματα.

Αὐτὴν τὴν τιμὴν καὶ χαρὰν μοιραζόμεθα μαζί Σας, ἀδελφοί μας Παλαιστίνιοι Ὁρθόδοξοι Χριστιανοὶ καὶ τοῦτο διὰτὶ ἀνήκετε εἰς τὸ εὐσεβὲς ποίμνιον τοῦ Ἑλληνορθόδοξου Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων, καὶ ἀποτελεῖτε τὴν σάρκα τοῦ Χριστοῦ, τὴν Ἐκκλησίαν δηλονότι.

Σᾶς εὐχαριστοῦμε διὰτὶ ἔχετε ἐνσωματωθεῖ μέσα εἰς τὸ Ἑλληνορθόδοξον Πατριαρχεῖον τῶν Ἱεροσολύμων καὶ Σᾶς ἐπαινοῦμε δι' αὐτό.

Ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἀνήκομε εἰς τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, τὴν Ἐκκλησίαν, ἔστω καὶ ἂν ἀνήκομε εἰς διαφορετικὲς φυλές.

Σᾶς μεταφέρω τὴν ἀγάπη καὶ τὸν ἀσπασμὸν τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Σᾶς μεταφέρω τὴν ἀγάπη καὶ τὴν συμπράτασι τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ πού ἐγνώρισε εἰς τὸ διάβα τῆς ἱστο-

ρικῆς του πορείας πολλὰς δυσκολίες. Ἐμεῖς ὡς Λαὸς ξεπεράσαμε τὰ προβλήματα διὰτὶ πιστεύομε εἰς τὴν Δύναμι καὶ τὴν Ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ διὰτὶ γνωρίζομεν ὅτι Αὐτὸς παρακολουθεῖ τὴ ζωὴ μας καὶ ὁδηγεῖ τὰ πράγματα εἰς τὴν δικαίαν ἔκβασιν τους. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ εἶναι σταθερὰ προσηλωμένη ὑπὲρ τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀληθείας.

Εὐχομαι εὐλικρινῶς τὰ προβλήματα τῆς περιοχῆς νὰ λυθοῦν κατὰ τρόπον ἱκανοποιητικὸν διὰ τὸν Παλαιστινιακὸν Λαόν. Σᾶς παρακαλῶ νὰ μείνετε ἐνωμένοι μέσα στὴν Ἐκκλησία διὰ τὸν Σωτῆρα Χριστὸν καὶ ὄχι διὰ τὰ πρόσωπα πού ἔρχονται καὶ παρέρχονται, ἐνῶ ὁ Χριστὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα. Σᾶς εὐχομαι τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ.

Ἡ χάρις τοῦ Γεννηθέντος Κυρίου μαζί Σας.

Τὸ ἑσπέρας τῆς ἰδίας ἡμέρας ὁ Μακαριώτατος παρεκάθισε εἰς δεῖπνον, πού παρετέθη πρὸς τιμὴν του ἀπὸ τὴν ἀραβόφωνον Ὁρθόδοξον Κοινότητα τῶν Ἱεροσολύμων.

Κατ' αὐτὸ Χριστιανοὶ καὶ Μουσουλμάνοι ἠγάτα ἐξέφρασαν πρὸς τὸν Μακαριώτατον τὶς εὐχαριστίες των διὰ τὴν ὑποστήριξι πού παρέχει εἰς τὸν Παλαιστινιακὸν Λαόν, καὶ τὴν παράκλησίν των νὰ συνεχίσῃ τὸ μεγάλο εἰρηνευτικὸν καὶ ἀνθρωπιστικὸν Του ἔργον, διὰ τὴν ἀλληλοκατανόησι μεταξὺ τῶν λαῶν καὶ τὴν ἐπικράτησι δικαιοσύνης καὶ ἀληθείας εἰς τὶς διανθρώπινες σχέσεις.

Δευτέρα 28 Αὐγούστου 2000

Τὸ πρωὶ τῆς Δευτέρας 28ης Αὐγούστου 2000, ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων ἐώρτασε τὴν Κοίμησιν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, κατὰ τὸ μὴ διορθωθὲν Ἰουλιανὸν Ἑορτολόγιον, μὲ πανηγυρικὴν Θεῖαν Λειτουργίαν πού ἐτέλεσε ὁ Μακαριώτατος εἰς τὸ Πάνσεπτον Θεομητορικὸν Μνῆμα, εἰς Γεθσημανῆ, συλλειτουργῶν μετὰ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Λαγκαδᾶ κ. Σπυριδωνος, Κεφαλληνίας κ. Σπυριδωνος καὶ τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Καπιτωλιάδος κ. Ἡσυχίου. Κατὰ τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν ὁ Μακαριώτατος ἐκήρυξε εἰς τὰ εὐσεβῆ πλήθη τῶν προσκυνητῶν πού ὑπερπληροῦσαν τὸ Θεομητορικὸν Μνῆμα καὶ τοὺς αὐλείους χώρους, μὲ τὴν διακρίνουσαν Αὐτὸν σαφήνειαν καὶ εὐφράδειαν, ἀναφερθεῖς εἰς τὴν πολυεδρικήν προσωπικότη-

τα τῆς Μητρὸς τοῦ Κυρίου, τονίζων τὴν θεολογικὴν καὶ πνευματικὴν διάστασιν Αὐτῆς. Μετὰ δὲ τὸ πέρας τῆς Θ. Λειτουργίας ἐξεζήτησε τὰς εὐχὰς τοῦ Μακαριωτάτου, ὁ ἡγούμενος τοῦ Θεομητορικοῦ Μηνύματος Ἀρχιμ. Πανάρετος εἰπών:

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κύριε κύριε Χριστόδουλε, ὡς εὖ παρέστητε ἐν Γεθσημανῇ τῷ χωρίῳ, ὅπου, θεῖω κελεύσματι, οἱ θεοκλήρυες Ἅγιοι Ἀπόστολοι συνήλθον προκειμένου νὰ κηδεύσουν τὸ πανακήρατον Σῶμα τῆς Μητέρας τοῦ Σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

ὑποδεχόμεθα Ὑμᾶς, τὸν φωτεινὸν Προκαθήμενον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὁ ὁποῖος παντοῦ καὶ πάντοτε, στεντορία τῇ φωνῇ, ὁμιλεῖτε περὶ τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ πρωταγωνιστεῖτε ὄλων τῶν ἀγῶνων ὑπὲρ τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν Γένους εἰς τὸν Ἱερὸν καὶ Καθηγιασμένον τοῦτον Τόπον τῆς Γεθσημανῆς, ὅπου οἱ Ἅγιοι Ἀπόστολοι καὶ μεταξὺ Αὐτῶν ὁ Ἱερόθεος ἐπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης ἐκήδευσαν τὸ Σῶμα τῆς Ὑπερευλογημένης Θεοτόκου. Εἰς τὸν τόπον αὐτὸν οἱ εὐσεβεῖς Βασιλεῖς τοῦ Βυζαντίου ὠκοδόμησαν εἰς τιμὴν καὶ μνήμην τῆς Θεοτόκου Μαρίας Ἱερὸν Ναόν, ὁ ὁποῖος εἰς τὴν διαδρομὴν τῶν αἰῶνων κατεστράφη πολλάκις καὶ εἰς τὸν ὁποῖον τὰ δίκαια τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν Γένους διετήρησαν καὶ διεφύλαξαν οἱ Ἁγιοταφῖται Πατέρες.

Ἐκτοτε, κατὰ τὴν περίοδον τοῦ Δεκαπενταγούστου, τελοῦνται, ὡς εἴθισται, Ἱεραὶ Ἀκολουθίαι, εἰς τὰς ὁποίας ἐξαίρεται καὶ μεγαλύνεται τὸ ὄνομα τῆς προστάτιδος πάντων τῶν χριστιανῶν. Πρώτην δὲ θέσιν μεταξὺ αὐτῶν κατέχει αὐτὴ τῶν Ἐγκωμίων, ἐν τῇ ὁποία Ὑμεῖς, ὁ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Προκαθήμενος, προεξήρχατε.

Αἰτούμενοι τὰς Σεπτὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος περὶ πάντων τῶν ἐν τῷ Θεομητορικῷ Μνήματι διακονούντων, εὐχόμεθα, ἐν σεβασμῷ βαθυτάτῳ, ὅπως αἱ ἅγιοι Πρεσβεῖαι τῆς Κυρίας Θεοτόκου τῷ Ὑῖῳ Αὐτῆς καὶ Θεῷ ἡμῶν Σᾶς ἐνδυναμώνουν εἰς τοὺς ἀντιξοοὺς τούτους καιροὺς, ὅπου ἡ Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία καλεῖται εἰς ἀγῶνας κατὰ τοῦ κακοῦ καὶ ὑπὲρ τοῦ Ἁγίου Ὄνόματος τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Εἰς τοὺς ἀγῶνας αὐτοὺς πάντοτε συμμετεῖχεν τὸ εὐσεβὲς Γένος τῶν Ἑλλήνων, ταυτίζων τὴν ἱστορικὴν του διαδρομὴν

μετὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ πάντοτε ἠσθάνετο τὴν ἐθνικὴν του ταυτότητα ἐνωμένην μετὰ τῆς θρησκευτικῆς.

Ὁ διαχωρισμός, ὁ ὁποῖος ἐπεξεργάζεται, εἰς κέντρα μακρὰν εὐρισκομένων τῆς Παραδόσεώς μας, κατὰ τὰς ἡμέρας μας ἀποδυναμώνει τὴν ἐθνικὴν μας παρουσίαν καὶ πορείαν καὶ ἀποκόπτει τὸν λῆαν θρησκευόμενον Ἑλληνικὸν Λαὸν ἀπὸ τὰς ρίζας του. Ὑμῶς καὶ αὐθις εὐχόμεθα τῇ Ὑμετέρᾳ θεοφρουρήτῳ Μακαριότητι ταῖς Πρεσβεῖαις τῆς Θεοτόκου κομῖσαι τρόπαια νίκης τῇ φιλάτῃ Ὁρθοδοξίᾳ.

Εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐν Γεθσημανῇ θεωρίας Ὑμῶν δεχθῆτε, ὡς εὐλογίαν, τὸ μικρὸν αὐτὸ δῶρον”.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας τὸν Μακαριώτατον ἐδεξιώθη εἰς τὴν Πατριαρχικὴν Κατοικίαν του, εἰς τὴν Μικρὰν Γαλιλαίαν, ὁ Μακ. Πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ. Διόδωρος. Παρέστησαν οἱ Ἀρχιεπίσκοποι τῶν Χριστιανικῶν Κοινοτήτων, τὸ Προξενικὸν Σῶμα, ὁ Δήμαρχος Ἱεροσολύμων καὶ ἐκπρόσωποι τῶν Ἀραβοφώνων Ὁρθοδόξων Χριστιανικῶν Κοινοτήτων.

Τρίτη 29 Αὐγούστου 2000

Τὴν Τρίτην 29ην Αὐγούστου 2000, τὸ πρωὶ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστόδουλος, συλλειτουργῆσε μετὰ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Λαγκαδᾶ κ. Σπυρίδωνος καὶ Κεφαλληνίας κ. Σπυρίδωνος ὡς καὶ μετὰ τῶν Πανιερωτάτων Μητροπολιτῶν Ναζαρετ κ. Κυριακοῦ, Ἱεραπόλεως κ. Εἰρηναίου καὶ Καπιτωλιάδος κ. Ἦσουχίου, τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Γάζης κ. Βενεδίκτου καὶ τοῦ Θεοφ. Ἐπισκόπου Ἰόππης κ. Δαμασκηνοῦ εἰς τὴν Βασιλικὴν τοῦ Θεοδέγμονος Σπηλαίου τῆς Βηθλεέμ καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐπεσκέφθη εἰς τὴν ἔρημον τῆς Παλαιστίνης τὴν Ἱερὰν Λαύραν τοῦ Ὁσίου Σάββου τοῦ Ἁγιασμένου, γενόμενος δεκτὸς μὲ συγκίνησιν ὑπὸ τῶν Ἁγιοσαββιτῶν Πατέρων. Ὁ Ἠγούμενος Ἀρχιμ. Εὐδόκιμος κατὰ τὴν προσφώνησίν του, εἶπε:

Μακαριώτατε,

Πολλὴν ἐνεποίησεν εἰς ἡμᾶς, τὴν ἐν Κυρίῳ χαράν, ἡ Ὑμετέρα ἐπίσκεψις εἰς τὴν καθ’ ἡμᾶς Ἱερὰν Λαύραν τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Σάββα τοῦ Ἁγιασμένου, συμμεριζομένους καὶ κατὰ τοῦτο τὰ

αίσθήματα σεβασμοῦ καὶ ἐν Κυρίῳ ἀγάπης τὰ ὁποῖα τρέφει πρὸς τὸ πρόσωπόν Σας ἅπασα ἡ Ἐκκλησία Ἱεροσολύμων. Ἡ πρὸς Ὑμᾶς ἀγάπη δὲ αὕτη, Μακαριώτατε, ἄξιε Προκαθήμενε τῆς Ἐκκλησίας ἐκείνης ἥτις ποιμαίνει καὶ ἐκφράζει τὸν ἐθνικὸν κορμὸν τῆς Ρωμηοσύνης, ἐκδηλοῦται μεταξὺ ἄλλων καὶ ὡς ὀλόθερμος ἐκ καρδίας συμμετοχὴ καὶ συμπαράστασις εἰς τὸν πνευματικὸν ἀγῶνα τὸν ὁποῖον διεξάγετε πρὸς διαφύλαξιν τοῦ ἀρρήτου δεσμοῦ Ὁρθοδοξίας καὶ Ἑλληνισμοῦ, δεσμοῦ διὰ τοῦ ὁποῖου ὁ Ἑλληνισμὸς εὔρε τὴν ὀλοκλήρωσίν του, ἀποτελέσας ὄχημα τοῦ Εὐαγγελίου τῆς χάριτος καὶ καταστάς κοινὸν πολιτιστικὸν ἀγαθόν, ὄλων τῶν λαῶν τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας.

Σύμβολον τοῦ δεσμοῦ τούτου ἀποτελεῖ, Μακαριώτατε, ἡ παρουσία τῆς σταυροφόρου Ἑλληνικῆς Σημαίας εἰς ἅπαντα τὰ ἱερά Προσκνητήματα τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων. Ἡ παρουσία αὕτη φανεροῦ τὴν πνευματικὴν ἀκτινοβολίαν τοῦ ἔθνους ἡμῶν, τὸ ὁποῖον διὰ τοῦ Σταυροῦ συγκαλεῖ πάντα τὰ ἔθνη εἰς ἐπίγνωσιν τῆς Ἀληθείας καὶ εἰς τὴν σῶξουσιν χάριν. Ἡ χάρις αὕτη, Μακαριώτατε, ὅπως ἔχετε ἐπανειλημμένως τονίσει, συνέχει ὄλον τὸν ἄνθρωπον, ψυχὴν καὶ σῶμα, ὅπως εἶναι καταφανὲς εἰς τὸ ἄφθαρτον καὶ χαριτόβρυτον Σκῆνωμα τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Σάββα τοῦ Ἁγιασμένου καὶ εἰς τὰ ἱερά λείψανα τῶν δεκάδων Ὁσίων καὶ Ὁσιομαρτύρων οἱ ὁποῖοι ἐτελειώθησαν ἐν Κυρίῳ εἰς τὰ ἅγια τοῦτα χῶματα, ἀποτελοῦντες ἔκτοτε θησαυρῖσμα καὶ στήριγμα ἡμῶν ἐν τῇ μοναχικῇ πολιτείᾳ. Αὕτη καθ' ἑαυτὴν ἡ Ἱερά ἡμῶν Λαύρα ἀποτελεῖ δημόσιον ἔργον μιᾶς Πολιτείας κεχαριτωμένης, τῆς Αὐτοκρατορίας τῆς Ρωμηοσύνης, ἡ ὁποία ἐκφυγοῦσα τὰς διαρχικὰς διαιρέσεις ἐπιγείου καὶ ἐπουρανίου πολιτείας, ἔπηξε ἕως ἄκρων τῆς Οἰκουμένης τοὺς ἰδικούς της προμαχῶνας τῆς ὀρθοδόξου οἰκουμενικότητος.

Μακαριώτατε,

ἂν καὶ ἡ σωματικὴ παρουσία τῆς Σαββαϊτικῆς Ἀδελφότητος εἰς τοὺς ἀγῶνας τοὺς ὁποῖους ἡ Ἐκκλησία διεξάγει ἀνά τὴν οἰκουμένην καὶ εἰς τὴν φιλότιμην ἡμῶν πατρίδα, καθίσταται πρακτικῶς ἀδύνατος, ὥστος αἱ ταπειναὶ ἡμῶν προσευχαὶ προσπαθοῦσι νὰ ἀναπληρώσωσι τὴν ἔλλειψιν ταύτην, ταυτοχρόνως αἱ προσευχαὶ τῆς Ἐκκλησίας στηρίζουσι καὶ τὸν ἰδικὸν μας ἀγῶνα ἐν τῇ ἐρήμῳ

τῆς Παλαιστίνης καὶ ἐν τῇ ἀρνήσει τῶν βιοτικῶν προσπαθειῶν. Διὰ τοῦτο ἐξαιτούμεθα τὰς ἀγίας Ὑμῶν εὐχὰς, ἀντενχόμενοι ταπεινῶς καὶ ἡμεῖς “Ἐτη πολλά” καὶ πλήρη εὐόδωσιν τῶν ποιμαντικῶν Σας ἀγῶνων».

Ὁ δὲ Μακαριώτατος ἀπήντησε διὰ τῶν λόγων:

Πανοσιολογιώτατε Καθηγούμενε τῆς Σεβασμίας ταύτης Λαύρας, Ἀγαπητοὶ Πατέρες,

Ἦλθαμε ὡς προσκνηταί, προκειμένου νὰ Σᾶς ἐνθαρρύνωμεν εἰς τὸ μεγαλειώδες ἔργο πίστεως καὶ ζωῆς ποὺ ἐπιτελεῖτε εἰς αὐτὸν τὸν ἐξαγιασμένον ἀπὸ ἀσκητικῶν ἀγῶνες τόπον. Οἱ προσευχῆς Σας στηρίζουν καὶ ἡμᾶς καὶ τὸν κόσμον. Δυστυχῶς εἰς τὸν κόσμον ἐπικρατοῦν ἀρχές ποὺ ἀρνοῦνται τὴν ἀναγωγὴν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ τῶν προσκαίρων καὶ ἐφημέρων εἰς τὰ ἄφθαρτα καὶ αἰώνια.

Ἔχομε λοιπὸν χρέος νὰ γενώμεθα ὁδοδείκται εἰς τὸν παραπαίοντα αὐτὸν κόσμον. Νὰ διαφυλάξωμε τὴν ἱερὰν παρακαταθήκην διὰ νὰ τὴν μεταλαμπαδεύσωμεν εἰς τοὺς μεταγενεστέρους.

Ἀγωνιζόμεθα νὰ διαφυλάξωμε τὸν χριστιανικὸν χαρακτήρα τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους καὶ εἴμεθα βέβαιοι ὅτι διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Αἰωνίου Θεοῦ καὶ διὰ τῶν προσευχῶν Σας οἱ ἀγῶνες μας θὰ στεφθοῦν ὑπὸ ἐπιτυχίας.

Προσκυνοῦμεν ταπεινῶς τὸ Σεπτὸν ἄφθαρτον σκῆνος τοῦ Ὁσίου Σάββα τοῦ Ἁγιασμένου καὶ τὸν χῶρον τῶν ἀσκητικῶν παλαισμάτων τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ. Ὑπολογίζοντες τις δεήσεις καὶ προσευχῆς Σας παρακαλῶ νὰ εὐχεσθε ἀδιαλείπτως ὑπὲρ Ἡμῶν καὶ τῆς ἀγωνιζομένης ἐν τῷ κόσμῳ Ἐκκλησίας.

Ἐν συνεχείᾳ ὁ Μακαριώτατος ἐπεσκέφθη τὰς Ἱεράς Μονὰς τοῦ Ἀββᾶ Θεοδοσίου τοῦ Κοινοβιάρχου καὶ τῶν Ποιμένων ἐν Μπετ-Σαχούρ, ὅπου καὶ τὸ πρότυπον Σχολεῖον τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων, εὐχρηθὲς πρόοδον εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ.

Εἰς τὴν πόλιν τῶν Ποιμένων Μπετ-Σαχούρ, ὁ Δήμαρχος κ. Φουὰτ Κόκαλι ὑπεδέχθη, ἐπικεφαλῆς τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου, τὸν Μακαριώτατον, προσφωνῶν αὐτὸν διὰ θερμῶν λόγων:

Ἡ πόλις τῶν ποιμένων, τὸ Μπετ-Σαχούρ, ὅπου ἀκούσθηκε ὁ ἀγγελικὸς ὕμνος «Δόξα ἐν Ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη» αἰσθάνεται ἰδιαίτεραν τιμὴν καὶ εὐλογίαν ὑποδεχομένη τὸν Μεγάλον Φίλον

τοῦ Παλαιστινιακοῦ Λαοῦ, τὸν Ὁρθόδοξο Χριστιανὸ Ἠγέτη μὲ τὴν παγκόσμια ἀκτινοβολία, ποὺ ἀγωνίζεται σθεναρὰ διὰ τὴν ἐπικράτησι τῆς εἰρήνης καὶ τῆς συνεργασίας μεταξὺ τῶν λαῶν. Ἡ παρουσία Σας ἐνδυναμώνει τὴν θέλησί μας διὰ ἐπιδιώξει τῆς εἰρηνικῆς ἐπιλύσεως τῶν διαφορῶν μας μὲ τὸ Ἰσραηλινὸ Κράτος καὶ ἐγγυᾶται τὴν προσοχὴ τῆς Χριστιανικῆς Εὐρώπης εἰς τὸν δίκαιον ἀγῶνα τοῦ Παλαιστινιακοῦ Λαοῦ. Σᾶς τιμῶμε καὶ σᾶς εὐχαριστοῦμε διὰ τὴν προσφορά Σας αὐτῆ. Ἐπιτρέψατέ μου νὰ Σᾶς προσφέρω αὐτὸ τὸ ἐγκάρτακτο ἄστρο, σύμβολον τῆς πόλεώς μας καὶ σύμβολον τῆς εἰρήνης.

Ἀντιφωνῶν ὁ Μακαριώτατος, καταφανῶς συγκινημένος ἀπὸ τὴν θερμότητα τῆς ὑποδοχῆς τῶν Παλαιστίνιων πολιτῶν τοῦ Μπετ-Σαχούρ εἶπε:

Ἐντιμότητα Κύριε Δήμαρχε,

Θεωρῶ σὰν ἰδιαίτερα τιμὴν καὶ χαρὰν τὸ γεγονός ὅτι συμπεριελήφθη εἰς τὸ πρόγραμμα τῆς ἐπισήμου ἐπισκέψεώς μου, ἢ ἐπίσκεψις εἰς τὴν ὠραία πόλι τοῦ Μπετ-Σαχούρ. Κάθε χριστιανὸς συγκινεῖται ἀπὸ τὴν πόλι ὅπου οἱ πομμένες ἄκουσαν τὸν αἰώνιον παιάνα τῆς εἰρήνης: “Δόξα ἐν Ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία”. Ἀλλὰ δυστυχῶς, ὁ ὕμνος αὐτὸς δὲν ἔγινε πραγματικότης ἐπάνω εἰς τὴν γῆ. Ναι μὲν μὲ τὴν γέννησι τοῦ Χριστοῦ ἦλθε ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ μὲ τὸν ἄνθρωπο, στὴν κάθετη διάστασι, ἀλλὰ στὴν ὀριζόντια διάστασι τοῦ ἐνὸς ἀνθρώπου μὲ τὸν ἄλλον, δὲν ἔγινε πραγματικότης. Δράττομαι τῆς εὐκαιρίας νὰ εὐχηθῶ νὰ ἐπικρατήσῃ εἰς τὴν πολυπαθὴ αὐτῆ περιοχὴ τοῦ κόσμου ἡ εἰρήνη, ὀφείλω ὅμως νὰ τονίσω ὅτι ποτὲ ἡ εἰρήνη δὲν θὰ εἶναι μόνη ἂν δὲ συνδυασθῇ μὲ τὴν δικαιοσύνη. Ἡ εἰρήνη χωρὶς δικαιοσύνη γρήγορα πεθαίνει. Καταδικάζομε τὴν τρομοκρατία καὶ τὴ βία ὅποθενδήποτε προερχομένων, ἀκριβῶς διότι στρέφονται κατὰ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς δικαιοσύνης καὶ ἐγκληματοῦν κατὰ τῆς ἀνθρωπότητος. Εὐχόμαι κατ’ ἀρχὴν ὅλοι οἱ Παλαιστίνιοι νὰ ἔχετε εἰρήνην μεταξὺ Σας, διότι τότε μόνον θὰ εἴσθε δυνατοὶ διὰ νὰ διεκδικήσετε τὰ δικά Σας.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, αἰσθάνεται πολλὴν ἀγάπην δι’ ὅλον τὸν Παλαιστινιακὸν Λαόν, ἀλλὰ καὶ ἰδιαίτερος διὰ τὸ Ὁρθόδοξον τμήμα του.

Ὡς Ἐκκλησιαστικὴ Ἀρχὴ τοῦ Ὁρθόδοξου Χρι-

στιανικοῦ Παλαιστινιακοῦ Λαοῦ, τὸ Ἑλληνορθόδοξον Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων προσφέρει πολυτιμῆτους ὑπηρεσίας, διὰ τὴν πρόοδον καὶ ἀνάπτυξι τοῦ Παλαιστινιακοῦ Λαοῦ. Θὰ εἴμεθα εἰς τὴν διάθεσι τοῦ Πατριαρχείου διὰ κάθε βοήθειαν. Εὐχαριστῶ διὰ τὸ δῶρο Σας καὶ Σᾶς ἀντιπροσφέρω ἕνα ἀναμνηστικὸν δῶρον τῆς ἐνταῦθα ἐπισκέψεώς μου. Ὁ Θεὸς νὰ Σᾶς εὐλογεῖ.

Τὴν μεσημβρίαν ὁ Μακαριώτατος παρεκάθησε εἰς ἐπίσημον γεῦμα, ποὺ παρέθεσε πρὸς τιμὴν τοῦ ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ.κ. Διόδωρος. Κατ’ αὐτὸ ἀντηλλάγησαν προπόσεις, καὶ ἐξεφωνήθησαν λόγοι.

Προσφωνῶν τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστόδουλον, ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ.κ. Διόδωρος εἶπε:

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κύριε Χριστόδουλε, ἀγαπητὲ καὶ περικόθητε ἐν Χριστῷ Ἀδελφέ.

Ἡ πάνσεπτος Μορφὴ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, Ἦς τὴν Κοίμησιν καὶ τὴν εἰς οὐρανούς Μετάστασιν ἐορτάζομεν, συνήγαγε πάντας ἡμᾶς μετὰ τῶν ἀπὸ περάτων τῆς Οἰκουμένης εὐλαβῶν πιστῶν, ὡς ποτε τοὺς Ἁγίους Ἀποστόλους «Θεαρχίω νεύματι» πέριξ τοῦ Ἁγίου Τεμένους τῆς Γεθσημανῆς, τοῦ χαριτοβρύτου Τάφου τῆς Παναγίας Μητρὸς τοῦ Κυρίου, ἐξαιτουῦντας τὴν μεσιτείαν καὶ τὰς πρεσβείας Αὐτῆς ὑπὲρ τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας, ὑπὲρ εὐδοώσεως τῆς ἀποστολῆς ἡμῶν ἐν τῷ κόσμῳ καὶ εὐχαριστοῦντας τῷ Θεῷ «πάντοτε περὶ ἡμῶν προσευχόμενοι, ἀκούσαντες τὴν πίστιν ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ καὶ τὴν ἀγάπην τὴν εἰς πάντας τοὺς ἁγίους» (Κολ. 1, 3-4) τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἦς τοὺς πνευματικὸς οἶακας ἀνελάβετε πηδαλιονχεῖν ἀπὸ διετίας καὶ ἐπέκεινα, τῆ χάριτι τοῦ Θεοῦ.

Ἀγάλλεται, ὡς ἐκ τούτου, ἡμῶν ἡ καρδιά, ὅτι τὴν πάνδημον ταύτην ἐορτὴν καὶ πανήγυριν ἐλάμπρυνε κατὰ τὸ Ἰωβηλαῖον τοῦτο ἔτος, ἐξαιρέτω Θεῖα Προνοία, ἡ Ὑμετέρα πεφιλημένη Ἡμῖν Μακαριότης, ἐν μεγαλοπρεπεῖα τελέσασα μετὰ τῆς Τιμίας Συνοδείας καὶ τῶν Ἀγιοταφιτῶν κληρικῶν τὴν ἀναίμακτον λατρείαν ὑπὲρ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων, κατὰ τὴν πραγματοποιουμένην ἐπίσημον καὶ εἰρηνικὴν ἐπίσκεψιν Αὐτῆς, ὡς ὁ Προ-

καθήμενος τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ περιοπούδαστος Ἡμῖν Ἀδελφός.

Ἡ Ἁγία Γεθσημανῆ, συννυφασμένη μὲ τὴν παρηγοροῦσαν συναντίληψιν τῆς Θεομήτορος, ὡς προστασίας τῶν χριστιανῶν ἀκαταισχύντου καὶ μεσιτείας πρὸς τὸν ποιητὴν ἀμεταθέτου, ἀδιαλείπτως ὑπεθυμίζει εἰς τοὺς πιστοὺς καὶ τὴν ἀγωνίαν τοῦ Κυρίου, τὴν ὁποίαν ὡς ἄνθρωπος ἠσθάνθη πρὸ τοῦ Πάθους, ἵνα παρέλθῃ ἀπ' Αὐτοῦ τὸ ποτήριον, καὶ διδάσκει, ὡς ὄπλον ἰσχυρὸν κατὰ τῶν πειρασμῶν καὶ τῶν θλίψεων τὴν προσευχὴν, ἣν ἀνέπεμψε πρὸ τῆς ἐκουσίας Θυσίας Αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων, ἐπισφραγισθεῖσαν διὰ τῆς συγκαταθετικῆς πρὸς τὸν Οὐράνιον Πατέρα φράσεως «πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σὺ» (Ματθ. 26, 39).

Δι' ὃ καὶ οἱ ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ἔκτοτε δὲν ἦσαν ἀμέτοχοι τῶν δύο αὐτῶν βιωμάτων, τῆς ἀγωνίας καὶ τῆς προσευχῆς, διὰ τῶν ὁποίων καλοῦνται, ἵνα διδάξωσι τὸ Εὐαγγέλιον τῆς ἀγάπης εἰς διαφόρους ἐποχάς, εἰς πολυμόρφους κοινωνίας καὶ πολιτικὰς μεταλλάξεις, ἐν μέσῳ ποικίλων ἀντιξοότητων, κηρύσσοντες πάντοτε Χριστὸν ἀνασάντα καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον, μὴ φειδόμενοι καὶ αὐτῆς τῆς ζωῆς αὐτῶν, γινόμενοι «τοῖς πᾶσι τὰ πάντα» (Α' Κορινθ. 9, 22), ἵνα διατρανωθῇ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ.

Ἐνεκα τούτου, ἅγιοι μορφαὶ τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων, ἀείμνηστοι Προκαθήμενοι, Ἀρχιερεῖς, Ἱερεῖς καὶ εὐλαβεῖς πιστοὶ «ἐξέχεον τὸ αἷμα αὐτῶν ὡς ὕδωρ κύκλῳ Ἱερουσαλήμ» (Ψαλμ. 78, 3), ἵνα οἱ Ἅγιοι Τόποι, οὓς καθηγίασεν ἡ ἐπὶ γῆς παρουσία τοῦ Αντρωτοῦ ἡμῶν Χριστοῦ, παραμείνωσι χώροι προσευχῆς καὶ λατρείας διὰ τοὺς πιστοὺς Χριστιανούς, ἡ δ' ἁγία καὶ ἀνώμητος πίστις τῶν πατέρων ἡμῶν διατηρηθῇ ἀνόθευτος καὶ ἄσπιλος εἰς τὰς ψυχὰς τῶν Ὁρθοδόξων πιστῶν, οἱ ὁποῖοι διὰ μέσου τῶν αἰώνων δεινῶς ἐδοκιμάσθησαν καὶ μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν διέρχονται δυσκόλους περιστάσεις, ἔνεκα τῆς πολιτικῆς διαμάχης Ἰσραηλινῶν καὶ Παλαιστινίων.

Τοιοῦτον ἐπίπονον καὶ συνεχῆ ἀγῶνα ἔχει ἀναλάβει ἡ Ἐκκλησία Ἱεροσολύμων διὰ τῆς Ἀγιοταφικῆς Ἀδελφότητος, ἡ ὁποία ἀγογγύστως, ἐνζήλως καὶ εὐδόκως ἀναδύεται, ὁσάκις αἱ περιστάσεις ἀπαιτοῦσιν, εἰς πάλιν «πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους

τοῦ αἰῶνος τούτου» (Ἐφ. 6, 12), ὡς συμβαίνει καὶ εἰς πάσας τὰς κατὰ τόπους Ἐκκλησίας, ὑφισταμένας διωγμοὺς καὶ ταλαιπωρίας ἔνεκεν τῆς ἐμμονῆς εἰς τὰς θρησκευτικὰς παραδόσεις Αὐτῶν.

Οὕτω, μέχρι σήμερον συνεχίζομεν ἀκαταπονήτως τὴν διακονίαν ἡμῶν ὑπὲρ διασφάλισεως τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Πίστεως καὶ Παραδόσεως εἰς τὰς ψυχὰς τοῦ ἐμπεπιστευμένου Ἡμῖν πληρώματος, ἐκτιθεμένον πολλάκις εἰς τὰς προσβολὰς παρεισάκτων ψευδαδέλφων «οἵτινες παρεισήλθον κατασκοπῆσαι τὴν ἐλευθερίαν ἡμῶν» (Γαλ. 2, 4), δι' ὃν σκοπὸν καὶ πασχίζομεν, ἵνα πρωτίστως ἐπανδρώσωμεν τὴν Ἀγιοταφικὴν ἡμῶν Ἀδελφότητα διὰ νέων καὶ ἱκανῶν στελεχῶν, προερχομένων κυρίως ἐκ τοῦ ἀπανταχοῦ Ἑλληνισμοῦ, μορφώσωμεν τοὺς κληρικοὺς ἡμῶν, ἵνα ᾧσιν οὐ μόνον γινῶσται τῆς Ἱερᾶς Ἐπιστήμης ἀλλὰ καὶ φορεῖς τῶν Ὁρθοδόξων βιωμάτων καὶ κήρυκες «ἐν λόγοις καὶ ἐν ἔργοις» (Πράξ. 7, 22) τῆς πολυτίμου θρησκευτικῆς καὶ ἐθνικῆς ἡμῶν κληρονομίας καὶ διασφαλίσωμεν τὰ ἐπὶ τῆς Ἁγίας Γῆς ἀπ' αἰώνων κεκτημένα δικαιώματα τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν Ἔθνους.

Εἰς τὴν προσπάθειαν ἡμῶν ταύτην πολλὰς ἐναποθέτομεν ἐλπίδας εἰς τὴν Ἀγιωτάτην Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, ἐκ τῶν σπλάχνων τῆς Ὁποίας οἱ πλεῖστοι ἐξ ἡμῶν προερχόμεθα καὶ πρὸς τὴν Ὁποίαν, ὁσάκις ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ ἐπιτρέπει, ταπεινῶς ἡ Ἀγιωτάτη ἡμῶν Ἐκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων προσφέρει, ὡς ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία καταγράφει, ἁγίους καὶ μάρτυρας, ὁμολογητὰς καὶ ὁσίους κληρικούς, Ἀρχιερεῖς καὶ Προκαθημένους, διατρέψαντας μὲν πρῶτον ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γῆ καὶ ἀνδρωθέντας τοῖς νόμοις Αὐτῆς, ὕστερον δὲ θεοφιλῶς διακονήσαντας τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ φιλότιμῃ ἡμῶν Πατρίδι καὶ ἀναδειχθέντας εἰς τὸν στίβον τῶν πνευματικῶν ἀγῶνων καὶ δοκιμασιῶν.

Οὕτως, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος παραμένει διὰ τὴν Ἀγιοταφικὴν ἡμῶν Ἀδελφότητα πηγὴ ἐμφύχου ἀνεφοδιασμοῦ, κέντρον θεολογικῆς καταρτίσεως, σημεῖον ἀναφορᾶς εἰς τὴν θύραθεν καὶ ἐκκλησιαστικὴν παιδείαν, ὅτι ἐν Αὐτῇ «ὁ λόγος τῆς ἀληθείας καὶ ἔστι καρποφορούμενος καὶ ἀξανάμενος» (Κολ. 1, 6), ὡς προελθὼν ἐκ τῆς Ἁγίας Γῆς, ἠρέθη γὰρ «ἐκ Σιών ἐξελεύσεται νόμος καὶ λόγος Κυρίου ἐξ Ἱερουσαλήμ» (Μιχ. 4, 2).

Δι' ὃ καὶ τὰ διαδραματιζόμενα ἰδιαίτερος ἐν τῇ πολιτικῇ, κοινωνικῇ καὶ ἐκκλησιαστικῇ ζωῇ τῆς φιλότιμης ἡμῶν Πατρίδος, ἐφελκύνουσι τὴν προσοχὴν ἡμῶν καὶ τὸ ζωντανὸν ἐνδιαφέρον «οὐχ ὅτι κυριεύομεν ὑμῶν τῆς πίστεως, ἀλλὰ συνεργοὶ ἔσμεν τῆς χαρᾶς ὑμῶν» (Β' Κορινθ. 1, 24) καὶ πρόθυμοι συμπαραστάται εἰς πᾶσαν ἔκφρασιν τῆς Διακονίας τῆς πνευματικῆς Ἑγείας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς τὰς κατὰ καιροὺς ἀναφωρούμενας δυσκολίας, ἔχοντες κατὰ νοῦν ὅτι «ἀδελφός ὑπὸ ἀδελφοῦ βοηθούμενος ὡς πόλις ὀχυρὰ» (Παρ. 18, 19).

Ἐγκανχόμεθα, οὖν, διὰ τὸν ἄρρηκτον σύνδεσμον ἡμῶν μετ' Αὐτῆς καὶ διὰ τὸν πεπνυμένον Προκαθήμενον Αὐτῆς «ἀδιαλείπτως μνημονεύοντες ὑμῶν τοῦ ἔργου τῆς πίστεως καὶ τοῦ κόπου τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ὑπομονῆς, τῆς ἐλπίδος τοῦ Κυρίου ἡμῶν...εἰδότες ὑπὸ Θεοῦ τὴν ἐκλογὴν ὑμῶν» (Α' Θεσ. 1, 3-4) εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν κατὰ τὰς κρισίμους στιγμὰς, τὰς ὁποίας ἤμελλε νὰ ἀντιμετωπίσῃ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος καὶ τὸ πιστὸν Αὐτῆς πλήρωμα. Εἰς τὰς δοκιμασίας ταύτας θαρσεύτω ἡ ψυχὴ ἡμῶν καὶ βοησάτω μετὰ τοῦ Ψαλμοῦ «οὗτοι ἐν ἄρμασι καὶ οὗτοι ἐν ἵπποις, ἡμεῖς δ' ἐν ὀνόματι Κυρίου Θεοῦ ἡμῶν μεγαλυνθήσομεθα» (Ψαλμ. 19, 8).

Συγχαίροντες, ὅθεν, ἐπεὶ τοιοῦτος ἔλαχεν Προκαθήμενος τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος, φιλαδέλφως δεόμεθα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χριστοῦ κατευθῆναι τὰ διαβήματα Ἑμῶν εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν «ἐν πάσῃ δυνάμει δυναμούμενοι κατὰ τὸ κράτος τῆς δόξης αὐτοῦ εἰς πᾶσαν ὑπομονὴν καὶ μακροθυμίαν» (Κολοσ. 1, 11), πρὸς προώθησιν τοῦ πεπιστευμένου Αὐτῆ Σκάφους τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς εὐδίων λυμένα, πρὸς προαγωγὴν κατὰ Χριστὸν τοῦ εὐσεβοῦς καὶ φιλοχρίστου Ἑμῶν ποιμνίου, τὸ ὁποῖον «ἀγγέλων τροφὴν ἐψώμισας» (Σοφ. Σολ. 16, 20) καὶ εἰς τὴν σοφὴν καὶ θεάρεστον ἀντιμετώπισιν τῶν προκειμένων προβλημάτων.

Μακαριώτατε Ἅγιε Ἀδελφέ,

Ἐν ἀγάπῃ πολλῇ καὶ ἐκτιμῆσει βαθεῖα πρὸς τὸ ἀξιέπαινον καὶ σωτηριῶδες ποιμαντικὸν ἔργον, ὅπερ ἐπιτελεῖτε καὶ θαυμασμῶ «ὅτι οὐκ ἐν τῇ σήμερον ἢ σοφία σου πρόδηλός ἐστιν, ἀλλ' ἀπ' ἀρχῆς ἡμερῶν σου ἔγνω πᾶς ὁ λαὸς τὴν σύνεσίν σου» (Ίουδ. 8, 29), χαιρετίζομεν ἐγκαρδίως τὴν ἐπίσημον

ἐπίσκεψιν Ἑμῶν ἐν τῇ Ἀγιωτάτῃ ἡμῶν Ἐκκλησίᾳ καὶ τὴν εὐχάριστον Ἑμῶν παρουσίαν ἐν τῷ μέσῳ τῶν Τιμίων Ἱεραρχῶν καὶ τῶν μελῶν τῆς Ἀγιοταφτικῆς ἡμῶν Ἀδελφότητος, τοῦ κλήρον καὶ τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ, ὡς ἀπαρχὴν στενωτέρας συνεργασίας τῶν Ἀγιωτάτων ἡμῶν Ἐκκλησιῶν, ἐπ' ἀγαθῶ καὶ προβολῇ τῆς ἐνότητος τῆς καθόλου Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας.

Εὐχηθῆτε, ἐν κατακλειδί, διὰ τὴν εἰρήνευσιν τῆς Ἁγίας Γῆς καὶ ὑπὲρ εὐδοώσεως τοῦ ἀγῶνος καὶ τὴν ἀποστολῆς ἡμῶν ἐνταῦθα, πρὸς δόξαν Θεοῦ καὶ ἐμπέδωσιν τῶν ἰδανικῶν τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Πίστεως καὶ τοῦ Ἑθνους.

Εἰς ὑγείαν τῆς Ἑμετέρας Μακαριότητος καὶ τῶν Τιμίων Αὐτῆς Συνοδῶν.

Ἀντιφωνῶν δὲ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστόδουλος εἶπε:

Μακαριώτατε Πατριάρχα,

Ἀδελφοὶ Ἀρχιερεῖς, Συμπρεσβύτεροι, Διάκονοι καὶ Μοναχοί,

Ἀδελφοὶ Ἐκπρόσωποι τῶν ἄλλων Χριστιανικῶν Ὁμολογιῶν,

Ἐντιμότατε Κύριε Πρεσβευτὰ τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας,

Ἐντιμότατε Κύριε Δήμαρχε τῶν Ἱεροσολύμων,

Ἐντιμότατοι Κύριοι Πρόξενοι τῶν Ὁρθοδόξων Κρατῶν,

Ἐντιμότατε Κύριε Πρόεδρε τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις Ἑλληνικῆς Κοινότητος,

Ἀξιότιμοι Κυρίαὶ καὶ Κύριοι Συνδαιτυμόνες,

Αἰσθανόμεθα πολλὴν τὴν χαρὰν καὶ ὄλως ἰδιαίτεραν τὴν συγκίνησιν εὐρισκόμενοι εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Οἶκον τῆς γραφικῆς καὶ γαληνιαίας Μικρᾶς Γαλιλαίας, τὸν ὑψούμενον ἐπὶ τοῦ τοσοῦτον προσφιλοῦς τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ὅρους τῶν Ἐλαιῶν, Ὅρους τὸ ὁποῖον ἐπανειλημμένως ὁ ἐνανθρωπήσας Σωτὴρ ἡμῶν ἐπεσκέψατο καὶ ὅπου καὶ μετὰ τὴν Ἀνάστασιν Αὐτοῦ ἐνεφανίσθη τοῖς ἀγίοις Αὐτοῦ Μαθηταῖς καὶ Ἀποστόλοις καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς τὴν ἐντολὴν νὰ πορευθοῦν εἰς πάντα τὰ ἔθνη καὶ νὰ κηρύξουν τὸ Εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας (Ματθ. 28, 16-20).

Τὴν συγκίνησιν ἡμῶν ταύτην ἐπαυξάνουν καὶ οἱ φιλόφρονες διὰ τὸ ταπεινὸν ἡμῶν πρόσωπον λό-

γοι τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου, τοὺς ὁποίους θεωροῦμεν ἀπόσταγμα εὐγενοῦς καὶ ἀγαθῆς καρδίας καὶ διὰ τοὺς ὁποίους θερμῶς εὐχαριστοῦμεν.

Ἀπευθύνομεν καὶ ἡμεῖς πρὸς ὑμᾶς ἀδελφικὸν χαριετισμὸν, Μακαριώτατε, καὶ «ἐν φιλήματι ἀγίῳ» (Α΄ Θεσ. 5, 26) ἀσπαζόμεθα τὴν ὑμετέραν περισπούδαστον Μακαριότητα, τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἀρχιερεῖς τοῦ Θρόνου καὶ ἅπαντας τοὺς ἀδελφούς τῆς γεραρᾶς καὶ περρωνύμου Ἀγιοταφτικῆς Ἀδελφότητος. Ἦλθομεν εἰς τοὺς Ἁγίους Τόπους, ἵνα, ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ ἡμῶν εἰς τὸν Προεδρικὸν Θρόνον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, οὐ μόνον ἐπόμενοι τῷ πανορθοδόξῳ ἔθει τῆς ἐπιτελέσεως εἰρηνικῶν ἐπισκέψεων ταῖς Ἀδελφαῖς Ἐκκλησίαις, ἀλλ' ἵνα καὶ κλίνομεν εἰσέτι γόνυ εὐλαβείας πρὸ τοῦ Παναγίου Τάφου, τῆς πηγῆς ταύτης τῶν εὐλογιῶν, καὶ ἀντλήσωμεν ἐξ Αὐτοῦ ἔμπνευσι καὶ δύναμιν διὰ τὴν ἐπιτυχή ἐπιτέλεσιν τῆς ἀποστολῆς ἡμῶν. Ἦλθομεν, διὰ νὰ λάβωμεν φῶς ἐκ τοῦ ἀνεσπέρου φωτός, τοῦ ἀεννάως ἐκπηγάζοντος ἐκ τοῦ Ἱεροῦ Κουβουκλίου τοῦ Νεκρεγέρτου Ἀρχηγοῦ τῆς πίστεως ἡμῶν, διὰ νὰ μεταλαμπαδεύσωμεν τοῦτο εἰς τὰς καρδίας τοῦ ἐμπειστευμένου ἡμῖν παρὰ τοῦ Κυρίου ποιμνίου. Ἦλθομεν διὰ νὰ λάβωμεν ζωὴν ἐκ τῆς Πηγῆς τῆς ζωῆς, ἐλπίδα ἐκ τοῦ ἀνεξαντλήτου φρέατος τῆς ἐλπίδος οὐ μόνον δι' ἡμᾶς προσωπικῶς, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ ἐμφυτεύσωμεν ταύτας καὶ εἰς τὰς καρδίας τοῦ εὐγενοῦς Ἑλληνικοῦ Λαοῦ. Ἦλθομεν, ὡς οἰκεῖοι εἰς τόπους ἱερούς καὶ οἰκείους, καὶ πρὸς ἀδελφούς ἐκλεκτούς ἐν τῇ πίστει, ἵνα, ἀπὸ κοινοῦ συνεργαζόμενοι, καὶ τὰ ἐκάστοτε ἀναφνόμενα προβλήματα ἐπιλύωμεν, ἀλλὰ καὶ ἀποτελεσματικώτερον προβάλλωμεν τοῦ Θεανθρώπου τὸν σωτικὸν λόγον «πάση τῇ κτίσει» (Μάρκ. 16, 15).

Δὲν ἀγνοοῦμεν, Μακαριώτατε, ὅπως καὶ οἱ ἅπανταχοῦ ὀρθόδοξοι, τὸ ἀπὸ αἰώνων σωτήριον ἔργον, ὅπερ ἐπιτελεῖ ἡ Σιωνίτις Ἐκκλησία, ὅπως ἐν ταυτῷ γνωρίζομεν καλῶς καὶ τὸ πολυσημαντὸν ἔργον, τὸ ὁποῖον ὑμεῖς προσωπικῶς μετὰ τῶν ἐκλεκτῶν συνεργατῶν σας, ἀγρυπνοῦντες ἡμέρας καὶ νυκτός, ἐπιτελεῖτε εἰς πλείστους ὄσους τομεῖς ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου ὑμῶν, καὶ πολλάκις ἐν μέσῳ πολλῶν δυσχερειῶν καὶ κινδύνων, κατὰ τὴν διαρρεύσασαν εἰκοσαετιάν, καθ' ἣν πηδαλιονχεῖτε τὸν οἶακα τὴν νοητῆς Νηὸς τῶν Ἱεροσολύμων. Ἄλλωστε μάρτυρες ἀψευδεῖς τυγχά-

νον οἱ διαρκεῖς ἀγῶνες ὑμῶν ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τῶν ἀπ' αἰώνων ἱερῶν καὶ ἀδιαπραγματεῦτων προνομίων τοῦ Ἑλληνορθοδόξου Πατριαρχείου, τὰ ἀναστηλωτικὰ ἔργα εἰς τὸν Πανίερον Ναὸν τῆς Ἀναστάσεως, ἡ ἀνακαίνισις καὶ ἡ διαρκῆς προσπάθεια στελεχώσεως δι' ἱκανῶν καὶ ἀφωσιωμένων Ἀγιοταφιτῶν τῶν Ἱερῶν Μονῶν καὶ Προσκυνημάτων, ἡ λειτουργία σχολείων διὰ τὸν φωτισμὸν τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ. Γνωρίζομεν καὶ ἐπαινοῦμεν, Μακαριώτατε, τοὺς ἀγῶνας ὑμῶν ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως ἀμωμήτου τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν πίστεως, ὅπως ἐπίσης καὶ τὴν καλῶς νοουμένην φιλογένειαν ὑμῶν.

Κατὰ τὴν εὐσημον ταύτην ἡμέραν καὶ ὥραν ἐπιθυμοῦμεν ἵνα ἐκφράσωμεν καὶ τὰ αἰσθήματα ἀγάπης καὶ τιμῆς ἡμῶν πρὸς τὸν ἀδαμαντοκόσμητον στέφανον τοῦ Θρόνου ὑμῶν, τὸ ἀραβοορθόδοξον ποιμνιον. Ἀπορία καὶ ἔκστασις καταλαμβάνει ἡμᾶς, ὅταν, ρίπτοντες ἐν βλέμμα εἰς τὰ ὀπίσω, παρατηροῦμεν πῶς τὸ μικρὸν τοῦτον ποιμνιον, ἐν μέσῳ δυσχερειῶν, πιέσεων, προπαγανδῶν καὶ διωγμῶν, διέσωσε καὶ διεκράτησεν ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ καὶ πολύτιμον μαργαρίτην τὴν Ὁρθοδόξιαν του. Ἡ εὐλογία καὶ ἡ χάρις καὶ πάντα τὰ ἀγαθὰ τοῦ δωρεοδότου Θεοῦ εἴησαν μετ' αὐτοῦ.

Μετὰ πάντων τῶν οἰκούντων τὴν Ἱερὰν αὐτὴν Γῆν οἰασθήποτε φυλῆς καὶ θρησκείας, ἔστω καὶ ἡ εἰρηνοποιὸς Χάρις τοῦ Θεοῦ. Δεόμεθα ἐκτενῶς πρὸς τὸν Οὐράνιον Πατέρα, ὅπως ὁ τε Παλαιστινιακὸς καὶ Ἰσραηλιτικὸς Λαὸς, οἱ δοκιμασθέντες δεινῶς κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετίας ὑπὸ αἱματηρῶν ἀντιπαραθέσεων, δεόμεθα καὶ προτροπέμεθα, ὅπως ὀδεύσουν τὴν ὁδὸν τῆς συμφιλίωσης καὶ συνεργασίας, καὶ διαβιοῦντες ἐν δικαιοσύνῃ, ὁμολογία καὶ ἀγάπῃ ἀδελφικῇ, καρπῶνται ἀπὸ κοινοῦ τὰ ἀγαθὰ τῆς εἰρήνης, τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς προόδου.

Διὰ τοὺς δύο αὐτοὺς Λαοὺς μετὰ τῶν ὁποίων συνδεόμεθα ἀπὸ αἰώνων οἱ εὐχῆς τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἶναι ἐγκάρδια.

Ἀλληλοσεβασμὸν καὶ ἀγάπην εὐχόμεθα καὶ διὰ τὰς χριστιανικὰς ἀποστολάς καὶ ὁμολογίας, τὰς εὐρισκομένας ἐν τῇ Ἁγίᾳ Πόλει, ὥστε, παρὰ τὰς διαφορὰς περὶ τὴν πίστιν, νὰ ἀλληλοπεριχωρηῆται ὁ σεβασμὸς πάντων πρὸς δόξαν Θεοῦ, μαρτυρία τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ εἰλικρινοῦς ἀλληλε-

γύης, ὡς ἡ ἱερότης τῶν Ἁγίων Τόπων ἄλλωστε ἐπιβάλλει.

Μὲ τὰς σκέψεις ταύτας, Μακαριώτατε Πατριάρχα καὶ ἐκλεκτοὶ Συνδαιτυμόνες, σὺν ταῖς θεομαῖς εὐχαριστίαις διὰ τὴν ἀβραμαϊάν δοχὴν, ἐγείρω τὸ ποτήριον ὑπὲρ υἰείας καὶ μακροημερεύσεως τῆς ὑμετέρας Μακαριότητος, τῆς Σεπτῆς Ἱεραρχίας τοῦ Θρόνου, σύμπαντος τοῦ εὐσεβοῦς κλήρου καὶ λαοῦ καὶ πάντων τῶν παρενρισκομένων, ὡς καὶ ὑπὲρ ἐπικρατήσεως τῆς μυριοποθήτου εἰρήνης ἐν τοῖς Ἁγίοις Τύποις τούτοις, ἐν οἷς ἐσαρκώθη, ἐκήρυξεν, ἐθανυματούργησε καὶ ἀνέστη ὁ Κύριος, ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου.

Ἐπὶ τούτοις, Μακαριώτατε, εἰς ἔκφραση τῶν ἀγαθῶν αἰσθημάτων ἡμῶν καὶ εἰς ἀνάμνηση τῆς ἐν τῇ Ἁγίᾳ Πόλει εἰρηνικῆς ἐπισκέψεως ἡμῶν, ἐπιτρέψατέ μοι ἵνα προσφέρω τῇ ὑμετέρᾳ Θεοσιμῆτι Μακαριότητι, τὰ δῶρα ταῦτα, ταπεινὰ μὲν εἰς ὑλικὴν ἀξίαν, πολύτιμα ὁμως δι' ἡμᾶς διὰ τὴν ἀγάπην καὶ τὸν σεβασμὸν, τὸν ὁποῖον αἰσθανόμεθα πρὸς ὑμᾶς καὶ πρὸς τὴν Σιωνίτιδα Ἐκκλησίαν.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας, ὁ Μακαριώτατος ἐπεσκέφθη τὴν Ἱερὰν Μονὴν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ καὶ ἀκολούθως τὸν Ὑπουργὸν Δικαιοσύνης καὶ Θρησκευμάτων τοῦ Ἰσραὴλ κ. Yussi Beilin ὁ ὁποῖος ὑπεδέχθη μὲ τιμὰς τὸν Μακαριώτατον, χαρακτηρισίζων Αὐτὸν ὡς πνευματικὸν ἡγέτην τῆς φίλης Ἑλλάδος καὶ ἀνθρώπον τῆς εἰρήνης. Κατὰ τὴν ἀντιφώνησίν του ὁ Μακαριώτατος ἐτόνισε:

Ἐντιμότητα κύριε Ὑπουργέ,

Ὡς Ὁρθόδοξοι Ἕλληνες Χριστιανοί, οἱ συνοδοί, οἱ συνεργάτες καὶ ἡμεῖς προσωπικῶς αἰσθανόμεστε ἰδιαίτερη χαρὰ γιὰ τὴ συνάντηση αὐτὴ μαζί σας, μαζί μὲ τὸν Ὑπουργὸ Θρησκευμάτων τοῦ Κράτους τοῦ Ἰσραὴλ, τὸν ἐπιφορτισμένο, ὡς ἐκ τῆς ιδιότητός του, καὶ μὲ τὴν προστασία τῶν Ἱερῶν Τόπων τῶν τριῶν μεγάλων μονοθεϊστικῶν Θρησκειῶν, οἱ ὁποῖες ἔχουν τὴν ἀναφορὰ τους στὴ “γῆ Ἰσραὴλ”, ὡς καὶ μὲ τὴ διασφάλιση τῆς ἐλεύθερης καὶ ἀκόλυπτης ἄσκησης τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων τῶν πιστῶν τους.

Σᾶς εἶναι γνωστοί, Ἐντιμότητα κ. Ὑπουργέ, οἱ δεσμοὶ φιλίας, πὺν συνδέουν τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸ Ἰσραὴλ.

Στὴν πατρίδα μας τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ αἰῶνων παρέχεται φιλοξενία στοὺς ὁμοεθνεῖς σας, οἱ ὁποῖοι

ζοῦν, ἐργάζονται καὶ προκόπτουν σ' αὐτὴ μέσα σὲ καθεστῶς πλήρους ἰσονομίας καὶ ἰσοπολιτείας, χωρὶς καμιά ἀπολύτως διάκριση καταγωγῆς καὶ θρησκείας. Ἐπίσης σᾶς εἶναι γνωστὸ ὅτι κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου, ὅταν πολλοὶ ὁμοεθνεῖς σας στὴν Εὐρώπη γίνονταν ὀλοκαύτωμα ἀπὸ τοὺς ναζὶ, μόνος ἀπὸ τοὺς κατακτημένους στὸν Ἄξονα λαοὺς ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς καὶ ἰδιαίτερα ἡ Ὁρθόδοξη Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία, μὲ αὐτόνητους κινδύνους, τοὺς προστάτευσε, τοὺς ἔκρυψε καὶ χιλιάδες ἀπὸ αὐτοὺς διέσωσε.

Ἄλλὰ καὶ ἡμεῖς γνωρίζουμε, κύριε Ὑπουργέ, τὴ φροντίδα, πὺν καταβάλλετε, ὅχι μόνον γιὰ τὴν ἐλεύθερη ἐπιτέλεση τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων τῶν Ὁρθοδόξων χριστιανῶν, πὺν διαβιοῦν ἐδῶ στὸ κράτος τοῦ Ἰσραὴλ, ἀλλὰ καὶ ὅσων πιστῶν προσέρχονται νὰ προσκυνήσουν τὰ ἱερά σεβάσματα τῆς πίστεώς τους. Γνωρίζουμε ἐπίσης τὴν προσπάθειά σας, ἀπὸ τὴ νευραλγικὴ θέση πὺν κατέχετε, παρὰ τὶς ἀντιδράσεις ἐνίων φανατικῶν, γιὰ τὴ διατήρηση τοῦ ἀπὸ αἰῶνων καὶ κεκρωμένου ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὸν Ο.Η.Ε. καθεστῶτος τοῦ Ἑλληνορθοδόξου Πατριαρχείου τῶν Ἱεροσολύμων, τὸ ὁποῖο, ἄς ὑπογραμμιστεῖ μὲ σαφήνεια, λειτουργεῖ μὲ σύνεση, μετριοπάθεια, πειθαρχία στοὺς νόμους τῆς Πολιτείας, ἀκομμάτιστο καὶ ἀπὸ πλευρᾶς πολιτικῶν κομμάτων καὶ ἀπὸ πλευρᾶς ἐθνοτήτων. Ἐλπίζουμε πὺς τὰ ἀπαράγραπτα αὐτὴ δικαίωματά του θὰ συνεχίζετε νὰ στηρίζετε καὶ νὰ προστατεύετε. Ἐλπίζουμε πὺς σημαντικὴ καὶ ἐλπιδοφόρος πρὸς τὴν κατεύθυνση αὐτὴ, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν περαιτέρω σύσφιξη τῶν φιλικῶν δεσμῶν ἀνάμεσα σὲ Ἰσραὴλ καὶ Ἑλλάδα, θὰ ἀποβεῖ καὶ ἡ σημερινὴ συνάντησή μας.

Τέλος, ἐκφράζουμε διάπυρη τὴν εὐχή, σύντομα νὰ δοθεῖ ἀπὸ ὅλα τὰ ἐμπλεκόμενα μέρη, δίκαιη καὶ συμπεφωνημένη λύση καὶ στὰ προβλήματα πὺν χωρίζουν Ἰσραηλινούς καὶ Ἄραβες –ιδιαιτέρως εἰς ὅ,τι ἀφορᾶ στὸ καθεστῶς τῆς Ἁγίας Πόλεως Ἱερουσαλήμ–, καὶ πὺν τὶς τελευταῖες δεκαετίες ταλανίζουν ὅλη τὴν εὐρύτερη περιοχὴ καὶ νὰ ἐπικρατήσῃ εἰλικρινῆς, μόνιμη καὶ διαρκῆς εἰρήνη, πρὸς ὄφελος ὅλων. Τὸ ἀπαιτοῦν οἱ δύσκολοι καιροὶ μας, τὸ ἀπαιτοῦν τὰ ἑκατομμύρια τῶν ἀνθρώπων, πὺν ζοῦν σ' αὐτὴ τὴν βαρυστένακτη περιοχὴ.

Τὸ βράδυ ὁ Μακαριώτατος προσῆλθε εἰς τὴν πρὸς τιμὴ του δοθεῖσαν ἀπὸ τὸν Γενικὸν Πρόξενον

τῆς Ἑλλάδος στὰ Ἱεροσόλυμα κ. Πέτρον Παναγιωτόπουλον δεξιῶσιν εἰς τὴν ὁποίαν παρευρέθησαν οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Χριστιανικῶν Κοινοτήτων, τὸ Προξενικὸν Σῶμα, ἡ Ἱεραρχία τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων καὶ ἐκπρόσωποι τῶν Ἀραβοφώνων Ὁρθοδόξων.

Τετάρτη 30 Αὐγούστου

Ἡ τελευταία ἡμέρα τῆς ἐπισήμου ἐπισκέψεως τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστοδούλου εἰς τὴν Ἁγία Γῆ ἄρχισε μὲ τὴν ἐπίσκεψίν του εἰς τὸν Ἀρχιεραββῖνον τοῦ Κράτους τοῦ Ἰσραὴλ κ. Bakshi Doron ὁ ὁποῖος τὸν ὑπεδέχθη μὲ ἰδιαιτέραν χαρὰν, τονίσας τὴν σημασίαν τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Μακαριωτάτου εἰς τὸ Ἰσραὴλ, καὶ λέγων ὅτι ὁ Μακαριώτατος εἶναι ὁ πνευματικὸς Ἡγέτης πού κηρύσσει διαρκῶς τὴν εἰρήνην τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν εἰρήνην τῶν ἀνθρώπων.

Ὁ Μακαριώτατος δὲ κατὰ τὴν ἀντιφώνησίν του ἐδήλωσε:

Εἴμεθα θρησκευτικοὶ καὶ ὄχι πολιτικοὶ Ἡγέται. Οἱ Θρησκείες ἔχουν καθήκον νὰ ἐνώνουν τοὺς λαοὺς καὶ ὄχι νὰ τοὺς διαιροῦν. Τὸ πρόβλημα τῆς Ἱερουσαλήμ εἶναι πολὺ δύσκολο, διατὶ ὑπάρχουν οἱ τρεῖς μονοθεϊστικὲς θρησκείες πού τὴν διεκδικοῦν ἢ κάθε μία διὰ τὸν ἑαυτὸν της. Καθήκον ἡμῶν, τῶν θρησκευτικῶν ἡγετῶν, εἶναι νὰ συμβάλωμε εἰς τὴν εἰρηνικὴν ἐπίλυσιν τῶν διαφορῶν αὐτῶν.

Ἐρχόμεθα ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, μίαν Χριστιανικὴν Χώρα πού διατηρεῖ ἄριστες σχέσεις μὲ τὴν Ἰουδαϊκὴν Κοινότητα.

Ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς καὶ ἰδιαίτερα ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία συνέβαλον ἀποφασιστικῶς εἰς τὴν διάσωσι χιλιάδων διωκομένων Ἑβραίων κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου ἀπὸ τοὺς ναζί. Ἀλλὰ καὶ σήμερα ἐὰν ἐμφανισθοῦν μερικὰ μεμονωμένα περιστατικὰ ἀντισημιτισμοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἡ Ἐκκλησία πρώτη τὰ καταδικάζει. Ἡ ἀποστολὴ τῶν θρησκειῶν εἶναι ἡ καθοδήγησις πολιτικῶν καὶ Λαοῦ πρὸς μίαν ἀνεκτικὴν κοινωνίαν δικαιοσύνης καὶ ἀγάπης.

Ὁ ρόλος μας εἶναι νὰ μὴ ἐπιτρέψωμε τὴν χρησιμοποίησιν τῆς θρησκείας μὲ φανατισμὸν καὶ μισαλλοδοξίαν, ἐναντίον ἐκείνων πού ἀνήκουν εἰς ἄλλην θρησκείαν. Κατὰ μίαν χθεσινὴ μου ὁμιλία, μοῦ ἐδό-

θη ἡ εὐκαιρία νὰ καταδικάσω τὴν τρομοκρατίαν ὁποθενδήποτε προερχομένην.

Οἱ θρησκείες δὲν μπορεῖ νὰ ἔχουν καμία σχέσιν μὲ πράξεις βίας καὶ ὅποιος πιστεύει τὸ ἀντίθετον εἶναι ἐνάντιος εἰς τὴν βουλὴν τοῦ Θεοῦ.

Ἡ γῆ μας ἐγνώρισε καὶ γνωρίζει πράξεις ἀπανθρωπίας καὶ μίσους μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Θὰ ἀνέμενε κανεὶς ὅτι ἡ ἀνθρωπότης θὰ εἶχε διδαχθῆ ἀπὸ τὰ παθήματα τοῦ προσφάτου παρελθόντος. Βλέπομε ὅμως δυστυχῶς ὅτι ὑπάρχουν ἀνθρωποὶ πού ἐπιδιώκουν τὴν ἐπανάληψιν τῆς ἰδίας τραγικότητος. Ἡ παραγωγή νέων ὄπλων ἀποτελεῖ μίαν ἀντίθεσιν εἰς τὴν βουλὴν τοῦ Θεοῦ, δι' αὐτὸ πρέπει ἀπὸ κάθε πλευρὰ νὰ ἀποφεύγονται οἱ προκλήσεις.

Ἡ εἰρήνη δὲν θὰ εἶναι ποτὲ βιώσιμος ἂν δὲν συνοδεύεται ἀπὸ δικαιοσύνη. Ἀγάπη, εἰρήνη καὶ δικαιοσύνη πρέπει νὰ ἴναι τὸ τρίπτυχο τῆς πίστεώς μας.

Ἀκολούθως ὁ Μακαριώτατος ἐπεσκέφθη τὸν Ἐξοχώτατον Πρόεδρον τοῦ Κράτους τοῦ Ἰσραὴλ κ. Moshe Kutsav εἰς τὸ Προεδρικὸν Μέγαρον, καὶ ἔγινε δεκτὸς μὲ ἰδιαιτέρας τιμᾶς. Ὁ Ἐξοχώτατος Πρόεδρος τοῦ Ἰσραὴλ ὑποδεχόμενος τὸν Μακαριώτατον ἐδήλωσε:

Μακαριώτατε, οἱ ἡγέτες τῶν θρησκειῶν ἔχουν τὸ μέγα χρέος νὰ φέρουν τὴν εἰρήνην μεταξὺ τῶν λαῶν. Χαιρόμεθα διατὶ ἀγωνίζεσθε δι' αὐτὸ τὸ μεγαλειῶδες ἔργο.

Παρακαλῶ νὰ δεχθῆτε τίς θερμὲς εὐχαριστίες τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ Λαοῦ διὰ τὴν προσφορὰν τῆς πατρίδος Σας καὶ Ὑμῶν προσωπικῶς εἰς τὴν ἐπικράτησιν τῆς εἰρήνης εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολήν. Ἐχομε ὡς ἔθνος δοκιμασθῆ ἀπὸ συνεχεῖς αἱματοχυσίες καὶ διακαῶς ἐπιθυμοῦμε τὴν μόνιμην εἰρήνην. Θὰ συνεχίσωμε τίς ἄριστες φιλικὰς σχέσεις μεταξὺ Ἰσραὴλ καὶ Ἑλλάδος καὶ Σᾶς ζητοῦμε νὰ συνεχίσετε τὸ ἐνδιαφέρον Σας διὰ τὴν περιοχὴν μας.

Ὁ Μακαριώτατος ἀντιφωνῶν ἀπήντησε μὲ τὰ ἀκόλουθα:

Ἐξοχώτατε Κύριε Πρόεδρε,

Εἶναι ἰδιαίτερη ἡ χαρὰ, πού οἱ συνεργάτες μου καὶ ἐγὼ αισθανόμεθα, ἐπισκεπτόμενοι τὸν Ἐξοχώτατον Πρόεδρον τοῦ Ἰσραὴλ, τῆς χώρας πού διατηρεῖ πολὺ φιλικούς δεσμούς μὲ τὴν πατρίδα μας τὴν Ἑλλάδα, τῆς χώρας ὅπου ὑπάρχουν πολλὰ ἀπὸ τὰ Πανάγια προσκυνήματα τῆς Χριστιανοσύνης, ἀλ-

λά και Ίερά Σεβάσματα του Ίουδαισμοῦ και του Μωαμεθανισμοῦ.

Εἶναι γνωστοί οἱ παλαιότατοι δεσμοί, πού ὑπάρχουν ανάμεσα στόν Ίσραηλιτικό και Ἑλληνικό Λαό. Στά δύσκολα χρόνια τῆς Διασποράς του Ίσραήλ, ἀπό τή Βαβυλώνια λεγόμενη αἰχμαλωσία και ἐντεῦθεν, πολλοί Ίσραηλινοί κατέφυγαν στήν Ἑλλάδα, ὅπου ἐξάσκησαν ἐλεύθεροι τήν ἐργασία τους και ἐλεύθεροι ἐπιτέλεσαν τὰ θρησκευτικά τους καθήκοντα. Μνημονεύουμε ἐνδεικτικά τῖς συναγωγές πού ἤδη στήν ἀρχαιότητα ὑπῆρχαν στήν Θεσσαλονίκη, τή Βέροια, τήν Κόρινθο και ὅπου ἄλλοῦ. Ἀπό τήν πρόσφατη ἱστορία ἀναφέρουμε μονάχα τῖς ἐκδηλώσεις ἀγάπης και προστασίας τῶν Ἑλλήνων πρὸς τοὺς διωκόμενους κατὰ τὸν Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο ἀπὸ τοὺς ναζὶ ὁμοεθνεῖς σας. Χαρακτηριστικές, γιὰ νὰ περιοριστοῦμε μονάχα σ' αὐτές, εἶναι οἱ περιπτώσεις δύο προκατόχων μου. Τοῦ ἐνὸς στόν Βόλο και τοῦ ἄλλου στήν Ἀθήνα. Ὁ Μητροπολίτης Δημητριάδος Ἰωακείμ διέσωσε τὰ 717 ἀπὸ τὰ 872 μέλη τῆς ἐκεῖ Ίσραηλιτικῆς Κοινότητας και γι' αὐτὸ τιμήθηκε ἀπὸ τὸ κράτος του Ίσραήλ μὲ τὴ διάκριση του «Δικαίου τῶν Ἐθνῶν», ἐνῶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Δαμασκηνὸς μὲ πολλὴ μυστικότητα ἐφοδιάζε τοὺς Ἑβραίους μὲ πιστοποιητικά πὼς εἶναι δῆθεν Ὁρθόδοξοι Χριστιανοί Ἑλληνες και ἔτσι διέσωσε πολλούς. Ἀνάμεσα στοὺς διασωθέντες εἶναι και ὁ ἀρχιεραβῖνος τῶν Ἀθηνῶν μὲ τήν οἰκογένειά του, τοὺς ὁποίους ὁ Δαμασκηνός, μὲ ἔμπιστα πρόσωπα, φηγάδευσε ἀπὸ τήν ἑλληνικὴ πρωτεύουσα στήν ἐλεγχόμενη ἀπὸ τοὺς ἀντιστασιακοὺς ὑπαιθρο. Ὁ ἴδιος Ἀρχιεπίσκοπος, μαζί μὲ ἐκπροσώπους διαφόρων ἑλληνικῶν Ἰδρυμάτων και τάξεων, τόλμησε και ὑπέβαλε στήν Κατοικὴ Κυβέρνηση τῆς Ἑλλάδος θαρραλέο ὑπόμνημα γιὰ νὰ σταματήσουν οἱ διωγμοὶ τους.

Ἀπὸ μέρους μας εὐχαριστοῦμε γιὰ τήν προστασία πού προσφέρει τὸ κράτος του Ίσραήλ –παρὰ τήν ἀντίθετη δράση μεμονωμένων ἀνεξέλεγκτων μονάδων– πρὸς τὰ Ίερά Προσκυνήματα τῆς Χριστιανοσύνης, πού ὑπάρχουν στή Χώρα σας και πού ἐκπαλαί μὲ αὐτοκρατορικά, σουλτανικά και ἄλλα διατάγματα, ἀλλὰ και μὲ ἀποφάσεις του Ὁργανισμοῦ Ἡνωμένων Ἐθνῶν ἔχουν ἀνατεθεῖ στό Ἑλληνορθόδοξο Πατριαρχεῖο τῶν Ἱεροσολύμων, τὸ ὁποῖο, ὡς σημειωθεῖ, ἀσκεῖ τὸ ἔργο του μὲ συνε-

ση και χωρὶς πολιτικὲς ἢ ἐθνικὲς ἐπιλογές.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ λεγόμενο Μεσανατολικό, τὸ ὁποῖο ταλανίζει ἐπὶ δεκαετίες Ίσραηλινούς και Παλαιστινίους, ἀλλὰ και τήν περιοχὴ μας, εὐχόμεθα νὰ ἐπιλυθεῖ σύντομα και εἰρηνικά. Εὐχόμεθα οἱ προσπάθειες, πού και οἱ δύο πλευρές, ἀλλὰ και ὁ διεθνὴς παράγοντας, καταβάλλουν πρὸς τήν κατεύθυνση αὐτή, τελικὰ νὰ εὐδοωθοῦν και νὰ ἐπικρατήσῃ ἐπιτέλους ἡ εἰρήνη, ἡ πηγὴ κάθε ἀγαθοῦ και κάθε πραγματικῆς προόδου, «τὸ γλυκὺ αὐτὸ πρᾶγμα και ὄνομα, τὸ παρὰ πάντων μὲν ἐπαινούμενον, ὑπὸ ὀλίγων δὲ φυλασσόμενον ἀγαθόν».

Ἀφοῦ, τέλος, σᾶς εὐχαριστήσουμε γιὰ τοὺς φιλόφρονες λόγους, πού μόλις μᾶς ἀπευθύνατε, σὲ σᾶς προσωπικῶς εὐχόμεθα ὑγεία και μακροήμερευση, εἰς δὲ τὸν εὐγενῆ και ἀγαπητὸ Ίσραηλιτικὸ λαὸ εἰρήνη και εὐημερία.

Μετὰ ταῦτα, ὁ Μακαριώτατος ἐπεσκέφθη τὸν Μουφτήν τῶν Ἱεροσολύμων κ. Ἰγκρια Σάμπρι εἰς τήν περιοχὴν του Τεμένους EL-AKSA και περιηγήθη εἰς τοὺς χώρους αὐτοῦ.

Ὑποδεχόμενος τὸν Μακαριώτατον, ὁ Μουφτῆς τῶν Ἱεροσολύμων κ. Σάμπρι εἶπε:

Εἴμεθα εἰλικρινῶς εὐτυχεῖς πού Σᾶς ὑποδεχόμεθα, εἰς τὸ EL-AKSA πού εἶναι τὸ κέντρον τῶν Μουσουλμάνων ὄλου του κόσμου. Σᾶς ὑποδεχόμεθα ὡς τὸν Πατριάρχην Σωφρόνιον πού ἐθεμελίωσε καλὲς σχέσεις μεταξὺ Χριστιανῶν και Μουσουλμάνων. Εἴμεθα φύλακες και ὑπηρέτες τῶν Χριστιανικῶν και Μουσουλμανικῶν Ἁγίων Τόπων. Αἰσθανόμεθα πολὺ κοντὰ ὁ ἓνας εἰς τὸν ἄλλον.

Γνωρίζομε τήν διεθνὴ ἀπήχησι του λόγου Σας και τήν δύναμι τῆς ψυχῆς Σας. Εἴσθε ἓνας ἀληθῆς ἀπόστολος του Θεοῦ, πού φέρνει τήν εἰρήνην και τήν εὐλογίαν του Θεοῦ. Παρακαλῶ νὰ μᾶς ἐνθυμεῖσθε εἰς τῖς προσευχῆς Σας και νὰ συνεχίσετε τὸ ἐνδιαφέρον Σας διὰ τήν ἐπίλυσι τῶν προβλημάτων μας.

Ἀπαντῶν ὁ Μακαριώτατος εἶπε:

Σᾶς εὐχαριστῶ γιὰ τήν ἀδελφικὴ και θερμὴ ὑποδοχὴ πού μου ἐπιφυλάξατε. Μᾶς εἶναι γνωστοί οἱ ἀγῶνες Σας διὰ νὰ προβάλλετε τὰ δίκαια του Παλαιστινιακοῦ λαοῦ. Ἡ ἐπίλυσι του πολυσυνθέτου προβλήματος τῆς Ἁγίας Γῆς, προϋποθέτει ἀμοιβαίαν κατανόησι, ἐμπιστοσύνην και ἀγάπην

μακράν από τον φανατισμόν και την μισαλλοδοξίαν. Οί θρησκείες ἔχουν ἓνα ἰδιαίτερο ρόλο διὰ νὰ ἐνώνουν τοὺς Λαοὺς καὶ εὐκρινῶς προσεύχομαι οἱ ἀρξάμενες συνομιλίες τοῦ Κάμπτ-Ντέηβ νὰ ἀποδώσουν καρπὸς ἀληθείας καὶ δικαιοσύνης.

Στις 16.00 ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστόδουλος ἐπεσκέφθη τὴν Ἱερὰν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου εἰς Λύδδα, ὅπου καὶ ὁ τάφος τοῦ μεγαλομάρτυρος, γενόμενος ἐνθουσιωδῶς δεκτὸς ὑπὸ τοῦ Δημάρχου τῆς πόλεως κ. Ἀριέ Μπίμπι, τοῦ Ἡγουμένου Ἀρχιμ. Δαμιανοῦ καὶ πλήθους ἀραβοφώνων πιστῶν. Προσφωνῶν τὸν Μακαριώτατον ὁ Δήμαρχος τῆς Λύδδας ἐτόνισε ὅτι ὑποδέχονται μὲ ἰδιαιτέραν τιμὴν τὸν Χριστιανὸν Ἡγέτην, φίλον καὶ στοργικὸν Ἀδελφὸν τῶν Παλαιστινίων, παρακαλῶν διὰ τὸ συνεχῆς ἐνδιαφέρον τοῦ Μακαριωτάτου, ὁ δὲ Ἡγούμενος Ἀρχιμ. Δαμιανὸς εἶπε: Μακαριώτατε,

Μὲ μεγάλη χαρὰ καὶ βαθιὰ συγκίνηση, τὸ ὀρθόδοξον χριστιανικὸν πλήρωμα τῆς πόλεως τῆς Λύδδας καὶ ἐγὼ προσωπικῶς, ὡς ταπεινὸς ἐκπρόσωπος τοῦ Πατρὸς καὶ Πατριάρχου ἡμῶν Διοδώρου Α', ὑποδεχόμεσθε τὸν Σεπτὸν Προκαθήμενον τῆς Ἀγιοτάτης καὶ μαρτυρικῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ Ἀρχιεπίσκοπον τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἀθηνῶν στὸν τόπο πὸν μεγάλωσε, ἀνατράφηκε καὶ γαλουχήθηκε στὰ νάματα τῆς ὀρθόδοξης πίστεώς μας, ὁ Ἅγιος Μεγαλομάρτυς Γεώργιος ὁ Τροπαιοφόρος καὶ ἐνταφιάσθηκε σεπτῶς. Ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων κατέχει ἕως τῆς σήμερον, ὡς πολῦτιμο θησαυρὸ, τὸν χαριτόβρυτο Τάφο του, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ πόλο ἔλξεως γιὰ ὅλους τοὺς πιστοὺς χριστιανοὺς ἀνὰ τὸν κόσμον ἀλλὰ καὶ γιὰ τοὺς Μωαμεθανοὺς συνανθρώπους μας πὸν μὲ εὐλάβεια τὸν τιμοῦν καὶ ὀλοπρόθυμα οἱ προύχοντες τοὺς παρευρίσκονται σήμερα μαζί μας.

Ἡ ἐπίσκεψή σας, Μακαριώτατε, ἔχει καὶ μία ἄλλη διάσταση. Προσδίδει πνευματικὴ ἀναγέννηση καὶ ἠθικὴ ἐνίσχυση στὸ ὀρθόδοξο χριστιανικὸ ἀραβόφωνο ποίμνιό μας, τὸ ὁποῖο ἀποτελεῖ τὴ συνέχιση τῆς μακραίωνης ἱστορίας τῆς ρωμαϊκῆς παρουσίας στοὺς Ἁγίους Τόπους. Τὰ διάχρυτα δὲ συν-

αισθήματα εὐγνωμοσύνης, σεβασμοῦ καὶ ἠθικῆς ἱκανοποιήσεως πὸν διακατέχουν τίς ψυχὲς τῶν μελῶν τῆς Κοινότητος, τῶν Ἐπιτρόπων τῆς, τοῦ Συλλόγου τῶν Γυναικῶν καὶ τῆς Ὁρθόδοξης Νεολαίας πρὸς τὸ Σεπτὸ πρόσωπο τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος γι' αὐτὴ τὴν ἐπίσημη ἐπίσκεψη στὴν πόλη μας, ἐκφράζονται κυρίως μὲ τὴν ὀλόθερμη ὑποδοχὴ ἀλλὰ καὶ μὲ τίς τόσες ἄλλες αὐθόρμητες πράξεις ἀφοσιώσεως πρὸς Ὑμᾶς.

Ὅλως δὲ ἰδιαιτέρως, Μακαριώτατε, ἐπιθυμοῦμε νὰ τονίσουμε τὴν ἐξέχουσα ἱστοριοθρησκευτικὴ καὶ γεωγραφικὴ τοποθεσία ἀλλὰ καὶ τὸν σύγχρονον ἰδιάζοντα πολιτικὸν χώρον τῆς πόλεως Λύδδας καὶ ἐνθέρμως νὰ συγχαροῦμε τὸν Δήμαρχό τῆς, Ἐντιμότατον κ. Ἀριέ Μπίμπι, τὸν Ἀστυνομικὸν Διευθυντὴ τῆς κ. Μότι, καθὼς ἐπίσης καὶ ὅλους ἐκείνους τοὺς τοπικοὺς φορεῖς καὶ παράγοντες, πὸν συνέβαλαν τὰ μέγιστα διὰ τὴν ὅσο τὸ δυνατὸ ἀρτιότερη προετοιμασία τῆς ὑποδοχῆς σας, ἀλλὰ καὶ πὸν συμβάλλουν στὴν εἰρηνικὴ συνύπαρξη τῶν ἐδῶ διαβιούντων θρησκευτικῶν κοινοτήτων.

Ἐν τέλει, Μακαριώτατε, Σᾶς παρακαλῶ νὰ δεχθεῖτε τὸ ταπεινὸ αὐτὸ ἀναμνηστικὸ δῶρον ἐκ μέρους μου καὶ ἐκ μέρους ὄλων τῶν μελῶν τῆς Κοινότητος, εἰς ἔνδειξιν ἐλαχίστου φόρου τιμῆς καὶ σεβασμοῦ πρὸς Ὑμᾶς.

Πολλὰ τὰ ἔτη σας Μακαριώτατε.

Ὁ Μακαριώτατος συγκεκριμένως ἀπὸ τίς ἐκδηλώσεις τῶν ἀραβοφώνων Ὁρθοδόξων ἀπένευμε τὴν εὐλογία Του καὶ διεβεβαίωσε τὸ ζωηρόν του ἐνδιαφέρον διὰ τὴν πορείαν τοῦ Ἑλληνορθόδοξου Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων καὶ τὴν ἐπικράτησι τῆς πολυποθῆτου εἰρήνης εἰς τὴν περιοχὴν.

Ἐν συνεχείᾳ ἐπεσκέφθη τὴν Ἱερὰν Μονὴν ἁγίων Ἀρχαγγέλων εἰς Ἰόππην καὶ ἀκολούθως στίς 19.00 προπεμθεῖς μὲ τιμὲς ὑπὸ τῶν Πανιερωτάτων Μητροπολιτῶν Γέροντος Καισαρείας κ. Βασιλείου, Πτολεμαῖδος κ. Παλλαδίου, Ἱεραπόλεως κ. Εἰρηναίου καὶ Γέροντος Βόστρων κ. Τιμοθέου, ὡς καὶ ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Γάζης κ. Βενεδίκτου, ἐκπροσώπου τῆς Ἰσραηλινῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ πρέσβους τῆς Ἑλλάδος κ. Ἀναστασίου Μητσιάλη, ἀνεχώρησε ἀεροπορικῶς διὰ τὴν Ἀθήνα.

Ε΄ Παγκόσμιο Συνέδριο Θρακῶν, Ξάνθη 29 Σεπτεμβρίου 2000

ΕΘΝΙΚΗ, ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

**Όμιλία του Μακ. Αρχιεπισκόπου Άθηνῶν και Πάσης Ελλάδος
κ.κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κατ' άρχήν επιθυμῶ νά εύχαριστήσω τήν Έπιτροπή διοργάνωσης του Ε΄ αυτού διεθνούς Συνεδρίου Θρακῶν στην όμορφη Ξάνθη μας, και νά εκφράσω τή χαρά πού αισθάνομαι γιατί με εκάλεσε νά όμιλήσω σήμερα έδώ ως κύριος εισηγητής, μπροστά σ΄ ένα επίλεκτο άκροατήριο στο όποιο παρίσταται ή πνευματική και πολιτική και στρατιωτική ήγεσία του τόπου μας και ό συμπαθής λαός μας πού κατοικεί και δημιουργεί στην ήρωική αυτή και άκριτική γή. Και νά τονίσω ότι εΐναι τιμή για τόν όμιλούντα νά έχει τήν εύκαιρία νά καταστήσει εύρύτερα κοινωνούς των σκέψεών του για τήν πορεία και τις προοπτικές τής έλληνικής Θράκης τους άκροατές του, σε μιá περίοδο, όπως ή παρούσα, όπου φαίνεται νά ώρμάζουν έξελίξεις πού μέλλουν νά προσδιορίσουν τό μέλλον τής περιοχής. Σκοπός τής όμιλίας μου εΐναι όχι μόνο νά σάς ενημερώσω πάνω στα ιστορικά δεδομένα της, πού εΐναι λίγο - πολύ γνωστά στους περισσοτέρους, αλλά και κυρίως πάνω στις μελλοντικές προοπτικές επιβίωσης του Έλληνισμού σ΄ αυτήν. Οί λόγοι μου αποβλέπουν στο νά ενισχύσουν τήν αυτοπεποίθησή μας και τό αίσθημα ασφάλειας πού πρέπει όλοι νά νοιώθουμε στον τόπο μας, τόν όποιο οί πατέρες μας έλευθέρωσαν και μάς τόν παρέδωσαν για νά τόν διαφυλάξουμε ως κόρην όφθαλμού και νά αποτρέψουμε δυναμικά κάθε σε βάρος του επιβουλή όποθενδήποτε προερχομένη. Μπροστά στην 3η χιλιετία πού ξανοίγεται τώρα στα μάτια μας, ή συζήτηση για τό έλεύθερο, ανεξάρτητο από ξένες επεμβάσεις και ζωντανό μέλλον τής Θράκης καθίσταται, όσον ποτέ άλλοτε, επίκαιρη και ούσιώδης.

Ή ανάπτυξη του θέματος πού μου άνετέθη νά διαπραγματευθῶ, προϋποθέτει βέβαια βαθειά πολιτική σκέψη, και έμπειρη στρατηγική προσέγγιση, πράγματα με τά όποια βεβαίως δέν άσχο-

λοῦμαι συστηματικά. Προϋποθέτει άκόμη σαφή ιστορική γνώση των γεγονότων πού όδήγησαν στην σημερινή διαμόρφωση των συνόρων μας, και σε βάθος άνάλυση των στοιχείων πού συνθέτουν τήν ιδιαιτερότητα του χώρου. Όστόσο άναγκαστικά εΐμαι ύποχρεωμένος νά ύφάνω τόν λόγο περίεξ κατ' άρχήν των πόλων αυτών, σε μιá προσπάθεια νά άναδειχθούν τά πλεονεκτήματα τής περιοχής και νά ίχνηλατηθῇ ό δρόμος προς τήν ανάπτυξη της. Όμως δέν θα λησμονήσω και τήν ιδιότητά μου ως Αρχιεπισκόπου, γι' αυτό και θα καταθέσω ένώπιόν σας τή μαρτυρία μου, μαρτυρία "Έλληνας Θρακός Ίεράρχου, μαρτυρία πνεύματος και ζωής, δεδομένου ότι ή πνευματική μας παράδοση διαποτίζει όλες τις πτυχές του έθνικού και πολιτικού μας βίου. Έκ των συναφών μελετών μου άπεκόμισα τήν έντύπωση ότι όχι μόνο για προφανείς ιστορικούς λόγους, δικαιούμεθα οί "Έλληνες νά εΐμεθα ύπερήφανοι για τή Δυτ. Θράκη μας, αλλά και για καθαρά πολιτικούς και οικονομικούς λόγους όφείλουμε νά τήν περιβάλλουμε με τήν άγάπη, τήν ύποστήριξη και τή μέριμνά μας, ώστε νά αποβῆ τόπος συγκλίσεως θέσεων πού έγκαθιδρύουν τελικά κλίμα σταθερότητας και προόδου.

ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ

Ή άλλοτε ένιαία και άδιαίρετη έλληνική Θράκη, τό κατά τόν Ήρόδοτον Θρηίκων έθνος μέγιστον", κατανεμημένη από τις μεγάλες Δυνάμεις στις τρεις γειτονικές χώρες, Ελλάδα, Βουλγαρία και Τουρκία, έξακολουθεί νά διατηρεί και σήμερα τή γεωστρατηγική της θέση στη περιοχή. Εύρισκόμενη στο σταυροδρόμι δύο ήπειρων και δύο θαλασσών, αποτέλεσε παλαιότερα τόν κύριο άξονα του περιώνυμου "Ανατολικού ζητήματος" γι' αυτό και εΐχε χαρακτηρισθῆ ως Γόρδιος δεσμός. Στη περιοχή συνέβησαν πελώρια πολιτικά λάθη από τήν πλευρά μας, πού δέν εΐναι του παρόντος νά αναφέρωμε, όμως παρ' ταύτα έδώ παραμένει

ζωντανή, περήφανη ή ανταριασμένη γη τῶν Πυγάντων, ή σάρκα και τὸ πνεῦμα τῆς Πατρίδος. Ἡ Θράκη. Ἐπὶ δώδεκα χιλιάδες χρόνια ή σάρκα τῆς Πατρίδος προβάλλεται ὡς ή τραγουδισμένη ἀπὸ τὸν Ὅμηρο χώρα τῆς ἀγνῆς διδασκαλίας και τῆς ποιήσεως. Ἐδῶ βρίσκεται και τὸ πνεῦμα τῆς Πατρίδος, αἰώνια ζωντανὸ και ἀκμαῖο, καθὼς ἀρδεύεται και ζωογονεῖται ἀπὸ τὴν ἑλληνική ἀρχαιότητα, τοὺς μέσους χρόνους και τοὺς νεότερους, σὲ μιὰ ἀλληλουχία ὁμοειδῶν ἀξιῶν και ἀρχῶν, πού ἔθρεψαν και τρέφουν ὅλη τὴν ἀνθρωπότητα.

Βέβαια αὐτὰ ὅλα δὲν τὰ καταλαβαίνουν οἱ ἰσχυροὶ τῆς γῆς, εἴτε γιατί δὲν ἔχουν προσλαμβάνουσες παραστάσεις ἀπὸ τὴν Ἱστορία, εἴτε γιατί ή διπλωματία δὲν διέρχεται ἀπὸ τὸ βεσιτάριο τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν, προτιμώντας τὴ γυμνότητα τῶν ὤμων συμφερόντων. Πῶς νὰ ἐξηγήσεις σὲ λαοὺς χωρὶς Ἱστορία, μνήμες αἰώνων, και πῶς νὰ ἐπιβάλλεις τὰ αὐτονόητα σὲ ἀνθρώπους πού δουλεύουν στὴν πεζότητα τῆς εὐτέλειας; Πῶς νὰ μιλήσεις γιὰ τὴ Θράκη τοῦ Ἡροδότου, γιὰ τὸν πρῶτο ἐρευνητὴ τοῦ ἀτόμου, τὸν Δημόκριτο, γιὰ τὸν φιλόσοφο Πρωταγόρα, γιὰ τὸ δάσκαλο τῶν διδασκάλων τὸν Λεύκιππο πού πρῶτος μίλησε γιὰ τὴν ὕλη; Πῶς νὰ μιλήσεις γιὰ τὴ γῆ πού γέννησε τὸ Βίωνα τὸν Ἀβδηρίτη, και τὸν Διοκλῆ, τὸν μηχανικὸ και φίλο τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου; Τὸ πνεῦμα τῆς Ἑλλάδος κατοικεῖ ἐκεῖ ὅπου γεννήθηκε ὁ Θουκυδίδης, ὁ Ἀνάξαρχος, ὁ Ἀριστοτέλης, ὁ Αἴσωπος. Πῶς νὰ μιλήσεις γιὰ τὰ βυζαντινὰ χρόνια, γιὰ τοὺς Θράκες αὐτοκράτορες, γιὰ τὴ δόξα τῆς Ὁρθοδοξίας; Οἱ σημερινοὶ ἰσχυροὶ ἄνδρες δὲν θέλουν νὰ γνωρίζουν Ἱστορία, δὲν συγκινοῦνται ἀπὸ τὴ φιλοσοφία, δὲν πιστεύουν στὸ πνεῦμα. Πιστεύουν σὲ ὅ,τι ἀποτιμᾶται στὸ Χρηματιστήριο τῶν ἀξιῶν, ὄχι τῆς ζωῆς, ἀλλὰ τοῦ καταναλωτισμοῦ, τῆς Wall Street και τοῦ Τόκκο. Στὶς ἡμέρες μας ζοῦμε τὸ παράδοξο σχιζοφρενικὸ σχῆμα νὰ καίγεται ὑποκριτικὰ ἀφθονος λιβανωτὸς στὸ βωμὸ τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν και τὴν ἴδια ὥρα νὰ παραβιάζονται οἱ ἴδιες ἀρχές βάνουσα και προκλητικά...

ΘΡΑΚΗ: Θύρα πρὸς τὰ Βαλκάνια

Ἄλλ' ἂς ἔλθουμε πιὸ κοντὰ στὰ σύγχρονα προβλήματα τῆς Θράκης. Ἡ ἑλληνική Θράκη ἀποτελεῖ σήμερα μιὰ "ἐθνική πρόκληση" και ἐπιβάλλει

τὴ λήψη πολλῶν ἀναγκαῖων και γενναίων μέτρων, καθὼς καλεῖται νὰ διαδραματίσει ἓνα σημαντικό ρόλο στὴν εὐρύτερη περιοχή και μέσα στὸ περιβάλλον πού ἔχει διαμορφωθῆ μετὰ τὴ λήξη τοῦ Ψυχροῦ Πολέμου. Ἡ σημασία τῆς περιοχῆς ἀναδεικνύεται στὶς ἡμέρες μας και ἀπὸ τὴν ἀπόφαση τῶν Μεγάλων νὰ ἐξεύρουν ἐναλλακτικούς δρόμους γιὰ τὴ μεταφορὰ τοῦ πετρελαίου. Ἡ ἀπόφαση ὑποστήριξης τῆς κατασκευῆς τοῦ πετρελαιαγωγοῦ Μπουργκάς-Ἀλεξανδρουπόλεως εἶναι μιὰ ἀπόδειξη τῆς πολιτικῆς τους αὐτῆς. Καὶ εἶναι εὐνόητο πόσο συμφέρει στὴν Ἑλλάδα ή ὑλοποίηση τῆς ἀποφάσεως αὐτῆς.

Ἡ χώρα μας ἔχει κάθε λόγο νὰ προσβλέπει στὴν ἀνάπτυξη τῆς Θράκης, δημιουργώντας σ' αὐτὴν τὸν τρίτο, μετὰ τὴν Ἀθήνα και τὴ Θεσσαλονίκη, πόλο ἀναφορᾶς της, με βάση τὶς δυνατότητες πού παρέχει ή συνεργασία με τὶς ἄλλες βαλκανικὲς χώρες, ὅπου ὁ ἀνταγωνισμὸς με τὶς εὐρωπαϊκὲς χώρες εἶναι μικρότερος και τὰ συγκριτικὰ πλεονεκτήματα πολὺ μεγαλύτερα. Σ' αὐτὴ τὴν προοπτικὴ βρίσκεται τὸ καλῶς νοούμενο συμφέρον τῆς περιοχῆς. Ἡ σταθερότης και ή εἰρήνη στὰ Βαλκάνια δὲν ἔχουν ἀκόμη παγιωθῆ. Πολλὲς μεταβλητὲς στὸ πλέγμα τῶν συσχετισμῶν ἰσχύος τῶν Βαλκανίων εἶναι ἀκόμη ὑπὸ διαμόρφωση. Ἡ Ἑλλάδα λόγω τῶν πολιτικῶν της προσανατολισμῶν (Ε.Ε. - Ν.Α.Τ.Ο.) και τῆς γεωγραφικῆς της θέσεως ἐπηρεάζεται και ἐπηρεάζει τὶς ἐξελίξεις στὰ Βαλκάνια, στὴ Ν.Α. Εὐρώπη, στὴν Ἀνατολικὴ Μεσόγειο, στὴ Μ. Ἀνατολή και στὴν περιοχή τοῦ Σουέζ. Τὸ πλεονέκτημα τοῦτο προσφέρει στὴ Θράκη τὴ δυνατότητα νὰ ἀκολουθήσει μιὰ πολιτικὴ θεσμικῆς περιφερειακῆς συνεννόησης πού θὰ ἐδράζεται στὸ ἀπαραβίαστο τῶν συνόρων, τὴν προστασία τῶν δικαιωμάτων τῶν μειονοτήτων και τὴν οἰκοδόμηση μέτρων συλλογικῆς ἀσφάλειας και ἐμπιστοσύνης. Μόνον ή πολιτικὴ αὐτὴ διευκολύνει τὴν ἐξομάλυνση τῶν πολιτικῶν σχέσεων, ἀποτρέπει τὴν ἐπέκταση τῶν κρίσεων, και συμβάλλει στὴν παγίωση τῆς εἰρήνης.

Μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτὴ ἐκφράζω τὴ χαρὰ μου γιὰ τὴ διάνοιξη νέων μεθοριακῶν διόδων μετὰξὺ Ἑλλάδος και Βουλγαρίας. Οἱ σχέσεις με τὸν γείτονα Βουλγαρικὸ λαὸ βελτιώνονται συνεχῶς στὶς ἡμέρες μας, παρὰ τὶς συγκρούσεις και ἐντάσεις τοῦ παρελθόντος, και στὴν καλλιέργεια τοῦ θετι-

κοῦ κλίματος συνέβαλε σημαντικά ἡ κοινή 'Ορθόδοξη πίστη μας καὶ ἡ συνεργασία τῶν δύο ἀδελφῶν 'Εκκλησιῶν 'Ελλάδος καὶ Βουλγαρίας.

Σὲ κρίσιμα πεδία διαχρονικῆς σημασίας ὅπως π.χ. ἱστορία καὶ γεωγραφία, πολιτισμὸς καὶ θρησκεία, ἐκεῖνα ποὺ μᾶς ἐνώνουν μὲ τὶς χώρες τῶν Βαλκανίων καὶ τῆς Δυτ. Παρευξείνιας περιοχῆς εἶναι πολὺ περισσότερα καὶ ἰσχυρότερα ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ μᾶς χωρίζουν. 'Η 'Ελλάδα, μὲ τὴν ἐμπειρία τοῦ ἱστορικοῦ 'Ελληνισμοῦ, οικονομικὰ πρὸ ἀνεπτυγμένη καὶ πρὸ ὁμοιογενῆς, μὲ τὴ συμμετοχὴ της στοὺς διεθνεῖς καὶ Εὐρωπαϊκοὺς 'Οργανισμοὺς, μπορεῖ νὰ διαδραματίσει, διὰ μέσου τῆς Θράκης, ἓνα νέο ρόλο εἰρηνικῆς οικονομικῆς καὶ πνευματικῆς συνεργασίας, ἡ ὁποία θὰ ἔχει εὐεργετικὲς ἐπιπτώσεις γιὰ ὅλα τὰ μέρη.

"Ὅμως στὴν περιοχή μας παρατηρεῖται, παρὰ τὶς φιλότιμες προσπάθειες ποὺ καταβάλλονται, μιὰ σημαντικὴ καθυστέρηση στὸν τομέα τῆς ἀνάπτυξης, ἐνῶ πιεστικὰ καὶ ἰδιαίτερα προβλήματα ἀναμένουν τὴ λύση των. Τὰ προβλήματα αὐτά, τὸ συντομότερο θὰ ὀξυνθοῦν, ἐνῶ παράλληλα ἡ Θράκη θὰ χάσει τὶς μοναδικὲς εὐκαιρίες ποὺ σήμερα ἔχει καὶ ποὺ τὶς ἀνοίγουν οἱ βαλκανικὲς ἀνακατατάξεις. Μελλοντικὲς "χαμένες εὐκαιρίες" προστιθέμενες σὲ ἐκεῖνες τοῦ παρελθόντος εἶναι δυνατὸν νὰ δημιουργήσουν ἐπικίνδυνες καταστάσεις. "Ἔργα ἀνάπτυξης τῆς περιοχῆς ἐπείγουν. Κάθε καθυστέρησή των προκαλεῖ ἀνταγωνιστικὲς πρωτοβουλίες ἄλλων ποὺ ζημιώνουν τὸν τόπο. 'Η κατασκευὴ τῆς λεγομένης "Παραεγνατίας" ὁδοῦ Τιράνων - Σκοπίων - Σόφιας - 'Αδριανούπολεως - Κωνσταντινουπόλεως ἀποτελεῖ τὴν ὑπ' ἀριθμ. 1 οἰκονομικὴ ἀπειλὴ γιὰ τὴν 'Ελλάδα. 'Η ἀπειλὴ αὐτὴ μόνον μὲ τὴν ἐπιτάχυνση τῆς κατασκευῆς τῆς 'Εγνατίας καὶ τὴ δημιουργία καὶ ἄλλων ἔργων ἀνάπτυξης στὴ Θράκη μπορεῖ νὰ ἐξουδετερωθῇ.

ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

Πὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς Θράκης θὰ ἀκουσθοῦν ἀσφαλῶς καὶ πάλιν πολλὰ στὸ Συνέδριο αὐτό. Δὲν εἶναι ὅμως περιττὸ νὰ τονισθῇ καὶ σήμερα ὅτι ἡ ἀνάπτυξη τῆς Θράκης δὲν εἶναι μόνον θέμα τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας. Εἶναι καὶ θέμα εὐρωπαϊκό. Στόχος μας πρέπει νὰ εἶναι ἡ μετατροπὴ της σὲ ἐφαλτήριο τῆς 'Ελληνικῆς καὶ Κοινοτικῆς οἰκονομίας γιὰ τὴ διεϊσδυσὴ των στὶς βαλκανικὲς καὶ

λοιπὲς χώρες τῆς Δυτ. Παρευξείνιας περιοχῆς. 'Ο ἀγροτικὸς, ὁ βιομηχανικὸς, ὁ τουριστικὸς καὶ ὁ θρησκευτικὸς τομέας προσφέρονται γιὰ ἀνάπτυξη στὴ Θράκη. Πολλὰ μένουν νὰ γίνουν σὲ ὅλους αὐτοὺς τοὺς τομεῖς. 'Ο θρησκευτικὸς εἰδικότερα τουρισμὸς μὲ ἐπίκεντρο τὰ θρησκευτικὰ μας μνημεῖα προσφέρεται γιὰ ἀνάπτυξη. Τὰ ἔργα ποὺ τώρα κατασκευάζονται ὅπως ἡ 'Εγνατία, τὸ ἐργοστάσιο Φυσικοῦ 'Αερίου, ἡ ἐπέκταση τοῦ λιμένος τῆς 'Αλεξανδρούπολης, ὁ σχεδιασμὸς τοῦ ἀγωγοῦ Μπουργκάς - 'Αλεξανδρούπολης, καὶ μιὰ ἄλλη σειρά μικρότερων ἔργων εἶναι βέβαιο ὅτι θὰ συμβάλουν στὴν οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη τῆς Θράκης.

'Εν τούτοις ἡ περιοχή ἀντιμετωπίζει δέσμη σοβαρῶν προβλημάτων, ποὺ ἀξιῶνουν ταχεῖα ἀντιμετώπιση, γιὰ νὰ ἀναστῆλουν κάθε φιλότιμη κίνηση γιὰ ἀνάπτυξη. Θὰ ἀναφέρω μερικὰ:

α) 'Η Θράκη παραμένει ἡ πρὸ ἀραιοκατοικημένη περιοχή τῆς 'Ελλάδος, καὶ τὸ δημογραφικὸ της πρόβλημα εἶναι ὀξύτατο. 'Ο πληθυσμὸς δὲν ἀνανεώνεται καὶ γηράσκει. Σὲ λίγα χρόνια θὰ ἐρημωθῇ. Χωριὰ ὀλόκληρα κατοικοῦνται ἀπὸ γέροντες, τὰ παιδιὰ σπανίζουν, τὰ σχολεῖα κλείνουν. Τὸ φαινόμενο ὀφείλεται στὴ μείωση τῆς γονιμότητος τοῦ πληθυσμοῦ καὶ στὴν ἐσωτερικὴ καὶ ἐξωτερικὴ μετανάστευση. Δυστυχῶς στὸ θέμα αὐτὸ δὲν ἐφηρημόσθησαν τὰ ὁμόφωνα πορίσματα τῶν διακομματικῶν ἐπιτροπῶν τῆς Βουλῆς γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τοῦ γενικοῦ δημογραφικοῦ προβλήματος τῆς χώρας καὶ τῶν εἰδικῶν προβλημάτων τῆς Θράκης (Βλ. Μαν. Δρεττάκη, Στὴν "Καθημερινή" 5.3.2000). Καὶ αὐτὰ ἐνῶ στὶς γειτονικὲς χώρες οἱ δείκτες γονιμότητος εἶναι ὑψηλοί. Πὰ τὴν ἀντιμετώπιση τοῦ προβλήματος αὐτοῦ εἶναι γνωστὴ ἡ πρωτοβουλία τῆς 'Εκκλησίας μας. Χορηγώντας ἐπίδομα γιὰ τὸ τρίτο παιδί ὑψους 40.000 δρχ. τὸ μῆνα θεωρεῖ ὅτι πρακτικὰ συμβάλλει στὴν μερικὴ ἄρση τῶν βαρῶν τῆς πολύτεκνης οἰκογένειας. Παράλληλα μὲ τὴν ἴδρωση καὶ λειτουργία βρεφονηπιακῶν σταθμῶν στὶς πρωτεύουσες τῶν νομῶν εἶναι βέβαιη ὅτι ὑποβοηθεῖ τοὺς γονεῖς μὲ παιδιὰ νὰ ἐργάζονται χωρὶς τὸ ἄγχος τῆς ἐξωοικιακῆς ἀπασχόλησης νὰ τοὺς συντρίβει. Πρόκειται γιὰ δύο σημαντικὲς πρωτοβουλίες, ποὺ κοντὰ στὴν πνευματικὴ καλλιέργεια τῶν ἀνθρώπων ἐπιδιώκεται νὰ ἀναδείξουν τὶς πνευματικὲς κυρίως ρίζες τοῦ προβλήματος τῆς ὑπογεννητικότητος, χωρὶς

νά άγνοοῦνται οἱ οικονομικὲς κυρίως παράμετροι. Ἄλλὰ δὲν ἀρκεῖ αὐτό. Πρέπει ὅλοι νά συνειδητοποιήσουν πόσο κρίσιμη εἶναι ἡ κατάσταση καὶ νά συμβάλει ὁ καθένας μὲ τὸν τρόπο του στὴν ἀντιμετώπισή της.

β) Δὲν κατωρθώθη νά εφαρμοσθῆ τὸ πρᾶγματι εὐεργετικὸ γιὰ τὴν περιοχὴ ζήτημα τῆς ἐγκαταστάσεως 100.000 περίπου Ἑλλήνων Ποντίων ἀλλὰ μόνον 13.000 ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἀρκετοὶ ἐγκατέλειψαν τὴ Θράκη καὶ κατευθύνθηκαν πρὸς Ἀθήνας καὶ Θεσσαλονικὴ πρὸς ἐξεύρεση ἐργασίας. Ἡ ἀποτυχία τοῦ προγράμματος πού εἶχε προετοιμάσει τὸ Ἐθνικὸ Ἰδρυμα Ὑποδοχῆς καὶ Ἀποκαταστάσεως Ὁμογενῶν Ἑλλήνων ἐπιβάλλεται νά ὀδηγήσει στὴν ἀναζήτηση τῶν αἰτίων τῆς ἀποτυχίας του καθὼς ἐπίσης καὶ στὸν ἐπανασχεδιασμό του. Μία λαμπρὰ εὐκαιρία χάθηκε –δὲν θέλω νά παραδεχθῶ ὅτι αὐτὸ ἐγινε ἀπὸ ἀδιαφορία ἢ κακὴ ἐκτίμηση τῆς καταστάσεως– ἀλλὰ οἱ συνέπειές του πέφτουν βαρῶς στὸ πρόβλημα τοῦ ἐποικισμοῦ τῆς Θράκης μὲ ὅλες τὶς παραμέτρους του.

γ) Τὸ πρόβλημα ἐξ ἄλλου τῆς ἀνεργίας ἐμφανίζεται ὀξὺ στὴν περιοχὴ, καὶ πλήττει ἰδιαίτερα τοὺς νέους. Ἡ ἀντιμετώπισή του μὲ ἐπενδύσεις, σωστὸ ἐπαγγελματικὸ προσανατολισμὸ τῶν νέων καὶ ἔλεγχο τῆς ἀνεξέλεγκτης λαθρομετανάστευσης εἶναι ἐποφειλόμενο χρέος. Κάποιες προσπάθειες, οἱ ἀναπτυξιακοὶ νόμοι πού ἰσχύουν καὶ ἄλλα συναφῆ μέτρα, δὲν ἀπέφεραν τὸ προσδοκώμενο ἀποτέλεσμα. Ἐνῶ σημειώθηκαν καὶ περιπτώσεις ἐκμετάλλευσης τῶν κινήτρων καὶ δημιουργία μὴ βιώσιμων μονάδων.

δ) Ἡ ὀδικὴ ἀπομόνωση τῆς Θράκης ἀπὸ τὴ βόρεια ἐνδοχώρα συνιστᾶ μείζον πρόβλημα. Ἡ ἔλλειψη αὐτῆ ἀναχαιτίζει τὴν ἀνάπτυξη τῶν ἐμπορικῶν σχέσεων τῆς περιοχῆς μὲ τὶς βαλκανικὲς χώρες καὶ δυσχεραίνει τὶς ἐπικοινωνίες καὶ μὲ τὴν Εὐρώπη. Ἡ περιοχὴ πρέπει νά ἐνταχθῆ σὲ διεθνή δίκτυα μεταφορῶν μὲ προσανατολισμὸ, κατὰ προτεραιότητα, πρὸς τὰ Βαλκάνια καὶ τὴ Δυτ. Παρευξείνια ζώνη. Τὸ αὐτὸ πρέπει νά γίνει καὶ μὲ τὴ σύνδεση τῆς περιοχῆς μὲ τὴ Θεσσαλονικὴ καὶ τοὺς κεντρικοὺς χερσαίους ἄξονες τῆς χώρας ὥστε νά μειωθῆ ἀποτελεσματικὰ ἡ χρονοαπόσταση τῆς Θράκης ἀπὸ τὶς παραπάνω περιοχές. Συναφῆς εἶναι καὶ ἡ ἀνάγκη ἀτμοπλοϊκῆς καὶ ἀεροπορικῆς σύνδεσης μὲ τὴν Ἀττικὴ, τὴν Κρήτη,

τὴ Ρόδο καὶ πρὸς βορρᾶν μὲ τὴ Μαύρη Θάλασσα καὶ τὴν Κεντρικὴ Εὐρώπη. Ὁ πολλὰ ὑποσχόμενος ἄξονας Οὐκρανίας - Ρουμανίας - Βουλγαρίας - Ἑλλάδας - Μέσης Ἀνατολῆς πρέπει νά ἐνεργοποιηθῆ μὲ ἔργα ὑποδομῆς γιὰ νά γίνει ἀποτελεσματικὸς καὶ καρποφόρος.

ε) Τὸ αἶσθημα τῆς ἀνασφάλειας πού συντροφεύει τοὺς μόνιμους κατοίκους τῆς Θράκης, εἶναι παράγων πού μάχεται τὴν ἀνάπτυξη. Ἡ ἀβεβαιότητα ὡς πρὸς τὸ μέλλον εἶναι κακὸς σύμβουλος καὶ προκαλεῖ ἀλυσιδωτὲς παρενέργειες. Ἐμποδίζει τὶς ἐπενδύσεις, καὶ τοῦτο ἐκδιώκει τοὺς νέους, μὲ συνέπεια τὸν ἀφανισμό τῆς πληθυσματικῆς σύνθεσης, τὴν ἀποθάρρυνση τῆς δημιουργίας, τὴν καταπολέμηση τοῦ πολιτισμοῦ. Σημαντικὸς παράγων ἀνασφάλειας εἶναι οἱ ἀπειλὲς γιὰ τὴν ἐλευθερία καὶ ἀνεξαρτησία τῆς Θράκης πού προέρχονται ἀπὸ τὴ γειτονικὴ Τουρκία, καθὼς καὶ οἱ διασπειρόμενες φήμες γιὰ διεκδίκηση αὐτονομίας στὴν περιοχὴ ἀπὸ τὴν τουρκικὴ μειονότητα. Τὸ αἶσθημα αὐτὸ ἐπαυξάνουν ἀδόκιμοι καὶ ἀτελέσφοροι διπλωματικοὶ χειρισμοὶ πού ἀναδεικνύουν τὸν ἄκρατο πλὴν ἀφελῆ ἐνθουσιασμό πού χαρακτηρίζει τὴν ἐξωτερικὴ μας πολιτικὴ ἔναντι τῶν Τούρκων. Μεταφέρω ἐδῶ μὰ διαπίστωση τοῦ Σεβ. Ἀλεξανδρουπόλεως κ. Ἀνθίμου: “Ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες ὅλοι ἢ μὰ μερίδα τῶν Ἑλλήνων πολιτῶν ἔχουμε μὰ δυσπιστία στὴν ἀξιοπιστία τῆς πολιτικῆς τῶν πολιτικῶν καὶ τῶν στρατιωτικῶν τῆς Τουρκίας”. Καὶ συνεχίζει: “Ποιά ἀσφάλεια συνόρων ὑπάρχει ὅταν ἀμφισβητοῦνται τὰ δικαιώματα τῆς Ἑλλάδος στὸ Αἰγαῖο καὶ ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ὑφαλοκρηπίδα καὶ στὰ νησιά μας καὶ στὶς βραχονησίδες; Καὶ ὅταν ἡ στάση πού βλέπουμε τόσα χρόνια, εἴκοσι πέντε χρόνια στὸ Κυπριακὸ εἶναι αὐτὴ πού ἔχει ἐξοργίσει τοὺς Ἕλληνες;». Συμμερίζομαι τὶς ἀνησυχίες τοῦ Ἀδελφοῦ Ἱεράρχου τῆς Θράκης πού προασπίζεται τὰ ἐθνικὰ μας συμφέροντα. Καὶ κρούω τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου. Ὡστόσο τὸ πρόβλημα τῆς ἀνασφάλειας μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι ἔχει σὲ μεγάλο βαθμὸ ἀντιμετωπισθῆ καὶ ἐξουδετερωθῆ μὲ τὴν ἀνάπτυξη τῶν ἑλληνικῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων στὴ Θράκη μὲ τὸ Δ΄ Σ.Σ., πού ὑποστηρίζει καὶ τὴν ἀνάπτυξη τῆς Θράκης οικονομικὰ καθὼς καὶ μὲ τὸ λίαν σημαντικὸ κοινωνικὸ του ἔργο. Οἱ ἔνοπλες δυνάμεις μας ἐξασφαλίζουν τὴν σπονδυλικὴ στήλη τῆς Ἑλλάδος

πὸν εἶναι ὁ ἄξονας Θράκη-Αἰγαῖο-Κύπρος. Καὶ πρέπει νὰ τοὺς εἴμεθα εὐγνώμονες γι' αὐτό. Τὸ Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης προσέφερε πάρα πολλὰ μέχρι σήμερα στὴ Θράκη καὶ πρέπει νὰ ἐνισχυθῆ ὥστε νὰ καταστῆ τὸ καλύτερο Πανεπιστήμιο τῆς Βαλκανικῆς γιὰ νὰ ἐκπληρώσει στὸν 21ον αἰῶνα τὸν ἱστορικὸ καὶ ἐπιστημονικὸ του ρόλο σὲ ὅλη τὴ περιοχὴ.

Η ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΗ ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΑ

στ) Οἱ μουσουλμάνοι τῆς Δυτ. Θράκης τὸ 1923 ὅταν ὑπεγράφη ἡ Συνθήκη τῆς Λωζάννης ἀνέρχονταν σὲ 90.000, καὶ σήμερα ἔχουν φθάσει τὶς 120.000. Παρὰ τὴν ὑπαρξὴ τῆς ἀμοιβαιότητος, οἱ Ἕλληνες τῆς Πόλης, τῆς Ἰμβρου καὶ τῆς Τενέδου πὸν τὸ 1923 ἦσαν 300.000 στὴν Πόλη, σήμερα ἔχουν κατέλθει στὶς 3.000, καὶ ἀπὸ 10.000 πὸν ἦσαν στὴν Ἰμβρο σήμερα ἔφθασαν τοὺς 330. Ἡ Ἑλλάδα δὲν ἀκολούθησε τὴν Τουρκία στὸ δρόμο τῆς καταπάτησης τῶν ἀνθρώπινων δικαιωμάτων τῶν μειονοτικῶν τῆς πολιτῶν, οὔτε προέβη σὲ ἀντίποινα γιὰ τοὺς μουσουλμάνους τῆς Δυτ. Θράκης. Παρὰ ταῦτα σήμερα συκοφαντεῖται ἀπὸ τὴν Τουρκία σὲ διεθνή βήματα ὅτι καταπιέζει τὴ μειονότητα στὴ Θράκη καὶ ὅτι παραβιάζει διεθνεῖς συνθήκες προστασίας τῆς. Ἐναντι τούτων ἡ Τουρκία εἰσπράττει ἀπὸ μὲν τὴν Ἑλλάδα κάποια ὑποτονικὴ διαμαρτυρία, ἀπὸ δὲ τοὺς διεθνεῖς ὀργανισμοὺς κινητοποίηση καὶ συμπάθεια. Χαρακτηριστικὸ παράδειγμα τῆς στάσης τῆς διεθνοῦς κοινότητος ἀπέναντι στὴ μειονότητα εἶναι οἱ ἐτήσιες ἐκθέσεις τοῦ Στὰιητ Ντιπάρτεμεντ γιὰ τὶς θρησκευτικὲς ἐλευθερίες, ὅπου γιὰ τὸ 1999 καταγγέλλεται ἡ Ἑλλάδα γιὰ παραβίαση τῶν διεθνῶν συνθηκῶν σὲ βάρος τῆς μειονότητας. Καὶ ὅμως τὸ ἀκριβῶς ἀντίθετο συμβαίνει. Οἱ μειονοτικοὶ μουσουλμάνοι ἔχουν τὸ ἴδιο μὲ τοὺς χριστιανοὺς δικαίωμα στὴ λατρεία τους, στὶς παροχὰς τοῦ κράτους, στὴν περιορισμένη οὕτως ἢ ἄλλως γιὰ ὅλη τὴ Θράκη ἀνάπτυξη, στὴ μεταφορὰ τῶν ἐκλογικῶν τους δικαιωμάτων, καθὼς καὶ προνομιακὴ μεταχείριση γιὰ τὴν εἰσαγωγὴ τῶν παιδιῶν τους στὰ ΑΒΕ τῆς Ἑλλάδος κ.λπ. Ἐκεῖ δὲ ὅπου φαίνεται ἡ καταχρηστικὴ ὑπὲρ αὐτῶν καὶ ἄδικη γιὰ τοὺς μὴ τουρκογενεῖς μουσουλμάνους τῆς μειονότητας πολιτικὴ τῆς Ἑλλάδος εἶναι ὅτι κατ' ἐφαρμογὴ τῆς Συνθήκης τῆς Λωζάννης πὸν προβλέπει

γιὰ τοὺς μουσουλμάνους τῆς Δυτ. Θράκης τὸ δικαίωμα νὰ διδάσκονται στὰ σχολεῖα τὴ μητρικὴ τους γλῶσσα, ἀπὸ σχολικὰ βιβλία τῆς μητέρας πατρίδας των, ἢ Ἑλλάδα ἔχει δεχθῆ καὶ ἐφαρμόξει τὴ διδασκαλία τῆς τουρκικῆς ὡς μητρικῆς γλώσσας καὶ τῶν πομάκων καὶ τῶν ἀθιγγάνων, πὸν δὲν εἶναι τοῦρκοι, ἀπὸ βιβλία τῆς τουρκικῆς ἐκπαίδευσης. Πρόκειται γιὰ μεγαλοδωρεῖα ἢ γενναιοδωρεῖα τοῦ ἑλληνικοῦ ΥΠΕΞ ἢ γιὰ ἄγνοια τῶν συνεπειῶν μιᾶς τέτοιας τακτικῆς;

Τὸ θέμα τῆς μειονότητας στὴ Θράκη πρέπει νὰ θεωρηθῆ στὰ σοβαρά. Ἐγκυμονεῖ δύο σοβαροὺς κινδύνους. Πρῶτον μὲν νὰ συνδυασθῆ μὲ τὴν ἀνακίνηση θέματος αὐτονομίας τῆς περιοχῆς Θράκης καὶ δεύτερον νὰ καταστήσει τὴν Τουρκία ρυθμιστὴν τῶν ἐξελίξεων στὸ χῶρο. Ἐπειγόντως κατὰ ταῦτα χρειάζεται νὰ χαραχθῆ μιὰ μακροπρόθεσμη ἐσωτερικὴ ἐθνικὴ πολιτικὴ στὴ Θράκη πὸν θὰ ἀντιμετωπίζει καὶ τοὺς δύο αὐτοὺς κινδύνους. Ἐπιβάλλεται δηλαδὴ νὰ σχεδιασθῆ ἀμέσως, ἂν δὲν ἔχει ἤδη σχεδιασθῆ, ἓνα πρόγραμμα ἀνασυγκρότησης τῆς ἐθνικῆς συνείδησης τῶν πολιτῶν τῆς Θράκης καὶ μιὰ ἀναπτυξιακὴ πολιτικὴ μὲ στόχο τὴν ἴδια τὴ μειονότητα. Κατ' ἀρχὴν εἶναι λάθος νὰ χαρίζονται στὴν Τουρκία καὶ οἱ Πομάκοι καὶ οἱ Ἀθίγγανοι μουσουλμάνοι, ἐπειδὴ τοῦτο ἀπαιτεῖ ἢ ὑστερόβουλη τουρκικὴ διπλωματία. Εἶναι δὲ γνωστὸ ὅτι ἡ Τουρκία μέσα ἀπὸ ἓνα πλέγμα διεκδικήσεων στὴ Κύπρο, τὸ Αἰγαῖο καὶ τὴ Θράκη ἐφαρμόζει μιὰ ἐπεκτατικὴ πολιτικὴ ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος. Ἡ Τουρκία εἰδικότερα ἐπιδιώκει:

1) Νὰ ἀναγνωρισθῆ ἀπὸ τὴ διεθνή Κοινότητα τὸ "δικαίωμά" τῆς νὰ ἐπεμβαίνει στὶς πολιτικὲς καὶ ἄλλες ὑποθέσεις τῶν μουσουλμάνων τῆς Ἑλληνικῆς Θράκης, θέτοντας ὅλους ὑπὸ τὴν προστασία τῶν πτερύγων τῆς, ὡς ἂν ἦσαν ὅλοι τουρκογενεῖς.

2) Νὰ ἐπαυξήσει τὴν ἐπιρροή τῆς ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος μέσω τῆς μουσουλμανικῆς μειονότητας ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐπιδιώκει νὰ κυριαρχήσει. Πρὸς τοῦτο τὴν ἐνισχύει ποικιλοτρόπως καὶ ἐπιχειρεῖ νὰ τὴν ὀργανώσει σὲ πολιτικὴ δύναμη (π.χ. ἀνεξάρτητο τουρκικὸ κόμμα, Συμβουλευτικὴ Ἐπιτροπὴ Τούρκων Δυτ. Θράκης κ.λπ.), ὥστε νὰ ἐπηρεάζει τὰ πολιτικὰ πράγματα στὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ κατευθύνει τὴν ἐσωτερικὴ καὶ ἐξωτερικὴ τῆς πολιτικὴ σύμφωνα μὲ τὰ συμφέροντά τῆς. Ἡ ἐπιδίωξη αὐτὴ εὐρίσκει ἔδαφος καλλιέργειας ἐξ αἰτίας καὶ

τῆς ἑλλείψεως συνεννοήσεως μεταξύ τῶν ἑλληνικῶν κομμάτων, τὰ ὁποῖα στοὺς βωμοὺς τῆς ἐξασφάλισης μᾶς ἢ δύο ἐδρῶν θυσιάζουν ἄλλα τιμότερα καὶ πολυτιμότερα συμφέροντα.

3) Νὰ μετατρέψει τὴ μουσουλμανικὴ μειονότητα σὲ τουρκικὴ μὲ προφανῆ σκοπὸ νὰ ἀποκτήσει τὴ δυνατότητα ἐπεμβάσεως ὑπὲρ τῶν “καταπιεζομένων” ὁμοφύλων τῆς. Εἶναι ἐνδεικτικὴ τοῦ διαμορφουμένου κλίματος ἡ πρόσφατη ἀρθρογραφία τοῦ Τούρκου ΥΠ.ΕΞ. στὴν ἰταλικὴ ἐφημερίδα ΛΑ ΣΤΑΜΠΑ. Ἐκεῖ ὁ κ. Τζέμ ὁμιλεῖ περὶ “τουρκικοῦ λαοῦ” τῆς Θράκης, ἐνῶ μέχρι τώρα ἡ ἐπίσημη τουρκικὴ ὀρολογία ἦταν “τουρκικὴ κοινότητα τῆς Θράκης”. Μᾶς προβληματίζει ἡ ἀλλαγὴ αὐτῆ τῆς ὀρολογίας, διότι μᾶς θυμίζει ὅτι καὶ στοὺς Κυπριακοὺς ἢ Τουρκία μέχρι τὸ 1974 ὁμιλοῦσε περὶ “τουρκικῆς μειονότητας”, ἀμέσως δὲ μετὰ τὴν εἰσβολὴ τοῦ 1974 ἄρχισε ἐπίσημως νὰ ὁμιλεῖ ἢ Ἄγκυρα περὶ “τουρκικοῦ λαοῦ τῆς Κύπρου”.

4) Νὰ κινητοποιήσει τοὺς μουσουλμάνους τῆς Βαλκανικῆς σὲ μιὰ πανστρατιὰ ἀλληλεγγύης πρὸς τοὺς “καταπιεσμένους” ὁμοθρήσκους τῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ νὰ ἐπιτύχει τὴν ὑπὲρ αὐτῶν τοποθέτηση τῶν διεθνῶν ὀργανισμῶν ποὺ προστατεύουν γενικὰ μειονότητες.

5) Νὰ μετατρέψει τὴ βουλγαρικὴ Θράκη σὲ δεύτερο Κοσσυφοπέδιο μὲ τὴν προσδοκίαν ὅτι ἡ κινητοποίηση τοῦ μουσουλμανικοῦ στοιχείου δὲν θὰ ἀφήσει ἀνεπηρέαστη τὴν εὐρύτερη περιοχὴ καὶ ἰδιαίτερα τὴν περιοχὴ Ξάνθης - Κομοτηνῆς.

Ἐν τούτοις, ἐπειδὴ οἱ σχέσεις Ἑλλήνων χριστιανῶν καὶ μουσουλμάνων στὴ Θράκη εἶναι πολὺ καλὲς καὶ φιλικές, τὸ πρόβλημα τῆς μειονότητας ἐμφανίζει μᾶλλον ὕφεση, ἢ ὁποῖα δὲν εὐνοεῖ τὰ σχέδια τῶν Τούρκων. Ἀπόδειξη τούτου εἶναι ὅτι οἱ Ἕλληνες μουσουλμάνοι δὲν ἐπιθυμοῦν νὰ μεταναστεύσουν στὴν Τουρκία ἢ ἄλλοῦ, μὰ καὶ ἐδῶ ἀπολαύουν ὅλων τῶν πολιτικῶν ἐλευθεριῶν καὶ δικαιωμάτων. Στόχος δικός μας ὅμως πρέπει νὰ εἶναι ἡ κανονικὴ καὶ πλήρης ἔνταξη τῆς μειονότητας στὴν ἀναπτυξιακὴ διαδικασία, ἢ ἄνοδος τοῦ βιοτικοῦ καὶ πολιτιστικοῦ ἐπιπέδου τῶν, ἢ προστασία τῶν ἀπλοϊκῶν μουσουλμάνων ἀπὸ τὴν τρομοκρατία τῶν πρακτόρων τῆς Τουρκίας, ἢ ἀνάπτυξή τῶν σὲ βίαση θρησκευτικὴ, ἐκπαιδευτικὴ, πολιτισμικὴ. Σὲ καμιὰ περίπτωσι δὲν πρέπει νὰ ἀφεθοῦν οἱ μουσουλμάνοι τῆς Θράκης νὰ γί-

νουν βορὰ τῆς τουρκικῆς ἐπεκτατικότητας. Ἡ παρουσία τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους θὰ πρέπει νὰ ἐνισχυθῆ στὶς μειονοτικὰς περιοχάς, μὲ τὴν καλύτερη ὀργάνωσι ὑπηρεσιῶν ἀσφαλείας, παιδείας, υἱείας, πρόνοιας. Εἶναι δὲ ἀξιοσημείωτη ἡ παρουσία τοῦ Στρατοῦ μας, τοῦ Δ' Σ.Σ. στὴ Θράκη, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν ἐνίσχυση τῆς προσπάθειας γιὰ καταγραφή τοῦ πομακικοῦ λεξιλογίου καὶ τὴν πρόσφατη ἔκδοσή του συμβάλλει θετικὰ στὴν ἀναχαίτιση τοῦ ρεύματος τουρκοποίησης καὶ τῶν Πομάκων, μᾶς φυλῆς ποὺ δὲν ἔχει καμιὰ σχέση μὲ τοὺς Τούρκους, καθὼς καὶ μὲ τὴν κοινωνικὴ του προσφορὰ πρὸς τὴν μειονότητα ποὺ καὶ ἀξιόλογη εἶναι καὶ ἀποτελεσματικὴ. Παράλληλα εἶναι ἀξιόλογη καὶ ἡ συμβολὴ τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, στὰ πρόσωπα τῶν Ποιμεναρχῶν τῆς, ποὺ ἐνισχύουν τὴν προσέγγιση τῶν δύο στοιχείων μὲ ἀγάπη, κατανόηση καὶ οἰκειότητα, ὑπερβαίνοντας τὰ πολιτικὰ λάθη τοῦ παρελθόντος καὶ διανοίγοντας νέες διεξόδους ἐπικοινωνίας, συνεργασίας καὶ κατάλυσης τῆς περιθωριοποίησης τῶν μειονοτικῶν. Σήμερα οἱ μουσουλμάνοι στὴν Ἑλλάδα ἀπολαμβάνουν, ὡς ἐλέχθη, πλήρους θρησκευτικῆς ἐλευθερίας καὶ ὅλων τῶν δικαιωμάτων ποὺ ἀπολαύει κάθε δημοκρατικὸς πολίτης. Ἐχουν τὰ τεμένη τῶν, τὰ σχολεῖα τῶν, τὴ γλῶσσα τῶν. Ἡ Ἑλλάδα δὲν χρειάζεται διεθνεῖς Συνθήκες προστασίας τῶν μειονοτήτων γιὰ νὰ περιβάλλει τὴ μουσουλμανικὴ μειονότητα μὲ ἀγάπη καὶ προστασία. Τὸ ἔκανε καὶ τὸ κάνει ἀπὸ πίστη στὶς πανανθρώπινες ἀξίες καὶ ἀπὸ συνέπεια στὴν κατοχύρωση τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων κάθε ἐλεύθερου πολίτη. Παλαιότερες ἀτυχεῖς πολιτικὲς εἶχαν ὡς ἀποτέλεσμα νὰ χαρίσουν τὴ μουσουλμανικὴ μειονότητα στοὺς Προξενεῖο Κομοτηνῆς, δηλ. στὴν Τουρκία. Τὰ λάθη ἔφεραν πάθη. Καὶ τὰ πάθη διδαχὴ. Εἶθε νὰ εἶναι τὸ μάθημα τοῦτο ἀποτελεσματικὸ γιὰ νὰ ἀποφευχθοῦν ἄλλα λάθη καὶ ἄλλα παθήματα. Οἱ μουσουλμανόπαιδες μὲ τὰ κίνητρα ποὺ ἐδόθησαν ἐλπίζεται ὅτι δὲν θὰ μεταβαίνουν σὲ ἄλλες χώρες γιὰ πανεπιστημιακὴ μόρφωση, ὅπως τοῦτο συνέβαινε παλαιότερα. Ὅλοι πρέπει νὰ συνειδητοποιήσουμε τὴν ἀνάγκη νὰ συμβιώσουμε στὸν κοινὸ μας τόπο ἀρμονικά, χωρὶς φοβίες ἢ μισαλλοδοξίες ποὺ εἶναι ξένες καὶ πρὸς τὴν ἑλληνικὴ καὶ πρὸς τὴν χριστιανικὴ παράδοσή μας. Ὅμως αὐτὸ δὲν θὰ πρέπει νὰ μᾶς ὀδηγήσει σὲ μειοδοσίες ἢ καὶ

ἀπεμπόληση τῶν ἐθνικῶν μας. Στὴ διπλωματία ἰσχύει τὸ “δίδω γιὰ νὰ δώσεις”. Τὸ ἐρώτημα εἶναι τί δίνουμε καὶ τί παίρνομε σ’ αὐτὴν τὴν ἱστορικὴ συμπόρευσὴ μας μὲ τὴν γείτονα Τουρκία. Μήπως τελικὰ μόνο δίδομε χωρὶς νὰ παίρνομε; Κανεὶς δὲν ἀντιλέγει στὴ βελτίωση τοῦ κλίματος μεταξὺ τῶν δύο χωρῶν, οὔτε στὴ διαμόρφωση συνθηκῶν συνεργασίας, φιλίας καὶ εἰρήνης μεταξὺ των, οὔτε ἀκόμη στὴν καλλιέργεια διὰ μέσου τῶν σχολείων στὰ παιδιὰ μᾶς συνείδησης ἀποδοχῆς ἀμοιβαίως τοῦ ἄλλου, ἐν ὄψει τῆς νέας χιλιετίας. Αὐτὰ ὅλα εἶναι καλὰ καὶ ἅγια, ἀλλὰ κατ’ οὐδένα τρόπο δὲν μπορεῖ καὶ δὲν πρέπει νὰ συνδυάζονται μὲ ὑποτίμηση τῶν πνευματικῶν ἀξιῶν τοῦ πολιτισμοῦ μας, μὲ λησμοσύνη ἢ καὶ διαστρέβλωση τῆς ἱστορίας μας, μὲ ὑποτονικότητα τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεώς μας καὶ μάλιστα τῶν νέων μας. Οἱ προοπτικὲς γιὰ τὸ μέλλον ἐπιβάλλουν τὴ συστηματικὴ διεκδίκηση τῶν ἱστορικῶν μας δικαιωμάτων στὴν περιοχὴ, χωρὶς μὲ τοῦτο νὰ σημαίνεται σωβινισμὸς ἢ ἐθνικισμὸς. Δὲν λέγω νὰ μμηθοῦμε κι ἐμεῖς, στὸν βαθμὸ πού καλλιεργεῖται στὴ γειτονικὴ χώρα, τὸν μιλιταριστικὸ ἐπεκτατισμὸ, πού ἀπειλεῖ τὴν εἰρήνη καὶ τὴν συμβίωση τῶν λαῶν. Ἀλλὰ καὶ δὲν πρέπει νὰ διαμορφώνουμε στὰ παιδιὰ μας ἐν ὀνόματι τοῦ ἀγαθοῦ τῆς εἰρήνης, πλαδαρὲς ἐθνικὲς συνειδήσεις πού ἐθίζονται εὐκόλα μέσῳ τοῦ εὐδαμονιστικοῦ καταναλωτισμοῦ στὴν ἀπεμπόληση τῶν δικαιῶν τῆς Πατρίδας μας, καὶ στὴ διευκόλυνση τῆς διάβρωσής μας ἀπὸ διεθνιστικὲς καὶ “εἰρηνόφιλες” ἀντιλήψεις. Θέλουμε καὶ ἐπιθυμοῦμε νὰ παγιωθῇ κλίμα ἀμοιβαίου σεβασμοῦ καὶ ἀμοιβαίων καλῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν δύο λαῶν, πράγμα πού μπορεῖ καὶ νὰ ἐπιδιωχθῇ καὶ νὰ ἐπιτύχει. Πατὶ τοὺς λαοὺς δὲν τοὺς χωρίζουν πλασματικὰ ἢ πολιτικὰ ἐμπόδια. Τοὺς ἐνώνει ἡ μακροαίωνη παράδοσή τους καὶ ἡ ἀνάγκη γιὰ ζωὴ, ἀνάπτυξη καὶ πρόοδο.

Ἡ ἐπιδίωξή μας βέβαια αὐτὴ δὲν σημαίνει ὅτι θὰ πρέπει νὰ δεχόμαστε ὑποτονικὰ καὶ μοιρολατρικὰ τὶς συκοφαντίες τῆς τουρκικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, πού ἔχουν ὡς ἀποτέλεσμα νὰ δημιουργεῖται δυσμενὲς γιὰ τὴν Ἑλλάδα κλίμα, ὡς χώρας δῆθεν διακρίσεων σὲ βάρος τῶν μειονοτήτων, οὔτε νὰ ἀνεχόμαστε νὰ λέγεται καὶ νὰ γράφεται ἀπὸ Ἕλληνες ὅτι ἡ μουσουλμανικὴ μειονότης καταπιέζεται. Ὅταν αὐτὰ λέγονται καὶ δὲν διαψεύδονται μετ’ ἀγανακτήσεως, καὶ μὲ ἐπίκληση

ἰσχυρῶν ἐπιχειρημάτων, φέρουν ὡς ἀποτέλεσμα ὄχι μόνον τὸν διασυρμὸ διεθνῶς τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ τὴν συζήτηση γιὰ τὴ λήψη μέτρων σὲ βάρος της γιὰ τὰ ὑποτιθέμενα ἐγκλήματα τῆς.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Στὴν ἀρχὴ τῆς 3ης χιλιετίας ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος μπροστὰ σὲ ὅσα κοσμογονικὰ συμβαίνουν γύρω του ἢ καὶ μακρυνὰ του, διαλογίζεται καὶ διερωτᾶται. Τελικὰ πού πᾶμε; Πῶς θὰ εἶναι τὸ μέλλον μας; Οἱ νέες ιδέες, ἡ νέα γνώση, ἡ ἐξέλιξη, ἡ πρόοδος εἶναι στοιχεῖα εὐπρόσδεκτα. Ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες ποτὲ δὲν δειλιάσαμε μπροστὰ στὸ νέο καὶ τὸ ἀγνωστο, μπροστὰ στὶς προκλήσεις. Ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα χρόνια ταξιδέψαμε πρὸς τὸ ἀγνωστο, δημιουργήσαμε πολιτισμούς, συμβάλαμε στὴν εἰρήνη καὶ στὴ συναδέλφωση τῶν λαῶν. Κρατήσαμε ὅμως παράλληλα τὶς ἀρχές μας, τὰ πιστεύματά μας, τὰ ἰδανικὰ τῆς ἐλευθερίας, τὴν πίστη μας στὸ Θεό, τὴ γλῶσσα μας, τὰ ἦθη καὶ τὰ ἔθμιά μας. Ἐτσι θὰ πρέπει νὰ πορευθοῦμε καὶ στὴ νέα ἐποχὴ, χωρὶς νὰ ἀλλοτριωθοῦμε καὶ χωρὶς νὰ ἀφομοιωθοῦμε.

Τώρα πού ἡ παγκοσμιοποίηση ἔχει γίνει τὸ τρέχον θέμα κάθε συζητήσεως εἶναι χρήσιμο νὰ θυμηθοῦμε ὅτι ἡ γνήσια Οἰκουμενικὴ ἀντίληψη τῆς Κοινῆς τῶν πάντων Πατρίδος, πού εἶναι ἀπολύτως συμβατὴ μὲ τὴν παράλληλη, ἐξ ἴσου Ὁρθόδοξη, ἔννοια τῆς ἰδιαίτερας Πατρίδας, ὑλικῆς καὶ πνευματικῆς πού κάθε ἄνθρωπος στέργει καὶ ὑπερασπίζεται ὡς ὑπέρτατο ἀγαθό. “Ἀμύνεσθαι περὶ Πάτρης”. Ἡ συνεργασία τῶν λαῶν εἶναι ὁ μόνος δρόμος γιὰ τὴν κοινὴ προκοπὴ, ἀρκεῖ ὁ ἓνας νὰ σέβεται τὶς ἐθνικὲς ἰδιαιτερότητες, τὴ θρησκεία καὶ τὸν πολιτισμὸ τοῦ ἄλλου. Τὰ κριτήρια χρηστῆς διοικήσεως πρέπει νὰ εἶναι ἀπολύτως ποιοτικά, καθὼς μόνον οἱ Ἄριστοι καὶ οἱ Ἐνάρετοι ἔχουν θέση, ἀποκλειομένης παντελῶς κάθε φυλετικῆς διακρίσεως. Τὸ ζητούμενο εἶναι ἡ εἰρηνικὴ ἐπίλυση τῶν διαφορῶν. Οἱ πολῖτες νὰ εἶναι ἐνεργοὶ καὶ ἐνσυνείδητοι καὶ ὄχι ἄβουλοι, μαζικοὶ καὶ ἀπρόσωποι ὑπήκοοι. Ὁ Θεός, ὁ Ἐνας, δὲν εἶναι ἀπολυταρχικὸς τύραννος ἢ δυναστής, ἀλλὰ ὁ φιλόστοργος κοινὸς Πατὴρ καὶ σύμβολό Του εἶναι ἡ ἀγάπη. Μὲ αὐτὴ τὴν ἀγάπη πρὸς πάντας, Χριστιανοὶ καὶ Μουσουλμάνοι καλοῦμεθα νὰ βαδίσουμε τὸν κοινὸ μας δρόμο. Μόνον ἔτσι θὰ ἀναπτυχθῇ ἡ Θράκη καὶ θὰ γνωρίσει καλύτερες ἡμέρες.

«ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ, ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΑΙΧΜΗΣ ΚΑΙ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ»

**Όμιλία του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος
κ.κ. Χριστοδούλου κατά την Έναρκτήρια Τελετή του όμωνύμου
Διεθνούς Έπιστημονικού Συνεδρίου (4 Οκτωβρίου 2000)**

Είναι μεγάλη ή χαρά μας και ξεχωριστή ή τιμή για την Έκκλησία της Ελλάδος, μέσα σ' αυτό τό θαυμάσιο περιβάλλον που τόσο ευγενώς παρεχώρησε ή πρυτανεία του Καποδιστριακού Πανεπιστημίου της πόλεώς μας, να φιλοξενεί διεθνώς άνεγνωρισμένους επιστήμονες άπ' όλον τόν κόσμο για να φωτισθεί άπό την σοφία της γνώσης τους. Έξ' ίσου όμως μεγάλη είναι ή χαρά μας που άντικρύζουμε όλους σας, κάποιους δοκιμασμένους επιστήμονες με τό βάρος της έμπειρίας και άλλους νεωτέρους με την όρμη, τη δίψα και τόν ένθουσιασμό της καινούργιας γνώσης, συγκεντρωμένους, με πρωτοβουλία της Έκκλησίας μας, στον ιερό αυτόν τόπο της ανθρώπινης μάθησης.

Σάς καλωσορίζουμε όλους και άνοίγουμε την άγκαλιά της φιλοξενίας μας άφ' ενός και την διάθεσή μας να ύποδεχθούμε κάθε καινούργιο πετράδι γνώσης άφ' έτέρου. Αυτό που όλους μās συγκεντρώνει είναι ή δίψα για την γνώση, για τό καινούργιο, για τό άγνωστο, για την άλήθεια. Είναι ή άνάγκη, ξεπερνώντας τις όποιεςδήποτε άναστολές, τούς άδικαιολόγητους φόβους, τις προκαταλήψεις και τις στενόκαρδες προσεγγίσεις να προχωρήσουμε στον διάλογο της σκέψης με την συνείδηση, της επιστημονικής γνώσης με την άνάγκη της ύπερ αίσθησιν πίστης, των συγχρόνων κεκτημένων με τά διαχρονικώς δοκιμασμένα. Είναι ή πεποίθηση ότι αυτός ό διάλογος θα συνθέσει μέσα μας την εικόνα της άλήθειας για την φύση των όντων –και είδικότερα του ανθρώπου– και την σχέση τους με τόν Ήοντα Θεόν.

Η πρόκληση αυτού του διαλόγου με την επιστήμη και τις τεχνολογικές εφαρμογές μās ύποχρεώνει ως Έκκλησία και Όρθόδοξη θεολογία να μάθουμε την διάλεκτό τους. Αυτή ή διαπίστωση μās όδήγησε στην άπόφαση της όργανώσεως του παρόντος Συνεδρίου με την εύκαιρία των έορτασμών του Ίωβηλαίου των 2000 έτών άπό της γεννήσεως του Κυρίου ήμών Ίησού Χριστού. Τότε ό Θεός άπέκρυψε την παρουσία και τό μεγαλείο Του πίσω άπό την συγκατάβαση και την ταπείνωση των θεϊκών έπιλογών Του και κάτω άπό τόν κομπασμό της Ρωμαϊκής παντοδυναμίας.

Σήμερα, 2000 χρόνια μετά, ή θεία άποκάλυψη

διακριτικά σκεπάζεται άπό την λαμπρότητα και τις ύποσχέσεις των άπίστευτων επιστημονικών ανακαλύψεων και τόν αίφνιδιασμό των τεχνολογικών εφαρμογών. Σκεπάζεται άλλά ύπάρχει.

Η άνθρώπινη έπαρση, με τις συνακόλουθες συνέπειές της, φαίνεται να είναι τό βαρύ τίμημα της μεγάλης επιστημονικής έπιτυχίας. Η Έκκλησία μας μέσα στην Βηθλεέμ του παραμερισμού της –άποτελέσματος αυτής της έπαρσης– καλείται να δίδει τη μαρτυρία του άστέρος που προσδιορίζει τις συντεταγμένες του «κρυπτομένου» Θεού.

Η επιστήμη στίς μέρες μας έχει άρκετά εισχωρήσει σε περιοχές που εκ παραδόσεως άποτελοϋσαν μονοπώλιο του μεταφυσικού χώρου (όπως ή άρχή και τό τέλος του σύμπαντος, άνθρωπική άρχή), υίοθετεί προσεγγίσεις που ύπερβαίνουν την αίσθηση και τις άρχές τη κοινής λογικής (άρχή της άπροσδιοριστίας του Heisenberg, κβαντική μηχανική, σχετικιστική γεωμετρία κ.τ.λ.), δίχως δισταγμό και ένδεχομένως σύνεση άντιπαράτίθεται με τό περιβάλλον και προκαλεί τό οικοσύστημα και τέλος έπιχειρεί τά πρώτα μικρά, λίγο τολμηρά και πολύ άσύνετα βήματά της στο άβατο του άνθρώπινου μυστηρίου (νευροψυχικές επιστήμες, γενετική μηχανική).

Οί κανόνες και τά κριτήρια των ήθικων άξιων μεταβάλλονται, ό άνθρωπος μεταλλάσσεται, ή πνευματική του ύπόσταση κλονίζεται. Όλα αυτά είναι κάποιιοι που τά έπιτελοϋν και κάποιιοι άλλοι που τά παρακολουθοϋν: είναι αυτοί που ζοϋν άπό αυτά και όλοι μας που ύφιστάμεθα τις συνέπειές τους: είναι αυτοί που άπερίφραστα τά ύποστηρίζουν και αυτοί που με κομμένη την άνάσα παραμένουν σκεπτικοί. Οί κοινωνίες μας δείχνουν να μήν καταλαβαίνουν τις λεπτομέρειες των έρευνητικών ενεργειών, εύκολα υίοθετοϋν τις εφαρμογές και τά άποτελέσματά τους και, σε κάθε τι καταστροφικό που αυτές συνεπάγονται, ή μόνη άμυνά τους δέν είναι ή πρόληψη –αυτή είναι άδύνατο να γίνει–, άλλά ή άνάπτυξη μηχανισμών έπιβίωσης.

Η Έκκλησία, άπό την άλλη πλευρά, άντικρύζει την όλη προσπάθεια με άγάπη, δέος, θαυμασμό και έλπίδα. Ένώ κι αυτή δέν κατανοεί τις λεπτομέρειες των επιστημονικών μέσων και έπιτευγμάτων, άντι-

λαμβάνεται ότι ή πορεία πρὸς τὴν γνώση καὶ τὴν πρόοδο ἀποτελεῖ ἀπαράβατο κοινωνικό νόμο καὶ δὲν ἀναχαιτίζεται μὲ διατάξεις, ἐπιτροπές καὶ ἀποφάσεις· οὔτε μὲ τὴν ἐπίκληση φόβων καὶ κινδύνων. Ἀκόμη κι ἂν ἐμφανίζεται ὡς ἀπειλή, ἴσως καὶ αὐτῶν ποὺ θεωροῦνται ἀμετάθετα παραδεδεγμένα τῆς πίστεως, ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ ἀνθρώπινη ἀνακάλυψη καὶ γνώση εἶναι περισσότερο εὐλογία παρὰ κίνδυνος, δῶρο παρὰ ἀπειλή, πρόκληση γιὰ διεύρυνση τοῦ ὀπτικοῦ τοῦ ἀνθρώπου παρὰ ὑλιστική περιοριστική διαδικασία, ὁδὸς γνώσεως καὶ ἀληθείας παρὰ καρπὸς στείρου ὀρθολογισμοῦ. Εἶναι περισσότερο τὰ πρῶτα, εἶναι ὅμως καὶ τὰ δευτέρα. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ ὁρμὴ τῆς νέας γνώσης πρέπει νὰ ἀντισταθμίζεται ἀπὸ τὸ μέτρο καὶ τὴ σιγουριά τῆς σύνεσης. Οἱ ἐπιτροπές δὲν πρέπει νὰ λειτουργοῦν μόνον ὡς μηχανισμοὶ δεοντολογικῶν φραγμῶν ἀλλὰ κυρίως ὡς ὄργανα πνευματικῆς ἀναβαθμίσεως.

Ἡ ἐπιστημονικὴ γνώση καὶ ἀνακάλυψη ἔχει ἓνα κοινὸ μὲ τὴν ὀρθόδοξη θεολογία· ἐπιτυγχάνεται καὶ μὲ τὴν σκέψη ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν καρδιά. Ἔχει καὶ μιὰ διαφορὰ· ἡ πρώτη συνήθως κινδυνεύει ἀπὸ τὴν ἔπαρση, ἐνῶ ἡ δευτέρη ἀπαραιτήτως συνοδεύεται ἀπὸ τὴν ταπεινωση.

Γιὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς ἡ Ἐκκλησία κατανοεῖ τὴν πίεση τῆς γνώσης καὶ ἀντικρούζει τὴν πρόοδο τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν μὲ τὴν ἴδια ἔξαρση μὲ τὴν ὁποία ἡ θεολογία τῆς ζεῖ τὴν ἐμπειρία τῶν καινούργιων ἀποκαλύψεων. Ἡ ἀλήθεια εἶναι μία. Καὶ ἡ ἀλήθεια τοῦ φυσικοῦ κόσμου ὅσο ἀνακαλύπτεται τόσο τὴν ἀλήθεια τοῦ θεϊκοῦ προσώπου φανερῶνει: «τὰ γὰρ ἄορατα ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται ἢ τε αἶδιος αὐτοῦ δύναμις καὶ θεϊότης εἰς τὸ εἶναι αὐτοὺς ἀναπολογήτους» (Ρωμ. α' 20). Ἀρκεῖ ἔμεις οἱ ἄνθρωποι ἀντὶ νὰ κυριαρχούμεθα ἀπὸ τὴν ὁμίχλη τῆς ἔπαρσης τοῦ κατορθώματος νὰ περιβαλλόμεθα ἀπὸ τὴν λαμπρότητα τῆς θαβωρείου ἀποκαλύψεως.

Ὅπως στὸν τέταρτο αἰῶνα ἡ Ἐκκλησία ὄχι μόνον δὲν φοβήθηκε τὴν ἑλληνικὴ φιλοσοφία ἀλλὰ ἀγκάλιασε τὴν σκέψη καὶ διάλεκτό της καὶ τὴν ἀξιοποίησε χρησιμοποιώντας τὴν στὴν πιὸ λεπτὴ διεργασία της, στὴν ἔκφραση καὶ διατύπωση τῶν δογματικῶν ἀληθειῶν της, κατὰ ἀνάλογο τρόπο καὶ τώρα μπορεῖ –καὶ καλεῖται νὰ τὸ κάνει– νὰ χρησιμοποιεῖ τὴν ἐπιστήμη καὶ ὡς συμπέρασμα καὶ ὡς διαδικασία σκέψης καὶ ὡς διάλεκτο στὴν ἀνάγκη νὰ διατυπώσει τὴ διδασκαλία της περὶ ἀνθρώπου, νὰ περιγράψει τὴ σχέση του μὲ τὸν φυσικὸ κόσμο

καὶ νὰ καταδείξει τὸ πέρασμά του ἀπὸ τὰ φυσικὰ στὰ ὑπὲρ αἴσθησιν.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ, ἡ Ἐκκλησία ἔχει μιὰ μοναδικὴ ἐμπειρία κατανοήσεως τοῦ ἀνθρώπου ὡς εἰκόνας τοῦ Θεοῦ, ὡς ὄντος κατευθυνομένου πρὸς τὴν μέθεξη καὶ ὁμοίωση τοῦ ὄντως ὄντος, ὡς ὑπάρξεως μὴ περικλειομένης στὰ πεπερασμένα χρονικὰ πλαίσια ἀλλὰ ἐπεκτεινομένης στὸ ἔσχατον τῆς ἰστορίας καὶ κατευθυνομένης στὴν αἰωνία κατάσταση τῆς ἀθανασίας καὶ ἀφθαρσίας, ὡς ὄντος κτιστοῦ δυναμένου νὰ μετέχει τῶν ἀκτίστων ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ μεταμορφοῦται ἐκ δυνάμεως εἰς δύναμιν. Αὐτὴν τὴν ἐμπειρία τῆς ἡ Ἐκκλησία μπορεῖ νὰ τὴν ἐπιβεβαιώσει καὶ στίς μέρες μας καὶ ἀπὸ τὰ πορίσματα τῆς ἐπιστήμης. Εἶναι ἀδύνατον ἡ ἐπιστημονικὴ ἀλήθεια νὰ μὴν εἶναι συμβατὴ μὲ «τὴν πᾶσαν ἀλήθειαν» τοῦ Ἁγίου Πνεύματος (Ἰω. ιστ' 13) ποὺ διαφυλάσσει ἡ Ἐκκλησία.

Βέβαια, ὅπως πρόσφατα ἔγραψε ὁ Ἀκαδημαϊκὸς καθ. Πάνος Λιγομενίδης στὴν ἑλληνικὴ ἔκδοση τοῦ Scientific American: «Τὸ ἐρώτημα τῆς ὑπαρξῆς τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς σχέσης του μὲ τὸ σύμπαν εἶναι μεταφυσικό· δὲν δύναται νὰ ἀπαντηθεῖ μὲ παρατήρηση, θεωρητικοποίηση καὶ πειραματισμό. Μὲ τίς ἀναζητήσεις τῆς ἡ ἐπιστήμη δὲν καταργεῖ τὸν Θεό. Σὲ μερικὲς περιπτώσεις καταργεῖ τὴν δεισιδαιμονία. Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι μεγάλοι ἐπιστήμονες καὶ διανοητὲς εἶναι βαθιὰ θρησκευόντες» (Ἡ ἔννοια τῆς ἀλήθειας στὴ θρησκεία καὶ τὴν ἐπιστήμη, Scientific American, Ἰανουάριος 1999, σ. 71).

Ὅπως δὲ ὑποστηρίζει ὁ καθ. Σωτ. Περισίδης, στὸν πρόλογο τῆς ἑλληνικῆς ἐκδόσεως τοῦ βιβλίου «Ἀλήθεια καὶ Ὁμορφιά» τοῦ Chandrasekhar, «ἡ πρόοδος τοῦ ἀνθρώπινου γένους ἔχει ἀνέκαθεν ταυτισθεῖ μὲ τὴν αὔξηση τῆς γνώσης καὶ τὴ βελτίωση τοῦ πολιτισμοῦ. Περισσότερο ἀπὸ πολιτικούς καὶ μεγάλους ἠγέτες, οἱ ἐπιστήμονες ἔχουν συμβάλει μὲ μὴ ἀντιστρεπτές διαδικασίες στὴν ἀνάπτυξή μας καὶ ἔχουν φέρεῖ τὴ ζωὴ μας πλησιέστερα στοὺς φυσικούς νόμους, πλησιέστερα στὸν Θεό, ἀνακαλύπτοντας καὶ ἐφαρμόζοντας τοὺς κανόνες τοῦ Συμπαντός μας. Ἡ Ἐπιστήμη καὶ ἡ θυγατέρα της ἡ Τεχνολογία διαμορφώνουν τίς ἡμέρες μας καὶ τὸ πεπρωμένο μας» (ἐκδ. ΙΔΕΑ, 1992).

Αὐτὴ εἶναι ἡ μία ὄψη τοῦ νομίσματος. Ἡ ἄλλη θὲλει τὴν ἐπιστήμη νὰ ἀμφισβητεῖ τὸν Θεό, νὰ μᾶς ἀπομακρύνει ἀπὸ αὐτόν, γιατί ὄχι καὶ ἀπὸ τοὺς νόμους τῆς φύσεως, τοὺς νόμους Του. Αὐτὸ δὲν φαίνεται νὰ κάνει ἡ σύγχρονη γενετικὴ ποὺ παρουσιάζεται πε-

ρισσότερο ως άπειλή παρά ως έλπίδα;

Η άλήθεια είναι ότι έρωτήματα περί του άν ή έπι-
στήμη τελικά άναβαθμίζει την ζωή, άν διευρύνει τους
όρίζοντες τής άναζητήσεως του άνθρώπου, άν αύξά-
νει την εύτυχία μας και βελτιώνει την γενικότερη ποι-
ότητα ζωής, άν πρέπει να τής έπιβληθούν όρια και άν
διέπεται από άρχές ή έρευνα είναι έρωτήματα που
άπασχολούν εύρως τις κοινωνίες μας.

Η Έκκλησία όμως, άναγνωρίζοντας μέν τό γε-
γονός ότι κάθε άνακάλυψη άποτελεί διείσδυση στα
μυστικά τής θείκης σοφίας, εύνοεί την έπιστήμη.
Άντικρύζει όμως και μία κοινωνία που δέν διακρί-
νεται για την πνευματική ποιότητά της, την προσή-
λωση σε άρχές και άξίες, μιá κοινωνία που έχει την
ιδιότητα να γεννά περισσότερα προβλήματα από
όσα λύνει, που χαρακτηρίζεται από παθολογικό
έγωισμό και άλαζονία, που στερείται από κάθε
έχνος αίώνιας προοπτικής.

Π' αυτό και διερωτάται πώς αύτή ή κοινωνία
μας μπορεί να διαχειρισθεί τις τεράστιες δυνάμεις
που τής έμπιστεύεται ή έπιστήμη; Άραγε φταίει σε
τίποτα ή έπιστήμη για τόν γενικευμένο άποπροσ-
ανατολισμό μας ή μήπως ό ένοχος πρέπει να βρεθεί
στις τεχνολογικές εφαρμογές; Κι άν ή έπιστήμη
είναι ή άνακάλυψη αυτού που ύπάρχει και ή τεχνο-
λογία ή κατασκευή αυτού που έμεις δημιουργούμε,
μήπως τελικά άντι να ψάχνουμε στο περιβάλλον μας
θα έπρεπε να στραφούμε μέσα μας;

Τέτοια έρωτήματα τίθενται σ' αυτό τό Συνέδριο.
Και οι όλοκληρωμένες ή μερικές άπαντήσεις τους
άποτελούν τόν έπιδιωκόμενο στόχο του. Σκοπός
του Συνεδρίου δέν είναι να προκαλέσει αντιπαρά-
θεση Θεολογίας και Έπιστήμης ούτε πάλι να όδη-
γήσει σε προκατασκευασμένα συμπεράσματα -γι'
αυτό έξ άλλου και δέν θα καταλήξει με συγκεκρι-
μένα γενικής άποδοχής πορίσματα. Ό σκοπός είναι
διπλός: άφ' ενός μέν να έλθουμε ως Έκκλησία σε
βαθύτερη κατανόηση τής έπιστημονικής νοοτρο-
πίας και τών συναφών προβληματισμών, άφ' έτέ-
ρου δέ να δώσουμε την εύκαιρία, μέσα από τις είση-
γήσεις και τις συζητήσεις, στο εύρύτερο κοινό, ανά-
λογα ό καθένας με τό έπίπεδό του, να διευρύνει τή
γνώση του, να διαμορφώσει άποψη, να προσδιορί-
σει την κατεύθυνση του προβληματισμού του, να
καθορίσει τις βασικές παραμέτρους τών μεταφυ-
σικών, φιλοσοφικών και κοινωνικών πεποιθήσεών
του, να βρεί την σχέση άνάμεσα στην διαρκώς έξε-
λισσόμενη έπιστημονική πραγματικότητα και την
διαχρονική και άμετάβλητη θεολογική άλήθεια.

Έμεις ως Έκκλησία θα παρακολουθήσουμε
προσεκτικά την πορεία τών έργασιών του Συνεδρί-
ου με διάθεση μαθητείας στην νέα γνώση, μαρτυ-
ρίας τής όρθοδόξου θεολογικής έμπειρίας και δια-
κονίας στη σύγχρονη έκφραση πίστεως. Η εύθύνη
μας άπέναντι στην έποχή και τόν σύγχρονο άνθρω-
πο να του προσφέρουμε τόν αίώνιο λόγο του Θεού,
όχι μόνον άνόθευτο αλλά και με κατανοητό και
εύληπτο τρόπο, μάς όδηγεί στην πνευματική ύποχρέ-
ωση να μάθουμε την γλώσσα τους.

Συγχαίρουμε πατρικώς όλους όσοι εργάσθηκαν
για την κατά τό δυνατόν άρτια όργάνωση αυτού
του Συνεδρίου.

Νιώθουμε βαθιά και πηγαία την εύγνωμοσύνη
μας άπέναντι στον άξιότιμο πρόεδρο τής Άκαδη-
μίας Άθηνών καθηγητή Νικόλαο Άρτεμιάδη, που
μάς τιμά με την παρουσία του και θα δώσει εύθύς
άμέσως τό έπιστημονικό στίγμα του Συνεδρίου,
στον άξιότιμο καθηγητή Γεώργιο Μπαμπινιώτη,
πρύτανη του Καποδιστριακού Πανεπιστημίου
Άθηνών, που φιλόξενα παρεχώρησε αύτήν την
Αίθουσα Τελετών για την έναρκτήρια τελετή μας,
στον άξιότιμο πρόεδρο του Κέντρου Έρευνών
«ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ» καθηγητή Διονυσίου Ίθακήσιο,
για την αυθόρμητη προσφορά του Κεντρικού άμφι-
θεάτρου για τις συνεδρίες, σ' όλους τους εύγενείς
και γενναιόδωρους χορηγούς μας και φυσικά άπέ-
ναντι στους έκλεκτους προσκεκλημένους όμιλητές
μας, που από «έγγυς και μακράν» υπεβλήθησαν
στον κόπο του ταξιδιού, την ταλαιπωρία τής
έκτροπής από τό πρόγραμμά τους και την θυσία
τής προετοιμασίας τών είσηγήσεών τους. Ίδιαίτερα
εύχαριστούμε τόν έλλογμώτατο καθηγητή του
Παν/μίου Πατρών και Πρόεδρο τής Όργανωτικής
Έπιτροπής του Συνεδρίου κ. Παν. Δρακάτο και τά
άξιότιμα μέλη της, και όλως ιδιαίτέρως τόν άγα-
πητόν έν Χριστώ Άδελφόν Μακαριώτατον Άλβα-
νίας κ. Αναστάσιον, ό όποιος έγκατέλειψε προς χά-
ριν μας την έκκλησιαστική του καθέδρα σε στιγμές
κρίσιμους για την γείτονα χώρα και πλουτίζει τό
Συνέδριό μας και με την παρουσία του και τόν με-
στό του λόγο.

Εύχαριστούμε πολυ και όλους έσās για την πα-
ρουσία σας, εκτιμούμε και άξιολογούμε τόν κόπο
και την καλή διάθεσή σας και εκ βαθέων εύχόμαστε
καλή έπιτυχία στο Συνέδριο.

*“Η χάρις του Κυρίου ήμών Ίησού Χριστού και ή
άγάπη του Θεού και Πατρός και ή κοινωνία του
άγιου Πνεύματος είη μετά πάντων ύμών. Αμήν”.*

ΣΥΝΟΔΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΙΡΕΣΕΩΝ

ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ “ΑΙΡΕΣΕΙΣ”

ΤΡΙΑ ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ
ΓΙΑ ΤΙΣ ΝΕΟΦΑΝΕΙΣ ΑΙΡΕΣΕΙΣ

‘Οσάκις παρουσιάζεται κάποιο πρόβλημα με εισαγόμενες ή γηγενείς αίρέσεις ή παραθρησκευτικές ομάδες στην πατρίδα μας, οί ‘Ελληνες πολίτες και τὰ Μ.Μ.Ε. άπευθύνονται στην ‘Εκκλησία και ζητοῦν πληροφορίες, ένημέρωση και βοήθεια ή άπαιτοῦν την αντιμετώπισή του. Και βεβαίως, μέχρι ένός σημείου καλά κάνουν, γιατί ή ‘Ορθόδοξη ‘Εκκλησία μας και λόγο έχει έν προκειμένω,

---

Του Πρωτοπρ. κ. **Κυριακού Τσουροῦ**,
Γραμματέως τῆς Σ.Ε. επί τῶν αίρέσεων

άλλά και μέσα νά βοηθήση και δυνατότητες δοκιμασμένες για νά περιφρουρήση τὸ ποιμνιό της από μιὰ τέτοια άπειλή.

‘Ομως, μ’ αὐτὸ τὸν τρόπο δίδεται ή έσφαλμένη έντύπωση ότι τὸ πρόβλημα τῶν νεοφανῶν αίρέσεων και τῆς παραθρησκείας σήμερα άποτελεῖ άποκλειστική άρμοδιότητα τῆς ‘Εκκλησίας. Μάλιστα πρὸ πολλῶν έτῶν, άρμόδιος ‘Ελληνας ύπουργός, στὸν όποῖον εἶχε άπευθυνθῆ έκπρόσωπος τῆς ‘Ιεραῶς Συνόδου, εἶχε άπαντήσει, ότι “έμεῖς δέν έμπλεκόμεθα σὲ τέτοια θέματα”.

‘Η έσφαλμένη αὐτῆ έντύπωση προέρχεται από τὸ γεγονός ότι επικρατεῖ άγνοια τοῦ προβλήματος, καθόσον τοῦτο θεωρεῖται ως ένα άποκλειστικά θρησκευτικό φαινόμενο. ‘Εχει όμως διεθνῶς άναγνωρισθῆ ότι ή δραστηριότητα πολλῶν νεοφανῶν παραθρησκευτικῶν ομάδων (οί όποῖες στὸ έξωτερικό άποκαλοῦνται σέκτες) άποτελεῖ μέγα κοινωνικό πρόβλημα και άπειλή για τὸ άτομο και τὸ κοινωνικό σύνολο, αλλά και γενικότερα για τὸν ευρωπαϊκό πολιτισμό. ‘Οχι τυχαίως, πολλές άπ’ αὐτὲς τῖς “σέκτες” χαρακτηρίστηκαν από έπισήμους ευρωπαϊκούς φορεῖς ως “καταστροφικές λατρεῖες”, “όλοκληρωτικές ομάδες”, “ψυχολατρεῖες” ή “έλευθεριοκτόνες ομάδες”.

‘Εδῶ θά περιορισθοῦμε σὲ τρία έπίσημα **Κείμενα - Ψήφισματα** τοῦ Ευρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου,

πού δηλώνουν πῶς βλέπουν και πῶς αντιμετώπίζουν τὸ πρόβλημα έπίσημα και θεσμοθετημένα ‘Οργανα τῆς Ευρωπαϊκῆς Ένώσεως, για νά καταλήξουμε στὸν έντονο προβληματισμό μας, γιατί στην ‘Ελλάδα έξακολουθοῦμε νά μὴν τὸ αντιμετώπιζουμε οὔσιαστικά.

α) Πρῶτο Ψήφισμα τοῦ Ευρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου (22.5.1984)

‘Ηδη τὸ 1984 τὸ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, επί τῆ βάσει τῆς εκθέσεως Cottrell και με άφορμή τὴν δραστηριότητα τῆς παραθρησκευτικῆς οργανώσεως τοῦ Σάν Μιούνγκ Μούν και “τὴν άναταραχή πού προκαλεῖται από τὴν δραστηριότητα τῆς οργανώσεως αὐτῆς”, εκδίδει τὸ πρῶτο του Ψήφισμα. Στὸ σκεπτικό τοῦ Ψηφίσματος έπισημαίνεται ότι τὸ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο λαμβάνει ύπόψη του “τῖς άνησυχίες πολιτῶν και οἰκογενειῶν στην Κοινότητα όσον άφορᾶ τῖς δραστηριότητες όρισμένων νέων οργανώσεων πού κινοῦνται κάτω από τὴν προστασία τῆς θρησκευτικῆς έλευθερίας, έφ’ όσον οί μέθοδοί τους συντελοῦν στην παραβίαση τῶν ανθρωπίνων και άστικῶν δικαιωμάτων και εἶναι επιζήμιες για τὴν κοινωνική θέση τῶν ατόμων πού άφοροῦν” (άρθρον Α).

Στὴν συνέχεια, τὸ Ψήφισμα έπισημαίνει “**ότι τὰ μέλη τῶν οργανώσεων αὐτῶν με τὴν άπομάκρυνση από τὴν ως τώρα ζωή τους, αντιμετώπίζουν προβλήματα στὸ κοινωνικό επίπεδο και στὸν τομέα τοῦ εργατικοῦ δικαίου, τὰ όποῖα θά μπορούσαν νά έχουν άρνητικὲς συνέπειες τόσο για τὰ άτομα αὐτά, όσο και για τὴν κοινωνία και τὸ κοινωνικό σύστημα**” (άρθρον Ε) (οί ύπογραμμίσεις δικές μας).

Μετὰ άπ’ αὐτὲς τῖς έπισημάνσεις τὸ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο **κρίνει άναγκαῖο** και προτείνει στὰ Κράτη - Μέλη, μεταξὺ τῶν άλλων και τὰ εξῆς:

α) Νά έξετάσουν τὴν διαδικασία πού ακολουθεῖται στὸ θέμα τῆς άναγνωρίσεως τῶν όργα-

νώσεων αυτών, τόν κοινωφελή ή μη χαρακτηήρα τους και “τή χορήγηση σέ αυτές φορολογικων άπαλλαγων” (άρθρον ΣΤ, 1, α).

Έδω πρέπει νά σημειώσωμε ότι συχνά οι οργανώσεις αυτές επιτυγχάνουν τήν άναγνώριση τους ως θρησκευτικων ομάδων ή μειονοτήτων ή κοινωφελων ιδρυμάτων με άποτέλεσμα τήν άπαλλαγή τους από τήν φορολογία τεραστίων κεφαλαίων, τά όποια διακινούνται και πρός τό έξωτερικό και προέρχονται βεβαίως από τήν έκμετάλλευση των θυμάτων τους.

β) Νά προβοϋν στήν “σύσταση ύπηρεσιων παροχής βοήθειας, οι όποιες νά παρέχουν στα μέλη νομικές συμβουλές κατά τήν άποχώρησή τους από τις οργανώσεις αυτές και ένίσχυση κατά τήν επανένταξή τους στήν κοινωνία και στο χωρο εργασίας” (άρθρον ΣΤ, 1, στ).

Και έδω πρέπει νά έπισημάνωμε ότι τό Ψήφισμα γνωρίζει καλά τις άρνητικές συνέπειες που συνοδεϋουν τά θύματα κατά τήν ένταξή τους, αλλά και κατά τήν τυχόν άποχώρησή τους από τις οργανώσεις αυτές. Οι συνέπειες αυτές είναι ψυχικές, οικονομικές, διανοητικές, οικογενειακές και κοινωνικές, γι’ αυτό και τό Ψήφισμα θεωρεί άναγκαία τήν νομική και κοινωνική κάλυψη των θυμάτων κατά τήν πραγματικά δύσκολη επανένταξή τους στο κοινωνικό σύνολο. Πρέπει δέ νά ληφθή υπόψη ή ψυχολογική βία και οι άπειλές που χρησιμοποιούνται έκ μέρος των ομάδων αυτών πρός τά θύματά τους σέ περίπτωση άποχωρήσεώς τους, αλλά και ή διεργασία τής πλήρους έξαρτίσεως από τήν όργάνωση, τήν όποία έχουν ύποστει μέσα σ’ αυτήν τά ίδια τά θύματα, δεδομένου μάλιστα ότι με διαφόρους “χειρισμούς” επιτυγχάνεται ή πλήρης άλλοίωση τής προσωπικότητός τους.

γ) Καλεί τήν Έπιτροπή “νά έπεξεργασθεί διαδικασίες που νά έξασφαλίζουν, υπό τις παροϋσες συνθήκες, άποτελεσματική προστασία των πολιτων τής Κοινότητος” (άρθρον ΣΤ, 3, β).

δ) Ίδιαίτερη μνεία κάνει τό πρώτο Ψήφισμα του Έυρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τήν έξασφάλιση “κοινωνικων άσφαλίσεων” των άτομων που έξαρτώνται και άπασχολούνται” στις ομάδες αυτές (άρθρον ΣΤ, 5, ι). Η έπισήμανση αυτή είναι σημαντική, καθόσον τά θύματα των ομάδων αυτών άπασχολούνται σέ πολύωρες και έξαντλη-

τικές, πολλάκις δέ και ταπεινωτικές άπασχολήσεις, χωρίς οϋδεμία άμοιβή ή κοινωνική άσφάλιση. Γι’ αυτό και με τήν τυχόν άποχώρησή τους από τήν ομάδα βρίσκονται κυριολεκτικά στον δρόμο, χωρίς πόρους και περίθαλψη, κατεστραμένα συνήθως πνευματικά, ψυχικά, έπαγγελματικά, οικογενειακά, κοινωνικά και οικονομικά.

ε) Τό έν λόγφ Ψήφισμα του Έυρωκοινοβουλίου, τέλος, άπευθύνει έκκληση πρός τις κυβερνήσεις των Κρατων - Μελων τής Ένωμένης Έυρώπης νά λάβουν σοβαρά μέτρα για τήν προστασία των πολιτων από τις “μηχανορραφίες” αυτων των ομάδων και τήν “φυσική και ψυχολογική βία που άσκοϋν”. Συγκεκριμένα, ζητεί από τις ευρωπαϊκές κυβερνήσεις “νά μεσολαβήσουν για τήν έπεξεργασία άνάλογων συμφωνιων του Συμβουλίου τής Έυρώπης, που θα παράσχουν στο άτομο μια άποτελεσματική προστασία από τις ένδεχόμενες μηχανορραφίες αυτων των οργανώσεων και από τή φυσική και ψυχολογική βία που άσκοϋν” (άρθρον ΣΤ, 6), (ύπογραμμίσεις δικές μας).

Έξ όλων τούτων προβάλλει σαφέστατα ό κοινωνικός χαρακτηήρας του προβλήματος και κατονομάζονται οι άρμόδιοι για τήν άντιμετώπισή του φορείς, που δέν είναι άλλοι από τις κυβερνήσεις των Κρατων - Μελων τής Έυρωπαϊκής Ένώσεως με τις έπί μέρους Ύπηρεσίες τους.

β) Δεύτερο ψήφισμα του Έυρωπαϊκού Κοινοβουλίου (29.2.1996)

Τό έτος 1996 τό Έυρωπαϊκό Κοινοβούλιο επανέρχεται στο πρόβλημα τής δραστηριότητος των αίρέσεων και των παραθρησκευτικων ομάδων και μάλιστα με ιδιαίτερα έντονο τρόπο αυτή τή φορά.

Πρωτίστως έπισημαίνει ότι “οι δραστηριότητες των ομάδων των σεκτων ή των ένώσεων τυπου σεκτων άποτελοϋν φαινόμενο σέ πλήρη άνθηση, υπό πολυποικιλεις μορφές, σ’ όλόκληρο τόν κόσμο” (άρθρον Γ).

Στή συνέχεια διαπιστώνει ότι πολλές παραθρησκευτικές όργανώσεις άναπτύσσουν περισσότερες από είκοσι έγκληματικές δραστηριότητες, άπειλητικές τόσο για τό άτομο όσον και για τό κοινωνικό σύνολο. Γράφει τό κείμενο: “όρισμένες σέκτες, που δροϋν στο πλαίσιο διασυνοριακού δικτύου έντός τής Έυρωπαϊκής Ένώσεως, επιδίδονται

σέ παράνομες ή έγκληματικές δραστηριότητες και σέ παραβιάσεις τών δικαιωμάτων του ανθρώπου, όπως σέ κακομεταχείριση, σεξουαλική βία, έγκλεισμούς, σωματεμπόριο, ενθάρρυνση επιθετικής συμπεριφοράς, μέχρι και σέ προπαγάνδα ρατσιστικών ιδεολογιών, σέ φορολογικές άπάτες, μεταφορές κεφαλαίων, έμποριο όπλων, διακίνηση ναρκωτικών, παραβίαση του δικαιώματος τής εργασίας, ή σέ παράνομη άσκηση τής ιατρικής κ.λπ.” (άρθρον Ε).

Έδω πρέπει νά πούμε ότι ή μεγάλη αυτή έγκληματική δραστηριότητα πολλών παραθρησκευτικών ομάδων κρύπτεται συνήθως κάτω από μιá ποικιλία προσωπειών, με τά όποια δραστηριοποιούνται, θρησκευτικού, φιλανθρωπικού ή φιλοσοφικού χαρακτήρος ή ως κινημάτων για τήν ειρήνη, τά ανθρώπινα δικαιώματα και τήν θρησκευτική έλευθερία.

Περαιτέρω, τó Ψήφισμα καλεί τά Κράτη - Μέλη νά “έξασφαλίσουν ότι οί δικαστικές αρχές θά προβαίνουν σέ αποτελεσματική χρήση τών ύπαρχόντων σέ έθνικό επίπεδο νομικών διατάξεων και μέσων και θά συνεργασθούν ενεργώς και στενότερα, ιδίως δέ στο πλαίσιο τής Ευροπé, για νά καταπολεμήσουν τις παραβιάσεις τών θεμελιωδών δικαιωμάτων τών ατόμων τις όποιες διαπράττουν όρισμένες σέκτες” (άρθρον Ε, 2).

Τέλος, τó Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, λαμβάνοντας υπόψη, ότι πολλές παραθρησκευτικές ομάδες χρησιμοποιούν θρησκευτικά προσώπεια για νά έξαπατούν τις άρμόδιες κρατικές Αρχές και νά επιτύχουν φορολογικές έλαφρύνσεις, θεωρεί ότι δέν πρέπει νά τους παραχωρείται αυτόματως ή άναγνώριση του θρησκευτικού καθεστώτος. Στο άρθρο Ε, 4 τó Ψήφισμα “καλεί τις κυβερνήσεις τών κρατών μελών νά μη καταστήσουν τή χορήγηση του θρησκευτικού καθεστώτος αυτόματη και νά μελετήσουν, σέ περιπτώσεις πού σέκτες έμπλέκονται σέ σκοτεινές ή έγκληματικές δραστηριότητες, τήν άρση του καθεστώτος τών θρησκευτικών κοινοτήτων, πού τους παρέχει φορολογικά πλεονεκτήματα και κάποιας μορφής νομική προστασία”.

Ποιά άραγε ύπηρεξεν, μέχρι σήμερα, ή ανταπόκριση τών άρμοδίων κρατικών φορέων τής Πατρίδος μας στα κελεύσματα και τις προτροπές αυτές

του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου; Διότι, άπ’ ό,τι γνωρίζουμε, τά μέν έλληνικά δεδομένα για τήν δραστηριότητα τών διαφόρων “σεκτών” είναι και στην Πατρίδα μας τά ίδια μ’ εκείνα τών άλλων χωρών τής Ένωμένης Ευρώπης, ή δέ αντίδραση τών έλληνικών κρατικών φορέων είναι ίσχυή έως άνύπαρκτη. Ένω, δηλαδή, σέ άλλες χώρες τής Ευρώπης έχουν συσταθί ειδικές Έπιτροπές παρακολούθησεως του φαινομένου και λήψεως συγκεκριμένων μέτρων, ενώ από ευρωπαϊκά Κοινοβούλια έχουν συνταχθί καταστάσεις επικινδύνων αίρετικών ομάδων (Γαλλία, Βέλγιο, Ιταλία) και έχουν συγκροτηθί άστυνομικές ύπηρεσίες για τήν παρακολούθηση τής δραστηριότητός τους (Γαλλία), στην Ελλάδα αφήνεται μόνη τής ή Έκκλησία νά κάνη ό,τι μπορεί στα πλαίσια βέβαια πού τής επιτρέπουν τó Σύνταγμα και οί νόμοι. Και ναί μέν ή Έκκλησία κάνει και σ’ αυτόν τó τομέα τó καθήκον τής έναντι του Πληρώματος και τών θυμάτων ή τών οικογενειών τους. Όμως τά Ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου καλούν τις Κυβερνήσεις νά δραστηριοποιηθούν εν προκειμένω και όχι τις Έκκλησίες. Στο άρθρο Ε, 6 ζητεί από τις κυβερνήσεις “νά έλεγχθοún και νά καταπολεμηθοún οί παράνομες δραστηριότητες τών σεκτών μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση”. Και στο άρθρο Ε, 7 “καλεί τήν έπιτροπή και τά Κράτη μέλη νά επιδείξουν τή μεγαλύτερη δυνατή επαγρύπνηση, ώστε νά αποφευχθεί ή χορήγηση κοινοτικών έπιδοτήσεων σέ παράνομες ενώσεις σεκτών”. Όλα αυτά αποτελούν άρμοδιότητες τών άρμοδίων Έλληνικών Υπουργείων, όπως φερ’ ειπείν Έσωτερικών, Δημοσίας Τάξεως, Παιδείας και Θρησκευμάτων, Γραμματείας Νέας Γενιάς κ.λπ., τά όποια πρέπει νά αναλάβουν τις ευθύνες τους και μάλιστα άμεσα και ουσιαστικά.

γ) Τρίτο ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (17.2.1998)

Στό τρίτο αυτό Ψήφισμά του, πού είναι σχετικό με “ τόν σεβασμό τών ανθρωπίνων δικαιωμάτων”, τó Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο επανέρχεται στην άπόφασή του του 1996. Με τó άρθρο 134 “καλεί τά κράτη μέλη νά λάβουν μέτρα, σεβόμενα τις αρχές του κράτους δικαίου, για τήν καταπολέμηση τών παραβιάσεων τών δικαιωμάτων

τῶν ἀτόμων πού διαπράττουν ὀρισμένες σέκτες στίς ὁποῖες θά πρέπει νά μὴ χορηγεῖται τὸ δικαίωμα τῆς σύστασης θρησκευτικῆς ἢ πολιτιστικῆς ὀργάνωσης, πράγμα πού τοὺς ἐξασφαλίζει φορολογικὰ πλεονεκτήματα καὶ κάποια μορφή νομικῆς προστασίας”. Μὲ τὸ ἄρθρο του αὐτὸ τὸ Ψήφισμα ἀναγνωρίζει, ὅτι μὲ τὴν ἐγκληματικὴ δραστηριότητά τους πολλὲς παραθρησκευτικὲς ὁμάδες παραβιάζουν καὶ καταπατοῦν τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα καὶ διαπράττουν φορολογικὲς παραβάσεις.

Ἄπὸ ὅλα αὐτὰ τὰ ἐπίσημα καὶ τόσο σημαντικὰ κείμενα τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου γίνεται καταφανὲς ὅτι τὸ πρόβλημα τῶν νεοφανῶν αἱρέσεων καὶ τῆς παραθρησκείας ἔχει, πέραν τοῦ θρησκευτικοῦ χαρακτήρος του ἢ τοῦ θρησκευολογικοῦ ἐνδιαφέροντός του, καὶ ἔντονο κοινωνικὸ χαρακτήρα, ὁ ὁποῖος μπορεῖ νά ἀποτελέσει ἀπειλή γιὰ τοὺς κοινωνικοὺς θεσμούς, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὰ ἄτομα, κυρίως νέους, τῶν ὁποίων ἡ προσωπικότητα διαλύεται καὶ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματά τους καταπατοῦνται.

Ἄραγε, αὐτὰ τὰ Κείμενα - Ψηφίσματα δὲν εἶναι γνωστὰ στοὺς ἀρμοδίους τῆς πατρίδος μας; Κι ἂν εἶναι γνωστὰ, τότε ποιά συγκεκριμένα μέτρα λαμβάνονται γιὰ νά πραγματοποιηθοῦν οἱ ἀποφάσεις τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου;

Ἐν ὀνόματι δῆθεν τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς προασπίσεως τῶν ἀνθρώπινων δικαιωμάτων πολλὰ πράγματα ἀλλάσσουν καὶ ἀνατρέπονται στὴν πατρίδα μας τελευταῖα καὶ μάλιστα μὲ τρόπους περιέργους. Κινδυνεύομε νά χάσωμε τὴν ταυτότητά μας σὰν Ἔθνος καὶ σὰν Λαός. Καὶ σ’ αὐτὸ δὲν εἶναι ἀμέτοχος καὶ οἱ πολυάριθμοι καὶ

πολυώνυμοι σύγχρονοι αἱρέσεις. Βεβαίως, κάθε ὁμάδα, κυρίως ξενόφερτη, πού δραστηριοποιεῖται στὴν πατρίδα μας μὲ “θρησκευτικὸ” προσωπεῖο δὲν εἶναι, ὅπως συχνὰ ἐκλαμβάνεται, καὶ θρησκεία καὶ μάλιστα “γνωστὴ”, γιὰ τὴν ὁποία κάνει λόγο τὸ Ἑλληνικὸ Σύνταγμα. Ἐχει γίνεи πλέον διεθνῶς ἀποδεκτὸ ὅτι σήμερα ὑπάρχουν καὶ ὁμάδες μὲ “ἐγκληματικὴ δραστηριότητα” καὶ μὲ καταστροφικὲς συνέπειες γιὰ τὴν θρησκευτικὴ ἐλευθερία καὶ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα τῶν θυμάτων τους –ὅπως ἐπανειλημένα παρατηροῦν τὰ Ψηφίσματα τοῦ Εὐρωκοινοβουλίου– ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν δημόσια τάξη καὶ ἀσφάλεια. Γι’ αὐτὲς τὶς ὁμάδες τὸ ἄρθρο 9, παράγραφος 2 τῆς Συμβάσεως τῆς Ρώμης (1950) προβλέπει περιορισμὸ τῆς “ἐλευθερίας ἐκδηλώσεως τῆς θρησκείας ἢ τῶν πεποιθήσεων”, μὲ τὴν λήψη ἀναγκαίων μέτρων στίς περιπτώσεις πού ὑπάρχει κίνδυνος” διὰ τὴν δημοσίαν ἀσφάλειαν, τὴν προάσπισιν τῆς δημοσίας τάξεως, ὑγείας καὶ ἠθικῆς, ἢ τὴν προάσπισιν τῶν δικαιωμάτων καὶ ἐλευθεριῶν τῶν ἄλλων”.

Ἐμεῖς, ἐδῶ, στὴν μέχρι τώρα Ὁρθόδοξη Ἑλλάδα, γιὰ τὴν δὲν τηροῦμε τὶς ὑποχρεώσεις μας, καὶ γιὰ τὴν δὲν ἐναρμονίζομεθα μὲ τὴν τακτικὴ τῶν ἄλλων χωρῶν τῆς Εὐρώπης; Πατὶ δὲν ἐφαρμόζομε ἐκεῖ πού πρέπει τὴν Σύμβαση τῆς Ρώμης, τὴν ὁποία ἔχομε ὑπογράψει καὶ τὴν ὁποία τόσο συχνὰ ἐπικαλούμαστε εὐκαίρως ἀκαίρως γιὰ τὶς λεγόμενες “θρησκευτικὲς μειονότητες” καὶ γιὰ τὴν ἀγνοοῦμε τὶς ἀποφάσεις τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου στὸν τομέα αὐτόν, τὶς ὁποῖες ὀφείλομε νά ἐφαρμόζομε;

Ἄραγε, αὐτὰ δὲν εἶναι τουλάχιστον περιέργα;

ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ

1. Ἐν πρώτοις πρέπει νὰ διευκρινίσουμε, ὅτι τὸ μάθημα τῶν θρησκευτικῶν ἐν μέρει ὑποκαθιστᾶ καὶ τὶς ἀρχαῖες τῆς πρώτης Ἐκκλησίας Κατηχητικὲς Σχολές στὴ διδασκαλία τῶν χριστιανικῶν ἀληθειῶν καὶ διαδέχεται ἐν πολλοῖς τὸ ἔργο τοῦ «κρυφοῦ σχολειοῦ». Ἐπίσης σήμερ, ἐφ' ὅσον ἔχει ἐπικρατήσει ὁ νηπιοβαπτισμὸς ἀντικαθιστᾶ καὶ τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς ἀναδόχους στὴν ὑποχρέωσή τους νὰ διδάξουν καὶ νὰ μεταδώσουν τὶς ἀλήθειες αὐτὲς στοὺς νέους, ἐπειδὴ οἱ ἴδιοι δὲν εἶναι σὲ θέ-

---

Τοῦ κ. ΠΑΝΑΓ. Ι. ΜΠΟΥΜΗ
Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

ση ἢ δὲν ἔχουν τὸν ἀπαιτούμενο χρόνο νὰ ἐκπληρώσουν τὸ καθήκον τους αὐτό. Πὰ τὸ λόγο αὐτὸ γνώμη καὶ δικαίωμα στὴν ὁποιαδήποτε διαδικασία καὶ μεταβολὴ στοῦ περιεχομένου ἢ στὴν ἐμπέδωση τῶν γνώσεων αὐτῶν ἀσφαλῶς ἔχουν καὶ ἡ Ἐκκλησία καὶ τὰ μέλη της, τὰ ὁποῖα καὶ φορολογοῦνται καὶ γιὰ τὴν ὑποχρέωση καὶ προσφορά αὐτῆ τῆς Πολιτείας.

2. Ὅπως καὶ ἡ Κατήχηση ἔτσι καὶ τὸ μάθημα τῶν θρησκευτικῶν κατὰ πρῶτον καὶ κύριον λόγον πρέπει νὰ περιλαμβάνει τὴ διδασκαλία καὶ τὴ μετάδοση τῶν ἀποκεκαλυμμένων ἀληθειῶν τῆς Χριστιανικῆς πίστεως, τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ. Πιὸ συγκεκριμένα, πρέπει νὰ μεταδίδει τὴν αὐθεντικὴ ἐκκλησιαστικὴ παράδοση, τὴν ἀλήθεια ἀνόθευτη, ὅπως αὐτὴ παραδόθηκε ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ καὶ τοὺς Ἀποστόλους Του. Μὲ ἄλλα λόγια ὀφείλει νὰ περιλαμβάνει τὴν ἀποστολικὴ παράδοση, τὴν παράδοση τῆς Μίας, Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ὅπως αὐτὴ περιέχεται στὴν Ἁγία Γραφή (Παλαιὰ καὶ Καινὴ Διαθήκη) καὶ στὶς ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων (ὄρους καὶ κανόνες) τῆς ἐνωμένης Ἐκκλησίας.

3. Ἐν συνεχείᾳ, ἐπικουρικῶς τὸ μάθημα τῶν θρησκευτικῶν μπορεῖ νὰ περιλαμβάνει καὶ κάθε ἄλλη γνώση, ἢ ὁποῖα θὰ συντελεῖ στὴ διασαφήνιση, ἀπόδειξη, ἐμπέδωση καὶ βίωση τῶν ἀληθειῶν αὐτῶν. Ἔτσι μπορεῖ νὰ περιλαμβάνει καὶ τὴ γνώση ἱστορικῶν, ἐκκλησιαστικῶν γεγονότων ἢ προσώπων καὶ τῶν ἔργων τους. Ἀκόμη καὶ τὰ βασικὰ στοιχεῖα ἄλλων θρησκειῶν, εἶναι δυνατὸν νὰ περι-

λαμβάνονται στὸ μάθημα τῶν θρησκευτικῶν καὶ νὰ κρίνονται βάσει τῆς προαποκτηθείσας αὐθεντικῆς Ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως, καὶ νὰ συγκρίνονται, ὥστε νὰ μπορεῖ ὁ μαθητὴς νὰ παίρνει θέση. Ὁ Ἀπ. Παῦλος προτρέπει: «Πάντα δοκιμάζετε (=ἐλέγγετε) τὸ καλὸν κατέχετε· ἀπὸ παντὸς εἶδους πονηροῦ ἀπέχεσθε» (Α' Θεσσ. 5, 21).

4. Τὸ μάθημα τῶν θρησκευτικῶν καὶ οἱ ἀποκτώμενες γνώσεις διὰ μέσου αὐτοῦ χρήσιμο καὶ καλὸ εἶναι νὰ ἐξετάζονται, γιὰ νὰ ἐλέγχεται καὶ ἡ καταβληθεῖσα φιλότιμη προσπάθεια ἐκμαθήσεως αὐτῶν ἐκ μέρους τοῦ μαθητοῦ καὶ γιὰ νὰ ἐμπεδώνεται περισσότερο ἡ γνώση αὐτῆ. Γνωστὸ εἶναι ἀπὸ τὴν παιδαγωγικὴ, ὅτι ἡ «ἐπανάληψη εἶναι μῆτέρα τῆς μαθήσεως». Ἐξ ἄλλου ἡ ἐξέταση δὲν εἶναι ξένη πρὸς τὸ σκοπὸ τοῦ μαθήματος τῶν θρησκευτικῶν, ἐὰν ἀναλογιστοῦμε ὅτι ἐξέταση τοῦ περιεχομένου τῆς Κατηχήσεως γινόταν καὶ κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὅταν δὲν εἶχε ἐπικρατήσει ὁ νηπιοβαπτισμὸς καὶ οἱ ἄνθρωποι εἰσέρχοντο στὴν Ἐκκλησία σὲ μεγάλη ἡλικία. Ἐξετάζονταν, ἂν ἔμαθαν αὐτά, στὰ ὁποῖα κατηχήθηκαν.

5. Βεβαίως εὐνόητο εἶναι, ὅτι τόσο ἡ διδασκαλία, ὅσο καὶ ἡ ἐξέταση τοῦ περιεχομένου τῆς θρησκευτικῆς διδασκαλίας γιὰ τὴν καλλίτερη ἐπιτυχία, πρέπει νὰ γίνεται ἀπὸ πιστὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας, ἀπὸ Ὁρθόδοξους Θεολόγους. Αὐτοὶ ὀφείλουν νὰ ἔχουν καὶ τὶς προϋποθέσεις καὶ τὰ προσόντα καὶ τὴ διάθεση καὶ τὴν ἰκανότητα καὶ τὴ δυνατότητα, ἀλλὰ καὶ τὴν ὑποστήριξη, νὰ μεταδίδουν τὶς ἀλήθειες αὐτὲς, νὰ προβαίνουν στὶς ἀπαιτούμενες ἀντικειμενικὲς κρίσεις καὶ συγκρίσεις, ὥστε νὰ γίνονται ἀποδεκτοὶ καὶ ἀπὸ τοὺς μαθητὲς τους. Ὁ καλὸς δάσκαλος τῶν θρησκευτικῶν, ὁ ὁποῖος ἐπιβάλλεται μὲ τὰ γνωστικὰ καὶ πνευματικὰ του προσόντα δὲν ἀντικαθίσταται οὔτε μὲ τὰ καλλίτερα βιβλία, οὔτε μὲ τὰ τελειότερα ὀπτικοακουστικὰ μέσα.

6. Ἀσφαλῶς ὁ καθηγητὴς τῶν θρησκευτικῶν ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω προϋποθέσεων γιὰ τὴν καλλίτερη ἐπιτυχία, ἐπίδοση, προσήλωση, ἀφοσίωση του καὶ ἀπόδοσή του στὸ ἔργο του, πρέπει νὰ αἰσθάνεται ὅτι ἔχει τὴν ἐμπιστοσύνη καὶ τὴν ὑποστήριξη καὶ τὴν ἐκτίμηση καὶ τὴν ἀναγνώριση τῆς Πολιτείας καὶ τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων καὶ τῆς Κοινωνίας. Καὶ σὰν μιὰ ἀπό-

δειξη τῆς ὑπάρξεως τῶν ἀνωτέρω προϋποθέσεων καὶ ὄρων εἶναι καὶ ὁ μὴ παραγκωνισμὸς του καὶ παρεμερισμὸς του, ὁ ὁποῖος πραγματοποιεῖται, ὅταν μὲ λύπη βλέπει, ὅτι τὸ μάθημά του περιθωριοποιεῖται, δὲν ἐξετάζεται καὶ δὲν ἐκτιμᾶται, ὅπως θὰ ἔπρεπε ἔνεκα καὶ τοῦ ἀνεκτίμητου θησαυροῦ του καὶ τῆς ὑψίστης ἀποστολῆς του καὶ προσφορᾶς καὶ στοῦ Ἔθνος καὶ στὴν κοινωνία.

7. Ὁ ἀνωτέρω τονισμὸς τῆς ἀξίας τοῦ μαθήματος τῶν θρησκευτικῶν δὲν εἶναι ἓνας δικὸς μας μεμονωμένος ἀνεδαφικὸς ἰσχυρισμὸς, ἀλλὰ γενικώτερη πεποίθηση καὶ ὁμολογία, ἡ ὁποία στηρίζεται σὲ πραγματικά, ἐμπειρικά καὶ ἱστορικά δεδομένα. Ἡ κατάλληλη καὶ ἀρμόδια προσφορὰ τοῦ μαθήματος τῶν θρησκευτικῶν μὲ τὸ νὰ παρέχεται ὑπευθύνως καὶ μὲ τὸ νὰ γνωρίζει καὶ νὰ γνωστοποιεῖ στὸν ἄνθρωπο τὴν ἀποκεκαλυμμένη ἀλήθεια εἶναι τὸ *μᾶνα ἐξ οὐρανοῦ*. Προσφέρει στὸν ταλαιπωρημένο ἄνθρωπο τὸν κατελθόντα, σαρκωθέντα καὶ ἐνανθρωπήσαντα Υἱὸ καὶ Λόγο τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι «ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ» (Ἰω. 14, β). Ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς εἶπε: «Τὰ ρήματα ἃ ἐγὼ λαλῶ ὑμῖν πνευμᾶ ἔστι καὶ ζωὴ ἔστιν» (Ἰω. 6, 63). Ὁ λόγος αὐτὸς τοῦ Θεοῦ ἀνυψώνει, τελειοποιεῖ, ἀγιοποιεῖ καὶ θεοποιεῖ τὸν ἄνθρωπο. Κατῆλθε ὁ Θεός, γιὰ νὰ ἀνέλθει ὁ ἄνθρωπος. Γιὰ νὰ γίνῃ ἄνθρωπος μὲ τὴν κυριολεκτικὴ του σημασία (ἄνθρωπος = ἄνω θρώσκω).

8. Καὶ ἐκτὸς αὐτοῦ καὶ μὲ αὐτὰ τὰ μέσα καὶ μὲ αὐτὰ τὰ ἀποτελέσματα, ὁ ἄνθρωπος ἀπελευθερώνεται, γίνεται ἀπελεύθερος. Μὲ τὴ *συνεχῆ γνώση* καὶ *προσοικεῖωση* τῆς ἀλήθειας ἀποκτᾶ ἐλευθερία, τὴν πολυπόθητη *πραγματικὴ ἐλευθερία*. Ἐλευθερία ἀπὸ ἐσωτερικά, προσωπικά, σωματικά καὶ ψυχικά πάθη καὶ ἀδυναμίες, καὶ ἐλευθερία ἀπὸ ἐξωτερικά «πάθη», δοκιμασίες καὶ τυραννίες. Γιατί ποιὸς μπορεῖ νὰ ἀρνηθεῖ, ὅτι ἡ στέρηση τῆς γνώσεως τῆς ἀληθείας, τῆς πραγματικῆς ἀληθείας ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο, καὶ ἡ ἐγκατάλειψή του στὴν πλάνη, στὴν ἀμάθεια καὶ στοῦ σκοτάδι, εἴτε ἀπὸ ἐσωτερικὲς δυνάμεις, εἴτε ἀπὸ ἐξωτερικὲς ἐπιδράσεις καὶ ἐπιταγές, δὲν ὀδηγεῖ στὴν ὑποτελία, στὴν ὑποδούλωσή του καὶ στὴν τυραννία; Εὐκόλα τότε καθίσταται καὶ ἐγκαθίσταται τὸ κράτος μέσα στὴν κοινωνία καὶ στοῦν κάθε πολίτη ὡς δικτατορία καὶ τυραννία.

9. Πέρα ἀπὸ τὴν ἐλευθερία ὁ φύσει καὶ θέσει ἀνήσυχος ἄνθρωπος ἀποκτᾶ μὲ τὴν ἀληθινὴ καὶ αὐθεντικὴ γνώση τῆς ἀληθείας, μὲ τὴν ἐπίγνωση

τοῦ ὀρθοῦ καὶ τοῦ δικαίου, καὶ μία βεβαιότητα, μὴ ἀσφάλεια καὶ *σιγουριά*, μὴ ἐλπίδα, μὴ αἰσιοδοξία καὶ ἓνα ὄραμα. Γνωρίζει ἀπὸ ποῦ ἔρχεται, ποῦ καταφεύγει καὶ ποῦ πηγαίνει. Δὲν παίρνει μόνο ζωὴ ἀπὸ τὸ Χριστό, ἀλλὰ γνωρίζει καὶ ποιὸς εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς ζωῆς αὐτῆς, ποιὸς εἶναι ὁ προσδιορισμὸς του. Παίρνει καὶ ζωτικότητα καὶ δραστηριότητα καὶ ἐργατικότητα καὶ δημιουργικότητα. Δυστυχῶς καὶ σήμερα παρ' ὄλες τὶς τεχνικὲς προόδους καὶ κατακτήσεις, ποῦ ἄλλοῦ μπορεῖ νὰ πιστέψῃ ὁ ἄνθρωπος; Ποιὸς ἐμπιστεύεται τὶς ἀνθρώπινες γνώσεις, ὑποδείξεις καὶ ὑποσχέσεις; Ἐνας ἄκρατος ὑποκειμενισμὸς ἐπικρατεῖ καὶ γιὰ τοῦτο μία δικαιολογημένη καχυποψία, ἐπιφυλακτικότητα καὶ ἀβεβαιότητα πλανᾶται στὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου.

10. Περαιτέρω, ἡ γνώση καὶ ἡ προσοικεῖωση τῆς αὐθεντικῆς ἀληθείας, τῆς πραγματικῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἐγγυημένης βεβαιότητος καὶ ἀσφαλείας χαρίζει καὶ ἓνα ἐσωτερικὸ *αἴσθημα χαρᾶς*, *πραγματικῆς χαρᾶς* καὶ εὐτυχίας, εὐφροσύνης, *εἰρήνης* καὶ *γαλήνης*. Ὁ Κύριος τὸ λέει σαφῶς: «Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ἡ χαρὰ ἢ ἐμὴ ἐν ὑμῖν ἢ καὶ ἡ χαρὰ ὑμῶν πληρωθῇ» (Ἰω. 15, 11). Καὶ ὁ Ἄπ. Παῦλος διαβεβαιώνει: «Ὁ καρπὸς τοῦ πνεύματός ἐστιν ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη...» (Γαλ. 5, 22). Καὶ ἐπαναλαμβάνει: «Οὐ γὰρ ἐστιν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ βρῶσις καὶ πόσις, ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη καὶ χαρὰ ἐν πνεύματι ἁγίῳ» (Ρωμ. 14, 17). Καὶ ἀκολουθεῖ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός: «Τίνι γὰρ ἐορτὴ καὶ πανήγυρις; τίνι θυμηδία καὶ ἀγαλλίασις;... Ἡμῖν εὐφροσύνη καὶ χαρὰ πᾶσα ἐόρτιος» (PG 96, 545).

11. Ἐξ ἄλλου καὶ ἰδιαίτερος γιὰ τοὺς ἑλληνόπαιδες, οἱ ὁποῖοι διακρίνονται γιὰ τὴ φυσικὴ τους ἐξυπνάδα, τὰ πράγματα μποροῦν νὰ πάρουν μία πολὺ εὐχάριστη τροπὴ. Ἡ φυσικὴ αὐτὴ ιδιότητα καὶ ἰκανότητα, ἡ εὐστροφία αὐτὴ καὶ ὀξύνοια, διαφωτιζομένη ἀπὸ τὴν ἀνωτέρω γνώση τῆς ἀληθείας ἐν ἐλευθερία καὶ διαποτιζομένη ἀπὸ τὴν ἀρετὴ τῆς χριστιανικῆς καὶ ἀληθινῆς ἀγάπης, ἡ ὁποία εἶναι «σύνδεσμος τῆς τελειότητος» (Κολ. 3, 14) δὲν θὰ καταντᾶ *πονηρία*, *πανουργία*, *μοχθηρία*, *κακία*, *ἀδικία*, *πράγματα* τὰ ὁποῖα εἶναι ἢ αἰτία πολλῶν συμφορῶν, διατρέσεων, ἀντικοινωνικῶν ἐκδηλώσεων καὶ ἐπιπτώσεων. Γνωστὸ εἶναι τὸ γνωμικόν: «Πᾶσα τε ἐπιστήμη χωριζομένη δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς πανουργία οὐ σοφία

φαίνεται» (Πλάτων, *Μενέξενος* 247α). Ἀντιθέτως ἢ ἐν λόγῳ φυσικὴ ἐτοιμότητα θὰ ἀνυψώνεται σὲ εὐφυΐα, σὲ ἰδιοφυΐα, σὲ καλὴ φυτεία, σὲ εὐφορία, σὲ καρποφορία, σὲ δημιουργικὴ καὶ θετικὴ δραστηριότητα καὶ προσφορά. Ἐδῶ μπορούμε νὰ μεταφέρουμε τὴ γνώμη τοῦ Ἁπ. Παύλου: «Πᾶσα γραφὴ θεόπνευστος καὶ ὠφέλιμος... πρὸς παιδείαν τὴν ἐν δικαιοσύνῃ, ἵνα ἄρτιος ᾦ ὁ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐξηρητημένος» (Β΄ Τιμ. 3, 16-17).

12. Γενικῶς καὶ κατὰ τὴν ὁμολογία κορυφαίων σκαπανέων τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς διεθνoῦς πολιτικῆς σκηνῆς τὰ μηνύματα τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας συμβάλλουν στὴν ἐπικράτηση ἀξιών καὶ ἀρχῶν, γὰρ τὶς ὁποῖες δείχνουν ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον οἱ σημερινές προηγμένες κοινωνίες. Τέτοιες εὐγενεῖς ἐπιδιώξεις εἶναι ἡ ὑπερνίκηση τῶν φυλετικῶν τάσεων, ἡ κατάργηση τῶν κοινωνικῶν τάξεων, ἡ ἀνύψωση τῆς ἀνθρώπινης φύσεως, ἡ ἐξύψωση τῆς γυναικείας θέσεως, ἡ κοινωνικὴ δικαιοσύνη, ἡ ἀδελφoσύνη, ἡ εἰρήνη, ἡ ἀλληλεγγύη προσώπων καὶ λαῶν, τὸ δημοκρατικὸ φρόνημα, ἡ ἐλευθερία συνειδήσεως, ἡ θρησκευτικὴ ἐλευθερία, ἡ οἰκολογικὴ εὐαισθησία κ.ἄ., ἀξίες οἱ ὁποῖες εἰσῆχθησαν στὶς σημερινές κοινωνίες καὶ διὰ τῆς διαδόσεως τοῦ Χριστιανικοῦ πνεύματος σ' αὐτές. Αὐτὲς οἱ ἀρχές καὶ αὐτὰ τὰ ἰδεώδη ἀναμφιβόλως συντελοῦν καὶ στὴν ἐνότητα τῶν εὐρωπαϊκῶν πολιτειῶν καὶ στὴν ὀρθὴ παγκοσμιοποίηση.

13. Πάντως μὲ αὐτὲς τὶς ἀρχές θὰ ἔχουμε ἰσορροπημένους πολίτες καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας καὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινοπολιτείας, πού δὲν θὰ ἔχουν ἀνάγκη νὰ καταφεύγουν σὲ ὑποκατάστατα γιὰ τὴν ἀπόκτηση τῶν προηγμένων «δῶρων», οὔτε θὰ προσφεύγουν σὲ ψυχοφθόρα καὶ σωματοκτόνα μέσα καὶ κέντρα γιὰ τὴν κατάκτηση φανταστικῶν παραδεισένιων κολάσεων ἢ χαρῶνιων παραδείσων, ἐνῶ συγχρόνως θὰ εἶναι ἀπαλλαγμένοι καὶ ἀπελευθερωμένοι ἀπὸ ἀνώμαλες καὶ ἐπιθετικὲς ἀντικοινωνικὲς καὶ ἀντικοινωνικὲς τάσεις καὶ πράξεις. Ἐπομένως ὄχι μόνον καθῆκον, ἀλλὰ καὶ συμφέρον τῆς Πολιτείας καὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινοτήτας εἶναι νὰ ἐνισχύει τὸ μάθημα τῶν θρησκευτικῶν καὶ τὸν καθηγητὴ - δάσκαλο αὐτοῦ τοῦ μαθήματος γιὰ τὴν ἐπίγνωση καὶ τὴν ἐπίτευξη τῶν ἀνωτέρω προτερημάτων καὶ χαρισμάτων.

14. Αὐτὰ ὅλα προφανῶς εἶχαν ὑπόψη τους, ἢ ἔστω διαισθάνονταν οἱ ἀγωνιστὲς τῆς Ἐπαναστά-

σεως, οἱ προνοητικοὶ πρόγονοι καὶ πατέρες τοῦ ἔθνους μας καὶ σὲ ὅλα τὰ Συντάγματα ἀπὸ τὴ σύσταση τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση ἀπὸ τὸν τουρκικὸ ζυγὸ καὶ γιὰ νὰ μὴν εἶναι καὶ πάλι εὐάλωτο, ὅπως ἔγινε τοὺς τελευταίους χρόνους τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, περιέλαβαν καὶ τὴν ἐξῆς σημαντικὴ, ὀρθή, δημοκρατικὴ καὶ φιλελεύθερη διάταξη:

«Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, πού γνωρίζει κεφαλὴ τῆς τὸν Κύριο ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὑπάρχει ἀναπόσπαστα ἐνωμένη δογματικὰ μὲ τὴ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ μὲ κάθε ἄλλη ὁμόδοξη Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ· τηρεῖ ἀπαρασάλευτα, ὅπως ἐκείνες, τοὺς ἱερoὺς ἀποστολικoὺς καὶ συνοδικoὺς κανόνες καὶ τὶς ἱερές παραδόσεις».

Ἐπογοραμμίζουμε καὶ τονίζουμε τὸ ρῆμα τηρεῖ (= διαφυλάσσει, ἀκολουθεῖ καὶ ἐφαρμόζει).

15. Φυσικὰ ἡ τήρηση τῶν κανόνων καὶ τῶν παραδόσεων τῆς χριστιανικῆς θρησκείας καὶ Ἐκκλησίας ἀφορᾷ τὰ πρόσωπα καὶ τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι κάτι τὸ ἀπρόσωπο. Ἀλλὰ γιὰ νὰ τηροῦν τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας αὐτὴν τὴν παρακαταθήκη, αὐτὲς τὶ κανονικὲς καὶ ἱερές παραδόσεις πρέπει προηγουμένως νὰ τὶς γνωρίζουν. Ἀλλιῶς πῶς θὰ τὶς τηροῦν; Καὶ γιὰ νὰ τὶς γνωρίζουν, κάποιος εἶναι ὑποχρεωμένος καὶ νὰ τοὺς τὶς διδάσκει. Καὶ πάντως μία ὑποχρέωση ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία καὶ τὴν ἡγεσία τῆς ἔχει καὶ ἡ Πολιτεία μὲ τὰ μέσα τὰ ὁποῖα διαθέτει. Ἀλλιῶς δὲν θὰ εἶχε νόημα ἡ συμπερίληψη στοῦ Σύνταγμα, στοῦ θεμελιώδη αὐτοῦ νόμο, τῆς Διατάξεως αὐτῆς, ἂν ἡ Πολιτεία δὲν εἶχε καμία ὑποχρέωση καὶ νὰ βοηθᾷ καὶ νὰ παρακολουθεῖ καὶ νὰ ἐλέγχει τὴν τήρηση τῶν ἀνωτέρω ἀγαθῶν ἀπὸ τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας.

16. Ἡ ἄποψη καὶ τὸ συμπέρασμα αὐτὸ ἐνισχύεται καὶ ἐπιβεβαιώνεται καὶ ἀπὸ τὸ 16ο ἄρθρο τοῦ Συντάγματος (παράγραφος 2 τοῦ 1975/1985), ὅπου ὀρίζεται:

«Ἡ παιδεία ἀποτελεῖ βασικὴ ἀποστολὴ τοῦ κράτους καὶ ἔχει σκοπὸ τὴν ἠθικὴ, πνευματικὴ καὶ φυσικὴ ἀγωγή τῶν Ἑλλήνων, τὴν ἀνάπτυξη τῆς ἐθνικῆς καὶ θρησκευτικῆς συνειδήσεως καὶ τῆς διάπλασῆς τους σὲ ἐλεύθερους πολίτες».

Μὲ τὸ ἄρθρο αὐτὸ διακηρύσσεται πλέον ἢ σαφῶς ἡ ὑποχρέωση, τὴν ὁποία ἔχει καὶ ἀναλαμβάνει τὸ κράτος γιὰ τὴν ὑποστήριξη καὶ τὴν ἀνάπτυξη τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως τῶν ἑλληνο-

παίδων καὶ τῶν Ἑλλήνων γενικῶς. Ἐπίσης ἐδῶ πρέπει νὰ ἐπισημανθεῖ ὅτι λόγος γίνεται περὶ ἀναπτύξεως τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως καὶ ὄχι τῆς ἀθρήσκου - ἀθέου ἢ τῆς θρησκευοιολογικῆς συνειδήσεως, χωρὶς βεβαίως νὰ ἀποκλείεται καὶ ἡ διὰ τῆς συγκριτικῆς θρησκευοιολογίας ἀνάπτυξη τῆς θρησκευτικῆς αὐτῆς συνειδήσεως.

17. Ἀκολούθως ἔρχεται καὶ ὁ σχετικὸς νόμος 1566/1985, ὁ ὁποῖος διασαφίζει καὶ διαφωτίζει ἀκόμη περισσότερο τὰ πράγματα. Αὐτὸς λέει, ὅτι τὸ σχολεῖο ὀφείλει νὰ «ὑποβοηθεῖ τοὺς μαθητές» νὰ γίνονται ἐλεύθεροι, ὑπεύθυνοι καὶ δημοκρατικοὶ πολῖτες «καὶ νὰ διακατέχονται ἀπὸ πίστη πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὰ γνήσια στοιχεῖα τῆς ὀρθόδοξης χριστιανικῆς παράδοσης» (ἄρθρο 1 παρ. 1α). Ἔτσι καὶ ὁ νόμος αὐτὸς α) προβλέπει καὶ ὑπαγορεύει τὴν ὑποχρέωση τοῦ κράτους καὶ τοῦ σχολείου «νὰ ὑποβοηθεῖ τοὺς μαθητές... νὰ διακατέχονται ἀπὸ πίστη πρὸς... τὰ γνήσια στοιχεῖα τῆς ὀρθόδοξης χριστιανικῆς παράδοσης», β) ἐξειδικεύει καὶ διευκρινίζει, τί ἐννοεῖ ἀνάπτυξη τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως, καὶ γ) ὑποδεικνύει ὅτι αὐτὴ ἐπιτυγχάνεται μὲ τὴν πίστη στὰ γνήσια καὶ αὐθεντικὰ στοιχεῖα «τῆς ὀρθόδοξης χριστιανικῆς παράδοσης».

18. Ἐχομε τέλος τὶς διάτάξεις τοῦ Καταστατικοῦ χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὁ ὁποῖος ἔχει ψηφισθεῖ ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Βουλὴ καὶ ἔχει καταστῆ καὶ αὐτὸς νόμος (Ν. 590/1977) τοῦ Κράτους. Ἄρα κάποιες ἀρμοδιότητες καὶ κάποιες ὑποχρεώσεις σὲ συμπαρατάξη καὶ σύμπραξη δημιουργεῖ καὶ γιὰ τὸ κράτος μὲ μία παλινδρομική, μὲ μία ἀμφίδρομη κίνηση πρὸς τὴν Ἐκκλησία. Συγκεκριμένως, μεταξὺ ἄλλων ὀρίζει:

«Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος... στοιχοῦσα τῇ διδασκαλίᾳ τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τηροῦσα... τὰ δόγματα, τοὺς ἱεροὺς ἀποστολικοὺς καὶ συνοδικοὺς κανόνες καὶ τὰς ἱεράς παραδόσεις» (ἄρθρο 1 παρ. 1).

Κι ἐδῶ ἰσχύουν, ὅσα εἶπαμε σὲ προηγούμενη παράγραφο γιὰ τὸ 3ο ἄρθρο τοῦ Συντάγματος, ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἀπαραίτητο τῆς γνώσεως καὶ τὴν ἐκ τούτου ἀπορρέουσα ὑποχρέωση καὶ τῆς Πολιτείας νὰ ὑποβοηθεῖ τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας καὶ πολῖτες τῆς στῆ μάθηση τῶν χριστιανικῶν ἀληθειῶν διὰ τῆς διδασκαλίας τῶν θρησκευτικῶν. Στὸ ἄρθρο αὐτὸ μάλιστα γίνεται καὶ πῶς συγκεκριμένη ἀναφορὰ στὴν πρὸς τοῦτο πρωταρχικὴ

θέση τῆς Ἁγ. Γραφῆς, καθὼς καὶ τῶν δογμάτων τῆς πίστεως.

19. Ἐπίσης στὸ 2ο ἄρθρο τοῦ ἴδιου Καταστατικοῦ χάρτου - νόμου ὀρίζεται: «Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος συνεργάζεται μετὰ τῆς Πολιτείας, προκειμένου περὶ θεμάτων κοινοῦ ἐνδιαφέροντος, ὡς τὰ τῆς χριστιανικῆς ἀγωγῆς τῆς νεότητος, τῆς ἐν τῷ στρατεύματι θρησκευτικῆς ὑπηρεσίας...».

Ἐπογοραμμίζουμε τὶς ἐκφράσεις: α) «Συνεργάζεται μετὰ τῆς Πολιτείας» πὸν ἐπαληθεύει ἐκεῖνο πὸν εἶπαμε παραπάνω περὶ τῆς ἀμοιβαίας καὶ ἀμφίδρομης συνεργασίας καὶ ὑποχρεώσεως Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, νὰ διδάσκουν καὶ νὰ στηρίζουν τὸ μάθημα τῶν θρησκευτικῶν. β) Τοῦτο ἐπικυρώνεται γιὰ ἄλλη μία φορὰ μὲ τὴν ἐκφραση, «προκειμένου περὶ θεμάτων κοινοῦ ἐνδιαφέροντος». Φυσικὰ τὸ ἐνδιαφέρον τῆς Πολιτείας δὲν εἶναι θεωρητικὸ, ἀλλὰ καὶ πρακτικὸ. Καὶ τοῦτο μεταφράζεται καὶ ὑλοποιεῖται μὲ ὑποχρεώσεις ἐναντι τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας καὶ μορφώσεως καὶ ἀγωγῆς.

20. Καὶ καταλήγουμε μὲ τὴν ἐξῆς πρόταση - διάταξη τοῦ Καταστατικοῦ χάρτου, ὑποχρεωτική καὶ γιὰ τὴν Ἐκκλησία καὶ γιὰ τὴν Πολιτεία, ἐφ' ὅσον -νὰ μὴν τὸ λησμονοῦμε- εἶναι Νόμος τοῦ Κράτους. Ρητῶς ὀρίζει: «Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος... ζητεῖ τὴν προστασίαν τῆς Πολιτείας ὡςάκις προσβάλλεται ἢ θρησκεία» (ἄρθρο 2). Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος (ὅπως καὶ κάθε Ἐκκλησία) «δὲν καταφεύγει στὴν προστασίαν» τῆς Πολιτείας, γιὰτι ἔχει τὴν προστασίαν τοῦ Θεοῦ: «Καὶ πύλαι ἄδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς» (Ματθ. 16, 18). Ἄν δὲν καταφεύγει γιὰ οὐσιαστικὴ προστασία, ὅμως πρέπει νὰ ζητᾷ καὶ ἐπικαλεῖται τὴ νομικὴ βοήθεια τῆς Πολιτείας, ὅπως καὶ ὁ Ἅπ. Παῦλος (Πράξ. 25, 11: «Καίσαρα ἐπικαλοῦμαι»). Ὅταν δὲ λέμε Πολιτεία πρέπει νὰ ἐννοοῦμε καὶ νὰ χρησιμοποιοῦμε ὅλα τὰ σχετικὰ πολιτικὰ ὄργανα καὶ ἐξουσίες, ὅπως εἶναι ἡ Νομοθετικὴ, ἡ Ἐκτελεστικὴ, ἡ Δικαστικὴ, ἡ Τετάρτη (ὁ Τύπος) ἐξουσία καὶ φυσικὰ καὶ ὁ λαός. Καὶ αὐτὰ ὀφείλουν νὰ ἀνταποκρίνονται. Ἐπίσης ὅταν λέει ὁ Νόμος «ὡςάκις προσβάλλεται ἢ θρησκεία», μήπως ἐν συνδυασμῶ καὶ μὲ τὰ προηγούμενα πρέπει νὰ περιλαμβάνεται καὶ τὸ «ὡςάκις ὑποβαθμίζεται ἢ θρησκευτικὴ συνειδήση» μὲ τὸν ὑποβιβασμὸ καὶ τοῦ μαθήματος τῶν θρησκευτικῶν;

TO APΘPON TOY ΔIEYΘYNTOY
THE CYNTAΞWC
- ΠAPA TPHΘEIC KAI EXOΔIA
- EKKAHΓIACTIKA XPONIKA
- ΔIAPOPA

Τὸ ἄρθρον τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Συντάξεως

ΣΥΛΛΟΓΗ ΥΠΟΓΡΑΦΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

(ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΣΕ ΑΝΤΙΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥΣ ΙΣΧΥΡΙΣΜΟΥΣ)

Εἶναι ἀπολύτως δικαιολογημένη ἡ ἀταλάντευτη ἀντίδρασις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐναντίον τῆς μοναρχικῆς ἀποφάσεως τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ γιὰ τίς νέες ταυτότητες, ἡ ὁποία –δὲν πρέπει νὰ λησμονῆται ἢ παραθεωρῆται ὅτι– ἐλήφθη τόσον δι' ἀθετήσεως τῆς ὑποσχέσεως Ὑπουργῶν τῆς Κυβερνήσεως γιὰ διάλογο, ὁ ὁποῖος θὰ προηγεῖτο τῆς λήψεως ὁποιασδήποτε ἀποφάσεως, ὅσον καὶ δι' ἀντι-

τονίζεται ἀπὸ τὸν Ἄν. Καθηγητὴ τοῦ Συνταγματικοῦ Δικαίου τῆς Νομικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ἀνδρέα Δημητρόπουλο, ἡ συλλογὴ ὑπογραφῶν «εἶναι ἀπόλυτα νόμιμη καὶ συνταγματική. Θεμελιώνεται στὸ ἄρθρο 5 τοῦ Συντάγματος, ποὺ κατοχυρώνει τὸ δικαίωμα συμμετοχῆς στὴν πολιτικὴ ζωὴ τῆς χώρας, ἀλλὰ καὶ σὲ ἄλλα ἄρθρα. Ἰδιαίτερη σημασία ἔχει τὸ δικαίωμα τοῦ ἀναφέρεσθαι γιὰ τὴν ὅλη διαδικασίᾳ. Ἡ συλλογὴ ὑπογραφῶν ἐμπίπτει στὸ περιεχόμενο τῆς γενικότερης πολιτικῆς ἐλευθερίας τῆς πολιτικῆς σκέψης καὶ δράσης, ποὺ ἀνήκουν στίς στοιχειώδεις καὶ αὐτόνοτες προϋποθέσεις τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος. Ἡ συλλογὴ ὑπογραφῶν ἀποτελεῖ ἄσκηση συνταγματικοῦ δικαιώματος» (Ἀνδρέα Δημητροπούλου, Νόμιμη ἢ διαδικασία συλλογῆς ὑπογραφῶν –Συνέντευξις στὸν κ. Γ. Ν. Παπαθανασόπουλο, ἔνθετο τῆς ἐφημ. «Τύπος τῆς Κυριακῆς» «Ὁρθοδοξία καὶ Ἑλληνισμός», 24 Σεπτεμβρίου 2000, σ. 2).

Τοῦ κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Τακτικοῦ Μέλους τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῶν Τεχνῶν

δημοκρατικῆς παρακάμφεως τῆς Βουλῆς καὶ αὐτοῦ τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου. Ἡ Κυβέρνησις ἐμένει στὴν ἀντιδημοκρατικὴ αὐτὴ ἀπόφασι παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ συντριπτικὴ πλειονοψηφία τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὅπως ἀποδείχθηκε ἀπὸ δημοσκοπήσεις ποὺ προκλήθηκαν ἀπὸ αὐτὴν τὴν Κυβέρνησι, ἐπιθυμεῖ τὴν ὑποχρεωτικὴ ἢ προαιρετικὴ ἀναγραφή τοῦ θρησκευομένου στίς ταυτότητες.

Ἡ Ἐκκλησία, –διαπιστώνοντας ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἀλαζονικῶς περιφρονεῖ τίς ἐπανειλημμένες ἐκκλήσεις γιὰ διάλογο περὶ τῶν ταυτοτήτων–, ἀναγκάσθηκε νὰ κινητοποιήσῃ τὴν δημοκρατικωτάτη διαδικασίᾳ τῆς συλλογῆς ὑπογραφῶν πρὸς ἐνεργοποίησι ἄρθρου τοῦ Συντάγματος περὶ τῆς διενεργείας δημοψηφίσματος. Πρέπει νὰ τονισθῇ ὅτι ἡ Ἐκκλησία δὲν διενεργεῖ δημοψήφισμα μὲ ψηφοφορίαν, οὔτε σφετερίζεται τὸ σχετικὸ πολιτειακὸ δικαίωμα, ὡς ἀδίκως καὶ συκοφαντικῶς κατηγορεῖται, ἀλλ' ἀπλῶς ζητεῖ νὰ ἀναλάβῃ ἡ Κυβέρνησις τίς εὐθύνες τῆς καὶ νὰ κατανοήσῃ ἑαυτὴν ὡς δεσμευμένην ἠθικῶς καὶ πολιτικῶς πρὸς πραγματοποίησιν δημοκρατικωτάτου δημοψηφίσματος, ποὺ θὰ διεξαχθῇ μὲ μυστικὴν κατὰ συνείδησιν ψηφοφορίαν, γιὰ νὰ γίνῃ ἐλεύθερη καὶ ἀνόθευτη ἀξιολογήσις τῆς λαϊκῆς βουλήσεως καὶ κυριαρχίας. Ὡς

Ἡ κυβερνητικὴ Ἠγεσία, ποὺ διακηρύσσει ὅτι ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴν κατοχύρωσι τῆς Δημοκρατίας· τὰ ἐν σχέσει πρὸς τὸ ζήτημα τῶν ταυτοτήτων συνοδοιποροῦντα τυχὸν πρὸς αὐτὴν στελέχη τῆς ἀξιωματικῆς ἀντιπολιτεύσεως· οἱ ὑπέρμαχοι τῆς ἀποχριστιανοποιήσεως τοῦ Ἔθνους ἐκπρόσωποι τῶν διαφόρων ἐντὸς καὶ ἐκτὸς Βουλῆς ἀριστερῶν κομμάτων καὶ κινήσεων· μερικοὶ «προοδευτικοί» (;) «διαφωτιστές» (;) διανοούμενοι καὶ μάλιστα γνωστοὶ γιὰ τίς ἀντιεκκλησιαστικὰς θέσεις τους Πανεπιστημιακοὶ Καθηγητὲς διαφόρων βαθμίδων καὶ μερικοὶ ὁμόφρονες δημοσιογράφοι διαφόρων Μ.Μ.Ε. – ὅλοι αὐτοὶ «ἐν συμφωνίᾳ καὶ χορῶ» βρῆκαν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐπιτεθοῦν ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας μὲ συγκεντρωτικὰ καὶ καταγιγιστικὰ πυρὰ. Κλείνουν τὰ μάτια τοὺς μπροστὰ στὸ γεγονὸς ὅτι ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἠγεσία μὲ ὑποδειγματικὴν ρηξικέλευθη, πρωτοποριακὴ καὶ ἱστορικῆς σημασίας ἐνέργεια ἀνοίγει τὸν δρόμο γιὰ τὴν προώθησι τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν, ἐπιδιώκοντας τὴν ἀφύ-

πνισι, ζωοποιήσι και ενεργοποιήσι τής επί δεκαετίες ύπνωττούσης σχετικής περι δημοψηφισμάτων διατάξεως του Συντάγματος.

Έτσι ή Έκκλησία επιδιώκει τή λειτουργία του μικτού δημοκρατικού συστήματος, τὸ ὁποῖον ἐκφράζει και ἄξιοποιεῖ πληρέστερον κατ' ἑμμεσον και ἄμεσον τρόπον τήν λαϊκή κυριαρχία και εἶναι δυνατόν νά καλύψη μερικά ἀπό τὰ ἐκουσίως ή ἀκουσίως δημιουργούμενα κενά τής αντιπροσωπευτικῆς ή ἐκχωρητικῆς δημοκρατίας. Αὐτή συμπληρώνεται και εἶναι δυνατόν νά ὀλοκληρωθῆ με τήν ἄμεση δημοκρατία, πού πραγματοποιεῖται με τὰ δημοψηφίσματα.

Άξιοσημείωτον ἐπὶ του προκειμένου εἶναι τὸ παράδειγμα ἄλλων δημοκρατικῶν χωρῶν. Προσφάτως λ.χ. με δημοψήφισμα οἱ μὲν Γάλλοι ἀπεφάσισαν νά μειωθῆ ή θητεία του Προέδρου ἀπό τὰ 7 στα 5 χρόνια, οἱ δὲ Έλβετοι ἀπέρριψαν τήν καθιέρωσι ποσοστῶσεων και φραγμῶν στήν εἴσοδο ἄλλοδαπῶν στήν Έλβετία. Επίσης μόλις πρό ἐλαχίστων ἡμερῶν οἱ Δανοὶ με δημοψήφισμα ἀπεφάσισαν νά μὴ εἰσέλθουν στήν «Ζώνη του εὐρώ». Σὲ μερικὲς χώρες, λ.χ. στήν Έλβετία, και ὀλίγες μόνον δεκάδες χιλιάδων ὑπογραφῶν εἶναι ἀρκετὲς γιὰ νά προκληθῆ ὑποχρεωτικῶς ή διεξαγωγή δημοψηφίσματος γιὰ διάφορα θέματα γενικοῦ ἐνδιαφέροντος, ἐάν ή Κυβέρνησις δὲν κάνη ἀμέσως δεκτὸ τὸ περι αὐτῶν αἴτημα τῶν πολιτῶν. Σὲ πολλὰ ἀπό τὰ ἐπὶ μέρους κρατίδια τής Όμοσπονδιακῆς Γερμανίας (Bayern, Berlin, Bremen, Hessen, Nordrhein - Westfalen, Rheinland-Pfalz) εἶναι δυνατόν ὠρισμένο ποσοστὸ τῶν πολιτῶν, πού ψηφίζουν, εἶτε τὸ ἕνα δέκατο, εἶτε τὸ ἕνα πέμπτο αὐτῶν, νά προβάλουν ἕνα αἴτημα και νά προκαλέσουν δημοψήφισμα. Στήν περιοχὴ του κρατιδίου Rheinland-Pfalz εἶναι δυνατόν ἀκόμη και νά διαλυθῆ ή Βουλή με δημοψήφισμα.

Τί λοιπὸν εἶναι δημοκρατικώτερον ἀπό τὸν θεσμό του δημοψηφίσματος; Τουτο ὑποβοηθεῖ νά ἀπαλλαγούμε ἀπό τή μονολιθική-νομικίστικη ἀντίληψη περι κράτους και νά κατανοήσωμε αὐτὸ μέσα στις εὐρύτερες κοινωνιολογικὲς διαστάσεις του ἀπό τή σκοπιὰ τής φαινομενολογικῆς Φιλοσοφίας τής Πολιτείας. Κατὰ τήν Φιλοσοφία αὐτὴ τὸ δημοκρατικὸ Κράτος δὲν εἶναι μονιστικὴ και σχεδὸν

στατικὴ ἔκφρασις τής δράσεως τῶν κυβερνῶντων, ἀλλὰ συνεχῆς δυναμικὴ διαδικασία πορείας πρὸς ἐπίτευξι ὅσον τὸν δυνατόν μεγαλυτέρας δημοκρατικοποιήσεως, πού ἐπιτυγχάνεται με τήν ὁσμωσι τῶν ὀραμάτων, ρόλων και προσπαθειῶν τῶν κυβερνῶντων και κυβερνωμένων συμπαικτῶν μέσα στα πλαίσια του παιγνιδιοῦ τής ἐφαρμογῆς του δημοκρατικοῦ συντάγματος.

Όλα αὐτὰ εἶναι αὐτονόητα γιὰ ὁποιονδήποτε φοιτητῆ, πού ἔχει ἀκούσει τὸ μάθημα τής Φιλοσοφίας ή Θεωρίας του Κράτους. Π' αὐτὸ με ἀληθινὴ ὀδύνη παρακολουθοῦμε κρούσματα περιφρονήσεως τής νοημοσύνης του ἑλληνικοῦ λαοῦ ἀπό μερικὸς, οἱ ὁποῖοι κόπτονται γιὰ τή δημοκρατία, ἐνῶ στήν πραγματικότητα εἶτε ἐνσυνειδήτως και ἐκουσίως κατὰ βάνανυσον και κυνικὸν τρόπον καπηλεύονται αὐτήν, εἶτε ἀκουσίως φαλκιδεύουν αὐτήν, ἐλαυνόμενοι ἀπό wishful thinking, δηλαδή ἀπό ἰδεολογικὴ στρουθοκαμηλικὴ ποθογέννητη σκέψι. Όλοι οἱ λεγόμενοι δημοκράτες θὰ ἔπρεπε νά ἐπαινοῦν τήν Έκκλησία γιὰ τήν περι συλλογῆς ὑπογραφῶν πρωτοβουλία της, ή ὁποία προάγει και προωθεῖ τήν ἀληθινὴ δημοκρατικοποίησι τής Έλλάδος και τήν κατὰ τὸ δυνατόν ὀλοκλήρωσι τής Έλληνικῆς Δημοκρατίας. Θα ἔπρεπε νά συνηγοροῦν και με τήν ἰδική τους ὑπογραφή ὑπὲρ τής ἐπιτυχίας τής συλλογῆς ὑπογραφῶν και ὑπὲρ τής κατόπιν αὐτῆς ἐνεργοποιήσεως τής διαδικασίας, τήν ὁποία προβλέπει τὸ σχετικὸ ἄρθρο του Συντάγματος πρὸς διεξαγωγήν δημοψηφίσματος, με τὸ ὁποῖον αἱ πολῖτες ἐλευθέρως, κατὰ συνείδησιν και μυστικῶς θὰ ποῦν ἕνα «ναί» ή ἕνα «ὄχι» γιὰ τὸ φλέγον θέμα τῶν ταυτοτήτων. Άλλ' ὁμως, ἀντὶ νά ἐπαινοῦν τήν Έκκλησία και νά ὑποβοηθοῦν τὸν δημοκρατικὸ ἀγῶνα της, τί πράττουν; Κατὰ ἐνορχηστρωμένο τρόπο εἶτε με ὑποτιμητικὲς ἐκφράσεις και με συκοφαντικὸς χαρακτηρισμοὺς προσπαθοῦν νά μειώσουν και νά πλήξουν τήν Ἡγεσία τής Έκκλησίας τής Έλλάδος, εἶτε ἀποφεύγοντας τὸν διάλογο καταφεύγουν σὲ σοβαροφανῆ ὀλιγόλογη ἀποφθεγματικὴ γκαμπελικὸν τύπου προπαγάνδα και ἀπόκρυψι ή διαστροφή τής ἀληθείας.

Έπὶ πλέον ἄς ἐπιτραπῆ νά ἐκφράσωμε τή λύπη μας, διότι ὁ κ. Πρωθυπουργὸς ἔχει αὐτοπαγιδευθῆ ὑπὸ τήν ἐπίδρασι εἶτε τῶν μὴ ἐξωτερικευομένων

πλέον παλαιότερων δράμάτων του περί ἀποχριστιανοποιημένου κράτους, εἴτε τῶν ἀντιεκκλησιαστικῶν ὑποδείξεων καὶ ὁδηγιῶν ὠρισμένων συμβούλων (λ.χ. τοῦ κ. Ὑπουργοῦ Δικαιοσύνης) ἢ ὠρισμένων ἐκτὸς Ἑλλάδος κέντρων τῆς «νέας τάξεως». Ἄν ὁ κ. Πρωθυπουργὸς δὲν ἔχει «νεοταξικόν» προσανατολισμόν, τότε δὲν πρέπει νὰ ἀμαυρώνῃ τὴν δημοκρατικὴν του ταυτότητα καὶ νὰ ἀνέχεται νὰ τὸν παρουσιάσῃ ὁ Τύπος ὡς διακηρύξαντα, ὅτι ἡ δημοκρατικωτάτη πρωτοβουλία τῆς Ἐκκλησίας περὶ συλλογῆς ὑπογραφῶν εἶναι «ἐγγχείρημα ἀντιδημοκρατικὸν στὴν ἔμπνευση καὶ τὸν σχεδιασμό, μεροληπτικὸν καὶ μονόπλευρον, ἄρα ἀφερέγγυον στὴ διεξαγωγή του» (Ρεπορτάζ κ. Πώργου Παπαρηγόστου, ἔφημ. «Τὸ Βῆμα», 21 Σεπτ. 2000, σ. 7). Ἄλλὰ καὶ ὁ ἀπηχῶν τὶς ἀπόψεις τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ Κυβερνητικὸς Ἐκπρόσωπος κ. Δημ. Ρέππας, τρόπον τινά ὡς his master's voice, χαρακτήρισε τὴν περὶ συλλογῆς ὑπογραφῶν πρωτοβουλία τῆς Ἐκκλησίας ὡς «ἀντιδημοκρατικὴ καὶ διχαστικὴ ἐνέργεια» (!). Ἄλλ' ἐρωτῶμεν: Πατί εἶναι «ἀντιδημοκρατικὴ καὶ διχαστικὴ ἐνέργεια»; Μήπως ἐπειδὴ δὲν τὴν θέλουν ἔστω πολλοὶ πολῖτες, ποῦ εἶναι τηλεκατευθυνόμενοι ἢ καὶ ὑφιστάμενοι ἐνδεχομένως κάποια μορφή συγκεκαλυμμένης τρομοκρατίας; Ἡ ἐπειδὴ ἴσως ἐπιθυμοῦν μερικοὶ νὰ εἶναι ἢ συντριπτικὴ πλειονοψηφία τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ φημιμένη ἢ ἄφωνη σὰν «ζαλισμένο κοπάδι» μέσα σὲ μιὰ φασιστικοῦ τύπου «δημοκρατία» παθητικῶν θεατῶν; Μόνον ἓνας ἐθελουφλῶν ἢ «μανιπουλαρισμένος» Ἕλληνας, ποῦ θὰ ἔχει ὑποστῆ πλῆσιν ἐγκεφάλου εἶναι δυνατὸν νὰ δεχθῇ τὴν διατύπωσιν τοῦ κ. Κυβερνητικοῦ Ἐκπροσώπου. Ἄρα γε θὰ τολμοῦσε ὁ κ. Ρέππας νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι καὶ τὰ ἐπιφανῆ στελέχη τοῦ ΠΑΣΟΚ, ποῦ ἤδη ἔχουν ὑπογράψει ἢ πρόκειται νὰ ὑπογράψουν τὸ ἔντυπον τῆς Ἐκκλησίας, ἔχουν διαπράξει ἢ θὰ διαπράξουν κάτι «ἀντιδημοκρατικὸν καὶ διχαστικόν»;

Ὁ ἀνωτέρω μνημονευθεὶς συνταγματολόγος

Ἄν. Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Δημητρόπουλος, ἀναφερόμενος στὸ ἐὰν ὑπάρχῃ ἢ ὄχι ἐκ τῆς συλλογῆς ὑπογραφῶν κίνδυνος διχασμοῦ, εἶπε: «Δηλαδή διχαστικὸν εἶναι γιὰ ἐκείνους ποὺ συγκεντρώνουν τὶς ὑπογραφὰς καὶ δὲν εἶναι γιὰ ἐκείνους ποὺ προκάλεσαν τὸ πρόβλημα; Δηλαδή γιὰ νὰ μὴ θεωρῆται μιὰ πράξις διχαστικὴ τί πρέπει νὰ γίνῃ; Πρέπει νὰ συμφωνεῖ ὅπωςδήποτε γιὰ νὰ μὴ διχάσῃ; Ἡ ἄποψη αὐτὴ εἶναι ἀντίθετη στὸν ἐλεύθερον πολιτικὸν ἀνταγωνισμό. Ὅχι μόνον δὲν εἶναι διχαστικὴ πρωτοβουλία, ἀλλὰ ἀντίθετα εἶναι πρωτοβουλία μεγάλης σημασίας. Τὸ δημοψήφισμα... ἐπιτελεῖ μεταξὺ ἄλλων καὶ ἐκτονωτικὴ λειτουργία, δρᾷ δηλαδή καὶ ἐνωτικὰ καὶ συμφιλιοτικά καὶ αὐτὸ ἐπιβεβαιώνεται ἱστορικά. Ἄλλὰ μοῦ προσεῖναι ἀπορία καὶ λύπη ὅτι ἐνῶ αὐτὴ τῇ στιγμῇ ἐξελίσσεται μιὰ πρωτοβουλία μὲ τεράστια σημασία γιὰ τὰ δημοκρατικὰ δεδομένα στὴ χώρα μας, ἐν τούτοις αὐτὴ ἢ πρωτοβουλία ἀντιμετωπίζεται μὲ ἐπιχειρήματα ὅπως "διχάζει"...» (αὐτ., σ. 30).

Συμφώνως πρὸς ὅλα τὰ ἀνωτέρω, οὐδεὶς παροικῶν εἰς Ἱερουσαλήμ ἢ καὶ ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ κυβερνητικοῦ κόμματος, ὁ ὁποῖος δὲν ἔχει στὰ μάτια του ἰδεολογικοὺς ἢ «νεοταξικοὺς» παραμορφωτικοὺς φακοὺς, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ ἔχῃ τὴ βεβαιότητα ὅτι «ἀντιδημοκρατικὴ καὶ διχαστικὴ» εἶναι ὄχι ἡ πρωτοβουλία τῆς Ἐκκλησίας γιὰ συλλογὴ ὑπογραφῶν, ἀλλὰ ἡ περὶ ταυτοτήτων βεβαιωμένη καὶ μοναρχικὴ ἀπόφασιν. Ὁ ἐμπειρότατος κ. Πρωθυπουργὸς δὲν θὰ ἐμείωνεν, ἀλλ' ἀναμφιβόλως θὰ ἠῦξανε τὸ γόητρό του, ἐὰν ἀκύρωνε τὴν ἀπόφασίν του. Τὸ γνήσιον δημοκρατικὸν φρόνημα ἀπαιτεῖ συχνὰ ἀναγνώρισιν κάποιου λάθους καὶ διορθωτικὰς ἢ βελτιωτικὰς κινήσεις καὶ ἀποφάσεις. Ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου θὰ ἰδοῦμε μιαν τέτοια κίνησιν καὶ νέα ἀπόφασιν τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ. Ἐπαναλαμβάνομεν, ὅτι θὰ πρόκειται γιὰ μεγάλη οὐσιαστικὴν νίκη καὶ αὔξησιν τοῦ γόητρου του.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Ὁ Μοναχισμὸς εἶναι ἡ «σπονδυλική στήλη» καὶ «τὰ νεύρα» τῆς Ἐκκλησίας

Στὰ πλαίσια τῶν ἐορταστικῶν ἐκδηλώσεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος γιὰ τὸ ἰωβηλαῖο ἔτος 2000 ὁργανώθηκε στὸν ἱερό τόπο τῶν Μετεώρων μὲ τὴν στοργικὴ φιλόξενη φροντίδα τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Σταγῶν καὶ Μετεώρων κ. Σεραφεῖμ, Πανελλήνιο Μοναστικὸ Συνέδριο μὲ θέμα: «Ὁ ἀναλλοίωτος Ὁρθόδοξος Μοναχισμὸς ἐλπίδα σωτηρίας στὴν ἀνατολή τῆς 3ης χιλιετίας».

Κηρύσσοντας τὴν ἑναρξὶ τοῦ Συνεδρίου αὐτοῦ ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος, στὴν ἐκτενὴ εἰσαγωγικὴ εἰσήγησί Του, τόνισε, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὰ ἑξῆς:

«Ὁ Μοναχισμὸς ἀνήκει ὀργανικὰ στὸ Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας. Γεννιέται καὶ ζῆ μέσα στοὺς κόλπους της, εἶναι «σὰρξ ἐκ τῆς σαρκὸς καὶ ὅστον ἐκ τῶν ὀστέων» της. Τρέφεται, ἀνδρώνεται, καρποφορεῖ καὶ ἀγιάζεται μὲ τὴ χάρη τῶν Μυστηρίων της καὶ συγχρόνως ζωογονεῖ, στηρίζει, δοξάζει, λαμπρύνει τὴν Ἐκκλησία, μέσα σὲ μιὰ ἀδιάσπαστη ὀργανικὴ ἐνότητα καὶ σὲ μιὰ ἀέναη σχέση ἀλληλοπροσφορᾶς. Ἐκτὸς Ἐκκλησίας δὲν νοεῖται μοναχικὴ ἀφιέρωση, ἀλλὰ καὶ χωρὶς Μοναχισμὸ θὰ ἔχανε τὸ Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας τὴν ζωτικότητα καὶ εὐρωστία του, ἐφ' ὅσον λέγεται καὶ εἶναι ὁ Μοναχισμὸς ἡ «σπονδυλικὴ στήλη» καὶ τὰ «νεύρα» της...

«Ὁ Μοναχισμὸς, κατὰ τὴν δισχιλιετὴ πορεία του, ἔδωσε στὴν Ἐκκλησία πλῆθος χριστομιμῆτων ἀγίων ποιμένων, πατριαρχῶν, ἐπισκόπων, ἱερέων καὶ πνευματικῶν πατέρων, οἱ ὁποῖοι ἀνεδείχθησαν σὲ κάθε ἐποχὴ οἱ στῦλοι τῆς Ὁρθοδοξίας, οἱ σοφοὶ οἰκονόμοι τῶν Μυστηρίων, οἱ κήρυκες τοῦ Εὐαγγελίου, οἱ ὀδηγοὶ καὶ τὰ στηρίγματα τοῦ πιστοῦ λαοῦ. Κι ἂν στὸ παρελθὸν ὁ Μοναχισμὸς ὑπῆρξε φυτώριο ἐργατῶν τοῦ Ἀμπελώνος τοῦ Κυρίου, στὴν ἐποχὴ μας, τὴν κατ' ἐξοχὴν ὑλόφρονα, καὶ στὸ μέλλον, ποὺ θὰ γίνε-ται ὄλο καὶ πιὸ σπάνια ἢ καθαρότητα ὁ χῶρος τοῦ Μοναχισμοῦ, ἀπομένει ἢ ἐλπίδα γιὰ τὴν ἀνεύρεση ἀξίων ἐκκλησιαστικῶν ποιμένων».

Μοναχισμὸς καὶ Ἐπίσκοποι

Ἐκ τῆς συνεχείας τῆς ὁμιλίας τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου ἐπισημαίνουμε ἰδιαίτερος τὰ σημεῖα, ποὺ ἀναφέρονται σὲ κινδύνους, ποὺ ἀπειλοῦν τὸν Μοναχισμὸ, καὶ στίς σχέσεις τῶν Μοναχῶν πρὸς τὴν Διοικούσα Ἐκκλησία:

«Δυστυχῶς, εἶπεν ὁ Μακ. Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, στίς ἡμέρες μας ἐμφανίζονται ἰσχυρὲς τάσεις ἐκκοσμητικῆς τοῦ Μοναχισμοῦ ὑπὸ τὸ πρόσχημα, εἴτε τῆς κοινωνικῆς παρουσίας τῶν Μοναχῶν, εἴτε τῆς πνευματικῆς καὶ πραγματικῆς ἀυτονομίσεως τῶν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία καὶ τοὺς κανονικοὺς της ποιμένες. Τὸ πνεῦμα αὐτὸ καλλιεργεῖ, μεταξὺ τῶν Μοναχῶν, τὴν ἀντίληψη ὅτι ἀνήκουν μὲν εἰς πολὺν ἐκκλησιαστικὸν θεσμόν, ἀλλ' ὅτι δὲν ὑπόκεινται στίς κανονικὲς ἐπιταγὰς τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαιοδοσιῶν καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν διατάξεων. Τοῦτο ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν διολίσθηση τῶν Μοναχῶν στὸ ἐπίπεδο στοιχείων ποὺ εἶναι δυνατὸν νὰ ἀπειλήσουν τὴν ἐνότητα τοῦ Κυριακοῦ Σώματος. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ καὶ ἡ Ἐκκλησία, στὸ πρόσωπο τοῦ Ἐπισκόπου, ὀφείλει νὰ προστατεύῃ τὴν ἐσωτερικὴ ζωὴ τῶν Μοναχῶν καὶ νὰ μεριμνᾷ γιὰ τὴν κατὰ Θεὸν ζωὴ καὶ πολιτεία των, νὰ ἐγγυᾶται τὴν παραφυλακὴ τῶν μοναστικῶν θεσμίων καὶ νὰ ἀπέχη ἀπὸ κάθε ἐπίβουλη τῆς ἐσωτερικῆς ἐνότητος τῆς Ἀδελφότητος ἐπέμβαση. Μόνον ἔτσι διασώζεται ὁ αὐθεντικὸς χαρακτήρας τοῦ Μοναχισμοῦ καὶ ἡ καθοδηγητικὴ τῶν πιστῶν ἀποστολή του...

«Ὁ εὐαίσθητος μοναχικὸς θεσμὸς ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ τὴν προστασία, τὴν ἀγάπη, τὴν ἐμπιστοσύνη, τὴν στηρίξη καὶ τὴν συμπαράσταση τῆς διοικούσης Ἐκκλησίας. Οἱ ἰδιαιτερότητες τῆς μοναχικῆς ζωῆς ἐπιβάλλουν μιὰ λεπτὴ καὶ διακριτικὴ στάση ἐκ μέρους τῶν ἐκκλησιαστικῶν ποιμένων. Ὁ σεβασμὸς τῶν νόμων καὶ τῶν κανόνων, ποὺ διέπουν τὴν ἐσωτερικὴ λειτουργία τῶν Μονῶν καὶ τίς σχέσεις τους μὲ τὴν ἐκκλησιαστικὴ διοίκηση, ἢ συνεργασία καὶ ἢ ἀντιμετώπιση τῶν Μοναχῶν ὡς ἐν Χριστῷ τέκνων καὶ ὄχι ὡς ὑφισταμένων, εἶναι τὸ ἀπαραίτητο εὐνοϊκὸ κλίμα γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῶν Μοναστικῶν Ἀδελφοτήτων».

Ὀλυμπιακοὶ Ἀγῶνες

Στοὺς Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνες, πού διεξήχθησαν στὴν πανέμορφη αὐστραλιανή πόλι Σίδνεϋ, Ἕλληνες ἀθλητὲς ἔλαβαν 13 μετάλλια καὶ ἡ Ἑλλάς ἐπισημῶς παρέλαβε τὴ σκυτάλη πρὸς διοργάνωσι τῶν Ἀγῶνων αὐτῶν στὴν Ἀθήνα κατὰ τὸ ἔτος 2004. Ἡ σχετικὴ χαρὰ τῶν ἀπανταχοῦ τῆς γῆς Ἑλλήνων σκιασθηκε καὶ μετριάσθηκε ἀπὸ τὴν τραγωδία τῶν δυσσημούντων τὴν Ἑλλάδα ναυαγίων ἐλληνικῶν πλοίων καὶ ἰδίως τοῦ *Express Samina*, πού συνετέλεσε στὸ νὰ ὀδηγηθοῦν στὸν θάνατο πολλὲς δεκάδες συνανθρώπων καὶ ἀδελφῶν μας. Πρὸς ἀνάπανσι τῶν ψυχῶν τοὺς ἀνεπέμφθησαν δεήσεις καὶ ἔγιναν ἱερὰ μνημόσυνα εἰς ὅλους τοὺς ὀρθοδόξους Ἱ. Ναοὺς τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς ὑψηλίου. Ἐπίσης ποικιλοτρόπως ἐξεδηλώθη ἡ συμπάθειά μας πρὸς τοὺς συγγενεῖς τῶν θυμάτων.

Ἐλπίζομεν, ὅτι ἡ Ἑλλάς θὰ ὑπερνήκησῃ ὅλες τὶς δυσκολίες γιὰ τὴν ἀρτία διοργάνωσι τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγῶνων κατὰ τρόπον προβάλλοντα τὸ γνήσιο Ὀλυμπιακὸ πνεῦμα καὶ τὴν ἑλληνορθόδοξη παράδοσι. Κατὰ τὸ 2004 τὰ ἑκατομύρια τῶν ἐπισκεπτῶν, πού θὰ κατακλύσουν τὴν Ἀθήνα καὶ τὴν Ἑλλάδα, πρέπει νὰ γνωρίσουν ἔχι μόνον μίαν ἀρτίαν ὀργάνωσι τῶν Ἀγῶνων αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τόσον τὶς ἐλληνικὲς φυσικὲς ὀμορφιὲς καὶ τὰ μνημεῖα τῆς ἐλληνικῆς ἀρχαιότητος, ὅσον καὶ τοὺς πνευματικὸν θεσαυροὺς τῆς ἑλληνοβυζαντινῆς ὀρθοδόξου παραδόσεως. Πρὸς τοῦτο ἡ Διοικοῦσα Ἐπιτροπὴ τοῦ Ὁργανισμοῦ ΑΘΗΝΑ 2004 πρέπει ἐγκαίρως νὰ συνεργασθῇ μὲ τὴν ἀρμοδίαν σχετικὴ Συναδικὴ Ἐπιτροπὴ, ἢ ὅποια ἐν πάσῃ περιπτώσει ἐγκαίρως θὰ ἔχη τὴν δέουσα προπαρασκευή.

Ἡ ἀκτινοβολία τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Αὐστραλίας

Μὲ πληροφορίες, πού μεταδόθηκαν ἀπὸ τὰ Μ.Μ.Ε. καὶ σὲ συνεντεύξεις Ἑλλήνων, οἱ ὅποιοι μετέβησαν στὴν Αὐστραλία γιὰ τοὺς Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνες, ὅπως λ.χ. καὶ εἰς μίαν, πού μεταδόθηκε ἀπὸ τὸν Ραδιοφωνικὸ Σταθμὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀκούσθησαν πολλοὶ ἔπαινοι γιὰ τὴν συμπαράστασι τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Αὐστραλίας στοὺς Ἕλληνες ἀθλητὲς καὶ γιὰ τὸ λαμπρὸ πομπαντικὸ καὶ ἀνακαινιστικὸ τῆς ἔργου, πού διεξάγεται ἀθορύβως

καὶ μὲ σεμνότητα, καρπὸς τοῦ ὁποίου ὑπῆρξε καὶ ἡ λαμπρὴ ἐμφάνισις τῆς πολυμελεστάτης παιδικῆς χορωδίας τῆς Ἑλληνορθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Αὐστραλίας κατὰ τὴν τελετὴν λήξεως τῆς Ὀλυμπιάδος τοῦ Σίδνεϋ. Οἱ πληροφορίες αὐτὲς βρίσκονται σὲ πλήρη συμφωνία πρὸς τὶς ἐντυπώσεις τῶν ἰδίων τῶν Αὐστραλῶν. Χαρακτηριστικὸν ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἶναι τὸ συγχαρητήριον Μήνυμα, τὸ ὁποῖο ἔχει στείλει ὁ Πρωθυπουργὸς τῆς Αὐστραλίας κ. John Howard πρὸς τὸν Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπον Αὐστραλίας κ. Στυλιανὸ ἐξ ἀφορμῆς τῆς συμπληρώσεως 25 ἐτῶν ἀπὸ τὴν ἐνθρόνισί του ὡς Προκαθημένου τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας στὴν 5ῃ Ἡπειρῶ. Τὸ περιεχόμενον τοῦ Μηνύματος αὐτοῦ δημοσιεύεται κατωτέρω στὴ σελίδα 896.

Ἀντίκρουσις αἰτιάσεων

Ὁ χρόνος τῆς πραγματοποιήσεως τοῦ συγκλονιστικοῦ προσκυνήματος ἀπὸ πλήθη Ἑλλήνων τοῦ κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ Μακ. Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κ. Διοδώρου—μεταφερθέντος ἐξ Ἱεροσολύμων στὸν Ἱ. Καθεδρικὸ Ναὸ Ἀθηνῶν Τιμίου Ἑύλου δὲν ἐπελέγη σκοπίμως γιὰ νὰ συμπέσῃ μὲ τὴν ἑναρξὴ τῆς συλλογῆς ὑπογραφῶν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν γιὰ τὸ ζήτημα τῶν ταυτοτήτων. Τοῦτο τονίσθηκε ἐπανειλημμένως ἀπὸ τὴν Ἠγεσίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἀλεξανδρουπόλεως κ. Ἄνθιμος λ.χ., μιλώντας στὸν Ραδιοφωνικὸ Σταθμὸ ΑΘΗΝΑ 9.84, τόνισε: «Ἀνέκαθεν στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, ὅταν ἀντιμετώπιζε κάποια προβλήματα ἢ ὅταν καταβάλλει μιὰ προσπάθεια ἢ ὅταν ἔχει μιὰ δοκιμασίαν στὸ σύνολο τοῦ πληρώματος, ἀλλὰ καὶ ἐξατομικευμένα στοὺς Χριστιανοὺς, χρησιμοποιοῖ ὅλα τὰ ἁγιαστικὰ μέσα πού ἔχει στὴ διάθεσί της καὶ τὰ σύμβολα γιὰ νὰ ἐνισχύσει καὶ τὸν κληρὸ καὶ τὸ λαὸ καὶ τοὺς ἀνθρώπους πού τυχὸν ἔχουν προσωπικὰ προβλήματα. Σημαίνει αὐτό, ὅτι εἶναι ἐκμετάλλευσις ἐνὸς συμβόλου;».

Ἀναφερόμενος ἐξ ἄλλου ὁ Σεβ. κ. Ἄνθιμος στοὺς ἰσχυρισμοὺς τοῦ Ὑφυπουργοῦ κ. Χυτήρη, ὅτι ἡ Ἐκκλησία μὲ τὴ συλλογὴ ὑπογραφῶν ἐπιδιώκει πολιτικὴν ἀντιπαράθεσι πρὸς τὴν Κυβέρνησι, ὑπεγράμμισε τὰ ἐξῆς: «Προσωπικά, τιμῶ ὅλους τοὺς πολιτικούς, γνωρίζω πολλοὺς, καὶ τὸν κ. Χυτήρη ἐκτιμῶ. Ἀλλὰ αὐτὸ τὸ ὀλίστημα δὲν φανταζόμενοι, ὅτι θὰ τὸ

διαπράξει. Δηλαδή, νὰ στηριχθεῖ σὲ ψιθύρους –ὅπως εἶπε– καὶ σὲ φημολογία, ὅτι εἶναι ἐνδεχόμενο νὰ θέλει ἡ Ἐκκλησία μεγάλο ἀριθμὸ ὑπογραφῶν νὰ τὸ ἀντιπαραθέσει στὶς ψήφους τοῦ κυβερνῶντος κόμματος. Δὲν ὑπάρχει τίποτα ἀναληθέστερο ἀπὸ αὐτό. Σὲ καμία περίπτωση, σὲ καμία συζήτηση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἢ τῶν ὀργάνων τῆς Συνόδου ἢ καὶ κατ'ἰδίαν, θὰ σᾶς πῶ, δὲν ὑπῆρξε καὶ δὲν ἐτέθη τέτοιο θέμα. Εἶναι καθαρὴ διαβολὴ καὶ καθαρὴ συκοφαντία, διότι ἡ Ἐκκλησία ἀπλῶς θέλει ἕναν ἀριθμὸ ὅσο τὸ δυνατὸ μεγαλύτερο, γιὰ νὰ στοιχειοθετήσῃ τὸ αἴτημα ἀπὸ ἄποψη νομικὴ καὶ δημοκρατικὴ. Ὅτι τόσος λαὸς ζητᾷ γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ τὸ δημοψήφισμα. Οὔτε πρόκειται νὰ γίνῃ συζήτηση σὲ σύγκριση μὲ ἀποτελέσματα ἐκλογῶν γιὰ τὰ κόμματα».

Τέλος, ἀπαντώντας ὁ αὐτὸς Ἱεράρχης στοὺς λέγοντες ὅτι ἡ συλλογὴ ὑπογραφῶν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία εἶναι ἀτελέσφορη καὶ ἀδιέξοδη, εἶπεν, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὰ ἑξῆς:

«Αὐτὴ τῆ στιγμῇ, τὸ αἴτημα τῶν πολιτῶν τῶν Χριστιανῶν, εἶναι διπλό, νὰ γίνῃ καὶ ὁ νόμος, νὰ γίνῃ καὶ τὸ δημοψήφισμα. Ἄν αὐτὸ δὲν γίνῃ ἀπὸ τὴν πολιτεία, τὸ ἔλλειμμα τῆς δημοκρατίας θὰ βαρύνει ἐκείνους, πὸν ἄρνοῦνται τὴν ἐκδοσὴ τοῦ νόμου».

Καροφόρος ἐπισκοπικὴ ὑπερτριακονταετία

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Ἀχελῶν κ. Εὐθύμιος, –ἐξ ἀφορμῆς τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος δικαίως ἀνύψωσεν αὐτὸν προσφάτως, τιμῆς ἕνεκεν, εἰς Τιτουλάριον Μητροπολίτην, ὑπέβαλεν εἰς αὐτὴν «Ἐκθεσιν Πεπραγμένων περὶ τῆς ἀπὸ τοῦ 1968 μέχρι τοῦ 2000 ἐπισκοπικῆς διακονίας του ἐν τῇ Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῇ Ἀθηνῶν». Ἡ Ἐκθεσις αὐτὴ παρουσιάζει πλουσιωτάτην διοικητικὴν, ποιμαντικὴν, κηρυκτικὴν, ἐπιστημονικὴν, ἱεροποστολικὴν καὶ συγγραφικὴν ἐργασία. Ὁ Σεβ. κ. Εὐθύμιος, πὸν εἶναι Διδάκτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἐπὶ τριάντα καὶ πλέον ἔτη ἐργάζεται ἀόκνως τόσον στὸν χῶρον τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, ὅσον καὶ ἐντὸς τοῦ εὐρύτερου χώρου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Τομεῖς τῆς ἐπισκοπικῆς του δραστηριότητος ὑπῆρξαν λ.χ. ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Κατήχησις, γιὰ τὴν ὁποία συνέγραψε δέκα τέσσαρα βοηθήματα, οἱ προσπάθειές του πρὸς ἀναζωπύρωσι τῆς λατρείας, ἡ δα-

ψιλῆς καλλιέργεια τοῦ συγχρονισμένου θείου Κηρύγματος, ἡ μαρτυρία τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως καὶ Ζωῆς μὲ ὁμιλίαις ἀπὸ Ραδιοφώνου καὶ Τηλεοράσεως, ἡ Ὁργάνωσις ζωτικῶν πτυχῶν τοῦ Ποιμαντικοῦ ἔργου τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς, ἡ συμβολὴ του στὴν ἴδρυσιν καὶ ἡ διεύθυνσις τῆς «Χριστιανικῆς Ἀλληλεγγύης», ἡ ἐμφύχωσις τῆς «Διευθύνσεως Νεότητος» καὶ προσφάτως τῆς «Διευθύνσεως Ποιμαντικοῦ Ἔργου» τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς. Ἀξιολογιστὰ εἶναι καὶ ἡ συγγραφικὴ δραστηριότης τοῦ Σεβ. κ. Εὐθυμίου, ὁ ὁποῖος ἔχει γράφῃ πολλὰς δεκάδας πρωτοτύπων ἐκλεκτῶν βιβλίων θεολογικοῦ, ποιμαντικοῦ καὶ οἰκολογικοῦ περιεχομένου. Ὁ ἴδιος εἶναι τακτικὸς συνεργάτης τῶν περιοδικῶν «Ἐκκλησία» καὶ «Ἐφημέριος». Μὲ ἀπόφασιν καὶ ἐντολὴν τῆς Ἱ. Συνόδου συμμετέχει σὲ διάφορες Συνοδικὰς Ἐπιτροπὰς, εἶναι δὲ Πρόεδρος τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς γιὰ τὰ ζητήματα τῆς Οἰκολογίας. Ἐπίσης ἐπανειλημμένως ἐξεπροσώπησε τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος σὲ Διεθνή καὶ Διορθόδοξα Συνέδρια.

Ἡ ἀθόρυβη αὐτῆ, ἀλλὰ πολὺ γόνιμη δραστηριότης τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἀχελῶν κ. Εὐθυμίου, εἶναι ἀξιόλογη ἔνδειξις καὶ ἐπὶ μέρους πτυχῆ τῆς σοβαρᾶς καὶ ἐποικοδομητικῆς ἐργασίας, ἡ ὁποία κατ'ἀνάλογον τρόπον ἐπιτελεῖται καὶ ὑπὸ πολλῶν ἄλλων Ἱεραρχῶν τῆς Ἐκκλησίας μας πρὸς δόξαν Θεοῦ καὶ μαρτυρίαν Χριστοῦ στὸν σύγχρονον κόσμον.

Οἱ θρησκευτικὲς τάσεις τῆς σύγχρονης κοινωνίας

Ὁ Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ἡλίας Β. Οἰκονόμου σὲ ἄρθρο του στὴν ἐφημερίδα «Ἐστία» ὑπὸ τὸν τίτλο «Ἐπιχειμένου τοῦ δημοψηφίσματος...» (13 Σεπτ. 2000, σ. 4), –στηριζόμενος στὴν πρόσφατη διακήρυξιν τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ ὅτι τὸ Π.Α.Σ.Ο.Κ., γιὰ νὰ μὴν εἶναι δογματικὸ, ἀλλὰ σοσιαλιστικὸ κόμμα, «θὰ πρέπει νὰ ἀλλάξῃ προσεγγίσεις, νὰ ἐκμεταλλεῖται τίς τάσεις τῆς Κοινωνίας», ἐπισημαίνει εὐστόχως τὰ ἑξῆς:

«Μετὰ τὴν πρωθυπουργικὴν ντιρεκτίβα, προκύπτει ὡς ἀνάγκη ἐπιδείξεως τῆς φερεγγυότητος, ἡ ἔργῳ ἀπόδειξις τῆς ταυτότητος τῶν κυβερνητικῶν ἀποφάσεων πρὸς τὴν διακήρυξιν. Ἡ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐπικαλουμένη τοὺς πρωθυπουργικούς λόγους, δύναται νὰ τεκμηριώσῃ διὰ τῶν δύο λαοσυνάξεων τὰς «τάσεις τῆς (ἐλληνικῆς) κοι-

ωνίας» και να ισχυρισθῆ μετὰ λόγου γνώσεως ὅτι και ἡ συλλογὴ τῶν ὑπογραφῶν τὴν ἀνάδειξιν τῶν συγχρόνων τάσεων ὑπηρετεῖ και ὅτι συμβάλλεται εἰς τὴν ἄρσιν τοῦ, ὀρθῶς ἐξορκιζομένου, πολιτικοῦ δογματισμοῦ.

»Ἡ τάσις τῆς προβολῆς και ἀναδείξεως τῆς θρησκευτικότητος ὡς συλλογικοῦ και ὄχι ἀτομικοῦ παράγοντος τῆς κοινωνίας δὲν εἶναι μόνον σύγχρονον ἑλληνικόν φαινόμενον, ἀλλὰ παγκόσμιον. Εἶναι δὲ σαφεστάτη, ὄχι μόνον εἰς τὰς χώρας τοῦ Ἰσλάμ, ἀλλὰ, ἐνδεικτικῶς, και εἰς τὰς δύο μεγάλας χώρας τοῦ συγχρόνου κόσμου, τὴν Ρωσίαν και τὰς ΗΠΑ. Ἐκεῖ ἡ δημοσία ἐκδήλωσις τῆς θρησκευτικότητος δὲν χαρακτηρίζεται, κατὰ τὰ εἰσέτι παρ' ἡμῖν λειτουργοῦντα παλαιομαρξιστικά δημοσιογραφικά πρότυπα, ὡς «μεσαιωνισμός»!

Εἰς τὴν Ρωσίαν, μετὰ τὴν ἐπὶ ἐβδομηκονταετιάν συστηματικὴν ἀντιθρησκευτικὴν -ὄνομασθεῖσαν ἐπιστημονικὴν μάλιστα- προπαγάνδαν και τοὺς ἐξοντωτικὸς διωγμοὺς, ἡ συναναδυθεῖσα μετὰ τῆς «γκλάσνοστ» (διαφανείας) πραγματικότης ὑπῆρξεν ἡ θρησκευτικὴ και μάλιστα ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία... Καὶ ναὶ μὲν, ὑφίσταται εἰς τὴν Ρωσίαν χωρισμὸς τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τοῦ κράτους, ἀλλὰ, παρὰ ταῦτα, ἐθεσπίσθησαν νόμοι πρὸς προστασίαν τῶν Ρώσων πολιτῶν ἀπὸ τὴν ἔξωθεν (κυρίως ἀπὸ τὰς ΗΠΑ) ἐπιδρομὴν προσηλυτισμοῦ.

»Μὲ κρατικὴν ὑποστήριξιν, ἀνηγέρθη ἐκ νέου τὸ σύμβολον και τὸ καύχημα τῆς ρωσικῆς Ὁρθοδοξίας, ὁ μεγαλοπρεπὴς ναὸς τοῦ Σωτῆρος ἐντὸς τῶν τειχῶν τοῦ Κρεμλίνου, τὸν ὁποῖον εἶχον ἀνατινάξει κατὰ τὴν σταλινικὴν περίοδον. Ἐλάχιστα, συμπιεσμένα εἰς δυσανάγνωστα σημεῖα τῶν ἐφημερίδων μας ἐδημοσιεύθησαν, ὅπου ἐδημοσιεύθησαν, λόγω σεβασμοῦ τοῦ δικαιώματος τῆς πληροφορήσεως, τῆς ἀντικειμενικότητος και τῆς ιδεολογικῆς ἀνεξαρτησίας!».

Σχέσεις Θρησκείας - Κράτους στὶς Η.Π.Α.

Στὴ συνέχεια ὁ Καθηγητὴς κ. Ἡλίας Οἰκονόμου, ἀναφερόμενος στὶς σχέσεις Θρησκείας - Κράτους, ποὺ ἐπικρατοῦν στὶς Η.Π.Α., ὑπενθυμίζει τὰ ἑξῆς:

«Εἰς τὰς Η.Π.Α., ὅπου ὑφίσταται αὐστηρὸς διαχωρισμὸς Θρησκείας-Κράτους, παρακάμπτεται ποικιλοτρόπως, ἐπειδὴ τὰ θρησκευτικὰ λόμπυς εἶναι

ισχυρότατα, και ἡ ἰσχὺς τῆς θρησκευτικότητος προβάλλεται διὰ δημοσίων προσευχῶν, διὰ δημοσίας προβολῆς τῆς οἰκογενειακῆς συμμετοχῆς τοῦ Προέδρου εἰς τὰς λατρευτικὰς συνάξεις, ἀλλὰ και διὰ τῆς θέσεως τοῦ παρεκτραπέντος Προέδρου Κλίντον ὑπὸ τριπλὴν πνευματικὴν κηδεμονίαν κληρικῶν (!), λόγω τοῦ σκανδάλου Λεβίνσκυ. Τὸ λόμπυ τῶν Ἑβραίων τῆς Ἀμερικῆς, τὸ ὁποῖον ἐζήτησεν ἐπιμόνως τὴν διαγραφὴν τοῦ θρησκευμάτος, ἐθνοθρησκευτικὸν εἶναι, δεδομένου ὅτι ἰσχύει ὁ δρακόντειος κανὼν τοῦ ἀδιαιρέτου τῆς ἐβραϊκῆς ἐθνικότητος και τῆς θρησκευτικότητος.

»Τὸ ρῆγμα εἰς τὸν ἰσχύοντα ἐν ΗΠΑ χωρισμὸν μεταξὺ Θρησκείας και Κράτους ἐπιβεβαιώνει και ἡ πρόσφατος ἀπόφασις τοῦ ὑποψηφίου τῶν Δημοκρατικῶν νὰ ὀρίσῃ ὡς ὑποψήφιον Ἀντιπροέδρον τῶν ΗΠΑ γνωστὸν θρησκευτικῶς συντηρητικὸν Ἑβραῖον».

Ἀναφερόμενος ὁ κ. Οἰκονόμου και πάλιν στὰ καθ' ἡμᾶς, τονίζει συμπερασματικῶς τὰ ἑξῆς:

«Ἡ σύγχρονος ἑλληνικὴ πολιτικὴ σκέψις και πρακτικὴ πορεύεται πρὸς τὴν ἀντίθετον κατεύθυνσιν τῆς παγκοσμίου, δημιουργεῖ προβλήματα ἐκ τοῦ μηδενὸς και προώριστα νὰ γενθῆ ἀπογοητεύσεις. Δὲν ὑπάρχει εἰς τὸ κυβερνῶν κόμμα ἕνας σοβαρὸς γνώστης τῶν θρησκευτικῶν τάσεων παγκοσμίως, ὥστε νὰ κάμῃ ἕνα εἰς βάθος tour d' horizon εἰς τὸν κ. Πρωθυπουργόν;

»Ἡ δύναμις τῆς θρησκευτικότητος ἐντείνεται ὅταν καθ' οἰονδήποτε τρόπον προσβάλλεται. Καὶ θὰ πρέπει νὰ ἀναμείνωμεν, διὰ νὰ ἴδωμεν, τί θὰ συμβῆ και εἰς τὸν τόπον μας, μετὰ τὴν δυσπερίγραπτον περὶ τῶν ταυτοτήτων ἀπόφασιν».

Προσωπογραφία τριῶν Διδασκάλων τοῦ Γένους

Μὲ πρωτοβουλίαν τῶν τοπικῶν Δημοτικῶν Ἀρχῶν πραγματοποιήθηκε τὴν 30ῆ Σεπτεμβρίου στὴν κατάφυτη και κατάρρυτη κωμόπολι τοῦ Πηλίου «Μηλέαι» («Μηλιές») ἡ κήρυξις ἀπὸ τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπο κ. Χριστόδουλο τῆς πανηγυρικῆς ἐνάργεως Συνεδρίου πρὸς τιμὴν τῶν τριῶν ἐπιφανῶν Κληρικῶν-Μοναχῶν και μεγάλων διδασκάλων τοῦ Γένους Ἀνθίμου Γαζῆ, Γρηγορίου Κωνσταντᾶ και Δανιὴλ Φιλιππίδου, οἱ ὁποῖοι στὸ παρελθὸν εἶχαν προβληθῆ και ἀπὸ τὸν γλαφυρὸ κάλαμο τοῦ ἀειμνή-

στου Διευθυντοῦ τῶν περιοδικῶν «Ἐκκλησία», «Ἐφημέριος» καὶ «Θεολογία» Θεοδοσίου Σπεράντσα.

Καὶ οἱ τρεῖς ἔζησαν σχεδὸν συγχρόνως τὸ β' ἡμισυ τοῦ ιη' καὶ τὶς ἀρχές τοῦ ιθ' αἰῶνος καὶ ἦσαν συγγενεῖς (πρωτοεξάδελφοι) καὶ φίλοι. Κοινὰ γνωρίσματα τοὺς ἦσαν, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ἡ μεταξὺ τῶν ἀγάπη, ἐνότης καὶ συνεργασία· ἡ προσήλωσίς τοὺς στὴν ἑλληνορθόδοξη χριστιανικὴ παράδοσι· ἡ εἴσοδος τοὺς στὸν ἱερό κληρο· ὁ συνεχῆς πνευματικὸς ἀνεφοδιασμός τοὺς ἀπὸ τὸ Σεπτὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο· ἡ δίψα τοὺς γιὰ διεύρυνσι τῶν γνώσεών τοὺς· ἡ ἐκλεκτικὴ οἰκείωσις τῶν πνευματικῶν φώτων τῆς Δύσεως, στὴν ὁποία ἔζησαν πολλὰ χρόνια· ὁ διαποτισμός τοὺς ἀπὸ τὰ νάματα ὄχι τοῦ ἀθέου, ἀλλὰ τοῦ ἑλληνορθόδοξου «διαφωτισμοῦ»· τὸ ἱεραποστολικὸ ἐνδιαφέρον τοὺς γιὰ τὸν φωτισμὸ τοῦ ὑποδοῦλου καὶ τοῦ ἀγωνιζομένου γιὰ τὴν ἐλευθερία Γένους· ἡ πρόσληψις τῶν ἀγαθῶν τῆς θύραθεν παιδείας· ἡ μετάδοσις στοὺς συμπατριῶτες τοὺς στὴν Ἑλλάδα καὶ στὴν Εὐρώπη τῆς Ἱστορίας, τῆς Λογικῆς, τῆς Φιλοσοφίας, τῶν Μαθηματικῶν, τῆς Ἀστρονομίας, τῆς Χημείας, τῶν λοιπῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν

καὶ τῆς ἐξυπηρετοῦσης πανευρωπαϊκὰ καὶ οἰκουμενικὰ ὄραματα Γεωγραφίας· ἡ ποικιλόμορφη συμβολὴ τοὺς στοὺς ἀπελευθερωτικοὺς ἀγῶνες τῶν Ἑλλήνων· ἡ πρωτοποριακὴ προβολὴ ἀπὸ αὐτοὺς τῶν Μηλεῶν σὲ ἐκπαιδευτικὸ κέντρο μὲ λαμπρὰ ἐκπαιδευτήρια καὶ μεγάλη βιβλιοθήκη· ἡ φροντίς τοὺς γιὰ τὴν ἀνάπτυξι τῆς καθ' ὄλου ἑλληνικῆς παιδείας. Εἶναι γνωστὴ ἰδίως ἡ προσφορὰ τοῦ Γρηγορίου Κωνσταντᾶ ὡς «Ἐφόρου Παιδείας» καὶ ἡ τεραστία ἀνιδιοτελῆς καὶ γεμάτη θυσίες συμβολὴ του πρὸς ἀνάδειξιν τοῦ περιφήμου Ὁρφανοτροφείου Αἰγίνης, ποῦ ιδρύθηκε μὲ πρωτοβουλίαν τοῦ Ἰωάννου Καποδίστρια.

Ἀληθῶς καὶ οἱ τρεῖς «σὲ δύσκολα χρόνια ὑψωσαν ψηλὰ τὴ σημαία τῶν ὁραμάτων τοῦ Ἔθνους», ὡς ὑπεγράμμισεν ὁ Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τόσον κατὰ τὴν ἔναρξι τοῦ πρὸς τιμὴν τοὺς Συνεδρίου στίς Μηλιές, ὅσον καὶ τὴν 1η Ὀκτωβρίου 2000 στὴν πυρρινὴ ὁμιλία του ἐντὸς τοῦ μόλις ἐγκαινισθέντος παμμεγέθους καὶ περικαλλοῦς Ἱ. Ναοῦ Ἀναλήψεως Χριστοῦ Βόλου.

Ε.Δ.Θ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΥΠΟΥ τῆς 12ης Σεπτεμβρίου 2000

Τὴν ἑναρξὴ τῶν ἐργασιῶν τοῦ Πανελληνίου Μοναστικοῦ Συνεδρίου μὲ θέμα «Ὁ ἀναλλοίωτος Ὁρθόδοξος Μοναχισμὸς ἐλπίδα σωτηρίας στὴν ἀνατολή τῆς 3ης χιλιετίας», τὸ ὁποῖο διοργανῶνται ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στὸ πλαίσιο τῶν ἑορτασμῶν τοῦ Ἰωβηλαίου τῶν 2000 ἐτῶν ἀπὸ τῆ Γέννηση τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, κήρυξε σήμερα στὶς 5 τὸ ἀπόγευμα στὰ Ἅγια Μετέωρα, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστόδουλος, παρουσία τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Σταγῶν καὶ Μετεώρων κ. Σεραφεῖμ, Λαγκαδᾶ κ. Σπυρίδωνος, Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης κ. Εὐσταθίου, Νεαπόλεως καὶ Σταυροπόλεως κ. Διονυσίου, Μαντινείας καὶ Κυνουρίας κ. Ἀλεξάνδρου, Κίτρους κ. Ἀγαθονίκου, Ξάνθης κ. Παντελεήμονος, Βεροίας κ. Παντελεήμονος, Θεσσαλιώτιδος κ. Θεοκλήτου, Καστορίας κ. Σεραφεῖμ, Καισαριανῆς κ. Δανιὴλ καὶ Φλωρίνης κ. Θεοκλήτου, τοῦ Πανοσιολογιωτάτου ἐκπροσώπου τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου, Ἀρχιμ. Ἀντίπα Νικηταρᾶ, Ἡγουμένου τῆς Ἱ. Μονῆς Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου καὶ Πατριαρχικοῦ Ἐξάρχου Πάτμου, τοῦ Πανοσιολογιωτάτου ἐκπροσώπου τῆς Α.Θ.Μ. τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας κ.κ. Πέτρου, Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Σαββάτου, διακεκριμένων ἐκπροσώπων τοῦ Μοναχισμοῦ, τοῦ Βουλευτοῦ Τρικάλων κ. Λέγγα, τοῦ Νομάρχου Τρικάλων κ. Πατραμάνη, τοῦ Δημάρχου Καλαμπάκας κ. Μπουτίνα, Νομαρχιακῶν Συμβούλων τῆς περιοχῆς, σύσσωμου τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου Καλαμπάκας, ἄλλων παραγόντων τῆς Τοπικῆς Αὐτοδιοίκησης, ἐκπροσώπων τῶν Δικαστικῶν, Στρατιωτικῶν καὶ Ἀστυνομικῶν Ἀρχῶν καὶ ἑγκριτῶν Πανεπιστημιακῶν Διδασκάλων.

Κατὰ τὴν ὁμότιτλη τοῦ Συνεδρίου ὁμιλία του ὁ Μακαριώτατος ἐπισήμανε ὅτι στὸ θεσμὸ τοῦ Ἀνατολικοῦ Ὁρθόδοξου Μοναχισμοῦ διασώζεται γνήσια ἡ ὀρθόδοξη πνευματικότητα καὶ πραγματώνεται ὁ σκοπὸς τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῆς γῆς. «Ὁ Μοναχισμὸς», ὑπογράμμισε ὁ Προκαθήμενος τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας, «ἀνήκει ὀργανικὰ στὸ Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας. Γεννιέται καὶ ζεῖ μέσα στοὺς κόλπους Τῆς, εἶναι «σὰρξ ἐκ τῆς σαρκὸς καὶ ὅστοῦν ἐκ τῶν ὀστέων» Τῆς... Ἐκτὸς Ἐκκλησίας δὲν νοεῖται μοναχικὴ ἀφιέρωση, ἀλλὰ καὶ χωρὶς Μοναχισμὸ θὰ ἔχανε

τὸ Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας τὴ ζωτικότητα καὶ εὐρωστία του, ἐφόσον λέγεται καὶ εἶναι ὁ Μοναχισμὸς ἡ «σπονδυλικὴ στήλη» καὶ «τὰ νεῦρα Τῆς». Χαρακτήρισε μάλιστα τὴ σύγκληση τοῦ Συνεδρίου, «ὑπὸ τὴν εὐλογημένη σκιά τῶν ἱερῶν καὶ ἁγιομετεωρικῶν βράχων», ὡς κορυφαῖο γεγονός ἰδιαίτερης πνευματικῆς βαρύτητας καὶ ὡς ἀπότιση, τρόπον τινά, φόρου τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης τῆς Ἀγίας μας Ἐκκλησίας πρὸς τὴ χαρισματικὴ αὐτὴ τάξη Τῆς, τῶν Μοναχῶν.

«Οἱ Μοναχοί», σημείωσε ὁ Μακαριώτατος, «εἶναι οἱ συνεχιστὲς καὶ μιμητὲς τῶν Μαρτύρων καὶ Ὁμολογητῶν τῆς Πίστεώς μας, ισόβιοι αὐτοὶ μάρτυρες τῆς συνειδήσεως, ἀνεζωσμένοι ἐφ' ὄρου ζωῆς σὲ μία ἀνελέητη, συνεχὴ πάλη ἐναντίον τῆς φύσεώς τους, σ' ἓναν πόλεμο χωρὶς ἀνακωχὴ κατὰ τοῦ κόσμου καὶ τοῦ κοσμοκράτορος, σὲ μία διαρκὴ ὁμολογία, ἔργω καὶ λόγῳ καὶ σχήματι». Ἀφοῦ ἀναφέρθηκε ἐκτενῶς στὸ θεμέλιο τῆς μοναχικῆς ζωῆς «ποῦ παραμένει πάντοτε ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Νυμφίον τῶν ψυχῶν» καὶ στὶς τρεῖς θεμελιώδεις μοναχικὲς ἀρετὲς, «τὴν παρθενία, τὴν ἀκτημοσύνη καὶ τὴν ὑπακοή», τόνισε ὅτι οἱ Μοναχοὶ «προασπιστὲς πάντοτε τῶν Δογμάτων καὶ τῶν Ἀληθειῶν τῆς Ἐκκλησίας, πολέμιοι τῶν αἰρέσεων καὶ θεματοφύλακες τῆς Παραδόσεως, θὰ ἀποτελέσουν καὶ σήμερα, μὲ τὸ γνήσιο ὀρθόδοξο αἰσθητήριό τους καὶ μὲ τὸ ὁμολογιακὸ φρόνημά τους, τὴν προφυλακὴ στὸν ὕπουλο κίνδυνο τοῦ συγκρητισμοῦ καὶ σὲ κάθε ἐπιβουλή κατὰ τῆς Ὁρθοδοξίας... Ἡ πορεία τῶν Μοναχῶν πρὸς τὴ θέωση ἀποτελεῖ τὸ ἀντιστάθμισμα στὴ δαιμονοποίηση ποῦ ἐπιχειρεῖται ἀπὸ τὴν λεγόμενη Νέα Ἐποχή. Στὴν μεθοδευομένη παγκοσμιοποίηση ὁ Μοναχὸς θὰ ἀντιπαραθέτει τὴν προσδοκία καὶ τὸν ἀγῶνα του νὰ γίνῃ ἡ ἀνθρωπότητα, διὰ τῆς ἀποδοχῆς καὶ βιώσεως τοῦ ἀναλλοίωτου εὐαγγελικοῦ λόγου, «μία ποιμνὴ», ὑπὸ «ἓνα ποιμένα», τὸν Χριστό, ὅπου θὰ πρυτανεῦει ἡ ἀγάπη καὶ ὅπου στόχος δὲν θὰ εἶναι ἡ ἐπίγεια εὐδαιμονία, ἀλλὰ ἡ μακαριότητα τῆς ἄνω Ἱερουσαλήμ. Στὶς οἰκουμενιστικὲς τάσεις θὰ προβάλλει τὴν οἰκουμενικότητα τῆς ἀγάπης του, ἡ ὁποία ὑλοποιεῖται στὴν ὑπὲρ τῆς Οἰκουμένης προσευχὴ καὶ στὴν συμμετοχὴ, παντὶ τρόπῳ, στὸν πόνον καὶ τὴν ἀνάγκη τοῦ πλησίον χωρὶς διακρίσεις φυλετικῆς, ἐθνικῆς, κοινωνικῆς, ἰδεολογικῆς».

Ὁ Προκαθήμενος τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας στάθηκε ἰδιαίτερα στὴν προσφορὰ τοῦ Μοναχισμοῦ κατὰ τὴ διάρκειά τῆς δισχιλιετοῦς πορείας του, ἀλλὰ

καί στη σημασία του για τὸ μέλλον τῆς ἀνθρωπότητος. «Αναγόμενος ὁ Μοναχός, μὲ τὴν ἐκούσια ὑποταγή, στὴ σφαίρα τῆς ἐσωτερικῆς ἐλευθερίας», ἐπισημάνει, «θὰ συνεγείρει τὸν σημερινὸ αὐτονομημένο, ἀλλὰ καὶ ὅσο ποτὲ καταδυναστευόμενο ὑπὸ τῆς τυραννίας τοῦ ἰδίου θελήματος ἀνθρώπου, στὴν ἐπανάσταση κατὰ τῆς δουλείας τοῦ “ἐγώ”... Ἡ Νέα Τάξη πραγμάτων σήμερα γιὰ νὰ ἐπιβληθεῖ μεθοδεύει τὴν ἐξαφάνιση τῆς προσωπικότητος, μὲ τὴν ἀριθμοποίηση καὶ τὴν μαζοποίηση τῶν λαῶν καὶ μὲ τὴν ἐπιβολή, διὰ τῶν μέσων ἐνημερώσεως, νέων προτύπων ζωῆς καὶ νέου τρόπου σκέψεως. Σ’ αὐτὴ τὴν “πολιτοποίηση” οἱ κατ’ ἐξοχὴν ἐλεύθεροι ἀνθρώποι παραμένουν οἱ Μοναχοί. Ἡ ἐρμος γίνεται ἑπαλεξὴ ἐλευθερίας, καταρτίζοντας ὀλοκληρωμένες πνευματικὲς προσωπικότητες, μὲ πεφωτισμένη κρίση καὶ δύναμη ἀντιστάσεως, ποὺ θὰ ὑψώσουν φωνὴ διαμαρτυρίας ἐκεῖ ποὺ προσβάλλεται ἡ ἔμψυχη εἰκόνα τοῦ Θεοῦ. Αὐτοί, ὅταν ἀπειλεῖται ἡ γνησιότης τῆς Πίστεως, ἐν πλήθει διακρίσεως, ἀναδεικνύονται μαχητές, μάρτυρες καὶ ὁμολογητές καὶ ὁσάκις τὸ προστασσόμενο ἀντιβαίνει στὸν θεῖο νόμο ἀρνοῦνται τὴν ὑποταγή, “πειθαρχοῦντες Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις”».

Ὁ Μακαριώτατος, ἀφοῦ χαρακτήρισε ὡς ἐπιτακτικὴ τὴν ἀνάγκη νὰ ἀποφύγει ὁ σύγχρονος Μοναχισμὸς τὶς ψυχοφθόρες ἐπιρροὲς τοῦ φρονήματος τοῦ κόσμου καὶ νὰ αὐτοπροστατευθεῖ ἀπὸ τὸν «ἐκσυγχρονισμό» τῆς ἐποχῆς, ποὺ λυμαίνεται τὴ γνησιότητα καὶ τὴν αὐθεντικότητα τῆς ἐν τῷ κόσμῳ παρουσίας του, ὑπογράμμισε ὅτι «ὅσο ἡ ἀγάπη θὰ ψυχραίνεται μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, ὅσο ἡ ἀδικία καὶ τὸ συμφέρον θὰ πληθαίνουν τὴ δυστυχία καὶ ὁ βρόχος τῆς μοναξιάς θὰ περισφίγγει θανάσιμα τὶς ψυχές, τὰ μοναχικὰ κοινόβια θὰ προβάλλονται ὡς πρότυπα ἀληθινῆς ἀνθρώπινης κοινωνίας γιὰ τὶς οἰκογένειες καὶ γιὰ τοὺς λαούς. Ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἰσότητα, ποὺ κανένα μέχρι σήμερα κοινωνικὸ σύστημα καὶ καμία ἰδεολογία δὲν μπόρεσε νὰ ἐπιτύχει, αἰῶνες τώρα πραγματώνεται στὶς μοναστικὲς Ἀδελφότητες».

«Οἱ Μοναχοί», σημείωσε ὁ Προκαθήμενος τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας, «θὰ εἶναι, ὅπως πάντοτε, ἡ ἐμπροσθοφυλακὴ στὸν ἀγῶνα τῆς Ἐκκλησίας μας, τῆς κιβωτοῦ τῶν ἐθνικῶν μας ἀξιών... ποὺ καλεῖται καὶ σήμερα νὰ διασώσει τὴν ἐθνικὴ μας αὐτοσυνειδησία, μέσα στὸν ἐπιχειρούμενο ἐθνικὸ ἀποχρωματισμό. Στὸν ὁδοστρωτήρα τῆς ἔξωθεν ἐπιβαλλομένης παγκοσμιοποιήσεως καὶ στὴν ἀπεμπόληση ὑφ’ ἡμῶν τῶν ἰδίων τῶν τιμαλφῶν τοῦ Γένους μας, τὰ Μοναστήρια ἀναλαμβάνουν ἀποφασιστικὰ καὶ πάλι τὸν ἱστορικὸ ἐθνικὸ τους ρόλο. Καὶ θὰ διασώσουν ξανὰ τὸν ἀτίμητο θησαυρὸ τῆς γλώσσας μας στὴν σημερινὴ γλωσσικὴ βαρβαροκρατία».

Ὁ Μακαριώτατος, ἀφοῦ ἐπισημάνει ὅτι ὅλο καὶ περισσότερο οἱ ἀνθρώποι καταφεύγουν στοὺς κατὰ κόσμον μωρούς, ἀλλὰ κατὰ Θεὸν σοφοὺς Μοναχοὺς, ἀναζητώντας τὴ γνησιότητα καὶ τὴν ἀληθινὴ ἀγάπη, ὑπογράμμισε ὅτι ἡ φιλάνθρωπη προσφορὰ τῶν Μοναχῶν πρὸς τὸν πάσχοντα ἀνθρώπο εἶναι δυνατὸν ἀλλὰ καὶ εὐκταῖον νὰ προσλάβει καὶ πιὸ συστηματικὴ μορφή, μὲ τὴν ἀφιέρωση λ.χ. κάποιων Μοναχῶν στὴν ἐκπαίδευση, σὲ σχολεῖα τῆς Ἐκκλησίας, στὴ νοσηλεία ἢ στὴν περίθαλψη γερόντων ἢ κατακοίτων ἢ σὲ ἄλλα κοινωνικὰ ἔργα. «Ένας τέτοιος Μοναχισμὸς» εἶπε «θὰ ἀποτελοῦσε στὴν ἐποχὴ μας τὴν μεγάλη ἐκπληξη καὶ μοναδικὸ παράδειγμα χριστιανικοῦ τρόπου ζωῆς». Καταλήγοντας ὁ Μακαριώτατος ἀναφέρθηκε στὴ σημερινὴ ἀνθησιὸν τοῦ Μοναχισμοῦ, «στὸ χῶρο τοῦ ὁποῖου ἀπομένει ἡ ἐλπίδα γιὰ τὴν ἀνεύρεση ἄξιων ἐκκλησιαστικῶν ποιμένων», ἀλλὰ καὶ στὴν προστασία, τὴν ἀγάπη, τὴν ἐμπιστοσύνη, τὴ στήριξη καὶ τὴ συμπαράσταση τῆς διοικήσεως Ἐκκλησίας ποὺ αὐτὸς χρειάζεται.

Τῆς ὁμιλίας τοῦ Προκαθήμενου τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας προηγήθηκαν οἱ προσφωνήσεις τοῦ Σεβ. Μητροπολίτη Σταγῶν καὶ Μετεώρων κ. Σεραφεῖμ, ὁ ὁποῖος σημείωσε ὅτι τὸ Πανελλήνιο Μοναστικὸ Συνέδριο «συγκαλεῖται σὲ μία σημαντικὴ γιὰ τὴν Ἐκκλησία μας καὶ τὴν Πατρίδα μας περίοδο, καλούμενο νὰ δώσει τὴν καλὴ μαρτυρία του πρὸς κάθε κατεύθυνση», τοῦ Δημάρχου Καλαμπάκας κ. Β. Μπουτῖνα καὶ τοῦ Προέδρου τῆς Ὁργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Συνεδρίου, Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Σπυριδῶνος Κοντογιάννη, ἐνῶ ἀναγνώσθηκαν τὰ μηνύματα ποὺ ἀπέστειλαν στὸ συνέδριο ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος καὶ ἡ Α.Θ.Π. ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας κ.κ. Πέτρος.

Οἱ ἐργασίες τοῦ Πανελληνίου Μοναστικοῦ Συνεδρίου θὰ διαρκέσουν μέχρι καὶ τὸ μεσημέρι τῆς προσεχοῦς Πέμπτης 14ης Σεπτεμβρίου ἐ.ἔ., ἑορτῆς τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.

(Ἐκ τῆς Ἀρχιγραμματείας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου)

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΥΠΟΥ τῆς 13ης Σεπτεμβρίου 2000

Μὲ ἰδιαίτερη ἐπιτυχία ὀλοκληρώθηκαν χθὲς τὸ βράδυ οἱ ἐργασίες τῆς πρώτης ἡμέρας τοῦ Πανελληνίου Μοναστικοῦ Συνεδρίου μὲ θέμα «Ὁ ἀναλλοίωτος Ὁρθόδοξος Μοναχισμὸς ἐλπίδα σωτηρίας στὴν ἀνατολὴ τῆς 3ης χιλιετίας», τὴν ἔναρξη τῶν ὁποίων κήρυξε ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστόδουλος.

Κατὰ τὴν πρώτη συνεδρία μὲ γενικὸ θέμα «Ὁ χριστοκεντρικὸς χαρακτήρας τοῦ Ὁρθόδοξου Μο-

ναχισμού», ή οποία πραγματοποιήθηκε στην Αΐθουσα Συνεδρίων του Ξενοδοχείου «Αμαλία» στην Καλαμπάκα, παρουσίασαν εισηγήσεις ό Πανοσιολογιώτατος Άρχιμανδρίτης π. Παύλος Ίωάννου, Ήγούμενος τής Ί. Μ. Άγίου Γεωργίου Άρμᾶ, ό Πανοσιολογιώτατος Άρχιμανδρίτης π. Νεκτάριος Ντόβας, Ήγούμενος τής Ί. Μ. Άνω Ξενιάς Βόλου, ό Καθηγητής τής Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Βλάσιος Φειδᾶς και ό Πανοσιολογιώτατος Άρχιμανδρίτης π. Ίσιδωρος Τσιατάς, Ήγούμενος τής Ί. Μ. Βαρλαάμ Άγίων Μετεώρων.

Ό Άρχιμανδρίτης π. Παύλος Ίωάννου μίλησε με θέμα «Μοναχισμός, ή αυθεντική βίωση του Ευαγγελίου». Στην εισήγησή του χαρακτήρισε τόν Μοναχισμό «ώς τή γρηγορούσα συνείδηση τής Έκκλησίας». Όπως τόνισε, «ό Μοναχισμός είναι μιᾶ διαρκής μαρτυρία του νοήματος τής ζωής του ανθρώπου, μαρτυρία και του στόχου ἄλλα και του τρόπου τής ζωής» μιᾶ διαρκής ἀναζήτηση τής βασιλείας του Θεοῦ, ἄλλα και φανέρωση αὐτῆς τής βασιλείας στον κόσμο». Ό μοναχός, συνέχισε, ἐξέρχεται του κόσμου για νᾶ ζήσει τήν παρουσία του Θεοῦ, αὐτό τὸ όποιο ἀποτελεῖ τόν σκοπό τής Έκκλησίας του Χριστοῦ. Ή ἔξοδος αὐτῆ δὲν σημαίνει ἄρνηση τής κοινωνίας ή τής κοινωνικῆς ζωῆς ἄλλα ἔνταξή του στην κοινωνία του Θεοῦ. Ό π. Παύλος ὑπογράμμισε ότι όφείλουμε νᾶ διαφυλάξουμε τόν Μοναχισμό ἀπό τόν κίνδυνο παραχαράξεως του και ἐκδυτικισμού του. «Βασική μέριμνα του ἄληθινου μοναχοῦ» σημείωσε «δὲν είναι νᾶ κάνει κάτι ἄλλα νᾶ είναι κάτι. Έργο του μοναχοῦ είναι ή φανέρωση τής ζωῆς του Χριστοῦ ἐν τῇ θνητῇ σαρκί αὐτοῦ». Καί κατέληξε: «Μέσα στην Όρθόδοξη Παράδοση ή Μονή και ή Ένορία είναι οί δύο πνεύμονες δια τῶν όποιων ἀναπνέει ή Έκκλησία. Δὲν είναι ἀποστολή τῶν μοναχῶν ή ὑποκατάσταση του ἑνοριακοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου».

Στῆ συνέχεια ό Άρχιμανδρίτης π. Νεκτάριος Ντόβας ἀνέπτυξε τὸ θέμα «Ό Χριστός ἀρχέτυπον ὑποτακτικοῦ - ήγουμένου». Στην εισήγησή του σημείωσε ότι ό Χριστός ὡς ήγούμενος ὑποτάσσει στο θεῖο θέλημα τήν ἀνθρώπινη φύση ἀποκαθιστώντας τήν ἐνότητα και τήν κοινωνία ἀγάπης, ή οποία ὑπῆρχε πριν ἀπό τήν ἁμαρτία. Άφου ὑπογράμμισε ότι σημείο ἀναφορᾶς, τόσο του ήγουμένου, ὅσο και του ὑποτακτικοῦ είναι ό Κύριός μας, τόνισε ότι ό μοναχός βιώνει τήν ὑπακοή ὡς ὑποταγή στο θέλημα του Θεοῦ, ζώντας συμφιλιωμένος μαζί Του, με τόν συμμοναστή του, τόν συνάνθρωπο, τήν κτίση. Καί κατέληξε: «Ό Ίησοῦς Χριστός στη σχέση με τούς μαθητές Του δίδει ἄληθινὸ ὑπόδειγμα ήγουμένου, ό όποιος είναι αυθεντία ἐξαιτίας τής σχέσης Του με τόν Θεό, διακρίνεται για τήν ἀγάπη, τήν ταπείνωση,

τή διακονία και τήν ἀλήθεια και ἄρα οὐσιαστικά ἀποτελεῖ και ὑπόδειγμα τέλειου ὑποτακτικοῦ».

Ό Καθηγητής κ. Βλάσιος Φειδᾶς ἀναφέρθηκε στο θέμα «Όρθόδοξος Μοναχισμός - Ίστορική ἀναδρομή». Στην εισήγησή του ἐπισήμανε ότι ό Μοναχισμός, παρᾶ τήν ἐναντίον του θεωρητικῆ ἀμφισβήτηση ή ἰδεολογικῆ προκατάληψη κατὰ τούς νεότερους χρόνους, διατήρησε ἄρρηκτους τούς πνευματικούς δεσμούς του με ὅλους τούς λαούς, τούς όποιους ὑπῆρέτησε σε ὅλες τις ἐποχές με ἐξαιρετικὸ ζήλο και μοναδικῆ αὐταπάρνηση. Όπως τόνισε, ό Μοναχισμός συνειδοτοποίησε πλέον μέσα ἀπό τις δραματικῆς ἱστορικῆς του περιπέτειες ότι μόνο ή ἰσορροπία τής ἀσκητικῆς ήσυχίας και τής κοινωνικῆς μαρτυρίας του πλουτίζει κατὰ τρόπο αυθεντικὸ τόν πνευματικὸ βίό τῶν πιστῶν και συνδέεται ὀργανικά με τήν πνευματικῆ ἀποστολή τής Έκκλησίας μέσα στον κόσμο. Καί κατέληξε: «Ό Μοναχισμός ἔχει ὅλες τις προϋποθέσεις νᾶ ἀνανεωθεί και νᾶ προσφέρει τήν πνευματικῆ του συμβολή για τήν ἐκτόνωση τῶν όποιονδήποτε ἱεροκρατικῶν πειρασμῶν τής ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας ή και τῶν ἐκκοσμικευμένων ἀγκυλώσεων του σύγχρονου εὐρωπαϊκοῦ πνεύματος».

Άπό τήν πλευρά του ό Άρχιμανδρίτης π. Ίσιδωρος Τσιατάς ἀνέπτυξε τὸ θέμα «Ό σύγχρονος Μετεωρίτικος Μοναχισμός ὡς μαρτυρία Χριστοῦ». Στην εισήγησή του ἀναφέρθηκε ἐκτενῶς στην ἱστορία τῶν Άγίων Μετεώρων, ἐνῶ ἔκανε ἰδιαίτερη ἀναφορά «στην ἐγκατάσταση τὸ 1961 στην Μονή Βαρλαάμ τής Συνοδείας του νῦν Σεβ. Μητροπολίτου Πειραιῶς κ. Καλλίνικου, διακριτικοῦ και πολυδράστου ἱεράρχου, με κρητορικὸ ἔργο στη Μονή, ἐγκατάσταση που ὀριοθετεῖ τήν ἀπαρχή μιᾶς νέας λαμπρῆς περιόδου στην ἱστορία του Άγιομετεωρικοῦ Μοναχισμοῦ». Καί συνέχισε: «Μέλος ἐπίλεκτο τής Ἀδελφότητος αὐτῆς και σεμνὸ καύχημα τής Μετεωρίτικῆς Μοναστικῆς Πολιτείας είναι ό σημερινὸς σεπτὸς Προκαθήμενος τής Έλλαδικῆς Έκκλησίας κ.κ. Χριστόδουλος, ό όποιος με τόν πλοῦτο τῶν θεοσδῶτων χαρισμάτων του και τήν εὐπαρρησίαση τόλμη τής ἀρετῆς του δίνει, στους τωρινούς κρίσιμους για τήν Έκκλησία και τὸ Έθνος μας καιρούς, πολυμέτῳπους σκληροῦς ἀγῶνες ὑπὲρ τῶν ἱερῶν και τῶν Ὁσίων μας. Δύο ἀκόμη ἐκλεκτοί θλαστοί τής Μονῆς Βαρλαάμ ἀπό τήν ἴδια Συνοδεία, ό μαχητικὸς Μητροπολίτης Καλαβρύτων κ. Ἀμβρόσιος και ό μειλίχιος Μητροπολίτης Κίτρους κ. Ἀγαθόνικος μαρτυροῦν τήν ἀδιάκοπη εὐεργετικῆ παρουσία τῶν Ἁγίων Μετεώρων σε ὅλους τούς τομείς του ἐκκλησιαστικοῦ και ἔθνικοῦ μας βίου». Ό π. Ίσιδωρος, ό όποιος ἐξέφρασε θερμῆς εὐχαριστίας πρὸς τὰ πρόσωπα που στηρίζουν τις

προσπάθειες τών Μοναχών τών Μετεώρων και ιδιαίτερα πρὸς τὸν Σεβ. Μητροπολίτη Σταγῶν και Μετεώρων κ. Σεραφεῖμ, ἐξέφρασε τὴ γνώμη ὅτι «ἡ ἄρση τοῦ προσωποπαγοῦς χαρακτήρα τῆς ἐν λόγῳ Μητροπόλεως θὰ εἶναι εὐεργετική γιὰ τὰ Ἅγια Μετέωρα και τὴν ὅλη περιοχὴ». Τέλος, ἀφοῦ ἀναφέρθηκε στὸ πολυσχιδῆς κοινωνικὸ και φιλανθρωπικὸ ἔργο τῶν Μονῶν ποῦ ἀποτελεῖ Μαρτυρία Χριστοῦ και ἐκτείνεται και πέραν τῶν ὁρίων τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπικράτειας, ὑπογράμμισε και τὴν ἐνεργὸ συμμετοχὴ τους στοὺς ἀγῶνες τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴν προάσπιση τῶν δικαίων Τῆς και γιὰ τὴ διαφύλαξη τῆς ἀκεραιότητος τῆς Πίστewας».

Οἱ ἐργασίες τοῦ Πανελληνίου Μοναστικοῦ Συνεδρίου συνεχίζονται σήμερα τὸ πρῶτῳ, παρουσία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν και πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστοδούλου, στὴν Αἴθουσα Συνεδρίων τοῦ Ξενοδοχείου «Ἀμαλία».

(Ἐκ τῆς Ἀρχιγραμματείας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου)

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΥΠΟΥ τῆς 14ης Σεπτεμβρίου 2000

Μὲ τὴν τέλεση Πολυαρχιερατικοῦ Συλλεῖτουργου στὴν Ἱ. Μονὴ Μεταμορφώσεως Μετεώρων (Μεγάλο Μετέωρο), προεξάρχοντος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν και πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστοδούλου ξεκίνησε ἡ τρίτη και τελευταία ἡμέρα τῶν ἐργασιῶν τοῦ Πανελληνίου Μοναστικοῦ Συνεδρίου μὲ θέμα «Ὁ ἀναλλοίωτος Ὁρθόδοξος Μοναχισμὸς ἐλπίδα σωτηρίας στὴν ἀνατολὴ τῆς 3ης χιλιετίας», ἡμέρα τῆς ἐορτῆς τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίμου Σταυροῦ. Στὴ Θεία Λειτουργία συλλειτούργησαν οἱ Σεβ. Μητροπολίτες Σταγῶν και Μετεώρων κ. Σεραφεῖμ, Λαγκαδᾶ κ. Σπυριδῶν, Μονεμβασίας και Σπάρτης κ. Εὐστάθιος και Καισαριανῆς κ. Δανιήλ.

Ἀντὶ κηρύγματος, ὁ Γραμματέας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης π. Χρυσόστομος Σκλήφας ἀνέγνωσε τὴν Ἐγκύκλιο τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος γιὰ τὴ συλλογὴ ὑπογραφῶν γιὰ τὴ διενέργεια δημοψηφίσματος. Λίγο πρὶν ἀπὸ τὸ τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης π. Ἀθανάσιος Ἀναστασίου, Ἡγούμενος τῆς Ἱ. Μονῆς Μεταμορφώσεως Μετεώρων προσέφερε στὸν Μακαριώτατο μίᾳ εἰκόνα και ὁ Μακαριώτατος ἀντιπροσέφερε ἕναν Σταυρὸ Εὐλογίας γιὰ τὴν Ἱ. Μονή. Ὁ Μακαριώτατος ἐξέφρασε τὴν ἰδιαίτερη συγκίνησή του γιὰ τὴν παρουσία του στὰ Ἅγια Μετέωρα και ἀναφέρθηκε στὶς πνευματικῆς, ἔθνικῆς και κοινωνικῆς προσφορῆς τοῦ Ὁρθοδόξου Μοναχισμοῦ στὸ εὐσεβῆς Γένος τῶν Ἑλλήνων. Ἐπισημάνε μάλιστα χαρακτηριστικᾶ: «Τώρα ποῦ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἀντιμετωπίζει μίᾳ

δύσκολη κατάσταση, διότι ἀντιστέκεται στὴν ἰσοπέδωση τῆς παγκοσμιοποίησης και στὴν προσπάθεια ἀποχριστιανισμοῦ τῆς κοινωνίας μας, θεωροῦμε ὅτι τὰ Μοναστήρια μας και οἱ Μοναχοὶ εἶναι οἱ ἐπάλξεις και οἱ φρουροὶ τῶν ἰδανικῶν ὑπὲρ τῶν ὁποίων ἀγωνίζεται ἡ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας μας, ἐπικεφαλῆς κλήρου και λαοῦ, προσανατολισμένη και προσηλωμένη στὶς πνευματικῆς και ἔθνικῆς μας καταβολῆς, γιὰ νὰ διασώσει τὴν πατρογονικὴ κληρονομία... Ὁ λαὸς μας διατρανώνει τὴν αἰώνια πίστη του στὴν Ὁρθοδοξία μας και στὸν Ἑλληνισμό μας, στὰ δύο αὐτὰ μεγέθη μὲ τὰ ὁποῖα πάντοτε συμπορεύθηκαν οἱ Ἕλληνες... Γι' αὐτὸ και ἀπὸ σήμερα ἀρχίζουμε τὴν συλλογὴ τῶν ὑπογραφῶν τῶν πνευματικῶν μας τέκνων γιὰ τὴ διεξαγωγὴ δημοψηφίσματος γιὰ τὴν προαιρετικὴ ἢ μὴ ἀναγραφή τοῦ θρησκευοματος στὶς ταυτότητες... Ὅλοι πρέπει νὰ δώσουν τὴ δυνατότητα στὴν Ἐκκλησία νὰ διεκδικήσει αὐτὸ τὸ ὁποῖο κινδυνεύει νὰ ἀλλοτριωθεῖ μέσα σὲ αὐτὴ τὴν πανσπερμία τῶν νέων ἰδεολογιῶν, τῶν νέων κυμάτων τὰ ὁποῖα κατακλύζουν τὴν πατρίδα μας... Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖο ἐπιβάλλεται και πρέπει νὰ πράξουμε ὅλοι εἶναι νὰ ἐνισχύσουμε μέσα μας τὶς πνευματικῆς μας ἀντιστάσεις, τὴν πίστη μας στὸν Ἰησοῦ Χριστό, στὸ Σταυρὸ τοῦ Κυρίου και νὰ ἀντλήσουμε ἀπὸ Αὐτὸν τὴ δύναμη τὴν ὁποῖα ἔχουμε ἀνάγκη προκειμένου νὰ φέρουμε σὲ πέρας τὸ ἔργο ποῦ ἀναλάβαμε».

Λίγο πρὶν ἀπὸ τὴν ἔναρξη τῆς πέμπτης και τελευταίας συνεδρίας τοῦ Πανελληνίου Μοναστικοῦ Συνεδρίου στὴν Αἴθουσα Συνεδρίων τοῦ Ξενοδοχείου «Ἀμαλία» στὴν Καλαμπάκα, ὁ Μακαριώτατος ἔθεσε πρῶτος τὴν ὑπογραφή του στὸ ἔντυπο τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος γιὰ τὴ συλλογὴ ὑπογραφῶν γιὰ τὴ διενέργεια δημοψηφίσματος γιὰ τὴν προαιρετικὴ ἢ μὴ ἀναγραφή τοῦ θρησκευοματος στὶς ταυτότητες. Ἀκολούθως ὑπέγραψαν τὸ ἔντυπο οἱ Σεβ. Μητροπολίτες Σταγῶν και Μετεώρων κ. Σεραφεῖμ, Λαγκαδᾶ κ. Σπυριδῶν, Μονεμβασίας και Σπάρτης κ. Εὐστάθιος, Μαντινείας και Κυνουρίας κ. Ἀλέξανδρος και Καισαριανῆς κ. Δανιήλ, ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης π. Ἀθανάσιος Ἀναστασίου, Ἡγούμενος τῆς Ἱ. Μονῆς Μεταμορφώσεως Μετεώρων, ὁ Δήμαρχος Καλαμπάκας κ. Βύρων Μπουτίνης, ὁ Βουλευτῆς Τρικάλων κ. Ν. Λέγγας, ὁ Πρόεδρος τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου Καλαμπάκας κ. Χρ. Σινάνης, ὁ Πρόεδρος τῆς Ὁργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Συνεδρίου, Καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν κ. Σπυριδῶν Κοντογιάννης, διακεκριμένοι ἐκπρόσωποι τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου, λοιποὶ σύνεδροι και πλῆθος πιστῶν.

Κατὰ τὴν πέμπτη συνεδρία, μὲ γενικὸ θέμα «Προσδοκῶντας τὴν καινὴ κτίση», παρουσίασαν

είσηγήσεις ό Καθηγητής τής Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Άνέστης Κεσελόπουλος, ή Μοναχή Θεαρέστη τής Ί. Μ. Χρυσοπηγής Χανίων Κρήτης, ό Καθηγητής τής Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Άθηνών κ. Κωνσταντίνος Σκουτέρης, ό Πανοσιολογιώτατος Άρχιμανδρίτης π. Χρυσόστομος Τέτσιος, Ήγούμενος τής Ί. Μ. Άγίας Τριάδος Άγίων Μετεώρων και ό Μοναχός π. Μωϋσής Άγιορείτης.

Ό Καθηγητής κ. Άν. Κεσελόπουλος μίλησε με θέμα «Μοναχισμός και διάσωση τής κτίσεως». Στην είσηγήσή του ύπογράμμισε ότι «ή χρηστική ή παραχρηστική, δηλαδή καταχρηστική, σχέση του ανθρώπου με τó φυσικό του περιβάλλον είναι τó αναπότρεπτο αποτέλεσμα μιάς βίαιης άνατροπής του βαθύτερου λόγου τής δημιουργίας». Όπως επισήμανε «στόν Μοναχισμό τó οικολογικό πρόβλημα προσδιορίζεται ως καθαρά πνευματικό πρόβλημα και ήθικό κακό, που όνομάζεται άμαρτία και ύποκινείται από τά πάθη. Γι' αυτό και ό Όρθόδοξος Μοναχισμός έπιχειρεί νά τó θεραπεύσει με τή «σταύρωση τής σαρκός», δηλαδή με τήν καταπολέμηση τών παθών και τήν μεταστροφή τους σέ ένθεο πάθος και άπάθεια. Άφετηριακό σημείο στήν πορεία του Μοναχού προς τήν κατάσταση αυτή είναι ή συνειδητοποίηση ότι ό ίδιος με τήν άμαρτία του –και όχι οί άλλοι άνθρωποι ή τά άπρόσωπα συστήματα και οί έξω από αυτόν καταστάσεις– αποτελεί τήν αίτία τής φθοράς τής φύσεως. Ή τοποθέτηση του θέματος στη βάση και τήν άφετηρία αυτή δημιουργεί τις προϋποθέσεις για άλλαγή προοπτικής και γενικότερης στάσης του ανθρώπου άπέναντι στήν κτίση».

Στη συνέχεια ή Μοναχή Θεαρέστη άνέπτυξε τó θέμα «Διάσωση τών αρχών τής οικολογίας στόν Όρθόδοξο Μοναχισμό». Στην είσηγήσή της τόνισε ότι «ό Μοναχός, βιώνοντας μία ζωή άπόλυτης άφασίωσης στό Θεό, διακρίνει στήν κτίση τή σφραγίδα τής θείας δημιουργίας. Καλλιεργώντας τήν ψυχή του δια τής συνεχούς άσκήσεως και μετανοίας, αισθάνεται τó μερίδιο τής προσωπικής του εύθύνης για τήν πανανθρώπινη άμαρτία, ή όποία άλλοίωσε τó έργο του Θεού και επέφερε στήν κτίση τήν μόλυνση του περιβάλλοντος, τις άσθένειες, τή φθορά και τó θάνατο... Ή μοναχική ζωή, όταν είναι γνήσια και πνευματοφόρος, γίνεται μαρτυρία άσκητικού ήθους και ύπόδειγμα άντικαταναλωτισμού και συμβάλλει στήν κατά Χριστόν μεταμόρφωση του σύγχρονου κόσμου». Και συνέχισε: «Σ' αυτό τó πλαίσιο και σύμφωνα με τήν όρθόδοξη στάση ζωής, ή Ί. Μ. Χρυσοπηγής Χανίων χρησιμοποιεί τή βιολογική γεωργία για τήν καλλιέργεια τών κτημάτων της. Στην Μονή ή οικολογική καλλιέργεια χρησιμο-

ποιείται ως μέσον για τήν άνάπτυξη οικολογικής συνείδησης στό σύγχρονο άνθρωπο».

Ό Καθηγητής κ. Κ. Σκουτέρης παρουσίασε τó θέμα «Μοναχισμός και σύγχρονη τεχνολογία». Στην είσηγήσή του σημείωσε ότι «τά έπιτεύγματα τής τεχνολογίας είναι εύλογία, εάν βέβαια δέν άπολυτοποιούνται και δέν ύποκαθιστούν τó πνευματικό έργο. Ή σωστή άξιοποίηση τής τεχνικής γνώσης μπορεί νά έπιλύσει έπιμέρους πρακτικά προβλήματα και νά αφήσει έτσι άπερίσπαστο τόν μοναχό νά άφοσιωθεί στήν προσευχή και τήν πνευματική του καλλιέργεια». Όπως χαρακτηριστικά επισήμανε «αυτό που πέτυχε ό Μοναχισμός στήν μακρά ιστορία του, είναι νά μήν παρασυρθεί σέ μία μοναστική μονοφυσική πνευματικότητα, ούτε πάλι νά κυριευθεί από τήν εκάστοτε επικαιρότητα και τήν έξωστρέφεια, τήν όποία αναπόφευκτα παράγει ό τεχνικός πολιτισμός. Ή μακρά αυτή ιστορία του είναι ιστορία καταφάσεως και συγχρόνως άποστάσεως από τά όποια ανθρώπινα έπιτεύγματα. Είναι βέβαιο ότι και σήμερα ή μοναχική πολιτεία έχει τó χρέος νά πορευθεί στόν ίδιο δρόμο».

Άπό τήν πλευρά του ό Άρχιμανδρίτης π. Χρυσόστομος Τέτσιος μίλησε με θέμα «Αναστηλώσεις παλαιόφρωντων Ίερών Μονών τών Μετεώρων με σεβασμό στήν παράδοση και τó οικοσύστημα». Στην είσηγήσή του, άφου άναφέρθηκε έκτενώς στήν λαμπρή ιστορία και στόν μεγαλειώδη πολιτισμό τών άδελφοτήτων και τών κτιριακών συγκροτημάτων τών Μονών που συντελέσθηκε κατά τή διάρκεια τής δεκαετίας του 1960. «Αποτελεί ιστορική συγκυρία», σημείωσε, «που αυτό τó σύγχρονο νέο ξεκίνημα του Άγιομετεωρίτικου χώρου συνέπεσε και με κάποιον άλλο εύλογημένο ξεκίνημα σ' αυτόν πάλι τόν τόπο: τά πρώτα μοναχικά βήματα του Μακαριωτάτου Άρχιεπισκόπου μας, που ή χάρη του Θεού και οί προσβείες τών Μετεωριτών Άγίων, τόν όδήγησαν στήν ήγετική εκκλησιαστική κορυφή, στήν πρώτη γραμμή τών Ίερών άγώνων για τήν Έκκλησία μας, τήν Όρθόδοξο Πίστη και Παράδοσή μας». Και συνέχισε: «Αυτή ή προσπάθεια άναδιοργανώσεως και άνασυγκροτήσεως συστηματοποιήθηκε στις έπόμενες δεκαετίες και ολοκληρώνεται στις μέρες μας... Χωρίς όμως νά παραγνωρίζεται ή χρησιμότητα και ή άνάγκη έπιστημονικών μελετών και άναστηλωτικών έφαρμογών, ό,τι γέννησε και έλάμπρυνε τήν άγιασμένη πορεία του Ίερού μας χώρου και άποτελεί συγχρόνως και τήν μόνη άσφαλή έγγύηση συνεχίσεώς της, είναι ή βίωση και διάσωση του άναλλοίωτου Όρθόδοξου Μοναχισμού».

Τέλος, ό Μοναχός π. Μωϋσής Άγιορείτης άνέπτυξε τó θέμα «Μοναχός - Καινή Κτίση». Στην είση-

γησή του έρμήνευσε τόν άγιογραφικό όρο «Καινή Κτίση», αναφέρθηκε στη σημερινή άνθηση του Μοναχισμού, ό όποίος «θα πρέπει νά συνεχίζει νά άποτελει τήν μουσική έπανάσταση εκείνη και τήν Ισχυρή άντίδραση κατά τής έπικίνδυνης έκκοσμι-κεύσεως τής Έκκλησίας και του παρασυρμού του χριστιανικού πληρώματος από τις βίαιες έπιταγές τής σύγχρονης ύπερκαταναλωτικής κοινωνίας», και τόνισε τήν άνάγκη έπανευρέσεως του ήσυχασμού, ό όποίος «είναι μαρτυρία και μαρτύριο, όμολογία και νήψη, συνεχής δέηση και άσκηση», και Ισχυροποιή-σεως τής Ιερής μνήμης τής άγιοτρόφου Παραδόσε-ως. Τέλος, άφοϋ σημείωσε ότι ή ύποτόνιση τών βασικών στοιχείων τής μοναχικής βιοτής σημαίνει άμβλυση τών γνήσιων μοναχικών κριτηρίων, τόνι-σε ότι «οί μοναχοί καλούμεθα για μία πλέον ήρωική και άνδρεία στάση».

Μετά τó πέρας τής πέμπτης συνεδρίας τόν λόγο έλαβε ό Πρόεδρος τής 'Οργανωτικής Έπιτροπής του Πανελληνίου Μοναστικού Συνεδρίου, Καθη-γητής κ. Σπυρίδων Κοντογιάννης. 'Ο κ. Κον-τογιάννης ύπογράμμισε ότι «ό Μοναχισμός, ως ένσάρκωση του έκκλησιαστικού τρόπου ύπάρξεως, άποτελει, διαχρονικά και συγχρονικά, τή γρηγορού-σα συνείδηση τής Έκκλησίας και συνεχή μαρτυρία τής θεωρητικής Άλήθειας Της και γι' αυτό έλπίδα και δύναμη πνευματική για τήν άπρόσκοπη συνέ-χειά Της, παρά τις έπιθέσεις του κόσμου και τών έξουσιαστών του εναντίον Της» και κάλεσε τόν Μα-καριώτατο Αρχιεπίσκοπο Αθηνών και πάσης Έλλά-δος κ.κ. Χριστόδουλο «νά παρέλθει στο θήμα για νά κλείσει αυτός -αυτοδικαίως- τις έργασίες του Συνε-δρίου που ένεπνεύσθη, συνεκάλεσε, πνευματικά έστήριξε και διακριτικότητα διήύθυσε».

'Ο Μακαριώτατος στην όμιλία του, άφοϋ τόνισε ότι οι έργασίες του Συνεδρίου προσέφεραν μεγάλη ώφέλεια στις ψυχές όλων και δυνατότητες γόνιμου προβληματισμού για τις πτυχές τής μοναστικής ζωής και πολιτείας, ύπογράμμισε ότι ό μοναχός έχει έπιλέξει τή ζωή τής θεώσεως και του προσωπικού πνευματικού άγώνα. «Τά τελευταία χρόνια», σημεί-ωσε, «άναφαίνονται σημεία άναγεννήσεως του Μο-ναχισμού. Και αυτό είναι εύλογία Θεού, αλλά και εύθύνη όλων μας για τή συνέχεια. Τά Μοναστήρια άποτελοϋν και πρέπει νά άποτελοϋν φυτώρια 'Ορ-θόδοξης πνευματικότητας». Κάλεσε δέ τούς Μονα-χούς και τις Μοναχές, που θέλουν και μποροϋν, νά βοηθήσουν τήν Έκκλησία μας, ή όποία σήμερα χει-μάζεται. «Ζούμε σε ένα κράτος έλεύθερο και δημο-κρατικό, αλλά ή κοινωνία μας άλλοτριώνεται... 'Οφείλουμε νά δώσουμε Μαρτυρία Χριστού σε έναν κόσμο που χάνεται. Και όταν ή Έκκλησία μας είχε

άνάγκη, έκανε έπιστράτευση άκόμη και από τούς χώρους τών άναχωρητηρίων», έπισήμανε χαρακτη-ριστικά ό Προκαθήμενος τής Έλλαδικής Έκκλησίας. Και σημείωσε: «Πρέπει ή Έκκλησία νά άνοίξει τά δι-κά της σχολεία. Και οι Μοναχοί και Μοναχές που έχουν τά προσόντα, νά στελεχώσουν αυτά τά scho-λεία, έφόσον βέβαια τó επιθυμοϋν».

Σήμερα τó άπόγευμα, παραμονή τής έορτής του πολιούχου τής Καλαμπάκας Άγίου Βησσαρίωνος, ό Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Έλλάδος κ.κ. Χριστόδουλος χοροστάτησε στόν Μέ-γα Πανηγυρικό Έσπερινό που τελέσθηκε στόν 'Ι. Μη-τροπολιτικό Ναό του Άγ. Βησσαρίωνος. Μετά τόν Έ-σπερινό έγινε ή λιτάνευση τής 'Ι. Εικόνας και τής Τι-μίας Κάρας του Άγίου και ό Μακαριώτατος εκφώνη-σε τόν πανηγυρικό τής ήμέρας στην πλατεία πρό του Δημαρχείου τής πόλης. Στη λιτανεία συμμετείχαν οι Σεβ. Μητροπολίτες Σταγών και Με-τεώρων κ. Σεραφείμ, Καστορίας κ. Σεραφείμ, Θεσσα-λιώτιδος κ. Θεόκλητος, Καισαριανής κ. Δανιήλ και Φλωρίνης κ. Θεόκλητος.

Αϋριο τó πρωί ό Μακαριώτατος θα προεξάρξει του Πανηγυρικού Αρχιερατικού Συλλείτουργου που θα τελεσθει στόν 'Ι. Μητροπολιτικό Ναό του Άγ. Βησσαρίωνος Καλαμπάκας, ένω τó άπόγευμα (4.30 μ.μ.) θα χοροστατήσει στόν Έσπερινό που θα τελε-σθει στην 'Ιερά Μονή Υψώσεως Τιμίου Σταυρού Δο-λιανών Κρανιάς Άσπροποτάμου Καλαμπάκας.

(Έκ τής Αρχιγραμματείας τής 'Ιεράς Συνόδου)

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΥΠΟΥ τής 18ης Σεπτεμβρίου 2000

... Δ. 'Ο Μακαριώτατος Πρόεδρος ένημέρωσε τά μέλη τής Διαρκούς 'Ιεράς Συνόδου:

α. Για τó θέμα τών ταυτοτήτων.

β. Για τó θέμα του μαθήματος τών Θρησκευτικών και τις έներγείες τής Έκκλησίας.

γ. Για τόν Τηλεοπτικό και Ραδιοφωνικό Σταθμό τής Έκκλησίας.

δ. Για τήν άνάγκη τής συμβολής τής Έκκλησίας πρός έπιτυχία τής 'Ολυμπιάδας του 2004.

ε. Για τις εκδόσεις τής Μορφωτικής Υπηρεσίας τής Έκκλησίας τής Έλλάδος (Κλάδος Έκδόσεων), σχετικά με:

1. Τις ταυτότητες.

2. Τó προνοιακό έργο τής Έκκλησίας.

3. Τήν προσφορά τής Έκκλησίας στα χρόνια τής Κατοχής.

4. Τόν Άγιο Απόστολο Παϋλο.

στ. Για τά Συνέδρια τά όποια συνεκλήθησαν (Πρωτοσυγκέλλων, 'Ιεροκηρύκων, Έξομολόγων, Νε-

ολαίας, Άθλητικό, Διεθνές Θεολογικό, Κοινωνικής Προνοίας) και για όσα πρόκειται να συγκληθούν (Άγίου Γρηγορίου Νύσσης, Παμμοναστικό, Διεθνές Έπιστημονικό).

Ζ. Για τὸ θέμα τοῦ Ἐπιδόματος τοῦ τρίτου τέκνου.

Ε. Ἡ Διарκῆς Ἱερά Σύνοδος ἀπεφάσισε:

- Τὸν ὄρισμὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης κ. Εὐσταθίου, ὡς Ἐκπροσώπου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου κατὰ τὴν 144η Συνοδικὴ Περίοδο.

- Τὴν παραπομπὴ τοῦ Καταλόγου τῶν πρὸς Ἀρχιερατεῖαν Ἐκλογίμων, γιὰ τὴν ψήφισή του ἀπὸ τὴν Ἱερά Σύνοδο τῆς Ἱεραρχίας, τὸν προσεχῆ Ὀκτώβριο.

- Τὴν τέλεση Τρισαγίου στὸ Συνοδικὸ Παρεκκλήσιο, γιὰ τὴν ἀνάπαυση τῶν ψυχῶν τῶν θυμάτων τοῦ σεισμοῦ τῆς 7ης Σεπτεμβρίου 1999.

- Τὴν ἐκπροσώπηση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἀπὸ τὸν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Ἀττικῆς κ. Παντελεήμονα, στὶς ἐκδηλώσεις στὰ Νέα Λιόσια γιὰ τὰ θύματα τοῦ σεισμοῦ καὶ τὴν ἀνάγνωση σχετικοῦ μηνύματος.

- Τὴν χορήγηση οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως σὲ πυροπαθεῖς.

- Τὴν χορήγηση οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση ἀναγκῶν ὑδρεύσεως τοῦ Λαοῦ τῆς Αἰθιοπίας, ὁ ὁποῖος πλήττεται ἀπὸ τὴν ξηρασία.

- Τὴν χορήγηση τοῦ ἐπιδόματος τοῦ τρίτου τέκνου καὶ σὲ νέους δικαιοῦχους τῆς περιοχῆς τῆς Θράκης.

ΣΤ. Ἡ Διарκῆς Ἱερά Σύνοδος ἀπεφάσισε ἐπίσης νὰ ἀπευθύνει πρὸς τὴν Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν καὶ τὶς Ἱερὲς Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Ἐγκύκλια Σημειώματα:

1. Περί περιαγωγῆς δίσκου, τὴν 14ην Σεπτεμβρίου (έορτὴ τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ) σὲ ὄλους τοὺς Ἱερούς Ναοὺς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος γιὰ τὴν οἰκονομικὴ ἐνίσχυση τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ

2. Περί ἐνάρξεως τῆς νέας Κατηχητικῆς Περιόδου, τὴν 1η Ὀκτωβρίου 2000.

Ζ. Ἡ Δ.Ι.Σ., τέλος, ἐξέτασε διάφορα ἄλλα ὑπηρεσιακὰ θέματα, ὅπως ἀποσπάσεις Κληρικῶν σὲ Ἱερὲς Μητροπόλεις τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἐγκρίσεις ἐκποιήσεων μοναστηριακῶν ἀκινήτων, διορισμοὺς μελῶν Ἐπισκοπικῶν δικαστηρίων σὲ διάφορες Ἱερὲς Μητροπόλεις κ.ἄ.

(Ἐκ τῆς Ἀρχιγραμματείας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου)

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΥΠΟΥ τῆς 18ης Σεπτεμβρίου 2000

Οἱ δηλώσεις τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης

στὸν Τύπο τῆς 17ης Σεπτεμβρίου ἐ.ἔ. καὶ ἰδίως ὁ τίτλος τῶν Δηλώσεων «Παράνομο τὸ Δημοψήφισμα» τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ἀποπροσανατολιστικές. Διότι, ἐνῶ ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ ἀπάντηση τοῦ κ. Ὑπουργοῦ, φαίνεται ὅτι γνωρίζει σαφῶς, ὅτι ἡ Ἐκκλησία δὲν κάνει Δημοψήφισμα, στὴν συνέχεια, ὅμως, διερωτᾶται ἂν ὑπάρχουν ἐγγυήσεις γιὰ τὸ ἀνεπηρέαστο τῆς «ψήφου» τοῦ πολίτη στὸ Δημοψήφισμα αὐτό.

Ἐπανελημμένως ἔχουμε ὑπογραμμίσει, ὅτι ἡ Ἱερά Σύνοδος δὲν διενεργεῖ Δημοψήφισμα, ἀλλὰ ἀνέλαβε τὴν πρωτοβουλία τῆς συλλογῆς ὑπογραφῶν, ὥστε ἡ Κυβέρνηση νὰ διενεργήσῃ Δημοψήφισμα γιὰ τὸ κρίσιμο αὐτὸ θέμα. Ἡ πρωτοβουλία αὐτὴ, εἶναι ἀπολύτως Συνταγματικὴ, γιατί στηρίζεται στὸ ἀναφαίρετο δικαίωμα τῶν Πολιτῶν νὰ ἐκφράζουν τὴν γνώμη τους στὸ Δημοκρατικὸ Πολίτευμα.

Ἡ συλλογὴ τῶν ὑπογραφῶν εἶναι μία προδικασία, ἡ ὁποία ἐπιστημονικὰ χαρακτηρίζεται «Δημοψηφισματικὴ Πρωτοβουλία Πολιτῶν» καὶ προηγεῖται τῆς ψηφοφορίας. Στὴν προδικασία αὐτὴ, γίνεται ἀπλῶς διαπίστωση τῶν στοιχείων, ἡ ὁποία ἀφ' ἑαυτῆς δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι μυστικὴ, καθὼς ὁ Πολίτης δὲν ἐκφράζει τὴν προσωπικὴ του γνώμη γιὰ τὴν ἀναγραφή ἢ μὴ τοῦ Ἐθρσκεύματος. Ὅταν ἡ Κυβέρνηση προχωρήσῃ στὴν διεξαγωγὴ Δημοψηφισματος, τότε ἀσφαλῶς ἡ ἰδία θὰ ἐξασφαλίσῃ ὅλες τὶς ἀπαραίτητες προϋποθέσεις γιὰ τὸ ἀδιάβλητο καὶ τὴν μυστικότητα τῆς ψηφοφορίας.

(Ἐκ τῆς Εἰδικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς γιὰ τὶς Ταυτότητες).

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΥΠΟΥ τῆς 28ης Σεπτεμβρίου 2000

Συνῆλθε σήμερα, 28η τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου ἐ.ἔ., στὴν προγραμματισμένη Συνεδρία τῆς, ἡ Ἐπιτροπὴ διαδικασίας τῆς Συλλογῆς Ὑπογραφῶν γιὰ τὸ θέμα τῆς προαιρετικῆς ἢ μὴ ἀναγραφῆς τοῦ Ἐθρσκεύματος στὰ νέα Δελτία Ταυτοτήτων.

Ἡ σημερινὴ Συνεδρία σκοπὸ εἶχε νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν μέχρι τώρα διεξαγομένη διαδικασία Συλλογῆς Ὑπογραφῶν καὶ νὰ ἐπιλύσει διάφορα τεχνικὰ θέματα τὰ ὁποῖα κατεγράφησαν.

Ἡ Ἐπιτροπὴ ἐκτιμᾷ ὅτι ἡ διαδικασία Συλλογῆς Ὑπογραφῶν γιὰ τὴν διένεργεια Δημοψηφισματος ἐξελίσσειται ἀπολύτως ἱκανοποιητικὰ.

Σημειώνεται, ὅτι οἱ Ἕλληνες Πολίτες ἀνεξαρτήτως Ἐθρσκεύματος ἀποδέχονται εὐμένως τὴν ἀπόφαση αὐτὴ τῆς Ἐκκλησίας καὶ προσέρχονται ἐλευθέρως καὶ ἀθρόως νὰ ὑπογράψουν τὰ σχετικὰ ἔντυπα.

Ἐνδεικτικὸ τοῦ ὅλου κλίματος εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι ὅλες οἱ Ἱερὲς Μητροπόλεις ἄρχισαν τὴν διαδικα-

σία της Συλλογής Υπογραφών και πολλές από αυτές έζητησαν και έπιπλέον έντυπα.

Η Έπιτροπή επίσης εξέτασε αίτήματα Συλλόγων, Οργανώσεων και Σωματείων της Έλληνικής Διασποράς και απέφασε να εισηγηθεί σχετικώς στην Διαρκή Ίερά Σύνοδο.

(Έκ της Αρχιγραμματείας της Ίεράς Συνόδου)

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΥΠΟΥ της 28ης Σεπτεμβρίου 2000

Στά πλαίσια των έκδηλώσεων για τον έορτασμό 2000 χρόνων από την Γέννηση του Κυρίου ήμών Ίησου Χριστού, ή Ίερά Σύνοδος της Έκκλησίας της Ελλάδος διοργανώνει από 4 έως 8 Όκτωβρίου στο Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. «ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ» Διεθνές Έπιστημονικό Συνέδριο με θέμα: «Έπιστήμες, Τεχνολογίες Αίχμης και Όρθοδοξία».

Τήν Όργανωτική Έπιτροπή του Συνεδρίου αποτελούν:

1. Ό κ. Παναγιώτης Δρακάτος, Πρόεδρος, Καθηγητής Μηχανολογίας Τμήματος Μηχανολόγων - Αεροναυπηγών Μηχανικών Πανεπιστημίου Πατρών.

2. Ό κ. Ηλίας Κατσούφης, Αναπληρωτής Καθηγητής Φυσικής Ε.Μ.Π.

3. Ό κ. Γεώργιος Μασούρος, Καθηγητής Μηχανολογίας Πανεπιστημίου Πατρών.

4. Ό κ. Κωνσταντίνος Πάγκαλος, Καθηγητής Ιατρικής Γενετικής Πανεπιστημίου Παρισίων.

5. Η κ. Φανή Ρουμπάνη - Καλαντζοπούλου, Αναπλ. Καθηγήτρια Φυσικοχημείας Ε.Μ.Π.

6. Έμμανουήλ Σαρρής, Καθηγητής Διαστημικής Φυσικής Τμήματος Ηλεκτρολόγων Μηχανικών Πανεπιστημίου Θράκης.

Θέματα του Έπιστημονικού αυτού Συνεδρίου είναι:

α) «Άστροφυσική - Φυσική» (5.10.2000)

β) «Τεχνολογίες Αίχμης» (6.10.2000)

γ) «Περιβάλλον - Οίκολογία» (6.10.2000)

δ) «Νευροψυχικές Έπιστήμες» (7.10.2000)

ε) «Γενετική Μηχανική - Βιοτεχνολογία» (7.10.2000)

Κατά τη διάρκεια του Συνεδρίου θα παρουσιασθούν αντιπροσωπευτικώς τὰ σημαντικότερα έπιτεύγματα από τὸ χώρο των θετικών έπιστημών και της τεχνολογίας, ή πρόοδος των οποίων έχει φθάσει σὲ εξαιρετικά ύψηλό επίπεδο και ακολουθεί άνεξέλεγκτα ήλιγιώδεις ρυθμούς και δρόμους, με αποτέλεσμα να συσσωρεύονται στις κοινωνίες άπροσδόκητα καινοφανή προβλήματα σὲ πολλούς τομείς. Τὰ προβλήματα αυτά θα διερευνηθούν κατά την διάρκεια των έργασιών του Συνεδρίου και θα παρουσια-

σθούν παράλληλα και οί θέσεις της Όρθοδοξίας πάνω στα έν λόγω θέματα αυτά. Θα άναλυθεί επίσης τὸ πρόβλημα του κατά πόσον ὁ έρευνητής έπιστήμων είναι δυνατόν να ζει σύμφωνα με τις άρχές της Όρθοδοξίας.

Η Έναρξη των έργασιών του Συνεδρίου θα λάβει χώρα στην Αίθουσα τελετών του Έθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Άθηνών, την Τετάρτη 4 Όκτωβρίου έ.έ. και ώραν 8.30 μ.μ. Κατά την έναρκτήρια τελετή, θα εύλογήσει τὸ Συνέδριο με Χαιρετισμό ὁ Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Άθηνών και Πάσης Ελλάδος κ.κ. Χριστόδουλος, ὁ ὁποῖος και θα κηρύξει την έναρξη των έργασιών του, ένῶ στη συνέχεια θα πραγματοποιήσει την πρώτη Όμιλία του Συνεδρίου ὁ Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Τιράνων και Πάσης Άλβανίας κ.κ. Άναστάσιος.

Κάθε πληροφορία παρέχεται από την Γραμματεία του Συνεδρίου στο τηλ. (01) 9248200, τὸ fax (01) 9217339 και τὸ Email sales@epsilonontravel.gr.

(Έκ της Αρχιγραμματείας της Ίεράς Συνόδου)

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΥΠΟΥ της 3ης Όκτωβρίου 2000

Με άφορμή την έπικρατούσα αυτές τις ήμέρες έκρυθμη πολιτική κατάσταση στη Σερβία μετά τις τελευταίες πολιτικές εξελίξεις, ὁ Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Άθηνών και Πάσης Ελλάδος κ. Χριστόδουλος απέστειλε πρὸς την Α.Μ. τὸν Πατριάρχη των Σέρβων κ. Παύλον και την Έκκλησία της Σερβίας έπιστολή στην ὁποία εκφράζει την ὀλόθερμη συμπάρασταση της Έκκλησίας της Ελλάδος στη νέα αυτή περιπέτεια της γείτονος χώρας και διαβεβαιώνει τὸν Προκαθήμενο της Άδελφης Έκκλησίας ὅτι, ή Έλλαδική Έκκλησία και σύμπας ὁ Έλληνικός Λαός έν προσευχή και συνοχή καρδιάς, παρακολουθοῦν τις πολιτικές εξελίξεις και εύχονται πρὸς τὸν Άρχοντα της ειρήνης, Κύριον ήμών Ίησούν Χριστόν, να χαρίζει στὸν άδελφὸ Σερβικὸ Λαὸ κοινωνική ειρήνη, έσωτερική συνοχή και έθνική σταθερότητα, στοιχεία που αποτελοῦν θεμελιώδεις παράγοντες εύημερίας και προόδου για κάθε λαό.

(Έκ της Αρχιγραμματείας της Ίεράς Συνόδου)

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΥΠΟΥ της 4ης Όκτωβρίου 2000

Συνήλθεν σήμερα 4ην μηνὸς Όκτωβρίου έ.έ., εις Συνεδρίαν ή Διαρκής Ίερά Σύνοδος της Έκκλησίας της Ελλάδος, ὑπὸ την Προεδρίαν του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Άθηνών και Πάσης Ελλάδος κ. Χριστοδούλου.

Εἰς την άρχήν της Συνεδρίας ὁ Μακαριώτατος

Πρόεδρος Αὐτῆς ἀνεφέρθη μετὰ συγκινήσεως εἰς τὸ ἐσχάτως προκληθὲν ἀδοκίμως ναυάγιον τοῦ πλοίου «EXPRESS SAMINA» τὸ ὁποῖον ὑπῆρξεν ἡ αἰτία τοῦ θανάτου πλέον τῶν ὀγδοήκοντα ἀδελφῶν ἡμῶν. Τῇ εἰσηγήσει τοῦ Μακαριωτάτου ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἀπεφάσισεν ὅπως τὴν Κυριακὴν 5ην Νοεμβρίου ἐ.ἔ., ἐπὶ τῇ συμπληρώσει τεσσαράκοντα ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ θανάτου αὐτῶν ἀναπέμψῃ, εἰς τὸν Ἱερὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν Ἀθηνῶν, εἰς τὸν Κύριον τῆς ζωῆς καὶ Νικητὴν τοῦ θανάτου ἱκετηρίους δεήσεις ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν θανόντων, καὶ παραμυθίας τῶν περιλειπομένων συγγενῶν. Σημειώνεται ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή συνέτρεξε τοὺς ναυαγούς καὶ πρόσφερε ἠθικὴ καὶ ψυχολογικὴ στήριξη εἰς αὐτοὺς καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτῶν. Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος μὲ συλλυπητήριον γράμμα ἀπὸ τὴν πρώτην στιγμὴν ἐξέφρασε τὴν συμπάθειάν του διὰ τὸ τραγικὸν γεγονός. Ἐπίσης ὁ οἰκεῖος Ποιμενάρχης, Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Παροναξίας κ. Ἀμβρόσιος, ἐπικεφαλῆς τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας συμπαραεστάθη ἠθικῶς, πνευματικῶς καὶ ὑλικῶς πρὸς τοὺς ναυαγούς. Εὐρέθῃ ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν τοῦ ἀγῶνος παρέχων εἰς αὐτοὺς τροφήν, στέγην, περίθαλψιν καὶ ψυχικὴν ὑποστήριξιν.

Ἐν συνεχείᾳ ὁ Μακαριώτατος ἀνεφέρθη εἰς τὸ γεγονός τῆς στεφθείσης ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας Ἑλληνικῆς ἀποστολῆς εἰς τοὺς ἐν τῇ πόλει τοῦ Σίδνεϋ τῆς Αὐστραλίας τελεσθέντας Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνας. Ἐτόνισεν ὅτι ἡ Ἑλλὰς κατέκτησεν δέκα τρία μέταλλια ἐνῷ πλεῖστοι ἄλλοι ἀθληταὶ κατετάγησαν εἰς διακεκριμένας θέσεις. Ἡ πολλακίς γενομένη ἔπαρσις τῆς Ἑλληνικῆς Σημαίας ὡς καὶ ἡ τετράκις ἀνάκρουσις τοῦ Ἑθνικοῦ Ὕμνου τῆς Ἑλλάδος ὑπῆρξεν διὰ τὰς καρδίας ὄλων τῶν Ἑλλήνων, ὅπου γῆς, πρόξενος ἐθνικῆς ὑπερηφανίας. Διὰ τοὺς ὡς εἴρηται λόγους ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐκφράζει τὰ συγχαρητήρια Αὐτῆς εἰς τοὺς Ὀλυμπιονίκας, τοὺς προπονητὰς αὐτῶν καὶ εἰς ὅσους συνέβαλον εἰς τὴν ἐπιτυχή Ἑλληνικὴν παρουσίαν κατὰ τοὺς προαναφερθέντας ἀγῶνας. Εὐχεται, ἀκόμη, ὅπως ἡ νικηφόρος αὐτὴ παρουσία τῶν Ἑλλήνων ἀθλητῶν ἀποτελέσῃ ἀρχὴν καὶ διὰ ἀναλόγους ἐπιτυχίας εἰς τὸν πνευματικὸν ἀγῶνα ὥστε νομίμως ἀθλήσαντες νὰ λάβουν παρὰ τοῦ ἀθλοθέτου Χριστοῦ τὸν στέφανον τῆς ζωῆς. Ἀπεφασίσθη δὲ ὅπως ὁ Μακαριώτατος καὶ οἱ Συνοδικοὶ Ἱεράρχαι δεχθῶσι τοὺς Ἑλληνας Ὀλυμπιονίκας εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον, τὴν προσεχῆ Παρασκευὴν 8ην μηνὸς Ὀκτωβρίου ἐ.ἔ.

Ἦκολούθησεν συζήτησις περὶ τοῦ θέματος τῶν ταυτοτήτων καὶ κυρίως περὶ τοῦ ἐγχειρήματος τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὴν συγκέντρωσιν ὑπογραφῶν τῶν Ἑλλήνων Πολιτῶν αἰτούντων τὴν ἐνεργοποίησιν τοῦ ἀρθροῦ 44 τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος ὥστε νὰ διεξαχθῇ Δημοψήφισμα εἰς τὸ ὁποῖον ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς θὰ ἐκφρασθῇ ἐλευθέρως διὰ τὴν προαιρετικὴν ἢ μὴ ἀναγραφὴν τοῦ Θρησκευματος εἰς τὰ Δελτία Ταυτοτήτων. Ὁ Μακαριώτατος ἐνημέρωσε τὰ Μέλη τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου διὰ τὴν περαιτέρω πορείαν τοῦ θέματος. Ἐτόνισεν ὅτι ἡ πορεία τοῦ ἐγχειρήματος κρίνεται ἀπολύτως ἱκανοποιητικὴ. Ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς κατὰ χιλιάδας ἀνταποκρίνεται μετὰ προθυμίας εἰς τὴν ἐνεργοποίησιν τοῦ θεσμοῦ τῆς Ἀμέσου Δημοκρατίας. Αἱ πλεῖστοι τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων ἔχουν ἤδη ζητήσῃ ἐκ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τὴν ἀποστολὴν ἐπὶ πλέον ἐντύπων, γεγονός τὸ ὁποῖον καταδεικνύει τὴν ἐπιτυχή πορείαν τῆς ὅλης προσπάθειας. Τὸ τελικὸ ἀποτέλεσμα τῶν ὑπογραφῶν θὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἡ συντριπτικὴ πλειονοψηφία τῶν Ἑλλήνων Πολιτῶν εὐρίσκεται εἰς τὸ πλευρὸν τῆς Ἐκκλησίας ὑποστηρίζουσα τὰς παραδόσεις αἱ ὁποῖαι συνιστοῦν τὴν ἰδιοπροσωπία αὐτοῦ τοῦ Λαοῦ.

Εἰς τὴν Διαρκῆ Ἱερὰν Σύνοδον συνεζητήθη ἐπίσης τὸ αἴτημα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου ὅπως ἐπισκεφθῇ ἰδιωτικῶς καὶ ἀνεπισημῶς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ 17ης ἕως 25ης Ὀκτωβρίου ἐ.ἔ. Ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος μετ' εἰσηγήσιν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου ἀπεδέχθη τὸ ὡς ἄνω αἴτημα. Τὰ τοῦ Προγράμματος θὰ ρυθμισθοῦν ἀπὸ κοινού.

(Ἐκ τῆς Ἀρχιγραμματείας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου)

ΙΕΡΑ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ

Τῇ Δευτέρᾳ 11 Σεπτεμβρίου ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστόδουλος, μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἑναρξῆς τοῦ νέου σχολικοῦ ἔτους, τέλεσε τὸν Ἁγιασμό στὰ παρακάτω σχολικὰ συγκροτήματα:

- Στὶς 8.30 π.μ. στὰ Ἐκπαιδευτήρια τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Θεομήτορος στὴ Ἡλιούπολη (Ἐλ. Βενιζέλου 128).
- Στὶς 10.30 π.μ. στὰ Πειραματικὰ Δημοτικὰ Σχολεῖα Μαρασλείου στὸ Κολωνάκι (Μαρασλῆ 4).
- Στὶς 12 μ.μ. στὸ 6^ο Γυμνάσιο, 6^ο Λύκειο, 36^ο Γυμνάσιο καὶ 36^ο Λύκειο Ἀθηνῶν (Ζεῦξιδος 1 καὶ Πυθαίου 7).

Μὲ τὴν εὐκαιρία, ἀπηύθυνε τὰ ἀκόλουθα Μηνύματα:

**Πρὸς τοὺς κ.κ. ἐκπαιδευτικοὺς
τῶν Σχολείων τῆς Ἀθήνας**

Ἀγαπητοί μου κ.κ. Ἐκπαιδευτικοί,

Θεωρῶ πολὺ σημαντικὴ κάθε δυνατότητα ἐπικοινωνίας πού μπορῶ νὰ ἔχω μαζί σας, ἐπειδὴ στὰ πρόσωπά σας βλέπω σύσσωμους καὶ σύναιμους ἀδελφούς, τοὺς «πλοηγούς», ὅπως ἀποκαλεῖ τοὺς παιδαγωγούς ὁ Πλούταρχος, τῶν ψυχῶν τῶν παιδιῶν μας.

Ἡ πείρα, οἱ κόποι καὶ οἱ ἀγωνίες σας ἀποτελοῦν γιὰ μᾶς κατάθεση ψυχῆς, πού τὴν δεχόμαστε μὲ εὐγνωμοσύνη προκειμένου νὰ προσφέρουμε στοὺς νέους μας τὸ «ἀθάνατο καὶ θεῖο» ἀγαθὸ τῆς παιδείας. Δὲν εἶναι τυχαῖο ὅτι ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἀποδίδει στοὺς δασκάλους τὶς ιδιότητες τοῦ καλλιτέχνη, τοῦ τεχνίτη, τοῦ γεωργοῦ καὶ τοῦ γιατροῦ. Χωρὶς αὐτὲς δὲν μπορεῖ ἡ Παιδεία νὰ εἶναι φιλοκαλία, ἀλλὰ σύστημα πού δίδει γνώσεις χωρὶς τὴ δροσιά τῆς ζωῆς.

Σὲ αὐτὴ τὴν κατεύθυνση ἡ Ἐκκλησία μας μπορεῖ νὰ προσφέρει πολλά. Φαινομενικὸ μειονέκτημα εἶναι ὅτι ἡ ἐργασία Της δὲν ὑπογίζεται μὲ ἀριθμούς ἢ μὲ μετρήσιμους τρόπους ἀποδεκτοὺς ἀπὸ τοὺς σημερινούς τεχνοκράτες.

Τί θέλουμε ὅμως στὴν πραγματικότητα ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία; Νὰ εἶναι νεωτερικὴ ἢ νὰ εἶναι μητέρα πού ὑποφέρει καὶ θυσιάζεται καθημερινὰ γιὰ τὸ λαὸ τοῦ Θεοῦ, πού ἀκούει τὴν ἀγωνία του καὶ προβάλλει συνεχῶς μπροστὰ του τὴν ἀγάπη πού μπορεῖ νὰ φθάσει μέχρι τὸ θάνατο ἀκόμα; Μετριέται ἄραγε ὅτι διὰ τῶν μυστηρίων εἰσαγόμαστε στὴ ζωὴ ὡς πρόσωπα; Ὅτι ἡ ψυχὴ μας, ἡ αἰσθητικὴ καὶ τὸ ἦθος μας πλάθονται μέσα στὰ σπλάχνα Της; Ὅτι τὰ πρότυπα τοῦ πολιτισμοῦ μας ἔχουν ἀπὸ αὐτὴ ἀρδευτεῖ; Ὅτι διασώζει τὴ μουσικὴ μας, τὴ γλώσσα μας, τὸν νόημα καὶ τὴν πίστη τῆ ζωῆς;

Ἀναγνωρίζω ὅτι δὲν ἔχουμε πολλές προσωπικὲς εὐκαιρίες διαλόγου, ὅμως σὲ καμία περίπτωση δὲν θέλω νὰ καλύψουμε τὸ κενὸ αὐτὸ μὲ τυχαῖες ἐκδηλώσεις. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ ἔχουν δοθεῖ οἱ κατάλληλες ὁδηγίες στοὺς Ἐφημερίους τῶν Ἐνοριῶν τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, νὰ συμπαρασταθοῦν μὲ κάθε δυνατό τρόπο στὶς προσπάθειές σας. Ἐπιθυμῶ τὴ συμπόρευσή μας. Ἄλλωστε κάτι τέτοιο εἶναι βαθεῖα οἰκεῖο στὴν ἱστορία τοῦ λαοῦ μας.

Προσεύχομαι γιὰ τὴν εὐδόωση τῶν προσπαθειῶν σας στὴ σχολικὴ καὶ στὴν προσωπικὴ σας ζωὴ.

Ὁ Θεὸς νὰ σᾶς εὐλογεῖ. Καλὴ καὶ εὐλογημένη χρονιά.

Μετ' εὐχῶν καὶ ἀγάπης
† Ὁ Ἀθηνῶν ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

**Πρὸς τοὺς μαθητὲς καὶ τὶς μαθήτριες
τῶν Δημοτικῶν Σχολείων**

Ἀγαπητά μου παιδιά,

Παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι αὐτὴ τὴ στιγμή δὲν μὲ βλέπετε, θέλω νὰ γνωρίζετε ὅτι βρίσκομαι συνεχῶς μαζί σας. Τὴ δυνατότητα τῆς χαρᾶς αὐτῆς μᾶς τὴ δίνει ἡ προσευχὴ πού εἶναι δῶρο τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ γιὰ τοὺς ἀνθρώπους. Οἱ ἄνθρωποι πού ἀγαποῦν τὸ Χριστὸ καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους εἶναι μαζί ὅταν προσεύχονται.

Καταλαβαίνω πόσο δύσκολο εἶναι νὰ ξεχάσετε τὴν ἀνεμελεια τοῦ καλοκαιριοῦ καὶ νὰ ἔρθετε στὴν πραγματικότητα τοῦ σχολείου πού ἀπαιτεῖ συνέπεια, ἐπιμέλεια καὶ ἐργασία.

Ὅμως τὴν ἀρχὴ τῶν μαθημάτων τοῦ σχολείου δὲν θὰ πρέπει νὰ τὴ νιώθετε σὰν ἓνα γεγονὸς πού σᾶς στερεῖ τὴν χαρὰ ἀλλὰ σὰν ἓνα δῶρο τοῦ Θεοῦ πού μέσα του κρύβει ἄγνωστες αὐτὴ τὴ στιγμή ἀλλὰ σίγουρα πολλές ἄλλες χάρες πού θὰ τὶς γευθεῖτε στὴν πορεία τῆς χρονιάς πού μόλις ἄρχισε.

Τὸ δῶρο αὐτὸ μοιάζει μὲ τὸ σπόρο τῶν φυτῶν πού τὸν φυτεύουμε βαθειὰ στὴ γῆ γιὰ νὰ βγάλει γερὲς ρίζες καὶ νὰ τρέφεται καλὰ ἀπὸ τὸ χῶμα τῆς. Ἐμεῖς νομίζουμε ὅτι δὲν ὑπάρχει, ἀλλὰ στὴν πραγματικότητα ζεῖ μέχρι νὰ ἐμφανιστεῖ ἓνα ὁμορφο λουλούδι στὰ μάτια μας τὴν ἀνοιξή.

Ὅ,τι μαθαίνετε στὸ σχολεῖο σας μοιάζουν μὲ μικροὺς σπόρους πού οἱ δάσκαλοί σας μὲ πολὺ ἀγάπη τοὺς φυτεύουν βαθειὰ στὴν καρδιά σας γιὰ νὰ ριζώσουν μέσα σ' αὐτὴ καὶ νὰ μὴ φύγουν ποτέ.

Μὲ αὐτὸ τὸ τρόπο θὰ μπορέσετε διαβάζοντας καὶ παρατηρώντας τὴν Δημιουργία πού ἔπλασε μὲ ἀγάπη ὁ Θεός, νὰ ἀντιληφθεῖτε τὴν γνώση πού μὲ πολλές προσπάθειες ἀνακάλυψαν οἱ ἄνθρωποι μέχρι σήμερα.

Ἡ γνώση αὐτὴ γιὰ νὰ γίνει σοφία, νόημα ζωῆς, χρειάζεται νὰ τὴν ἀγκαλιάσει μὲ τὴν ἀγάπη τῆς ἡ Ἐκκλησία. Μέσα στὴν Ἐκκλησία καταλαβαίνουμε μὲ πόση φροντίδα καὶ στοργὴ μᾶς ἔδωσε ὁ Θεὸς καθετί πού ἔχουμε. Μέσα σὲ αὐτὴ, νιώθουμε ὅτι εἶναι πολὺ καλύτερο καὶ ὁμορφότερο νὰ τὸ μοιραζόμαστε μὲ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους πού ζοῦν δίπλα μας, ὅπως ἔκανε καὶ Ἐκεῖνος, παρὰ νὰ τὸ κρατᾶμε μόνον γιὰ τὸν ἑαυτὸ μας.

Γιὰ νὰ ζήσετε αὐτὴ τὴν πραγματικότητα σᾶς προσκαλῶ ἀπὸ τὴν Κυριακὴ 24 Σεπτεμβρίου 2000 μαζί μὲ τὸ σχολεῖο σας, νὰ γευθεῖτε καὶ τὴ χαρὰ τῆς παρέας τῶν παιδιῶν πού ζοῦν μέσα στὶς Ἐνορίες σας. Ἐτσι ἡ καρδιά σας μπορεῖ νὰ νιώσει τοὺς καρπούς τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ μας.

Εὐχομαι κάθε ἡμέρα τὰ μάτια σας νὰ εἶναι λαμ-

περὰ ἀπὸ χαρὰ καὶ στὰ χεῖλη σας νὰ ἀνθίξει τὸ καλοκαιριάτικο χαμόγελο ποὺ τώρα τὰ στολίζει.

Καλὴ καὶ εὐλογημένη χρονιά!

Μὲ ὄλη μου τὴν ἀγάπη
Ο ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΣΑΣ ΠΑΤΕΡΑΣ
Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

**Πρὸς τοὺς μαθητὲς καὶ τὶς μαθήτριες
 τῶν Γυμνασίων καὶ τῶν Λυκείων τῆς Ἀθήνας**

Ἀγαπητά μου παιδιά,

Σήμερα ἀνοίγεται ἕνας νέος κύκλος ποὺ βασίζεται στὸν προηγούμενο ἀλλὰ δὲν παύει μέσα του νὰ κλείνει προσδοκίες, ἐλπίδες καὶ προπάντων ὁράματα γιὰ τὰ γεγονότα ποὺ ἔρχονται. Αὐτὴ εἶναι μιὰ πορεία ζωῆς ποὺ δὲν σταματᾶ ποτέ. Μία πορεία ποὺ ἐξελίσσεται σὲ ἕνα κόσμο ποὺ ἀλλάζει τόσο γρήγορα, ὥστε ἡ ἀβεβαιότητα νὰ ἀποτελεῖ βασικὴ ἔννοια ἀνάλυσης τῶν σύγχρονων κοινωνιῶν. Πορευόμεστε μέσα σὲ ἕνα κόσμο ποὺ «ὁ πολιτισμὸς του εἶναι μεθυσμένος ἀπὸ τὴν ἀποτελεσματικότητα», ἀποκλεισμένος μέσα στὰ τεῖχη τοῦ ἀτομισμοῦ, τῆς λατρείας «τῆς δικῆς μου ζωῆς».

«Ὁμως ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔχει ἀνάγκη μόνο ἀπὸ ψωμί ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ὁμορφιά, διαφορετικὰ γίνεται σκληρός· ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ δικαιοσύνη, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ τραγικὸ βάθος τῆς ζωῆς· διαφορετικὰ, γίνεται ρηχός».

Ἔνας ἀπὸ τοὺς ἐθνικούς μας ποιητὲς ὁ Ὁδ. Ἐλύτης γράφει: «Δυστυχῶς οἱ ἄνθρωποι ἀποκτοῦν εὐκολα μεγάλη παιδεία καὶ σὲ ὅ,τι ἀπαιτεῖται μονάχα ὁ ἐγκέφαλος διαπρέπουν. Σὲ ὅ,τι ὅμως ἀπαιτεῖται νὰ μετέχουν οἱ αἰσθήσεις ὑπνώττουν, ἐξ οὗ καὶ ὁ περιφημος διανοητισμὸς τῆς ἐποχῆς μας ποὺ ἀποκόπτει ἕνα - ἕνα ὅσα νήματα μᾶς συνδέουν μὲ τὴν ἄμεση ζωὴ καὶ μᾶς καταδικάζει σὲ πείνα θερμῆς ἀγκαλιᾶς καὶ ἀληθινῶν δακρύων».

Εἶμαι βέβαιος ὅτι ἀπὸ τὰ σχολεῖα μας δὲ λείπουν οἱ γνώσεις ἀλλὰ ἡ ζωὴ ὡς νόημα καὶ ὁμορφιά. Δὲ λείπουν τὰ προγράμματα ὅσο τὸ ὄραμα. Δὲ λείπουν τὰ πολιτιστικὰ ἐνδιαφέροντα καὶ οἱ πολιτιστικὲς ἐκδηλώσεις ἢ ὁ διάλογος ὅσο ἡ ἀγάπη. Δὲ λείπουν οἱ ἀτομικὲς ἐλευθερίες ἀλλὰ ἡ ἐλευθερία ὡς συνελουθερία. Δὲ λείπουν τὰ εἶδωλα ὅσο ὁ Θεός. Δὲ λείπει τὸ ἀνθρωπιστικὸ ἰδεώδες ὅσο ἡ πίστη στὸν ἄνθρωπο ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξει χωρὶς τὴν πίστη στὸ Θεό.

Πὰ νὰ σώσουμε τὸ ἐφήμερο πρέπει νὰ ἀγκυροβολήσουμε στὸ αἰώνιο καὶ ὄχι στὴ γοητεία ποὺ

ἀσκοῦν οἱ ἀριθμοί, οὔτε στὴν εὐημερία τῶν οἰκονομικῶν μεγεθῶν ποὺ ὁ ἐφιάλτης τῆς ἀποθῆσός τους προσκυνᾷ μία ἀνάπτυξη χωρὶς ἄνθρώπους.

Ὁ κόσμος διψᾷ γιὰ τὴν Ὁμορφιά τοῦ Θεανθρώπου Χριστοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας Του, γιὰτὶ Αὐτὸς συνδέει τὴν Ἀλήθεια μὲ τὴ Ζωὴ καὶ τὸ Κάλλος ποὺ ἀναζητοῦμε γιὰ νὰ δώσουμε νόημα καὶ περιεχόμενο στὴν καθημερινότητά μας, στοὺς ἀγῶνες καὶ τὰ ὁράματά μας. Ὁ Χριστὸς μᾶς δίδαξε μὲ τὸ Σταυρὸ καὶ τὴν Ἀνάστασή Του ὅτι δὲν ὑπάρχει ζωὴ χωρὶς νὰ νοηματοδοτεῖται ἀπὸ τὴν ἀλήθεια καὶ τὴν ἀγάπη. Ἀγάπη ποὺ φθάνει ὡς τὸ θάνατο προκειμένου νὰ ἀγκαλιάσει κάθε ἄνθρωπο ὅποια καὶ ἂν εἶναι ἡ προσωπικὴ του βιογραφία. Αὐτὴ ἡ Σταυρωμένη Ἀγάπη συνιστᾷ τὴν Ὁμορφιά ποὺ ψάχνουμε.

Ἔτσι ὁ ἀγῶνας σας εἶναι ἀγῶνας Παιδείας, μέθεξη καὶ θέαση τῆς ὄντως Ἀλήθειας ποὺ δίνει νόημα καὶ περιεχόμενο στὴ ζωὴ σας. Ὅσες τεχνολογικὲς δυνατότητες καὶ ἂν ἔχουμε –καὶ εἶναι ἐπιβεβλημένο νὰ ἔχουμε– αὐτὴ ἡ πορεία δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι μία ἠλεκτρονικὴ βόλτα ἀλλὰ δημιουργικὴ συμμετοχὴ καὶ αἴσθησις μιᾶς πραγματικότητος ποὺ γίνεται παρούσα μέσα στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας.

Πολλὲς φορὲς οἱ ἄνθρωποι τῆς ἐποχῆς μας ἀλλὰ καὶ προηγούμενων ἐποχῶν, ἀναρωτήθηκαν «σὲ τί μᾶς χρειάζεται ἡ Ἐκκλησία;».

Μπορεῖ νὰ μὴ φαίνεται τόσο χρήσιμη στὰ μάτια τῶν τεχνοκρατῶν, ὅμως ἡ Ἐκκλησία μὲ τὰ Μυστήρια καὶ τοὺς Ἁγίους της μπορεῖ νὰ θρέψει τοὺς ἄνθρώπους μὲ Ζωὴ, μὲ τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Χριστοῦ, καὶ μὲ νόημα. Μπορεῖ νὰ ξαναμάθει τοὺς ἄνθρώπους νὰ κοιτᾶνε τὴν ψυχὴ τους καὶ ἡ μνήμη νὰ μὴ βουλιάζει στὴ λήθη ἀλλὰ νὰ γίνεται ἀνάμνησις καὶ μετάνοια, νὰ μεταμορφώνει τὴ λύπη τοῦ θανάτου σὲ χαρὰ.

Τὰ προβλήματα τῆς ἐκπαίδευσης εὐρίσκονται καὶ πάλιν ἐπὶ τάπητος. Συμμερίζομαι τὶς ἀγωνίες σας. Εἶναι ἀνάγκη, καὶ συμφωνῶ μαζί σας, γιὰ τὴ μείωση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐξεταζομένων στὶς πανελληνιες ἐξετάσεις μαθημάτων, ὥστε νὰ ἐλαφρυνθεῖτε ἀπὸ περιττὰ βάρη καὶ νὰ ἀποκτήσετε οὐσιαστικὲς γνώσεις χρήσιμες γιὰ ὄλη τὴ ζωὴ σας. Παρακολουθῶ ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὶς προσπάθειες ποὺ γίνονται γιὰ τὸ καλύτερο καὶ εὐχομαι νὰ ἔχετε ἐπιτυχίες στὴ ζωὴ σας.

Σὰς καλῶ ὅλους νὰ ξανασυναντηθοῦμε, στὶς Ἐνορίες σας, στὶς προσευχὲς μας, στὶς συντροφίες ποὺ συναντιῶνται καὶ πάλι ἀπὸ τὴν Κυριακὴ 24 Σεπτεμβρίου.

Ἡ ὁμορφιά τῶν ψυχῶν σας, τῶν ἀγῶνων σας,

τῶν ἐλπίδων σας, τρεφόμενη ἀπὸ τὸν Χριστὸ θὰ ἀλλάξει τὸν κόσμο!

Καλὴ καὶ εὐλογημένη Χρονιά!

Μὲ ὅλη μου τὴν ἀγάπη
Ο ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΣΑΣ ΠΑΤΕΡΑΣ
Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

Ὁ Τίμιος Σταυρὸς στὴν Ἀθήνα γιὰ προσκύνηση

Μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἑορτῆς τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ (Πέμπτη 14 Σεπτεμβρίου), ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστόδουλος θὰ ὑποδεχθεῖ τὴν προσεχῆ Τετάρτη στὶς 5 μ.μ. στὸν προαύλιο χῶρο τοῦ Καθεδρικοῦ Ἱ. Ναοῦ τῶν Ἀθηνῶν τὸν Τίμιο Σταυρὸ, τὸν ὁποῖο συνοδεύουν ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἀθῆλων κ. Δωρόθεος, Ἡγούμενος Βηθλεέμ καὶ ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης Μεθόδιος Διβέρης.

Ὁ Μακαριώτατος, κατὰ τὴν πρόσφατη ἐπίσημη ἐπίσκεψή του στὸ Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων, εἶχε ζητήσῃ ἀπὸ τὸν Μακαριώτατο Πατριάρχη Ἱεροσολύμων κ.κ. Διόδωρο νὰ ἐπιτρέψει τὴν μεταφορὰ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ στὴν ἑλληνικὴ πρωτεύουσα, προκειμένου νὰ Τὸν προσκυνήσῃ καὶ νὰ εὐλογηθεῖ ἀπὸ Αὐτὸν ὁ ἑλληνικὸς λαός.

Ὁ Τίμιος Σταυρὸς θὰ ἐκτεθεῖ σὲ προκύνημα στὸν Καθεδρικό Ἱ. Ναὸ τῶν Ἀθηνῶν, ὁ ὁποῖος ἐπαναλειτούργησε πρόσφατα μετὰ τὶς ζημιές πού εἶχε ὑποστεί ἀπὸ τὸν περυσινὸ σεισμὸ τῆς 7ης Σεπτεμβρίου, ἕως τὶς 25 Σεπτεμβρίου ἐ.ἔ. καὶ καθημερινῶς θὰ τελοῦνται Ἱερὲς Ἀκολουθίες.

(11.9.2000)

(Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου)

Δήλωση γιὰ τὴν πρόσφατη ναυτικὴ τραγωδία

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστόδουλος ἔκανε τὴν ἀκόλουθη δήλωση γιὰ τὴ ναυτικὴ τραγωδία πού στοίχισε τὴ ζωὴ σὲ δεκάδες συνανθρώπους μας:

«Συγκλονισμένοι ὅλοι παρακολουθοῦμε τὶς τελευταῖες ὥρες τὴν τραγωδία πού βιώνουν οἱ ἐμπειρίστατοι ἀδελφοί μας. Οἱ στιγμὲς εἶναι δύσκολες καὶ ἡ θλίψη μας βαθύτατη γιὰ τὸν ἀπρόσμενο χαμὸ τῶσων πολλῶν συνανθρώπων μας, πού βρέθηκαν ἀνυπεράσπιστοι μπροστὰ στὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως. Μεγάλη ὅμως εἶναι καὶ ἡ ἀγωνία μας γιὰ τὴν τύχη τῶν ἀγνοουμένων ἐπιβατῶν καὶ μελῶν τοῦ πληρώματος τοῦ μοιραίου πλοίου, τοὺς ὁποίους μὲ αὐτοθυσία ἐπιχειροῦν νὰ σώσουν ἡρωϊκοὶ συμπολίτες μας.

Ἐκ βάθους καρδίας ἐκφράζω τὴν ὀδύνη μου καὶ μοιράζομαι τὴ θλίψη τῶν τεθλιμμένων συγγενῶν τῶν θυμάτων. Στέκομαι στὸ πλευρὸ τους μὲ ἀγάπη εὐλικρινὴ καὶ ἀνυπόκριτη καὶ τοὺς ἀπευθύνω λόγους πίστεως καὶ ἐλπίδας· τὸ ἐλάχιστο πού μπορῶ νὰ κάνω μπροστὰ στὸν ἀδόκητο πόνο τους. Εὐχομαι δὲ τὴν ἐξ ὕψους παρηγορία τους καὶ ὁ Κύριος νὰ ἀναπαύσῃ τὶς ψυχὲς τῶν τεθνεώτων.

Ἀργότερα, εἶμαι βέβαιος, θὰ ἀποδοθοῦν, ὅπου πρέπει, εὐθύνες. Τὸ κακὸ ὅμως ἔγινε. Εἶθε νὰ μὴν ἐπαναληφθεῖ».

(27.9.2000)

(Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου)

Ἐξάλλου, τὴν προσεχῆ Κυριακὴ 1 Ὀκτωβρίου, κατόπιν ἐντολῆς τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστόδουλου, θὰ τελεσθεῖ, μετὰ τὸ πέρας τῆς Θεῆς Λειτουργίας, σὲ ὅλους τοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς τῆς Ἀρχιεπισκοπικῆς περιφέρειας ἐπιμνημόσυνη δέηση ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν ἀδελφῶν μας, οἱ ὁποῖοι ἀπώλεσαν τὴ ζωὴ τους κατὰ τὸ πρόσφατο τραγικὸ ναυάγιο τοῦ ἐπιβατηγοῦ πλοίου «Ἐξπρὲς Σαμίνα».

Μήνυμα τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστοδούλου

Πρὸς τοὺς ἀθλητὲς καὶ τὶς ἀθλήτριες τῆς Ἐθνικῆς Ὀλυμπιακῆς Ἐπιτροπῆς εἰς Σίδνεϋ

Ἀγαπητά μου παιδιά,

Ἡ μεγάλη ὥρα γιὰ σᾶς ἔφθασε. Τὸ στάδιο τῶν δικῶν σας ἀγῶνων ἄνοιξε. Ἐπειτα ἀπὸ πολὺχρονες καὶ πολὺμοχθες προετοιμασίες καὶ προπονήσεις εὐρίσκεσθε πλέον στὴν ἀφετηρία καὶ δὲν περιμένετε παρὰ τὸ σύνθημα γιὰ νὰ ριχθῆτε στὴν εὐγενικὴ μάχη τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγῶνων.

Θά ἐπιθυμοῦσα νὰ χαιρετήσω τὸν καθένα σας προσωπικά, νὰ σᾶς σφίξω τὸ χέρι καὶ νὰ εὐχηθῶ καλὴ δύναμη καὶ καλὴ ἐπιτυχία.

Πρὶν ἀπὸ λίγες ἡμέρες δέχθηκα μιὰ ἀντιπροσωπεῖα ἀπὸ σᾶς μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν ἀρχηγὸ τῆς Ἐθνικῆς Ὀλυμπιακῆς Ἀποστολῆς κ. Ἰωάννη Παπαδογιαννάκη καὶ εὐχήθηκα εἰς αὐτοὺς καὶ δι' αὐτῶν σὲ ὅλους σας νὰ ἔχετε τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ στοὺς προκείμενους ἀθλητικούς ἀγῶνες σας καὶ τοὺς διαβεβαίωσα ὅτι οἱ προσευχὲς ὅλων μας θὰ σᾶς συνοδεύουν.

Στέλνω στὸν καθένα σας ὡς εὐλογία τῆς Ἐκκλησίας ἓνα σταυρὸ, σύμβολο δυνάμεως, ἀγωνιστικότητας, ἀλλὰ καὶ ἀγάπης, διὰ νὰ ἀντλήτε δύναμη καὶ χάρη ἀπὸ Αὐτόν.

Θὰ παρακολουθήσουμε μὲ ἀγωνία καὶ ἐνδιαφέρον τὴν προσπάθειά σας. Πιστεύουμε ὅτι θὰ μᾶς κά-

νετε υπερήφανους με τις επιδόσεις αλλά και με το ήθος σας και θα τιμήσετε την πατρίδα μας ή όποια στηρίζει πολλές προσδοκίες σε σας.

Ό Αρχιεπίσκοπος
† Ό Άθηνών ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

Παρατείνεται ή προσκύνηση του Τιμίου Σταυρού

Μετα την έκφραση της επιθυμίας των πιστών, οι όποιοι δέν ήδυνήθησαν εισέτι να προσκυνήσουν τον Τίμιο Σταυρό και παράκληση του Μακαριωτάτου Άρχιεπισκόπου Άθηνών και πάσης Ελλάδος κ.κ. Χριστοδούλου, ό Μακαριώτατος Πατριάρχης Ίεροσολύμων κ.κ. Διόδωρος ένέκρινε την παράταση της παραμονής του Τιμίου Ξύλου στην Άθήνα, μέχρι την Δευτέρα 2 Όκτωβρίου έ.έ. Ό Τίμιος Σταυρός θα συνεχίσει να έκτίθεται σε προσκύνημα στον Καθεδρικό Ί. Ναό των Άθηνών.

(24.9.2000) (Έκ του Γραφείου Τύπου)

Έπέστρεψε στα Ίεροσόλυμα ό Τίμιος Σταυρός

Άναχωρεί την προσεχή Δευτέρα 2 Όκτωβρίου ό Τίμιος Σταυρός μετά την όλιγοήμερη παραμονή του στον Καθεδρικό Ί. Ναό Άθηνών, κατά την όποία δεκάδες χιλιάδες πιστοί Τόν προσκύνησαν και εύλογήθηκαν από Αυτόν. Την Κυριακή 1 Όκτωβρίου έ.έ., επί τη άναχωρήσει του Τιμίου Σταυρού, θα τελεσθεί στον Καθεδρικό Ί. Ναό Άθηνών Πανηγυρική Θεία Λειτουργία προεξάρχοντας του Θεοφιλεστάτου Έπισκόπου Άβήλων κ. Δωροθέου, Ήγουμένου Βηθλεέμ, ό όποιος, ώς γνωστόν, μαζί με τον Πανοσιολογιώτατο Άρχιμανδρίτη Μεθόδιο Διβέρη συνοδεύουν το Τίμιο Ξύλο από τα Ίεροσόλυμα στην Άθήνα.

(29.9.2000) (Έκ του Γραφείου Τύπου)

Δέηση ύπέρ των θυμάτων της τρομοκρατίας

Την προσεχή Κυριακή 8 Όκτωβρίου έ.έ. και ώρα 11.15 π.μ. θα τελεσθεί στον Καθεδρικό Ί. Ναό Εύαγγελισμού της Θεοτόκου των Άθηνών, χοροστατούντος του Μακαριωτάτου Άρχιεπισκόπου Άθηνών και πάσης Ελλάδος κ.κ. Χριστοδούλου, Δέηση ύπέρ άναπαύσεως των ψυχών των θυμάτων της τρομοκρατίας, ύπέρ της εξαλείψεως των άπάνθρωπων αυτών πράξεων και ύπέρ της επικρατήσεως της άγάπης, της έλευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης στην παγκόσμια κοινωνία του 21ου αιώνα.

Στην έκδήλωση, που περιλαμβάνει όμιλία του Προκαθημένου της Έλλαδικής Έκκλησίας, έχουν κληθεί να παραστούν ό Πρόεδρος της Έλληνικής Δη-

μοκρατίας, ό Πρωθυπουργός, ό Άρχηγός της Άξιωματικής Άντιπολιτεύσεως, ό Πρόεδρος και οι Άντιπρόεδροι της Βουλής, τα μέλη του Ύπουργικού Συμβουλίου, οι άρχηγοί των κομμάτων, βουλευτές, οι άρχηγοί των Ένόπλων Δυνάμεων και των Σωμάτων Άσφαλείας, ή ήγεσία του Δικαστικού Σώματος, εκπρόσωποι της Νομαρχιακής Αυτόδιοικήσεως, οι Δήμαρχοι του Λεκανοπεδίου, εκπρόσωποι της Πανεπιστημιακής Κοινότητας, πρεσβευτές ξένων χωρών και οι συγγενείς των θυμάτων τρομοκρατικών επιθέσεων, θεωρείται δε άυτονόητη ή παρουσία του πιστού λαού.

(4.10.2000) (Έκ του Γραφείου Τύπου)

ΙΕΡΑΙ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙΣ

Ίερά Μητρόπολις Δημητριάδος

Με πανηγυρικό τρόπο έγιναν το περασμένο Σαββατοκύριακο 30 Σεπτεμβρίου και 1 Όκτωβρίου 2000 τα Έγκαίνια του Ίεροϋ Ναού Άναλήψεως του Χριστού Βόλου. Ό περικαλλής Ναός της περιοχής μας έγκαινιάστηκε από τον Μακαριώτατο Άρχιεπίσκοπο Άθηνών και πάσης Ελλάδος κ.κ. Χριστόδουλο, με την παρουσία των Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτών Σταγών και Μετεώρων κ. Σεραφείμ, Λαρίσης και Τυρνάβου κ. Ίγνατίου, Έλασσώνος κ. Βασιλείου, Θεσσαλιώτιδος και Φαναριοφερσάλων κ. Θεοκλήτου, Καισαριανής, Βύρωνος και Ύμηττου κ. Δανιήλ και Δημητριάδος και Άλμυρου κ. Ίγνατίου.

Τό άπόγευμα του Σαββάτου μεταφέρθηκαν λιτανευτικά τα πρόσ έγκαινισμών Τίμια Λείψανα από το ναΰδριο του Άγ. Νεκταρίου στον Ίερό Ναό Άναλήψεως του Χριστού και άκολούθησε ό Άρχιερατικός Πανηγυρικός Έσπερινός των έγκαινίων χοροστατούντος του Μακαριωτάτου.

Τό πρωΐ της Κυριακής 1 Όκτωβρίου, τελέστηκε ή Άκολουθία του Όρθρου, και λιτανεύτηκαν τα Ίερά Λείψανα πέριξ του Ίεροϋ Ναού, κατά την άρχή της Άκολουθίας των Έγκαινίων. Στη συνέχεια ό Μακαριώτατος τοποθέτησε τα Ίερά Λείψανα στον κίονα της Άγ. Τραπέζης, και την άλειψε με το Άγιο Μύρο όπως όρίζει το τυπικό της Άκολουθίας των Έγκαινίων. Στην συνέχεια τελέστηκε ή πρώτη Θεία Λειτουργία ιερουργούντος του Μακαριωτάτου Άρχιεπισκόπου και συνιερουργούντων των Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτών Σταγών και Μετεώρων κ. Σεραφείμ, Λαρίσης και Τυρνάβου κ. Ίγνατίου, Έλασσώνος κ. Βασιλείου, Θεσσαλιώτιδος και Φαναριοφερσάλων κ. Θεοκλήτου, Καισαριανής, Βύρωνος και Ύμηττου κ. Δανιήλ και του ποιμενάρχου μας.

(2.10.2000) (Έκ του Γραφείου Τύπου)

Ίερά Μητρόπολις Νικαίας

Ἡ Ίερά Μητρόπολις Νικαίας, ἐπὶ τῇ συμπληρώσει δεκαετίας ἀπὸ τῆς εἰς Κύριον ἐκδημίας τοῦ μακαριστοῦ Μητροπολίτου Νικαίας κυροῦ Γεωργίου Παυλίδου, ἐτέλεσε σήμερα 9.9.2000 στὸν Καθεδρικὸ Ἱ. Ν. Ἀγίου Νικολάου μνημόσυνον.

Προεξήρχε τῆς Ἀρχιερατικῆς Θείας Λειτουργίας ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Νικαίας κ. Ἀλέξιος, ὁ ὁποῖος μὲ τὴ συμμετοχὴ κλήρου, ἐπισήμων καὶ λαοῦ ἐτέλεσε τὸ ἱερὸν μνημόσυνον ὡς καὶ τὸ τρισάγιον ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ μακαριστοῦ εἰς τὸν αὐλεῖον χώρον τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ.

Ἀκολούθησε φιλολογικὸ μνημόσυνον μὲ ὁμιλητὴ τὸν κ. Ἀναστάσιο Νεράτζη καὶ προβολὴ διαφανειῶν ἀπὸ τὸ ὅλο ἔργο τοῦ μακαριστοῦ κυροῦ Γεωργίου.

– Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Νικαίας κ. Ἀλέξιος μὲ τὴν εὐκαιρίαν τῆς ἐνάρξεως τῆς νέας σχολικῆς περιόδου, τὴν Δευτέρα 11 Σεπτεμβρίου διηλθε καὶ τοὺς ἐπτά Δήμους τῆς Μητροπολιτικῆς του περιφερείας. Μὲ πολλὴ χαρὰ βρέθηκε κοντὰ στὴ μαθητιώσα νεολαία καὶ τῶν τριῶν ἐκπαιδευτικῶν βαθμίδων, ἐτέλεσε Ἁγιασμό καὶ ἀπηύθυνε ἐγκαρδίους λόγους.

Ἐἶχεν, ἐπίσης, τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐπικοινωνήσῃ μὲ ἀρκετοὺς ἐκπαιδευτικοὺς τοὺς ὁποῖους διεβεβαίωσε ὅτι θὰ ἔχουν πάντοτε τὴν ἠθικὴ συμπαράσταση τῆς Τοπικῆς Ἐκκλησίας.

(Ἐκ τῆς Ίερᾶς Μητροπόλεως)

Ίερά Μητρόπολη Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου

Ἡ Ίερά Μητρόπολη Πολυανῆς, Κιλκισίου καὶ Ἀγίου Ἀθανασίου ἀναγγέλλει τὴ λειτουργία γιὰ ἔκτη χρονιά τοῦ Διορθόδοξου Ἐκκλησιαστικοῦ Λυκείου Κιλκίς «Κύριλλος-Μεθόδιος».

Τὸ Ἐκκλησιαστικὸ Λύκειο λειτουργεῖ μὲ τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ Υπ.Ε.Π.Θ., σύμφωνα μὲ τὰ ἰσχύοντα γιὰ ὅλα τὰ Ἐνιαῖα Δημόσια Γενικά Λύκεια. Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς Ἑλληνες μαθητὲς φιλοξενεῖ κατ' ἔτος καὶ 30-35 ξένους ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆς, οἱ ὁποῖοι παράλληλα μὲ τὸ κανονικὸ σχολικὸ πρόγραμμα παρακολουθοῦν ἡμερησίως ἐντατικὸ κύκλο μαθημάτων τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας.

Ὅσοι μαθητὲς ἐπιθυμοῦν γίνονται δεκτοὶ ὡς ἐσωτερικοὶ. Ἡ στέγη καὶ ἡ διατροφή παρέχονται δωρεάν.

Κατὰ τὶς πρόσφατες Πανελλήνιες ἐξετάσεις τὸ 75% τῶν μαθητῶν προήχθησαν ἐνῶ τὸ 100% ἀπεφοίτησαν. Στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ πέτυχε τὸ 71% τῶν μαθητῶν. Καὶ στὴν Δ' Λυκείου ἐνεγράφησαν οἱ 10 ἀπὸ τοὺς 30 ἀλλογενεῖς.

(26.9.2000)

(Ἀπὸ τὴν Ίερά Μητρόπολη)

Πανελλήνιος Ἐνωση Θεολόγων (Π.Ε.Θ.) Τμῆμα Μαγνησίας

Ἡ Ἐνωση Θεολόγων Ν. Μαγνησίας ἐκφράζει τὴν ἀντίθεσίν της καὶ ἀπορρίπτει τὶς προτάσεις τοῦ Ὑπουργοῦ ἐπὶ τῆς Παιδείας γιὰ τὸ θέμα τῆς ἐξετάσεως τοῦ μαθήματος τῶν θρησκευτικῶν στὶς γενικὲς ἐξετάσεις.

Πιστεύουμε ὅτι εἶναι πέρα γιὰ πέρα ἀτυχεῖς οἱ ἀπόψεις τῶν «εἰδικῶν» γιὰ τὸ συγκεκριμένο ζήτημα καὶ λυπούμαστε βαθύτατα ποὺ ἡ κυβέρνησις ἔχει ἐπιλέξει αὐτὸν τὸν ὀλισθηρὸ δρόμο. Τόσο ἡ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὅσο καὶ ἔγκριτοι ἐκπαιδευτικοί, ἐπισημαίνουν τοὺς κινδύνους ποὺ ἐγκυμονεῖ μιὰ τέτοια ἐνέργεια. Δυστυχῶς, οἱ ἔχοντες τὴν εὐθύνη κωφεύουν.

Καταδικάζουμε κάθε κίνηση ποὺ θίγει τὸ μάθημα τῶν θρησκευτικῶν καὶ θεωροῦμε ὅτι τὸ Ὑπουργεῖο θὰ ἀλλάξει τὴν στάση του καὶ θὰ λάβει ὑπόψη του τὶς ἐνστάσεις τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἐκπαιδευτικῶν.

(8.9.2000)

Γιὰ τὸ Δ.Σ. τοῦ Τμήματος
Μαγνησίας τῆς Π.Ε.Θ.

Ὁ Πρόεδρος
Βασίλειος Παπαδρόσου

Ὁ Γενικὸς Γραμματέας
π. Ἰωάννης Πράπας

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴ Αὐστραλίας

Μήνυμα τοῦ Πρωθυπουργοῦ κ. John Howard ἐπὶ τῇ 25ῃ Ἐπετειῇ τῆς ἐν Αὐστραλίᾳ Ποιμαντορίας τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κ.κ. Στυλιανοῦ

Μὲ πολλὴ χαρὰ ἀπευθύνω τὸ παρὸν Μήνυμα, ἐπὶ εὐκαιρίᾳ τῆς 25ῆς Ἐπετείου ἀπὸ τὴν Ἐνθρόνισιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κ.κ. Στυλιανοῦ, ὡς Προκαθημένου τῆς Ἑλληνορθόδοξου Ἐκκλησίας τῆς Αὐστραλίας.

Ὁ Σεβασμιώτατος διηκόνησε ἐξόχως τὴν κοινωνία καὶ τὴν Ἑλληνορθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Αὐστραλίας ἀπὸ τότε ποὺ ἐνθρονίστηκε ἐπίσημα, τὸ Σάββατο τοῦ Λαζάρου τὸ ἔτος 1975. Ἡ Ἑλληνορθόδοξον Ἐκκλησία ἤκμασε ὑπὸ τὴν διορατικότητα καὶ τὴν ἐν αὐταπαρνήσει καθοδήγησίν του.

Τὸ ποιμαντορικὸ ἔργο τοῦ Σεβασμιωτάτου ἐμπνέεται ἀπὸ ἀφοσίωσιν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, ἡ ὁποία εἶναι ἡ Ἐστία πνευματικῆς κοινωνίας καὶ πολιτιστικῆς ζωῆς, καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ μοιράζεται τὶς ἀξίες τῆς Ἑλληνορθόδοξου Παραδόσεως μὲ ὅλους τοὺς ἐνδιαφερόμενους Αὐστραλοὺς συμπολίτες.

Ὁ Σεβασμιώτατος ἔχει τιμηθεῖ διὰ τὶς προσπάθειές του νὰ καλλιεργήσει τὴν γνωριμία τῆς Ἑλληνορθοδόξου κληρονομίας καὶ νὰ διασφαλίσει τὸ μέλλον τῆς Ὀρθοδοξίας στὴν Αὐστραλία, μὲ τὴν ἴδρυση τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου καὶ τὴν καθιέρωση τῶν Παναυστραλιανῶν καὶ Πολιτειακῶν Συνεδρίων Νεολαίας.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Στυλιανὸς εἶναι ἐπίσης Θεολόγος διεθνoῦς κύρους. Εἶναι Συμπρόεδρος τοῦ Ἐπισημοῦ Διαλόγου μεταξὺ Ρωμαιοκαθολικῆς καὶ Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, Κηδεμὼν τοῦ Αὐστραλιανοῦ Θεολογικοῦ Forum, καὶ μέλος τοῦ Διοικ. Συμβουλίου τοῦ Αὐστραλιανοῦ Κέντρου Χριστιανωσύνης καὶ Πολιτισμοῦ.

Ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως ἀπονέμω Φόρο Τιμῆς στὶς Ἀκαδημαϊκὲς περγαμηνὲς καὶ Οἰκουμενικὲς δραστηριότητες τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, ὡς ἐπίσης καὶ εἰς τὶς ὑπηρεσίες του πρὸς τὴν Κοινωνία, καὶ διαβιβάζω τὶς εὐχὲς μου τόσο πρὸς τὸν ἴδιον ὅσον καὶ πρὸς ὄλους τοὺς παρευρισκομένους στοὺς Ἑορτασμοὺς τῆς 25ετίας.

John Howard

ΣΥΝΤΟΜΟ ΧΡΟΝΙΚΟ

Στὸ εὐρύτερο πλαίσιο τοῦ Β' Ἑλληνοαυστραλιανοῦ Πολιτιστικοῦ Forum τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς μας, ποῦ μὲ κεντρικὸ θέμα «Ξένος καὶ Φιλοξενία διὰ μέσου τῶν αἰῶνων», πραγματοποιήθηκε στὶς τέσσερις πρωτεύουσες τῶν μειζόνων Πολιτειῶν τῆς Αὐστραλίας (Σύδνεϋ, Μελβούρνη, Ἀδελαΐδα, Πέρθη) ἀπὸ 7-21 Μαΐου 2000, εἶχε προβλεφθεῖ νὰ ἀφιερωθεῖ τὸ πανηγυρικὸ, ἐπ' εὐκαιρία, Ἐπίσημο Δεῖπνο, πρὸς τιμὴν τῆς ἤδη συμπληρωθείσης 25ετοῦς Ποιμαντορίας ἐνταῦθα τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κ.κ. Στυλιανοῦ.

Κατὰ τὸ ἐν λόγω Δεῖπνο παρέστησαν καὶ ὠμίλησαν ὁ Κυβερνήτης τῆς Ν.Ν.Ο. Ἐξοχώτατος Gordon Samuels καὶ ἡ Mrs Samuels, ὁ Πρωθυπουργὸς τῆς Ν.Ν.Ο. κ. Bob Carr καὶ ἡ κα Carr, ὁ Ἐξοχ. Πρόεδρος τῆς Ἑλλάδος κ. Ἴω. Μπεθεράτος, ὁ Ὑπουργὸς Μεταναστεύσεως κ. Philip Ruddock, ἐκπροσωπῶν τὸν Πρωθυπουργὸν τῆς Χώρας κ. J. Howard, ὁ π. Στυλιανὸς Σκούτας ἐκ μέρους τοῦ Κλήρου καὶ ὁ κ. E. Παλάσης, Ἀντιπρόεδρος τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Συμβουλίου.

Εἰς τὸ τέλος ὠμίλησεν ὁ Σεβασμιώτατος, εὐχαριστήσας καταλλήλως.

Ἐπίσης παρέστησαν ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Ἐθνικοῦ Κόμματος Ν.Ν.Ο. κ. Γ. Σουρῆς καὶ ἡ σύζυγός του, ὁ Βουλευτὴς κ. Gallachon, ἐκπροσωπῶν τὴν Ἀρχηγὸν τῆς Ἀντιπολιτεύσεως τῆς Ν.Ν.Ο. κ. J. Spiegelman, ἡ Γεν. Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος κα P. Ἱερεμία, ὁ Γεν. Πρόξενος τῆς Κύπρου κ. Σ. Λοϊζίδης, ὁ Ὑπουργὸς

Παιδείας τῆς Πολιτείας κ. J. Aquilina, ἐκπρόσωποι τῶν ἄλλων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, Πανεπιστημιακοὶ Καθηγηταί, μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Κοσμήτορα τῶν Θεολογικῶν Κολλεγίων Dr. Raymond Nobbs καὶ ὑπὲρ τοὺς 650 ὁμογενεῖς (11.5.2000).

(Ἐκ τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς)

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ἡ Ἐπιτροπὴ τοῦ Βατικανοῦ γιὰ τὴ διδασκαλία τῆς πίστεως, ποῦ προεδρεύεται ἀπὸ τὸν διακεκριμένο ρωμαιοκαθολικὸ θεολόγο Ἰωσήφ Patzinger, παρουσίασε τὴν 3η Σεπτεμβρίου Δήλωσι ὑπὸ τὸν τίτλο «Dominus Jesus» (Κύριος Ἰησοῦς). Ἡ Δήλωσις ἀναφέρεται στὸν ἀπόλυτο καὶ μοναδικὸ χαρακτήρα τοῦ Χριστιανισμοῦ ὡς τῆς μόνης ἀληθινῆς ἀπολυτρωτικῆς Ἐρησκείας καὶ καταδικάζει τὸν θρησκευτολογικὸ συγκριτισμὸ. Ἀναφερομένη καὶ στὸ Πρωτεῖο τοῦ Πάπα ἡ Δήλωσις λέγει τὰ ἐξῆς:

«Οἱ Ἐκκλησίες ποῦ δὲν παραδέχονται τὴν περὶ πρωτείου τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης διδασκαλία τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας παραμένουν ἐνωμένες μὲ αὐτὴν διαμέσου στενῶν δεσμῶν, ὅπως ἡ ἀποστολικὴ διαδοχὴ καὶ ἡ ἔγκυρη Εὐχαριστία. Ἐπομένως ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ εἶναι παρούσα καὶ ἐνεργοῦσα ὁ αὐτὲς παρὰ τὴν ἀπουσία τῆς τελείας κοινωνίας μὲ τὴν Καθολικὴ Ἐκκλησία. Ἀπεναντίας, οἱ ἐκκλησιαστικὲς κοινότητες ποῦ δὲν διετήρησαν τὴν ἔγκυρη ἐπισκοπεία καὶ τὴν οὐσία τοῦ εὐχαριστιακοῦ μυστηρίου δὲν εἶναι κατὰ κυριολεξίαν Ἐκκλησίες. Ἐν τούτοις τὰ βαπτισμένα μέλη αὐτῶν ἔχουν κάποια κοινωνία ἂν καὶ ἀτελῆ μὲ τὴν Καθολικὴ Ἐκκλησία».

– Τὸ Συμβούλιο τοῦ Βατικανοῦ γιὰ τὰ ζητήματα τῆς Οἰκογενείας, ἀπαντώντας σὲ ἐρωτήματα ποῦ ὑπεβλήθησαν εἰς αὐτὸ ἀπὸ διάφορες χώρες γιὰ τὴ στάσι μας ἐναντι τῶν πολλαπλῶν ἐμβρύων, ποῦ προκύπτουν ἀπὸ τὴ γονιμοποίησι ὠαρίων, ἀπῆντησε παραπέμποντας στὴ Δήλωσι «Τὸ δῶρο τῆς ζωῆς», ποῦ ἔχει γίνεῖ ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπὴ τοῦ Βατικανοῦ γιὰ τὴ Διδασκαλία τῆς πίστεως. Συμφώνως πρὸς τὴ Δήλωσι αὐτή, κάθε γονιμοποιημένο ὠάριο, δηλαδὴ κάθε ἔμβρυο μέσα στὰ μητρικὰ σπλάγχνα ἢ ἔξω ἀπὸ αὐτά, εἶναι πλήρης ἄνθρωπος μὲ τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου. Ἐπομένως ὅπως καταδικάζεται ἡ ἔκτρωσις, ἔτσι καταδικάζεται καὶ ὁποιοσδήποτε τρόπος θανατώσεως τῶν πολλῶν ἢ τοῦ ἑνὸς ἐμβρίου. Δὲν ἐπιτρέπεται ἡ διάπραξις ἐγκλήματος γιὰ νὰ διασωθῇ ἡ ζωὴ τῶν ἄλλων ἢ τοῦ ἄλλου ἐμβρίου ἢ καὶ ἡ ζωὴ τῆς ἴδιας τῆς μητέρας.

Ε.Δ.Θ.

Α Λ Λ Η Λ Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

Η Α.Θ.Μ. Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

...Ἀσμένως ἐδεξάμεθα τὸν νέον, ὑπὸ τοῦ Κλάδου Ἐκδόσεων τῆς Ἐπικοινωνιακῆς καὶ Μορφωτικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐκδοθέντα τόμον, ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐκκλησία καὶ Ταυτότητες», δι' ὃν καὶ ἀπὸ καρδίας εὐχαριστοῦμεν, ἐπικαλούμενοι ἐπὶ τὴν ὑμετέρας Πανοσιολογιότητα τὴν χάριν καὶ τὴν εὐλογίαν τοῦ Σωτήρος ἡμῶν Χριστοῦ.

Ἐν τῇ Μεγάλῃ Πόλει
τῆς Ἀλεξανδρείας
τῇ 19ῃ Σεπτεμβρίου 2000

Διάπυρος πρὸς Θεὸν εὐχέτης
† Ὁ Ἀλεξανδρείας Πέτρος

Η Α.Μ. Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΣΕΡΒΙΑΣ

Βελιγράδι, 13 Σεπτεμβρίου 2000

Ἐλάβαμε τὸ βιβλίον «ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΤΑΥΤΟΤΗΤΕΣ» τὸ ὁποῖο μᾶς ἀποστείλατε σὰν δῶρο.

Σὰς εὐχόμεσθε ἐπιτυχίες καὶ κάθε καλὸ ἀπὸ τὸν Κύριον.

Μετ' εὐλογῶν
† Ὁ Πατριάρχης Σερβίας Παῦλος

Η Α.Μ. Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΥΠΡΟΥ

Ἐχομεν εἰς χεῖρας τὸ ἀντίτυπον τοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐκκλησία καὶ Ταυτότητες - Θεολογικὴ καὶ νομικὴ θεώρηση τοῦ ζητήματος τῶν ταυτοτήτων» βιβλίου, τοῦ δημοσιευθέντος ὑπὸ τοῦ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν ὑμῶν διατελοῦντος «Κλάδου Ἐκδόσεων Ἐπικοινωνιακῆς καὶ Μορφωτικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

Ἐκφράζοντες θερμὰς εὐχαριστίας διὰ τὴν πρόφρονον ἀποστολὴν τοῦ ἀντιτύπου καὶ συγχαίροντες ἐγκαρδίως διὰ τὰς ὡραίας ἐκδόσεις τοῦ Κλάδου ὑμῶν, ἐπικαλούμεθα ἐφ' ὑμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ ἔργα ὑμῶν πλουσίας τὰς παρὰ Θεοῦ εὐλογίας καὶ δωρεάς.

Εὐχέτης ὑμῶν πρὸς Κύριον
† Ὁ Κύπρου Χρυσόστομος

Ἐν τῇ Ἱερᾷ Ἀρχιεπισκοπῇ Κύπρου,
τῇ 19ῃ Σεπτεμβρίου 2000.

Η ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Ἀθήνα, 7 Σεπτεμβρίου 2000

Ὁ Κύριος Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας εὐχαριστεῖ τὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο κ. Χριστόδουλο, καὶ ὑμᾶς γιὰ τὴν ἀποστολὴν τοῦ τόμου «Ἐκκλησία καὶ Ταυτότητες».

Ὁ Ἀναπληρωτὴς Διευθυντὴς
τοῦ Ἰδιαίτερου Γραφείου
Παναγιώτης Τσολακόπουλος

ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ

Ἀθήνα, 13 Σεπτεμβρίου 2000

Πανοσιολογιώτατε,

Ὁ Πρωθυπουργός, κ. Κωνσταντῖνος Σημίτης, εὐχαριστεῖ θερμὰ τὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος, κ.κ. Χριστόδουλο, καὶ ἐσᾶς, γιὰ τὴν εὐγενικὴ σκέψη νὰ τοῦ στείλετε τὸν τόμο μὲ τίτλο «Ἐκκλησία καὶ Ταυτότητες, Θεολογικὴ καὶ νομικὴ θεώρηση τοῦ ζητήματος τῶν ταυτοτήτων».

Μὲ σεβασμὸ καὶ ἐκτίμηση
Μάνια Κωστοπούλου
Διευθύντρια Γραφείου Δημοσίων Σχέσεων

Ο ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ

Εὐχαριστῶ ἐγκαρδίως διὰ τὴν ἀποστολὴν τοῦ τόμου «Ἐκκλησία καὶ ταυτότητες» καὶ συγχαίρω ὑμᾶς ὀλοψύχως.

† Ὁ Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς
Δαμασκηνός

Ο ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΩΤΙΔΟΣ

...Εὐχαριστῶ θερμότατα τὸν Μακαριώτατον

Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστόδουλον καὶ τὴν ὑμετέραν πανοσιολογίτητα διὰ τὸν ἀποσταλέντα ἡμῖν τόμον ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐκκλησία καὶ Ταυτότητες, Θεολογικὴ καὶ νομικὴ θεώρηση τοῦ ζητήματος τῶν ταυτοτήτων».

Μετ' εὐχῶν καὶ πολλῆς τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης
† Ὁ Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων
Θεόκλητος

Ο ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΒΕΛΓΙΟΥ

...Ἐλαβον ἀσφαλῶς τὸν τόμον, ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐκκλησία καὶ ταυτότητες, Θεολογικὴ καὶ νομικὴ θεώρηση τοῦ ζητήματος τῶν ταυτοτήτων», καὶ θερμῶς σὰς εὐχαριστῶ.

Θὰ τὸν μελετήσω ἐπισταμένως διότι τὸ θέμα τῶν ταυτοτήτων ἀφορᾷ ὅλους τοὺς Ὀρθοδόξους Χριστιανοὺς Ἑλληνας καὶ ἡμᾶς τοὺς ἀποδήμους.

Παρακαλῶ νὰ διαβιβάσετε εἰς τὸν Μακαριώτατον τὰς θερμὰς εὐχαριστίας καὶ τὰ σέβη μου.

Ἐπὶ δὲ τούτοις, διατελῶ μετ' εὐχῶν καὶ πολλῆς τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης.

Ἐν Βρυξέλλαις, ἐν τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει
τῇ 11ῃ Σεπτεμβρίου 2000

† Ὁ Βελγίου Παντελεήμων

Ο ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ Ν. ΖΗΛΑΝΔΙΑΣ

19 Σεπτεμβρίου 2000

...Εὐχαριστῶ θερμῶς διὰ τὴν ἀποστολὴν τοῦ Τόμου «ΕΚΚΛΗΣΙΑ καὶ ΤΑΥΤΟΤΗΤΕΣ», «Θεολογικὴ καὶ νομικὴ θεώρηση τοῦ ζητήματος τῶν ταυτοτήτων».

Εἶναι πράγματι ἀξιόλογον ἔργον μὲ περιεχόμενον πολὺ διαφωτιστικὸν καὶ χρήσιμον.

Παρακαλῶ διαβιβάσατε τὰς εὐχαριστίας μου καὶ τὰ σέβη μου πρὸς τὸν Μακαριώτατον.

Μετὰ πολλῶν εὐχαριστῶν καὶ
πάλιν καὶ ἀδελφικῶν ἀσπασμῶν
† Ὁ Νέας Ζηλανδίας Διονύσιος

Ο ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΚΥΔΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΟΡΩΝΟΥ

Χανιά, 15 Σεπτεμβρίου 2000

...Ταχυδρομικῶς ἔλαβον τὸν ἐκδοθέντα Τόμον

ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐκκλησία καὶ ταυτότητες» ἔκδοσιν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὁ ὁποῖος ἀπεστάλη καὶ εἰς ἐμὲ Σεπτῆ ἐντολῇ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστοδούλου.

Εὐχαριστῶ ἐν πρώτοις τὸν Μακαριώτατον καὶ ὑμᾶς προσωπικῶς διὰ τὴν ἀποστολὴν τοῦ ρηθέντος Τόμου, ὁ ὁποῖος ὄντως ἀποτελεῖ ἀρτίαν καταγραφὴν τῶν ἀπόψεων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν τέκνων τῆς ἐπὶ τοῦ ἐπιμάχου τούτου θέματος.

Εὐχαριστῶν καὶ αὐθις εὐχομαι ὅπως Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν κρατῆναι τὸν Μακαριώτατον καὶ πάντας ὅσους ἀγωνίζονται τὸν καλὸν τῆς Ἐκκλησίας ἀγῶνα.

Ἐπὶ τούτοις, διατελῶ,

Μετὰ τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης
† Ὁ Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου Εἰρηναῖος

Ο ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΠΕΤΡΑΣ

...Εὐχαριστῶ πολὺ γιὰ τὴν ἀποστολὴν τοῦ Τόμου «Ἐκκλησία καὶ Ταυτότητες...»

Μὲ συγκινεῖ τὸ ἐνδιαφέρον σας νὰ μᾶς ἐνημερώσετε γιὰ τὸν δίκαιον ἀγῶνα τῆς Ἐκκλησίας.

Σεβάσματα καὶ εὐγνωμοσύνη βαθιὰ στὸν Μακαριώτατο.

Σὰς ἀσπάζομαι μὲ ὅλη μου τὴν ἀγάπην καὶ εὐχομαι δύναμιν καὶ εὐλογία.

† Ὁ Πέτρας Νεκτάριος

Ο ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΑΥΣΤΡΙΑΣ

...Διὰ τὴν φιλόφρονα ἀποστολὴν τοῦ τόμου, ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐκκλησία καὶ Ταυτότητες, Θεολογικὴ καὶ νομικὴ θεώρηση τοῦ ζητήματος τῶν ταυτοτήτων», εὐχαριστῶ θερμῶς.

Βιέννη, 27 Σεπτεμβρίου 2000

Μετ' εὐχῶν καὶ ἀγάπης
† Ὁ Αὐστρίας Μιχαήλ

Ο ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

...Εὐχαριστῶ θερμῶς διὰ τὴν ἀποστολὴν τοῦ λίαν ἐνδιαφέροντος πονήματος, ἐκ τῶν ἐκδόσεων

τῆς ἀρμοδιότητός Σας, κατόπιν ἐντολῆς τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστοδούλου, τὸ ὅποιον φέρει τὸν τίτλον: «ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΤΑΥΤΟΤΗΤΕΣ».

Σὰς συγχαίρω, διότι ἡ ἔκδοσις αὐτή, ἀποτελεῖ μίαν σπουδαίαν, ἐμπεριστατωμένην καὶ ἐπίκαιρον συμβολήν, εἰς τὸν χῶρον τῆς πληροφορήσεως ἐπὶ τῶν διαμορφουμένων προκλήσεων, διὰ τὸ κρίσιμον θέμα τῆς ἀναγραφῆς τοῦ θρησκευέματος εἰς τὰ Δελτία τῶν Ἀστυνομικῶν Ταυτοτήτων.

Ὁ Θεός, νὰ Σὰς ἐνισχύη, οὕτως ὥστε νὰ προσφέρητε ἀόκνως ἐπὶ πολλὰ ἔτη, συνεχῆ Ὁρθόδοξον Θεολογικὴν καὶ Ποιμαντικὴν μαρτυρίαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας καὶ εἰς τὸν χῶρον τῆς ἐποικοδομητικῆς ἐνημερώσεως τοῦ λαοῦ μας.

Ἐπὶ δὲ τούτοις διατελῶ,

Μετ' εὐχῶν θερμῶν
καὶ πολλῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης

(26.9.2000)

† Ὁ Κερκύρας Τιμόθεος

Ο ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΣ

...Εὐχαριστῶ θερμότατα διὰ τὴν φιλόφρονα καὶ τιμητικὴν ἀποστολὴν τοῦ τόμου περὶ ταυτοτήτων ὑπὸ τὸν τίτλον: «Ἐκκλησία καὶ Ταυτότητες, Θεολογικὴ καὶ νομικὴ θεώρηση τοῦ ζητήματος τῶν ταυτοτήτων».

Εἶθε ὁ Χριστός μας νὰ σὰς ἐνισχύη, νὰ σὰς φωτίζη καὶ νὰ σὰς καθοδηγῇ εἰς τὴν πολυσήμαντον διακονίαν σας, πρὸς δόξαν Θεοῦ καὶ ἐπ' ἀγαθῶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς δεινῶς δοκιμαζομένης Πατρίδος μας!

Μετ' ἀδελφικῶν εὐχῶν
† Ὁ Δημητριάδος Ἰγνάτιος

Ἡ συνέχεια τοῦ ἄρθρου τοῦ κ. Παν. Ἰ. Μπούμη, «Θεολογικὴ Θεώρηση τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου...» ἀναβάλλεται διὰ τὸ ἐπόμενον τεύχος, λόγῳ πληθώρας ὕλης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἱερά Μητρόπολις Χαλκίδος

ΑΠΟΦΑΣΙΣ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει:

1. Τὰς διατάξεις τῆς ὑπ' ἀριθμ. 46 Κανονιστικῆς Διατάξεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ διοικήσεως, διαχειρίσεως καὶ λειτουργίας τοῦ ἐν Προκοπίῳ Εὐβοίας Ἱεροῦ Προσκυνημάτων «ΕΥΑΓΓΕΣ ΙΔΡΥΜΑ Ο ΟΣΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΡΩΣΣΟΣ».

2. Τὸ γεγονός ὅτι τὴν 31.10.2000 λήγει ἡ θητεία τῶν μέχρι τοῦδε μελῶν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἰδρύματος τούτου,

ἀποφασίζομεν

Διορίζομεν τακτικὰ μέλη τοῦ ὑπὸ τὴν προεδρίαν μας τελούντος Συμβουλίου τοῦ ὡς ἄνω Ἰδρύματος τοὺς κ.κ.

1. Ἀρχιμ. Εἰρηναῖον Γεωργιάδη, Ἱεροκήρυκα - Κληρικὸν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος,
2. Τσαπρουνῆν Γεώργιον, Δικηγόρον,
3. Χρήστον Φεφέκον, Λογιστὴν καὶ
4. Λάζαρον Σισμάνογλου, Συνταξιούχον.

Ἡ θητεία τοῦ παρόντος Διοικητικοῦ Συμβουλίου ἔσεται τριετής, δηλαδὴ ἕως 31.10.2003.

Ἡ ἰσχὺς τῆς παρούσης ἀρχεται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς εἰς τὸ Περιοδικὸν ΕΚΚΛΗΣΙΑ.

Ἐν Χαλκίδι τῇ 4.9.2000

† Ὁ Χαλκίδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Φλωρίνης, Πρεσπῶν καὶ Ἑορδαίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

- 1) Ἀγ. Παρασκευῆς πόλεως Φλωρίνης (β' θέσις)

- 2) Ἀγ. Νικολάου πόλεως Φλωρίνης (β' θέσις)
- 3) Ἀγ. Παρασκευῆς Πισοδερίου
- 4) Ἀγ. Παντελεήμονος Μεσοκάμπου
- 5) Ἀγ. Κων/νου καὶ Ἑλένης Λόφων
- 6) Γεν. Θεοτόλου Λεπτοκαρυῶν
- 7) Κοιμ. Θεοτόκου Σκοποῦ
- 8) Ἀγ. Γεωργίου Περαΐα
- 9) Ἀγ. Δημητρίου Ἄνω Γραμματικοῦ
- 10) Ἀγ. Τριάδος πόλεως Πτολεμαΐδος (γ' θέσις)
- 11) Ἀγ. Ἰωάννου πόλεως Πτολεμαΐδος (γ' θέσις)

- 12) Ἀγ. Στεφάνου πόλεως Πτολεμαΐδος (γ' θέσις)

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Φλωρίνῃ τῇ 8ῃ Σεπτεμβρίου 2000

† Ὁ Φλωρίνης, Πρεσπῶν καὶ Ἑορδαίας
ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Τρίκκης καὶ Σταγῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παράγρ. 2 «Περὶ καταστατικοῦ χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τὰ ἄρθρα 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν Διακόνων

- 1) τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγ. Νικολάου Τρικάλων
- 2) τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίων Ἀποστόλων Φαρκαδόνας

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως ἐν τῷ περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ πρὸς κάλυψιν τῶν ἀνωτέρω θέσεων.

Ἐν Τρικάλοις τῇ 12ῃ Σεπτεμβρίου 2000

† Ὁ Τρίκκης καὶ Σταγῶν ΑΛΕΞΙΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις: α) τῶν ἄρθρων 38, παράγρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τοῦ Ν. Δ. 1398/1973, γ) τοῦ Ν. 673/1977 καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ ἰ. ναῶ

Ἀγίων Πάντων Θεσσαλονίκης καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Νεαπόλει τῇ 15ῃ Σεπτεμβρίου 2000

† Ὁ Νεαπόλεως καὶ
Σταυρουπόλεως ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Κορίνθου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

- 1) Ἁγίου Ἰωάννου Καλλιθέας Κορίνθου
- 2) Ἁγίου Ἰωάννου Στομίου
- 3) Ἁγίου Παντελεήμονος Ἀλαμάνου
- 4) Ἁγίας Τριάδος Κουταλά
- 5) Κοιμ. Θεοτόκου Δροσοπηγῆς καὶ
- 6) Ἁγίου Δημητρίου Μικροῦ Βάλτου

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Κορίνθῳ τῇ 20ῃ Σεπτεμβρίου 2000

† Ὁ Κορίνθου ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Ἱερὰ Μητρόπολις Κεφαλληνίας

ΑΠΟΦΑΣΙΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 142

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 1 παρ. δ τοῦ Ν. 673/26.8.77 «περὶ ἀνακατανομῆς καὶ ρυθμίσεως ὀργανικῶν τινῶν θέσεων Διακόνων», συνιστῶμεν ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ Ἀγ. Νικολάου Ἀργοστολίου μίαν Διακονικὴν θέσιν ἣτις καὶ θὰ πληρωθῇ νομοτύπως μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς προκηρύξεως ταύτης ἐν τῷ περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Ἐν Ἀργοστολίῳ τῇ 25ῃ Σεπτεμβρίου 2000

† Ὁ Κεφαλληνίας ΣΠΥΡΙΔΩΝ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παράγρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, τοῦ Ν.Δ. 1598/1973 καὶ τοῦ Ν. 673/1977 ὡς καὶ τὴν ὑπ' ἀριθμ. 142 (Ἀρ. Πρωτ. 1264/25.9.2000) Ἀπόφασιν ἡμῶν, περὶ συστάσεως ὀργανικῆς θέσεως Διακόνου εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν Ἀγ. Νικολάου Ἀργοστολίου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 34/1α τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά, διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω Διακονικῆς θέσεως.

Ἐν Ἀργοστολίῳ τῇ 25ῃ Σεπτεμβρίου 2000

† Ὁ Κεφαλληνίας ΣΠΥΡΙΔΩΝ

Ἱερὰ Μητρόπολις Λαγκαδᾶ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Προφήτου Ἡλιοῦ - Νικοπόλεως καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς

ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης ὑποβάλλω-
σιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν
κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Λαγκαδᾶ τῇ 26ῃ Σεπτεμβρίου 2000

† Ὁ Λαγκαδᾶ ΣΠΥΡΙΔΩΝ

Ἱερὰ Μητρόπολις Λάμπης καὶ Σφακίων

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει: 1) Τοὺς Θείους καὶ Ἱεροὺς
Κανόνας τῆς καθ' ἡμᾶς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας,
2) Τὰς διατάξεις τοῦ Ν.Δ. 1398/73 καὶ τοῦ Ν.
673/77 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ Ν. 817/78
(ἄρθρ. 25 παράγρ. 3) καὶ 3) Τὴν ἡμετέραν ἀπόφα-
σιν περὶ ὀργανικῶν θέσεων τῶν Διακόνων ἐν τῇ
καθ' ἡμᾶς Ἱερᾷ Μητροπόλει, καλοῦμεν τοὺς
ἔχοντας ζῆλον κατ' ἐπίγνωσιν καὶ κλίσιν Ἱερα-
τικὴν πρὸς δὲ τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα,
ἵνα καταλάβωσιν τὶς κενὲς ὀργανικὲς Διακο-
νικὲς θέσεις τῶν Ἱερῶν Ναῶν: 2αν τοῦ Ἱεροῦ
Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Ἀποστόλου Παύλου Σπη-
λίου Ἁγίου Βασιλείου, 1ην καὶ 1αν τοῦ Ἱεροῦ Κα-
θεδρικοῦ Ναοῦ Ἁγίου Γεωργίου Φουρφουρᾶ
Ἀμαρίου καὶ τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Εὐαγγελισμοῦ Θε-
σοτόκου Πλατάνου Ἀμαρίου, ὅπως ὑποβάλλωσιν
ἡμῖν ἐντὸς εἴκοσι (20) ἡμερῶν τὰ κατὰ Νόμον δι-
καιολογητικά πρὸς πλήρωσιν τῶν θέσεων.

Ἐν Σπηλίῳ τῇ 21ῃ Σεπτεμβρίου 2000

† Ὁ Λάμπης καὶ Σφακίων ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Καρπενησίου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ὑπ' ἀριθ. 606/5.7.1980
Προεδρικὸν Διάταγμα (ΦΕΚ 161/15.7.1980) «Περὶ
συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων παρὰ
τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει Καρπενησίου» καὶ τὰς δια-
τάξεις τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς
Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος
«Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων»,
καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κα-
νονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ἵνα καταλάβωσι
τὴν κενὴν διακονικὴν θέσιν τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῆς
«Παναγίας» - Καρπενησίου, ὅπως ἐντὸς μηνὸς
ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης εἰς τὸ πε-

ριοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν σχε-
τικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων δικαιολο-
γητικῶν διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Καρπενησίῳ τῇ 2ᾳ Ὀκτωβρίου 2000

† Ὁ Καρπενησίου ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Καλαθρύτων καὶ Αἰγιαλείας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου
38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ
Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν
ἄρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ
τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν
καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν
τὴν δευτέραν (2αν) κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τα-
κτικοῦ ἑφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Ἁγίου Χαραλάμπους Ἀκράτας
καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κα-
νονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς
ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης ὑποβάλω-
σιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν
κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Αἰγίῳ τῇ 3ῃ Ὀκτωβρίου 2000

† Ὁ Καλαθρύτων καὶ Αἰγιαλείας ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Ἠλείας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου
38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ
Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν
ἄρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ
τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν
καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν
τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τῶν Ἱερῶν Ναῶν

1. Ἐφημερίων: α) Ἁγ. Δημητρίου Λαντζοῖου,
β) Ἁγ. Θεοδώρων Λεχαινῶν, γ) Ἁγίου Νικολάου
Σιμίτζης καὶ δ) Ἁγ. Νικολάου Κρεμμυδίου,

2) Διακόνων: α) Ἁγ. Νικολάου Πύργου, β) Ἁγ.
Ἀθανασίου Πύργου καὶ γ) Ἁγ. Σπυρίδωνος Πύρ-
γου

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κα-
νονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς
ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης ὑποβάλω-

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Άριθμ. Πρωτ. 4413
Διεκπ. 2042

Άθήνησι τῆ 6ῃ Όκτωβρίου 2000

ΑΠΟΦΑΣΙΣ

Ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἔχουσα ὑπ' ὄψει:

1) Τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 36 παράγρ. 3 καὶ 6 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

2) Τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 3 παράγρ. 1 καὶ 11 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 8/1979 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐνοριῶν».

3) Τὴν ἀπὸ 28.8.2000 Ἀπόφασιν τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Παροναξίας (Πράξ. 3/2000).

4) Τὴν ὑπ' ἀριθ. 350/28.8.2000 εἰσήγησιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Παροναξίας κ. Ἀμβροσίου.

5) Τὴν ἀπὸ 31.8.2000 Ἀπόφασιν Αὐτῆς,

Ἀποφασίζει

Τὴν ὑπαγωγὴν τοῦ οἰκισμοῦ «Δρυὸς» Πάρου, ἀνήκοντος ἄχρι τοῦδε εἰς τὴν Ἐνορίαν Μαρπήσσης, εἰς τὴν ὄμορον νέαν Ἐνορίαν Ἄσπρου Χωρίου, διὰ τὴν καλλιτέραν ἐξυπηρέτησιν τῶν θρη-

σκευτικῶν ἀναγκῶν τῶν κατοίκων τοῦ ἐν λόγῳ οἰκισμοῦ.

Ἡ παρούσα δημοσιευθῆτω διὰ τοῦ ἐπισήμου Δελτίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

† Ὁ Ἀθηνῶν ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ, Πρόεδρος
† Ὁ Λαγκαδᾶ Σπυρίδων
† Ὁ Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου Ἀπόστολος
† Ὁ Σισανίου καὶ Σιατίστης Ἀντώνιος
† Ὁ Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου Προκόπιος
† Ὁ Νέας Κρήνης καὶ Καλαμαριάς Προκόπιος
† Ὁ Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως Διονύσιος
† Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλαίας Ἀμβρόσιος
† Ὁ Τρίκκης καὶ Σταγῶν Ἀλέξιος
† Ὁ Ἀττικῆς Παντελεήμων
† Ὁ Καρπενησίου Νικόλαος
† Ὁ Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης Εὐστάθιος
† Ὁ Ἡλείας Γερμανός

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς
Ἀρχιμ. Θεολόγος Ἀποστολίδης

σιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Πύργῳ τῆ 5ῃ Όκτωβρίου 2000

† Ὁ Ἡλείας ΓΕΡΜΑΝΟΣ

**Ἱερά Μητρόπολις Κίτρους, Κατερίνης
καὶ Πλαταμῶνος**

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις: α) τῶν ἄρθρων 38, παράγρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τοῦ Ν. Δ. 1398/1973, γ) τοῦ Ν. 673/1977 καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ

Διακόνου ἐν τῷ ἰ. ναῶ

Ἁγ. Νικολάου Λεπτοκαρυᾶς Πιερίας καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1989 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Κατερίνῃ τῆ 9ῃ Όκτωβρίου 2000

† Ὁ Κίτρους, Κατερίνης καὶ Πλαταμῶνος
ΑΓΑΘΟΝΙΚΟΣ